МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХНТУ

XVI ВСЕУКРАЇНСЬКА СТУДЕНТСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

ІНОЗЕМНІ МОВИ
У СУЧАСНОМУ КОМУНІКАТИВНОМУ ПРОСТОРІ

17-18 КВІТНЯ 2025

- ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
- ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
- ХЕРСОНСЬКА ДЕРЖАВНА МОРСЬКА АКАДЕМІЯ
- ХЕРСОНСЬКИЙ МІСЬКИЙ ЦЕНТР НІМЕЦЬКОЇ КУЛЬТУРИ

ХЕРСОН-ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ 2025

УДК 81-1
ББК 81.2
И 67
И 67 Іноземні мови у сучасному комунікативному просторі: збірник наукових праць за матеріалами XVI Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, Херсон, 17–18 квітня 2025 р. Херсон, Хмельницький: Херсонський національний технічний університет, 2025. 307 с. – Мови: укр., англ., нім.

У збірнику представлені матеріали доповідей здобувачів на XVI Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Іноземні мови у сучасному комунікативному просторі», яка проходила 17–18 квітня 2025 року на факультеті міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу ХНТУ.

У доповідях особлива увага приділяється питанням теорії і практики перекладу, проблемам розвитку та функціонування мовних систем, мовній картині світу в аспекті професійної комунікації.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

ГОЛОВА ОРГКОМІТЕТУ:

ЛЕБЕДЄВА Аеліта Володимирівна – кандидатка філологічних наук, доцентка, в. о. завідувачки кафедри галузевого перекладу та іноземних мов факультету міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу ХНТУ

ЗАСТУПНИК ГОЛОВИ, КООРДИНАТОР КОНФЕРЕНЦІЇ:

ЯКУШЕНКО Інна Олександрівна – старша викладачка кафедри галузевого перекладу та іноземних мов ХНТУ

ЧЛЕНИ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ:

СТЕЦЕНКО Наталя Миколаївна – кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри галузевого перекладу та іноземних мов ХНТУ

ЗУБРОВА Ольга Андріївна – кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри англійської філології та світової літератури імені професора Олега Мішукова ХДУ

ХАН Олена Георгіївна – кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри англійської філології та світової літератури імені професора Олега Мішукова ХДУ

БОГДАН Юлія Бронславівна – старша викладачка кафедри галузевого перекладу та іноземних мов ХНТУ

ПЕТРЕНКО Євгенія Миколаївна – старша викладачка кафедри галузевого перекладу та іноземних мов ХНТУ

ЧЛЕНИ ПРОГРАМНОГО ОРГКОМІТЕТУ:

КІЩЕНКО Юлія Володимирівна – кандидатка педагогічних наук, доцентка, завідувачка кафедри англійської філології та світової літератури імені професора Олега Мішукова ХДУ

ЛІТІКОВА Олександра Іванівна – кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри англійської мови в судновій енергетиці ХДМА

ФРОЛОВА Олена Олександрівна – кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри англійської мови в судноводінні ХДМА

БАЙША Кіра Миколаївна – кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри галузевого перекладу та іноземних мов ХНТУ

ПОДВОЙСЬКА Оксана Володимирівна – кандидатка філологічних наук, доцентка, доцентка кафедри галузевого перекладу та іноземних мов ХНТУ

СТЕЦЕНКО Дар'я Володимирівна – докторка філософії, старша викладачка кафедри галузевого перекладу та іноземних мов ХНТУ

ПРИХОДЬКО Олена Олександрівна – старша викладачка кафедри галузевого перекладу та іноземних мов ХНТУ

ПОНОМАРЕНКО Лариса Валентинівна – старша викладачка кафедри галузевого перекладу та іноземних мов ХНТУ

СКУБАНОВИЧ Олександра Валеріївна – старша лаборантка кафедри галузевого перекладу та іноземних мов ХНТУ

СЕКЦІЯ 1

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ МОВНИХ СИСТЕМ

Беклемещева С. І., здобувачка
Кіщенко Ю. В., к. пед. н., доцентка
Херсонський державний університет

СТИЛІСТИЧНИЙ ПРИЙОМ «ГРА СЛІВ» ЯК ЗАСІБ ВИРАЖЕННЯ КОМУНІКАТИВНОГО НЕПОРОЗУМІННЯ (НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНИХ АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ СІТКОМІВ)

Комедійні англомовні телесеріали давно стали частиною життя. Зображені в них ситуації та мовлення формують у глядачів уявлення про сучасну англійську мову, про манеру спілкування, гумор та культуру англомовних країн. Ситкоми є важливим засобом демонстрації культурного капіталу, вони займають важливе місце в сучасній англійській мові та сприяють створенню комічного ефекту. Однією з головних лексичних особливостей, завдяки якій ситком досягає мети комічного ефекту є гра слів. Тому, вивчення лексико-стилістичних засобів створення комічного ефекту за допомогою гри слів як засобу вираження комунікативного непорозуміння на матеріалі ситкомів є актуальною темою на сучасному етапі. Так, проблемі дослідження гри слів давно приділялася пильна увага, зокрема таких вітчизняних та зарубіжних учених, як: Білоус О.М., Висоцька Г.В., Загороднюк Ю.А., Кобякова І.К, Сагір А.І, Столяренко В.М., Островська А.О., Харченко О.В., Юрковська М.М., Butler J.G., Delabastita D., Nadira M.

Термін «ситком» «описує коротку оповідальну комедію, зазвичай тривалістю від двадцяти чотирьох до тридцяти хвилин, що зображує звичайних персонажів у побуті» [1, с. 746]. Ситком (ситуаційна комедія) є жанром телевізійної комедії, в якій з метою створення комічного ефекту часто використовується гра слів. Це – телесеріал із ситуативною структурою, який є «сукупністю ситуацій, розрахованих на певну глядацьку реакцію (як правило, сміх). Він є самостійним підвидом комедії, а не гібридом окремого жанру з комедійними елементами. Гумор, який використовується в ситкомах, легкий і зрозумілий глядачеві» [2, с. 278].

Ситком має власні художньо-естетичні характеристики, вербальна складова яких нерозривно пов'язана з візуальною, утворюючи цілісний семіотичний простір [1, с. 747]. Ситком має на меті викликати в людини позитивні емоції. Саме тому однією з основних лексико-стилістичних особливостей мови цього жанру можна вважати емотивну лексику, яка є втіленням людських емоцій на лексичному рівні. В цьому контексті слід розділяти експресивність і емотивність, оскільки експресивність у висловлюванні звертає увагу на висловлювання, а емотивність має на меті показати емоції співрозмовника й викликати певні емоції в слухача або глядача.

Комунікативне непорозуміння у ситкомах формується за допомогою гри слів. Це – те «лінгвістичне явище, в якому змістом вважається установка на форму мовлення до створення комічного ефекту чи посилення виразності» [4, с. 54]. Як мовне явище гру слів можна охарактеризувати як незвичайне, навмисне застосування складових усіх рівнів мовної системи для створення комічного ефекту: семантичного, прагматичного, синтаксичного [5, с. 583]. У найбільш повній інтерпретації гра слів заснована на комічному використанні різних значень однакових чи схожих за звучанням слів, груп слів, частин мови, фраз чи речень. Описуваний прийом ґрунтується на двозначності: використовуються багатозначні, співзвучні слова та вирази, які мають несумісні значення. Це створює комічний ефект, змушуючи глядача сміятися [2, с. 279].

Для аналізу було обрано ситком *Modern family* («Сучасна сім'я»), гумористичний ефект якого спостерігається в темах про сімейне життя, стосунки між братами й сестрами чи батьками, ставлення до груп меншин (стосовно функції надання культурного посилання).

В одному з уривку фільму «Modern family» головного героя Джея просять допомогти Менні підготувати найкраще вступне відео для школи. У розмові з Менні Джей обіцяє зробити все, включаючи підготовку відео, яке буде незабутнім (*Yes, you will, and I'll help* [3]), тоді як у монолозі розкривається глядачеві справжня мета: причина допомоги полягає в тому, щоб позбутися Менні, оскільки Джей не може терпіти його дивних звичок (*I got to get this kid out of the house. All his crazy quirks. The farther away, the better* [3]). Гра слів залежить від невідповідності між значеннями, які Джей передає Менні чи глядачам. Очікування реципієнта щодо відповідності не збігаються, оскыльки Джей не прагне ***допомогти***, а змусити ***виїхати*** Менні з дому.

У наступному прикладі гра слів формується за допомогою декількох гіпербол, які використовує Кемерон. Він зазначає, що його пограбували. Глядач будує два сценарію розвитку подій на основі омоніма *robbed*, обидва з яких тотожні для аналізу: *robbed* (бути пограбованим) і *robbed* (позбавити людину можливості щось робити). Дані слова пояснюються не одночасно. Спочатку звертаємо увагу на перше значення, коли Кемерон починає обговорювати пограбування (*Last night, I was robbed*), тоді як значення другого слова сприймаємо, коли персонаж надає пояснення щодо пограбування (*That horrid woman robbed me of my proud daddy moment and forced me to lie to my daughter* [3]). Він цінує виступи своєї доньки та відчуває лють через те, що не міг побачити її танець на концерті (*"You danced beautifully…" But did she? I have no idea!* [3]).

Таким чином, ситком, будучи комедійним жанром, має на меті викликати в глядача певні емоції. Жанрова особливість ситкому –

закадровий сміх, оскільки серії перших ситкомів знімалися в присутності глядачів, завдання яких було реагувати на гумористичні елементи серіалу. Відповідно, однією з основних лексичних особливостей англомовних ситкомів можна вважати емотивну лексику. Гра слів, яка використовується в англомовних ситкомах – є мовним зворотом заснованого на багатозначності, омонімії, гумористичній етимологізації слів, комічному використанні неоднозначних висловлювань.

Література:

1. Висоцька Г. В., Сагір А. І. Жанрові характеристики ситкому як складової кінодискурсу. Modern directions of scientific research development. Proceedings of the 8th International scientific and practical conference. BoScience Publisher. Chicago, USA. 2022. P. 746-752.

2. Загороднюк Ю. А. Ситком як актуальна форма комічного в масовій культурі. Гілея: науковий вісник. 2015. Вип. 99. С. 278-283.

3. Modern family. [Електронний ресурс]. URL: https://www.channel4.com/programmes/modern-family

4. Nadira M. Peculiarities of translating a pun (on the basis of sitcoms). In: The 3th International scientific and practical conference “Theoretical aspects of education development” (January 24-27, 2023) Warsaw, Poland. International Science Group. 2023. 569 p.

5. Juckel J, Bellman S, Varan D. A humor typology to identify humor styles used in sitcoms. Humor. 2016. P. 583-603.

Буідзе А. О., здобувачка
Цапів А. О., д. філол. н., професорка
Херсонський державний університет

МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛІЗМ ЯК КЛЮЧОВИЙ КОНЦЕПТ КАНАДСЬКОЇ ЛІНГВОКУЛЬТУРИ

У сучасному світі існує багато поліетнічних держав. В умовах глобалізації посилюється масова міграція до країн, які приваблюють високим рівнем життя, стабільністю та безпекою. Це призводить до формування в розвинених країнах Північної Америки та Західної Європи дедалі більш "мозаїчних" суспільств із значними відмінностями за етнічними, культурними та мовними ознаками [4]. Яскравим прикладом цього явища може слугувати досвід Канади, яка добре відома своєю політикою покликаною на гармонізацію співіснування різних культур, етнічних та мовних груп. Дослідження концепту МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛІЗМ в сучасному медійному та освітньому

дискурсах Канади дозволяє детальніше розглянути та охарактеризувати прямий вплив поліетнічності на сфери життя, зокрема на розвиток та трансформації мови.

Витоки власне поняття «**мультикультуралізм**» сягають 1980-х років [2, с. 97]. У сучасних дослідженнях мультикультуралізм розуміють як інструмент соціальної адаптації та толерантності, зокрема в річищі глобалізації [1]. З іншого боку, цьому поняттю також надається характеристика політико-ідеологічної доктрини, яка має на меті вирішення проблем міжкультурного спілкування та усунення соціальних напружень у багатонаціональних державах [3]. Якщо ж акцентувати увагу на розробках іноземних лінгвістів, доцільним було б зауважити, що там процес окреслення поняття «**мультикультуралізм**» здебільшого відбувається базуючись на його функціонуванні в межах тієї чи іншої країни. Як приклад, розглянуті роботи демонструють зосередження на аналізі мультикультуралізму в Канаді, яка вважається його еталонним прикладом – демонструючи інтегрування мультикультуралізму у свою національну політику, створенню соціально стабільного і культурно багатого суспільства [10, 12].

Метою нашого дослідження є окреслити історичні та соціальні передумови формування полікультурної системи Канади. Формування останньої розпочалося зі співіснування корінних народів, французьких і британських поселенців. Як зазначають науковці (див. наприклад Я. Кеньєрс), історія колонізації заклала основу для багатонаціонального характеру країни, оскільки кожна група мала свої традиції, мову та спосіб життя [10]. Імміграція до Канади наприкінці XIX — початку XX століть стала ключовим фактором зростання етнічної різноманітності. Зокрема, В. Кимлічка підкреслює, що імміграційні хвилі з Європи, Азії та інших регіонів сприяли створенню соціального ландшафту, в якому різні культури інтегрувалися, залишаючись водночас самобутніми [11].

Запровадження політики мультикультуралізму в 1971 році було відповіддю на потребу визнання етнічного розмаїття Канади. Влучною вважаємо думку Л. Брозо і М. Дьюїнга, які зазначають, що уряд Канади прагнув знайти баланс між збереженням культурної ідентичності та забезпеченням інтеграції громад [5]. Мультикультуралізм також став важливим механізмом забезпечення рівноправності мовних груп, особливо у контексті французько-англійських відносин. Деякі дослідники аналізують цей аспект із наголосом на висвітлення значного впливу мовної політики на формування канадської ідентичності, яка продовжує свій розвиток [13].

На нашу думку, одними з ключових сфер, де принципи мультикультуралізму відіграють важливу роль у багатогранному формуванні суспільства, є медіа та освіта. В системі освіти Канади на

сьогодні окрім інших, превалюють поняття «*diversity*» (різноманіття) та «*equality*» (рівність). Зазначені поняття визначаються через призму інклюзії, відсутності дискримінації та забезпечення рівного доступу до освітніх можливостей для всіх груп населення. Не можемо не погодитись з думкою О. Флераса, про те, що: "*Diversity is not just about numbers or categories; it is about rethinking inclusion and engagement to accommodate a multiplicity of perspectives and experiences*" [7]. Дослідник також зазначає, що канадська система освіти інтегрує концепт DIVERSITY як спосіб визнання унікальності кожного студента та створення умов, у яких всі можуть розвиватися, зберігаючи свою ідентичність [7]. Інша частина науковців активно наголошують на важливості мультикультурної освіти, яка підкреслює право бути різним, водночас сприяючи формуванню спільних цінностей для гармонійного співіснування: "*Multicultural education embraces diversity as a strength and emphasizes the right to be different while fostering shared values for coexistence*" [8]. Функуціонування понять «*equality*» «*diversity*» у канадській освіті насамперед полягає у забезпеченні рівного доступу до ресурсів і можливостей для всіх студентів, незалежно від їхнього походження чи соціального статусу. Однак в процесі набору матеріалу для нашого дослідження, ми ознайомилися з думкою Ф. Генрі, Е. Дуа, Карл Е. Джеймса, О. Кобаяші, які висвітлюють наступну дихотомію, що незважаючи на офіційно декларовану рівність, університети Канади все ще стикаються з проблемами расової дискримінації та недостатньої репрезентації корінних народів у вищій освіті: *"Despite policies promoting equality, systemic barriers continue to limit access and success for racialized and Indigenous students in Canadian universities"* [14].

Медіа відіграє важливу роль у багатогранному формуванні суспільства. Мультимодальна реалізація концепту МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛІЗМ в сучасних канадських медіа дозволяє більш інтерактивно й різносторонньо відображати культурне розмаїття, сприяючи інклюзивності та діалогу. Вважаємо влучним висвітлення подібного наративу у *«Multicultural media in a post-multicultural Canada?»* О. Флераса. Стаття розглядає медіа як платформу для інтеграції та співіснування культур. Зауважимо, що вищезазначена ситуація також несе за собою низку викликів, які напряму виникають в мультикультурній епосі Канади, в підтвердження наступної думки:*"The shift to a post-multicultural era has repositioned media as spaces of negotiation, where inclusion and exclusion coexist in a precarious balance"* [6]. Торкаючись теми ролі мультимодальних платформ у просуванні мультикультурних цінностей, ми з'ясували, що наша точка зору збіглася із роздумами М. Гейварда. У своїй книзі *"Identity and Industry"* автор підкреслює роль мультимодальних платформ у просуванні мультикультурних цінностей. Він зазначає, що новітні цифрові

медіа пропонують інтерактивні можливості для взаємодії між представниками різних культур: *"Multimodal media platforms have transformed multiculturalism from a passive policy into an active process of cultural exchange and engagement"* [9]. Автор також звертає увагу на те, як різні види контенту, зокрема візуальний, текстовий і аудіо, допомагають розкривати глибокі аспекти мультикультурного досвіду, однак надмірна комерціалізація медіа інколи зводить культурну різноманітність до стереотипних зображень, підриваючи автентичність мультикультурного досвіду: *"The commodification of cultural diversity in media risks reducing complex identities to marketable stereotypes"* [9].

Проведене дослідження дозволило зробити такі висновки: мультикультуралізм є одним із ключових аспектів канадської лінгвокультури, який формувався в результаті довготривалого соціального та історичного розвитку країни. Функціонування цього явища в Канаді не є лише політичною чи соціальною доктриною, а також важливим аспектом культурної ідентичності нації. Він забезпечує гнучку інтеграцію різних груп, надаючи кожній можливість зберігати свою культурну унікальність в умовах єдиного канадського суспільства.

Література:

1. Білецька О. Мультикультуралізм як важливий фактор розвитку суспільства в глобалізованому світі. Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти. 2019. Вип. 4. С. 167–175. URL: https://doi.org/10.31866/2616-745x.4.2019.177647 (дата звернення: 17.12.2024).

2. Дрожжина С. Мультикультуралізм: теоретичні і практичні аспекти. Політичний менеджмент. Донецьк, 2008. № 3. С. 96-106. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PoMe_2008_3_11 (date of access: 17.12.2024).

3. Карлова В. Мультикультуралізм як політико-ідеологічна доктрина: проблеми та виклики. Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України. Київ, 2011. Вип. 1. С. 209-220. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnadu_2011_1_23 (дата звернення: 17.12.2024).

4. Підскальна О. Мультикультуралізм як феномен постсучасного світу. Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. Київ, 2016. Вип. 3-4. С. 108-120.

5. Brosseau, L., Dewing, M. Canadian multiculturalism. Library of Parliament. 2018.

6. Fleras A. Multicultural media in a post-multicultural Canada? Rethinking integration. Global Media Journal. 2015. Vol. 8(2). P. 25-47.

7. Fleras, A. The media gaze: Representations of diversities in Canada. UBC Press, 2011. 42 p.
8. Ghosh R., Galczynski, M. Redefining multicultural education: Inclusion and the right to be different. Canadian Scholars' Press, 2014. 214 p.
9. Hayward M. Identity and industry: Making media multicultural in Canada. McGill-Queen's Press-MQUP. 2019. 240 p.
10. Kenyeres J. Aspects of Canadian Multiculturalism: History, Policy, Theory and Impact. Central European Journal of Canadian studies. 2014. Vol. 9. P. 27-44.
11. Kymlicka W. Ethnic, linguistic and multicultural diversity of Canada. The Oxford handbook of Canadian politics. 2010. P. 301-320.
12. Kymlicka W. Multiculturalism: success, failure and the future. Migration Policy Institute. 2012. 32 p. URL: https://lop.parl.ca/staticfiles/PublicWebsite/Home/ResearchPublications/BackgroundPapers/PDF/2009-20-e.pdf
13. Medeiros M. National frenemies: linguistic intergroup attitudes in Canada. Ethnic and racial studies. 2019. Vol. 42, №. 16. P. 3-22. URL: https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/01419870.2017.1406610 (дата звернення: 17.12.2024).
14. The Equity Myth: Racialization and Indigeneity at Canadian Universities. Henry et al. UBC Press, 2017. 392 p.

Ватаманюк І. М., здобувач
Кіщенко Ю. В., к. пед. н., доцентка
Херсонський державний університет

МОВНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНЦЕПТУ «МИР» В АНГЛІЙСЬКОМОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ (НА МАТЕРІАЛІ НОВИННИХ ПОВІДОМЛЕНЬ В СУЧАСНИХ ЗМІ)

Концепт «МИР» є одним із ключових у системі ціннісних координат будь-якого суспільства, зокрема англомовного. Він охоплює широке коло значень: відсутність війни, злагоду, стабільність, а також конкретні політичні й соціальні умови, необхідні для досягнення цих станів. У сучасних англомовних медіа концепт «МИР» репрезентується через низку лінгвістичних стратегій, які відображають культурні та ідеологічні установки західного суспільства. Аналіз цього концепту дозволяє краще зрозуміти, як англомовні медіа формують уявлення про мир та які ціннісні орієнтири вони пропонують своїй аудиторії.

Концепт як когнітивно-лінгвістичне поняття є складною ментальною одиницею, що відображає узагальнену картину світу, характерну для

певної мови та культури. Пасик Л.А. зазначає, що концепт виступає об'єктом вивчення когнітивної лінгвістики, оскільки він репрезентує знання про світ, організовані в певну структуру [2, с. 125]. Концепт «МИР» в англійськомовній картині світу охоплює як внутрішньополітичні, так і міжнародні аспекти. Він може означати як припинення воєнних дій (*peace*), так і стан гармонії між окремими індивідами або групами (*harmony, accord*).

Огар А.О. підкреслює, що концепти мають суперечливу природу, оскільки можуть одночасно включати як позитивні, так і негативні конотації [1, с. 247]. Це також стосується концепту «МИР», який у новинних повідомленнях може бути представлений не лише як бажаний стан, але й як політичний інструмент, що використовується для досягнення певних цілей.

Основними лінгвістичними засобами, через які в англомовних ЗМІ репрезентується концепт «МИР», є метафори, порівняння, епітети та інші стилістичні прийоми. Дослідження Джонатана Чартеріс-Блека показують, що метафоричний спосіб репрезентації концептів є одним із найефективніших засобів їхньої інтерпретації в медійному дискурсі [3, с. 7]. У новинних повідомленнях поняття миру часто метафоризується як «шлях» (*path to peace*), «процес» (*peace process*) або «угода» (*peace deal*), що підкреслює його динамічну природу та необхідність зусиль для його досягнення.

Метафорична репрезентація миру в англомовних ЗМІ відображає сприйняття цього концепту як складного й багатогранного явища. Використання метафор, таких як «міцний мир» (*lasting peace*), «крихкий мир» (*fragile peace*) або «мирна ініціатива» (*peace initiative*), свідчить про те, що мир не є статичним станом, а постійно потребує підтримки та зусиль [3, с. 8]. Такі вислови підкреслюють тимчасовість і неоднозначність миру, що відповідає реаліям сучасного світу, де мир часто є результатом складних політичних компромісів.

Крім метафор, у новинних повідомленнях активно використовуються порівняння та епітети, що акцентують увагу на характеристиках миру. Наприклад, поняття «справедливий мир» (*just peace*) підкреслює необхідність не лише припинення конфліктів, але й вирішення глибших соціальних і політичних причин конфліктів. Це показує, що мир у західній культурній традиції часто асоціюється не тільки з відсутністю війни, але й з досягненням справедливості та стабільності [3, с. 9].

Важливим аспектом мовної репрезентації концепту «МИР» в англомовних медіа є його ідеологічне навантаження. ЗМІ в західних країнах часто використовують цей концепт для формування певного світогляду аудиторії. Як зазначає Дж. Стерн, метафоричний потенціал

мови дозволяє передавати ідеї та цінності, які можуть залишатися прихованими для поверхневого читача [4, с. 245]. Наприклад, у західних медіа мир часто подається як результат демократичних процесів і політичної стабільності, що підкреслює важливість західної моделі управління.

На тлі війни в Україні, західні медіа часто висвітлюють концепт миру через призму складних дипломатичних зусиль та умов для його досягнення. *BBC* підкреслює, що мир можливий лише за умови справедливого вирішення конфлікту, наголошуючи на важливості дотримання суверенітету України та невизнання агресії Росії як легітимної [5]. *CNN* аналізує позицію Росії щодо миру, вказуючи на те, що будь-яка пропозиція миру з боку Кремля спрямована на зміцнення своїх позицій, а не на справжнє завершення війни [6]. Канал також зазначає, що російська риторика про мир часто є інструментом для затягування часу або отримання вигідних позицій на переговорах, що підриває довіру до справжніх намірів Кремля [6]. Таким чином, обидва медіа наголошують, що концепт миру в контексті війни в Україні тісно пов'язаний із питанням справедливості й реальних політичних змін, а не просто припиненням бойових дій за будь-яку ціну.

У контексті міжнародних відносин мир нерідко асоціюється з діяльністю міжнародних організацій, таких як ООН або НАТО.

Вислови на кшталт «миротворча операція» (*peacekeeping operation*) або «миротворці» (*peacekeepers*) акцентують увагу на активній ролі цих організацій у встановленні миру в конфліктних регіонах. Проте така репрезентація може також нести в собі елементи критики, особливо коли йдеться про невдачі миротворчих зусиль або їх обмежену ефективність [3, с. 10].

Іншим важливим аспектом є політична риторика, пов'язана з миром. У новинних повідомленнях концепт «МИР» часто використовується в контексті міжнародних перемовин, санкцій або політичних угод. Наприклад, вислови на кшталт «мирні переговори» (*peace talks*) або «мирне врегулювання» (*peace settlement*) відображають стратегічне використання концепту миру для досягнення певних політичних цілей. У цьому контексті мир може бути інструментом легітимації політичних рішень або дій, спрямованих на зміцнення впливу певної держави чи організації.

Отже, мовна репрезентація концепту «МИР» в англомовній картині світу є багатогранною і динамічною. Вона охоплює не лише суто лінгвістичні аспекти, але й ширші культурні та ідеологічні контексти. Метафоричні конструкції, такі як «шлях до миру» або «міцний мир», відображають уявлення про мир як про процес, що потребує постійних

зусиль і підтримки. Водночас концепт «МИР» у новинних повідомленнях часто обтяжений політичними та ідеологічними конотаціями, що підкреслює його значення в контексті міжнародних відносин і внутрішньої політики.

Вивчення мовної репрезентації концепту «МИР» дозволяє глибше зрозуміти, як англомовні медіа впливають на формування світогляду своєї аудиторії та які лінгвістичні засоби можуть бути використані для передачі складних соціальних і політичних ідей. Це також підкреслює важливість подальших досліджень у галузі когнітивної лінгвістики та аналізу дискурсу, які допоможуть виявити нові аспекти репрезентації ключових концептів у медійному просторі.

Література:

1. Огар А.О. Суперечливі аспекти поняття «концепт». *Проблеми гуманітарних наук. Філологія*. 2013. Вип. 32. С. 242–252. URL: http://ddpu.drohobych.net/filol_gum/wpcontent/uploads/2016/04/2013_20.pdf (дата звернення: 17.12.2024)

2. Пасик Л.А. Концепт як об’єкт дослідження когнітивної лінгвістики. *Актуальні питання іноземної філології*. 2015. № 3. С. 124–128. URL: http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/9617/3/pasyk_apif.pdf (дата звернення: 17.12.2024)

3. Charteris-Black J. Corpus Approaches to Critical Metaphor, 2004. Basingstoke/New York: Palgrave MacMillan, pp. xv+263. ISBN 1-4039-3292-1(hbk). URL: https://muldisc.wordpress.com/wp-content/uploads/2011/03/review-by-chf-of-charteris-black-2004-in-ll3-distributed-version.pdf (дата звернення: 17.12.2024)

4. Stern J. Metaphor, Literal, Literalism. *Mind and Language*. 2006. Vol.21. (3). P. 243–279.

URL: http://philosophy.uchicago.edu/faculty/files/stern/metaphor.pdf (дата звернення: 17.12.2024)

5. BBC NEWS. Peace talks tomorrow if Russia leaves Ukraine – Zelensky. 2024. URL: https://www.bbc.com/news/articles/cxrr1kyp04eo (дата звернення: 17.12.2024)

6. CNN World. Putin signals he’s open to peace talks, but Ukraine is right to be wary. 2024. URL: https://edition.cnn.com/2024/05/25/europe/putin-peace-ukraine-russia-analysis-intl/index.html (дата звернення: 17.12.2024)

Веремієнко А. В., здобувачка
Баранова С. В., к. філол. н., доцентка
Сумський державний університет

ВПЛИВ АНГЛІЦИЗМІВ НА УКРАЇНСЬКИЙ МОЛОДІЖНИЙ СЛЕНГ

Мова постійно змінюється, відображаючи культурні та соціальні процеси суспільства. Одним із динамічних пластів лексики є сленг, експансія якого помітна у всіх сферах людською діяльності [1, с. 78]. Його активне використання в інтернет-комунікації, соціальних мережах і повсякденному спілкуванні сприяє швидкому поширенню нових виразів і запозичень, що формують сучасний мовний простір.

Сленг базується на постійному словотворенні, основою якого є принцип мовної гри [2, с. 129]. При цьому визначальним ефектом у сленговому тексті є ефект комічний, ігровий, адже молодь прагне привернути увагу чи просто бути в тренді, тим самим спотворюючи, вигадуючи чи неправильно використовуючи слова.

Ключовими факторами, що впливають на розвиток сучасного українського сленгу, є глобалізація та взаємодія з іншими мовами, зокрема з англійською. Унаслідок цього в українську мову потрапляють англіцизми – слова з очевидними англійськими прототипами, що проникли в мову-реципієнт в переносному значенні і сформувались у межах англомовного середовища [3, с. 75].

За сферою використання всі англіцизми сучасного сленгу можна диференціювати у окремі групи, наприклад:

- Цифрові технології та геймерська культура: *фоловити* (слідкувати), *банити* (блокувати), *шейрити* (ділитись фото/відео, *гуглити* (шукати в Інтернеті, *чатитись* (спілкуватись), *скіл* (навичка), *лаг* (затримка роботи ігрового сервера), *юзати* (користуватися).
- Розваги та предмети повсякденного вжитку: *лук* (стиль), *мерч* (брендовані речі), *аутфіт* (комплект одягу), *шот* (алкогольний напій), *шузи* (взуття).
- Спортивна сфера та саморозвиток: *челендж* (випробування), *топити* (докладати зусиль), *воркаут* (тренування), *тімбілдінг* (робота в команді), *спіч* (промова).
- Фінанси та бізнес: *стартап* (новий бізнес), *інвестити* (вкладати гроші), *донатити* (жертвувати гроші), *кешбек* (повернення частини витрат), *фрілансити* (працювати віддалено).
- Емоції та подяка: *сорі* (вибач), сенк ю (дякую), *крейзі* (чудний).

Але найбільшу нішу займає інтернет-сленг. З появою і популяризацією соціальних мереж (TikTok, Instagram, Twitch) у мовний

ужиток проникають слова, які відображають нові явища цифрової культури та стилю спілкування, тоді як наявні українські відповідники не завжди можуть передати всю їхню смислову та емоційну глибину. Наприклад, *краш* – кумир, об'єкт захоплення; *рофлити* – жартувати, висміювати щось у жартівливій формі, *слей* – виглядати або діяти ефектно, *крінж* – почуття легкого дискомфорту, *вайб* – атмосфера місця, *форсити* – просувати, нав'язувати, *імба* – щось круте, *lol* – смішно, *дропнути* – запустити щось нове. Швидке поширення через соціальні платформи сприяє тому, що сленгові англіцизми стають органічною частиною повсякденного спілкування, витісняючи традиційну лексику.

Отже, молодіжний сленг сьогодні активно поповнюється англіцизмами, і хоча це природний процес, важливо не зловживати запозиченнями: зберігати багатство рідної мови та вживати іншомовні вирази лише там, де вони дійсно доречні.

Література:

1. Медвідь О. М., Андріяш О. Г. Англійський сленг в українській мові. Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія "Філологія. Соціальні комунікації". 2019. Т.30 (69). №4. С. 78-85.

2. Перетокіна В. Ф. Англійський молодіжний сленг та його переклад. Англістика та американістика. 2013. Вип. 10. С. 129–133.

3. Есенова Е. Англіцизми та американізми: теоретичні аспекти проблеми. Сучасні дослідження з іноземної філології. 2018. Вип. 16. С. 74–83.

Греченок К. О., здобувачка
Гончаренко Н. В., ст. викладачка
Херсонський національний технічний університет

АБРЕВІАТУРА ЯК ЛІНГВІСТИЧНА ОСОБЛИВІСТЬ ON-LINE СПІЛКУВАННЯ

У сучасних англійських текстах зустрічається значна кількість лексичних одиниць, що представлені різними типами скорочень. Збільшення чисельності скорочень, що використовуються у сучасній англійській мові, цілком закономірне, оскільки розвиток науки, техніки, міжнародних відносин, інтеграційних процесів у суспільстві, економіки викликає появу нових понять, що потребують своєї фіксації та кодифікації. Проте не тільки ці процеси зумовили виникнення та поширення значної кількості скорочень. Усе це є також специфічною рисою on-line

спілкування, що є порівняно новою формою мовного спілкування [1]. Актуальність даного дослідження обумовлена тим, що існують проблеми, які виникли з появою Інтернет-сленгу, і не вирішені дотепер:

1) мережева мова вже перетворилась з модної течії в новий стиль онлайн-спілкування і правопису на сайтах, блогах і чатах. Наявність орфоргафічних помилок входить у звичку і стає причиною падіння грамотності;

2) мережева мова настає тепер не тільки з віртуального простору, але і з екранів телевізорів, з радіоприймачів і зі сторінок друкованих ЗМІ;

3) попри стабільну тенденцію до повсюдного поширення, мова віртуальної комунікації досі не має повного опису [2].

Деякі з іноземних абревіатур починають асимілюватися у сучасному спілкуванні підлітків, тому вивчення природи виникнення та лексичне значення скорочень є досить необхідним у наш час.

У 1992 році перше SMS-повідомлення (short message service) було відправлено мережею Vodafone GSM у Великобританії інженером на ім'я Нейл Папуорт. Як і обмін миттєвими повідомленнями, текстові повідомлення були також іншою формою миттєвого текстового спілкування. Таким чином, інтернет-скорочення були прийняті в текстових повідомленнях у найкоротші терміни. Люди набрали в Інтернеті абревіатури, такі як LOL, RUOK на своїх мобільних телефонах, і вони просто відмінно працювали. Це можна розглядати як найперший крок вступу абревіатури Інтернету в більш широке повсякденне життя [2]. Однією з основних причин використання скорочень є бажання адресанта скоротити кількість символів у повідомленні, щоб воно було компактнішим та якомога швидше сприймалося адресатом. Це особливо важливо в ситуаціях, коли обмежений обсяг символів, наприклад, у месенджерах, соціальних мережах, або для економії простору в коментарях. Крім того, скорочення можуть бути використані для шифрування повідомлень чи збільшення конфіденційності [3]. Нескладно здогадатися про причини широкого використання скорочень в англійській мові для розмови в мережі або за допомогою SMS. Спілкування за допомогою Інтернету може бути синхронним, тобто відбуватися в режимі реального часу, або асинхронним, що не вимагає моментального відповіді співрозмовника. Перший тип характерний для сервісів обміну миттєвими повідомленнями, наприклад, ICQ або Skype, Telegram, Zoom, WhatsApp. Для підтримки бесіди потрібно писати швидко, а для цього, як не можна краще, підходять скорочення. Вони замінюють окремі лексеми, їх частини або поєднання, і навіть цілі речення в англійській мові. Асинхронна передача інформації використовується, наприклад, в електронних листах, SMS-повідомленнях. Ви можете написати відповідь спокійно, витративши

на це більше часу, ніж на онлайн-спілкування. Як для написання SMS, так і для розмов в мережі, англійські букви, цифри, поєднання слів і абревіатури застосовуються досить закономірно. Наприклад, якщо для зменшення довжини лексеми використовується цифра (sk8 - skate), то щоб зрозуміти сенс, швидше за все, потрібно прочитати літери як зазвичай і повністю вимовити назву цифри. Те ж правило справедливе і для букв. Якщо буква стоїть окремо, що для неї не типово у звичайній мові, потрібно мати на увазі її вимову (C U - see you) [1].

Приклади найбільш частих скорочень в англійській мові онлайн- та SMS-спілкуванні:

- Lol = laughing out loud (вмираю зі сміху, сміюсь не можу)
- Btw = by the way (до речі)
- rofl = rolling on the floor laughing (кочусь по землі від сміху)
- imho = in my humble opinion (на мою скромну думку)
- imo = in my opinion (по-моєму)
- asap = as soon as possible (якнайшвидше, як тільки так зразу)
- c u = see you (побачимось)
- b4n = bye for now (добре, бувай)
- b/f = boyfriend (бойфренд, хлопець) і аналогічно — g/f
- brb = be right back (скоро повернусь)

Емотикони, смайлики – це набір символів, що використовуються для вираження емоцій чи почуттів у письмовій комунікації. Вони можуть бути важливим елементом невербального спілкування в електронному листуванні. Набір базових символів – смайлів у тексті має такий вигляд: :-) – посмішка; ;) – підморгування; :(– означає сумний вираз обличчя, розчарування в чомусь; : – / – символізує обличчя з кривим ротом або косу посмішку та означає розчарування, скептицизм, сарказм; : – [] – символізує обличчя з відвислою щелепою, указує на високий ступінь здивування, зазвичай неприємного [3].

Інтернет-абревіатури є більш звичними для молодого покоління, ніж для старшого. Більшість підлітків в США беруть участь у різних видах електронної комунікації, а обмін миттєвими повідомленнями – одна з найпопулярніших форм. У результаті підлітки схильні створювати мову, яка включає скорочення, нові слова і сленг. Згідно з дослідженням, зробленим Варнхагеном, підліток використовує близько 2,9 скорочень Інтернету, а також понад 28 коротких скорочень у кожній розмові з однолітками. Часте використання скорочень – це створення нової мови, одночасно знищуючи будь-яку традиціну мову, змінюючи її в популярному використанні [2].

Очевидно, що будь-які мовні формування не можуть розвиватися й існувати відокремлено. Вони впливають і змінюють стандартний мову, що,

на думку лінгвістів, може призвести до тотального зниження грамотності. Аналізуючи характеристики мови чатів, повних скорочень, можна виділити його позитивні і негативні сторони. До безумовних плюсів можна віднести такі його властивості: передача більшої кількості інформації за мінімальну кількість часу; можливість передачі інформації при недоступності адресата; можливість навчитися лаконічно і чітко формулювати свої думки; одночасна передача інформації та емоцій (можуть передавати інтонацію усного мовлення); відродження традиції листування. Серед негативних характеристик виділяють ускладнення в розумінні змісту і нехтування правилами граматики і орфографії. Прихильники мови чатів підкреслюють його гнучкість, відсутність обмежень, регламентацій і норм при його використанні, що дозволяє виявляти творчість і винаходити нові форми слів при написанні, у результаті чого відбувається збагачення мови. У той же час багато хто вважає, що різноманітність граматичних і лексичних форм у мові чатів марно, оскільки їх основна мета - комунікація, і використання складних виразів ускладнює розуміння. Мова, яка широко використовується в Інтернеті і, зокрема, в СМС-повідомленнях у багатьох країнах не залишає байдужими безліч людей: з одного боку, він широко розповсюджений серед молоді, про нього і на ньому пишуться книги, проводяться серії досліджень, проте з іншого боку, у даного рівня володіння мовою багато противників, які об'єднуються для боротьби з ним [1]. Мова чатів продовжує залишатися об’єктом гарячих дискусій серед лінгвістів, культурологів та суспільства загалом. Її прихильники наголошують на тому, що вона є своєрідним відображенням сучасної культури, втіленням динаміки життя та технологічного прогресу. Така мова дозволяє швидше адаптуватися до змін, зокрема до розвитку цифрових технологій, та слугує зручним інструментом для неформальної комунікації.

Література:

1. Маслов В. Абревіатура як лінгвістична особливість on-line спілкування [Електронний ресурс]. Дослідники. 2023. 23 жовтня. URL: https://doslidnyky.com/node/444

2. Бахмет М. Абревіатура як лінгвістична особливість онлайн спілкування [Електронний ресурс]. SCRIBD. 2023. Липень. URL: https://www.scribd.com/document/657252511/

3. Троян А. В. Скорочення та причини їх використання в електронному листуванні [Електронний ресурс]. Ужгород: Гельветика, 2023. Т. 1, вип. 32. С. 112–117. URL: http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/32/part_1/22.pdf

Засаднюк Д. В., здобувачка
Байша К. М., к. пед. н., доцентка
Херсонський національний технічний університет

ОСОБЛИВОСТІ УТВОРЕННЯ НЕОЛОГІЗМІВ МОЛОДІЖНОГО СЕРЕДОВИЩА

Швидкий розвиток мовної комунікації є одним з визначальних аспектів 21 століття. Зростання кількості нових слів і виразів, так званих неологізмів, значно впливає на взаємодію людей. Неологізми в молодіжному середовищі є вагомим компонентом сучасної лінгвістики, доводячи здатність мови адаптуватися до обставин та демонструючи соціальні та культурні зміни. Нові слова молоді поширюються за допомогою засобів масової інформації та соціальних мереж.

Незмінним питанням неології залишається тлумачення терміну *неологізм*. Уперше англійський термін *неологізм* офіційно зафіксований у 1772 році. Франція, Італія та Німеччина мали відповідні поняття ще до цього року [1, с. 21]. Неологізми відрізняються від стандартних слів особливими зв'язками з суспільством, структурними девіаціями, зафіксованими колективною свідомістю [4, с. 381]. Раніше деякі західні мовознавці стверджували, що неологізми є анормальним відхиленням від стандартів. Третій новий міжнародний словник Вебстера окреслює неологізми як *a meaningless word coined by psychotic* (беззмістовне слово вигадане психопатами) [3, с. 95].

Щорічно в англійській мові, як в одній з найбільш динамічних мов у світі, з'являється від 1000 до 4000 нових слів. Отже, перед науковцями постає завдання не лише фіксувати нові слова, а й досліджувати їх.

Молодь має змогу сприймати та усвідомлювати себе окремою і самостійною верствою суспільства завдяки формуванню нових лексем. Як підсумок, власна кодова система посідає важливе місце в молодіжному середовищі. Молоде покоління ефективно застосовує новоутворення розмовного стилю. Цей стиль насичений експресивністю в порівнянні з іншими функціональними стилями. Мова молодіжної спільноти – це доказ динамічності та здатність формулювати світогляд і відбиватися на поведінці молодих людей. Постійні зміни та адаптація до сучасних реалій є однією з характерних рис неологізмів у молодіжному просторі. Нова лексика може швидко втрачати актуальність та витіснятися іншими затребуваними словами в залежності від поточних і провідних тенденцій. Науково-технічний прогрес і соціальні мережі, як *Instagram, Twitter* та *TikTok,* справляють великий вплив на генерацію нових мовних одиниць. Молодь використовує скорочення в особистих повідомленнях з метою заощадження часу та сміливо впроваджує нововведення в мові, формуючи

неологізми для самовираження. Наприклад, поєднання двох слів в одне або створення абсолютно нових понять.

Неологізми поділяються на декілька способів творення:

Фонологічний спосіб – це спосіб творення неологізмів за допомогою поєднання звуків, здебільшого звуконаслідувальних вигуків. Наприклад, *YOLO* – акронім від *you only live once (*у перекладі *Ти живеш тільки раз), blog – блог* (від слова *weblog (мережевий журнал), thx* – скорочення від слова *thanks (*у перекладі *дякую), bae* – скорочення від фрази *before anyone else (*у перекладі *кохана/коханий), brb* – акронім від *be right back (*означає *зараз повернуся), yech! yuck! – відраза, zizz – короткий сон (імітація звуків людини уві сні, у коміксах передається трьома буквами ZZZ)* [5]. Ці неологізми використовуються для швидкого та часто текстового спілкування. Такі нові лексеми наділені найвищим рівнем конотації новизни. Високий рівень їх новизни мотивується незвичністю та свіжістю їх форм [2, с. 60].

Запозичення – ще один спосіб творення нових лексем, що збагачує лексичний склад мови за рахунок запозичення та засвоєння слів з інших мов. В українській мові велика кількість неологізмів англійського походження, наприклад, *хайп* (в оригіналі *hype*) – значить *надмірну увагу до чогось*, *рофл* (в оригіналі *ROFL – Rolling On the Floor Laughing*) – запозичена абревіатура, що означає *жарт*, *краш* (в оригіналі *crush*) – значить *симпатію до когось*, *флексити* (в оригіналі *flex*) – означає *хвалитися* [5].

Синтаксичні – спосіб творення неологізмів, що формуються за допомогою комбінації мовних знаків, що вже існують у мові. Сюди входять конверсія, афіксація, абревіатура, телескопія, словоскладання.

Конверсія – це спосіб творення нових слів, який полягає в зміні граматичної категорії слова, але без доповнення суфіксів чи префіксів. Наприклад, *let's google it – давай погуглимо це* (*google* використовується як дієслово, що було не характерно раніше). *I chair this meeting – я головую на цій зустрічі* (*chair з*астосовується як дієслово). *I microwave my food* – я розігрію свою їжу в мікрохвильовці (*microwave* використовується як дієслово). *Tweet (твіт)* – від слова *tweet*, що значить *повідомлення в соціальній мережі Twitter*. *Cringe (крінж)* – від слова *cringe*, і означає *незручність* [5].

Афіксація – це словотворення, які використовують службові морфеми (афікси) з деривaційними значеннями як засіб уточнення або зміни їх значення [6, с. 49]. Наприклад, *influencer – інфлюенсер,* тобто людина, що має вплив у соціальних мережах (слово *influence* з додаванням суфікса *-er*), *adulting* –дорослішання (слово *adult* з додаванням суфікса *-ing*), *overachiever* – надзвичайно успішна людина (префікс *over-* додається до

іменника *overachiever*), *ageism* – ейджизм, тобто дискримінація за віком (суфікс *-ism* додається до іменника *age*) [5].

Абревіатура – це спосіб творення нових лексем шляхом скорочення слів або фраз. Наприклад, *ASAP – терміново (ASAP* – скорочено від *as soon as possible), GIF – анімоване зображення у чаті (GIF* – скорочено від *Graphics Interchange Format*), *IMHO – на мою скромну думку (IMHO* – скорочено від *in my humble opinion), FOMO – страх упустити щось важливе (FOMO* – скорочено від *Fear Of Missing Out), BTW – до речі (BTW* – скорочено від *By The Way), IDK – я не знаю (IDK* – скорочено від *I Don't Know), LOL – гучно сміятися (LOL* – скорочено від *Laugh Out Loud)* [5].

Телескопія – це спосіб утворення нових слів за допомогою злиття двох або більше слів або їх частин у нове слово. Наприклад, *brunch – бранч* (злиття слів *breakfast* і *lunch*), *jazzercise – джазерсайз* (злиття слів *jazz* і *exercise*), *infomercial – інфомаркетинговий* (злиття слів *information* і *commercial*), *hangry – злий від голоду* (поєднання слів *hungry* і *angry*), *frenemy – друг-ворог* (поєднання слів *friend* і *enemy*), *chillax – розслаблятися* (поєднання слів *chill* і *relax*) [5].

Словоскладання – слова, утворені додаванням двох або більше слів. Наприклад, *science fiction – наукова фантастика* (утворено з комбінації слів *science* та *fiction*), *breakdown –нервовий зрив* (утворено складанням слів *break* та *down), laid-back – розслаблений* (утворено з комбінації слів *laid* та *back*), *photobomb – фотобомба*, тобто ненавмисне або навмисне потрапляння в кадр (утворено складанням слів *photo* та *bomb*), *binge-watch – перегляд серіалу нон-стоп* (поєднання слів *binge* та *watch*), *lowkey – таємний* (поєднання слів *low* та *key*), *earworm – пісня, що застрягла в голові* (утворено з комбінації слів *ear* та *worm*) [5].

Отже, розвиток мовної комунікації в 21 столітті є невід'ємною складовою культурного та соціального прогресу. Творення нових слів та виразів, тобто неологізмів, займає ключову позицію в формуванні модерного мовного простору. Запозичення з інших мов, фонологічні новоутворення, синтаксичні способи творення неологізмів, такі як конверсія, афіксація, абревіатура, телескопія та словоскладання, є ключовими способами розширення лексичного складу мови. Загалом, неологізми відображають невпинний прогрес і еволюцію мовної комунікації, підкреслюючи здатність до інтеграції нових концепцій. Неологізми у молодіжному середовищі є підтвердженням постійно змінюваного середовища та адаптації молоді до нових умов. Нові слова сприяють збагаченню та вдосконаленню мови, роблячи її гнучкою, а також має велику вагу у формуванні ідентичності молоді та соціальних груп.

Література:

1. Дзюбіна О. І. Особливості утворення та функціонування семантичних неологізмів англійської мови в сфері інтернет-комунікації. Записки з романо-германської філології. 2014. Вип. 2 (33). 17–23 с.
2. Кривенко Д. М. Інноваційні процеси у лексиці сучасної англійської мови. Філологія. 2018. 60 с.
3. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.
4. Сеньків О.М., Летнянка О.І. Неологізми-скорочення в англомовних версіях міжнародних соцмереж. Молодий вчений. Філологічні науки. 2016. №6 (33). 380-384 с.
5. Cambridge Dictionary. Cambridge University Press, 2025. URL: https://dictionary.cambridge.org/ (дата звернення 15.02.2025)
6. Rey A. Semantics / A. Rey. Cambridge: Cambridge Univ. Press, 2001. 184 p.

Зеркаль А. В., здобувачка
Хавкіна О. М., к. філол. н., доцентка
Національний університет «Запорізька політехніка»

СЕМАНТИЧНІ ЗМІНИ АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ СЛЕНГІЗМІВ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ (НА ПРИКЛАДІ FACEBOOK, TIKTOK ТА INSTAGRAM)

У сучасному цифровому середовищі соціальні мережі стали не лише платформами для комунікації, а й простором активного мовного розвитку. Однією з ключових тенденцій є поява та трансформація англійськомовного сленгу, який відображає соціокультурні зміни, розвиток технологій і нові форми онлайн-взаємодії. Особливо динамічні зміни відбуваються на таких популярних платформах як *Facebook, TikTok* та *Instagram,* де швидкість поширення контенту та вірусні тренди сприяють постійному оновленню мовних конструкцій та окремих лексичних одиниць, у тому числі сленгових.

Сленг, за О. Селівановою, – «нелітературна додаткова лексична система, яка представляє паралельну експресивно-оцінну, найчастіше стилістично знижену синонімію позначень загальновідомих понять і належить певній соціальній субкультурі; різновид соціолекту – соціально маркованої лексики певно суспільної групи (професійної, вікової й ін.) у межах національної мови» [1, с. 560]. Його популярність, зокрема сленгу соціальних мереж, може бути пояснена бажанням соціальної групи, що його використовує, ідентифікувати та виділяти себе із широкого загалу.

Будь-які сленгізми, у тому числі й соціальних мереж, характеризуються нетривкістю в часі, в результаті чого зазнають семантичних змін, які включають розширення, звуження значення, зміну конотації та метафоризацію слів.

Зауважимо, що соціальні мережі, такі як, скажімо, *Facebook, TikTok* та *Instagram* мають різну аудиторію, а, отже, відрізняються стилем комунікації, що впливає і на розвиток сленгу також. Так, *Facebook* орієнтований на довші пости та дискусії, тому тут популярні акроніми (наприклад, *ICYMI – In Case You Missed It, TL;DR – Too Long; Didn't Read*) та мемні вирази. *TikTok* є платформою коротких відео, що сприяє швидкому поширенню нових слів (наприклад, *delulu, rizz, slay*). На появу сленгу тут часто впливають відео-тренди та інфлюенсери. *Instagram* – візуальна платформа, де сленг часто використовується у хештегах та підписах (наприклад, *FOMO – Fear of Missing Out, #GRWM – Get Ready With Me*).

Італійські дослідники Нікколо Ді Марко (Niccol`o Di Marco), Едоардо Лору (Edoardo Loru), Аніта Бонетті (Anita Bonetti) та інші зазначають, що семантичні зміни в англомовному сленгу соціальних мереж можуть охоплювати різноманітні процеси трансформації значень слів, зумовлені впливом цифрового середовища, особливостями онлайн-комунікації та динамікою розвитку інтернет-дискурсу [2]. Нижче представлено семантичні зміни в англомовному сленгу соціальних мереж із прикладами.

Розширення значення (semantic broadening): слово отримує ширше використання. Наприклад, *Vibe* колись означало певний емоційний настрій або атмосферу, а тепер використовується для опису не лише атмосфери, але й людей, їхніх стилів або навіть дій. Контекст (TikTok, Instagram): ***"She's such a vibe!"*** *– Вона просто неперевершена!* [3; 5].

Звуження значення (semantic narrowing) відбувається тоді, коли слово набуває більш специфічного значення. Наприклад, *DM (Direct Message)* раніше означало будь-яке особисте повідомлення в Інтернеті. Ссьогодні воно позначає особисте повідомлення в конкретному контексті соціальних мереж. Контекст (Facebook): ***"Just DM me the details."*** *– Просто напиши мені в особисті повідомлення* [4].

Зміна конотації (semantic shift): нейтральні або негативні слова набувають нового відтінку. Наприклад, *Karen* звичайне жіноче ім'я, яке використовують у соціальних мережах для позначення примхливих або надмірно вимогливих жінок. Контекст (TikTok): ***"That lady yelling at the cashier is such a Karen."*** *– Ця жінка, що кричить на касира, – справжня Karen* [3].

Переосмислення та метафоризація: деякі слова отримують нові метафоричні значення через їхнє використання в соцмережах. Наприклад,

tea («чай») стало означати «плітки, цікаву інформацію». В прямому, первинному значенні *cap* – «головний убір», а у соціальних мережах – «брехня», а *No Cap* – «правда». Контекст (TikTok, Instagram): ***"Spill the tea!"*** *– Розкажи всі плітки!;* ***"That story is cap!"*** *– Ця історія – брехня!* [3; 5].

Проведене дослідження демонструє, що сучасні соціальні мережі, зокрема *Facebook, TikTok та Instagram,* виступають як потужні платформи для появи англомовного сленгу, оскільки вони сприяють швидкому поширенню нових мовних явищ та закріпленню їх у повсякденному спілкуванні. Динамічний характер цих платформ дозволяє користувачам активно взаємодіяти, створювати та адаптувати нові слова і вирази відповідно до контексту спілкування, що відрізняє цифрове середовище від традиційних форм мовної еволюції.

Facebook, орієнтований на текстову комунікацію та спільноти за інтересами, сприяє закріпленню сленгових виразів через дописи, коментарі та меми, які можуть містити пояснення або розширені обговорення нових термінів. *TikTok,* як платформа коротких відео, використовує візуальні та аудіальні засоби для поширення сленгу, роблячи нові слова та вирази частиною вірусних трендів і культурних феноменів. *Instagram,* у свою чергу, через використання хештегів, підписів до фото та відео, а також сторіз, забезпечує сталість сленгу, дозволяючи йому органічно інтегруватися в цифровий дискурс.

Таким чином, соціальні мережі не лише відображають сучасні мовні тенденції, а й активно впливають на їхнє формування, прискорюючи процеси семантичних змін та створюючи умови для глобального поширення англомовного сленгу. У свою чергу, семантична еволюція сленгу в соціальних мережах свідчить про гнучкість і адаптивність англійської мови у відповідь на зміни цифрової культури. Різноманітність комунікативних форматів кожної з платформ сприяє появі унікальних мовних явищ, що відображають специфіку аудиторій і способів взаємодії користувачів.

Література:

1. Селіванова О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля - К, 2006. 716 с.

2. Di Marco N., Loru E., Bonetti A., Serra A. O. G., Cinelli M., Quattrociocchi W. The Evolution of Language in Social Media Comments. 2024. URL : https://arxiv.org/abs/2406.11450

3. TikTok : Social network. URL : https://www.tiktok.com/en

4. Facebook : Social network. URL : URL: https://www.facebook.com

5. Instagram : Social network. URL : https://www.instagram.com

Ісаєнко А. О., здобувачка
Піскунов О. В., к. філол. н., доцент
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

ДЕЯКІ ЛІНГВО-ФУНКЦІОНАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПОВІДОМЛЕНЬ У СОЦІАЛЬНІЙ МЕРЕЖІ FACEBOOK

За останні кілька років інформаційно-комунікаційні технології стрімко розвивалися. Як наслідок, з'явилися нові онлайн-жанри в академічних дискурсах [8]. Інкорпорація нових електронних жанрів в академічному світі вплинулf на використання усталених традиційних засобів комунікації засобів обміну. На думку дослідників, комп'ютерно-опосередкована взаємодія в академічному світі змінила спосіб, у який ми пишемо, і жанри, які ми створюємо [7, с. 1–12]. Зосереджуючись на цьому конкретному контексті, розвиток соціальних мереж та їхнє зростаюче значення в академічному середовищі створює потребу в науковому дослідженні цього питання. Проведені дослідження вивчають використання англійської мови в коментарях розміщених у соціальній мережі Facebook, найпопулярнішій соціальній мережі на сьогоднішній день [5]. Протягом останніх двадцяти років розділ лінгвістики, присвячений комп'ютерно-опосередкованій комунікації (КМК), зосередився на багатьох аспектах, головним чином на характеристиках електронних листів [1]. За останні кілька років деякі соціальні мережі зникли, а деякі інші набирають користувачів з кожним днем. Однією з найпопулярніших соціальних мереж на даний момент є Facebook. Створена у 2004 році «як щось середнє між інструментом для знайомства з новими людьми та платформою для спілкування з людьми, яких ви вже знаєте» [1, с. 84; 3], Facebook бере свій початок в Гарвардському університеті [2]. Мережа включає кілька функцій, таких як спілкування через приватні або публічні повідомлення, чат, онлайн-форуми, фотографії, відео, посилання, особиста стіна та стрічка новин, де друзі або учасники можуть розміщувати свої повідомлення та коментувати теми. Компанія постійно модифікує та вдосконалює послуги, що надаються, пропонуючи все більше і більше онлайн послуг. Як стверджують науковці, що стосується досліджень, проведених у Facebook, то більшість науковців аналізували використання Facebook з соціологічного або прагматичного підходу, визначаючи почуття спільноти у відносинах між учасниками соціальних мереж [10]. Літератури, присвяченої вивченню лінгвістичних аспектів соціальної мережі Facebook дуже мало; причиною цього може бути те, що вона є дуже складною для вивчення, оскільки в одній соціальній мережі співіснують кілька жанрів. У дослідженні про використання цього сайту зазначають, що учасники соціальної мережі

Facebook використовують більше розмовної мови у своїх мовленнєвих актах, і цей інструмент «знайомить учнів з мовними різновидами, з якими не можуть зрівнятися мовні факультети та підручники» [1]. Через неформальність електронного середовища багато науковців вказують на необов'язковість формул початку і завершення в онлайн-комунікації та їхню відсутність, особливо в електронних листах [10]: наприклад. *Native speakers. Darryl...buildings such as Thompson Library are possible because of generous donors...not tuition fees. Go Bucks!*

20% коментарів, розміщених носіями мови, починаються з вигуків типу: *good day to all!, fantastic news!!!* або вигуками, за якими слідує один або декілька знаків оклику, такими як *Wow!!*.

Дослідження показують, що в коментарях носіїв мови на Facebook, учасники використовують або дуже неформальні елементи привітання, або взагалі не використовують формули привітання, причому відсутність привітань є частою стратегією у 20% випадків. Аналогічно, у дослідженні ділових та академічних електронних листів, проведеному ділових та академічних електронних листів, проведеному Й. Гейнсом [6, с. 81–101], Більшість ділових електронних листів не використовували формулу привітання, тоді як в академічних використовували неформальні привітання [3, с. 3–17] Результати показують, що більшість коментарів містять прощальну формулу, яка складається з прохання або висловлення подяки зі смайликом чи вигуком, тоді як у формулах прощання можна знайти більше різноманітних різноманітність почуттів можна знайти у формулах прощання [4, с. 1–28]. Найпопулярніша формула прощання є неформальне висловлення подяки з одним або кількома знаками оклику. 20% повідомлень в обох групах закінчуються формулою подяки, яка також є найпопулярнішою формулою завершення у прикладах, проаналізованих Ч. Роу [9, с. 27–54]. За результатами цього дослідження можна стверджувати, що тенденція до неформальності не є одностайною, оскільки деякі коментарі у Фейсбуці. Особливо в академічному середовищі, слідують традиційним конвенціям написання листів. З іншого боку, основною проблемою онлайн-жанрів на думку Ф. Юса [10], полягає в тому, що дискурсивні риси жанру мають бути конвенціоналізованими, щоб користувачі могли ідентифікувати жанр з першого погляду і заощадити час і зусилля на його обробку.

Мережа Facebook не створює такої проблеми, оскільки нові соціальні мережі легко ідентифікуються та конвенціоналізуються, оскільки вони перебувають у приватній власності компанії, яка створює, контролює та модифікує. Інноваційна сила Facebook розширилася до інших цілей. Подальші студії щодо лінгвістики веб-сайтів соціальних мереж необхідні для вирішення питань, що досліджуються, але особлива увага має бути

прикута до Твіттера, що також представляє науковий інтерес для подальших досліджень.

Література:

1. Baron Naomi S. *Alphabet to Email*. London: Routledge *In*: Barton, David/Hall, Nigel (eds.): *Letter Writing as a Social Practice*. Amsterdam / Philadelphia, John Benjamins, 2000, Pp. 233–252
2. Boyd Danah «Social Networking Sites: Definition, History, and Scholarship». *Journal of Computer-Mediated Communication.* 13 (1), article 11. 2008. URL: http://jcmc.indiana.edu/vol13/issue1/boyd.ellison.html
3. Chiluwa Innocent The Pragmatics of Hoax Email Business Proposals». *Linguistik Online* 43/3, 2010, Pp. 3–17
4. Cho Thomas «Linguistic Features of Electronic Mail in the Workplace: A Comparison with Memoranda». *Language and the Internet* 7, 2010, Pp. 1–28
5. Facebook Inc. URL: www.facebook.com,
6. Gains Jonathan «Electronic Mail—a New Style of Communication or just a New Medium?: An Investigation into the Text Features of E-mail». *English for Specific Purposes.* 18/1, 1999, Pp. 81–101.
7. Hyland Ken, Hamp-Lyons Liz «EAP: Issues and Directions». *Journal of English for Academic Purposes* 1/1, 2002, Pp. 1–12
8. Kuteeva Maria «Wikis and Academic Writing: Changing the Writer-Reader Relationship». *English for Specific Purposes* 30/1, 2011, Pp. 44–57
9. Rowe Charley «Hyper-formality and Ultra-casualness: Native and Non-native English Style on the Ask-A-Linguist Web-based Bulletin Board». *Bulletin Suisse de Linguistique Appliquée* 87, 2008, Pp. 27–54
10. Yus Francisco «Cyberpragmatics*: Internet-Mediated Communication in Context».* Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins. 2011.

Колосович В. С., здобувачка
Співаковська Є. О., д. пед. н., професорка
Херсонський державний університет

ГІПОТЕЗА САПІРА-ВОРФА: ЛІНГВІСТИЧНА ВІДНОСНІСТЬ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ

Мовні особливості української та англійської мов впливають на сприйняття реальності їхніми носіями, зокрема на категоризацію простору, часу, емоцій і соціальних взаємодій. Це підтверджує, що мислення значною мірою зумовлене мовою, якою послуговується індивід.

Гіпотеза Сапіра-Ворфа, яка стверджує, що мова впливає на мислення та сприйняття реальності, є одним із найважливіших аспектів когнітивної

лінгвістики та філософії мови. У глобалізованому світі, де взаємодія між різними мовами й культурами є звичним явищем, дослідження впливу лінгвістичної відносності на україномовних і англомовних осіб сприяє кращому розумінню міжкультурної комунікації, перекладу та формування світогляду. Особливий інтерес викликає вивчення цієї гіпотези в контексті двох різних мовних систем – української та англійської, які мають різні граматичні, лексичні й семантичні структури.

Гіпотеза Сапіра-Ворфа, також відома як принцип лінгвістичної відносності, є однією з фундаментальних теорій у сфері мовознавства та когнітивних наук. Вона стверджує, що структура мови, якою говорить людина, впливає на її спосіб мислення, сприйняття реальності та поведінку. Це означає, що різні мови не просто відображають реальність по-різному, а й формують її для своїх носіїв. У цьому контексті порівняння української та англійської мов є особливо цікавим, адже ці мови належать до різних мовних груп - слов'янської та германської відповідно, - і мають різні граматичні, лексичні та фонетичні особливості. Аналіз гіпотези Сапіра-Ворфа в контексті цих двох мов дозволяє краще зрозуміти, як мовні структури впливають на сприйняття світу їх носіями.

Лінгвістична відносність на макрорівні проявляється через відмінності у світоглядах, які закріплюються в мовах через культуру, історію та соціальні практики. В українській мові, зокрема, існує багатий арсенал слів, пов'язаних із природою, емоційними станами, міжособистісними відносинами та колективними переживаннями. Це може бути наслідком тривалого співіснування українського народу з природним середовищем, а також значної ролі традицій та обрядовості. Англійська мова, натомість, відображає інші культурно-історичні реалії, зокрема, більш урбанізований характер англосаксонських суспільств, орієнтацію на індивідуалізм і технологічний розвиток. Це знаходить своє відображення у багатстві лексики, пов'язаної з бізнесом, наукою та технічними інноваціями [2, с. 4].

На рівні граматики українська та англійська мови демонструють значні відмінності, які впливають на когнітивні процеси. Українська мова є синтетичною з багатою системою відмінків, що дозволяє варіювати порядок слів у реченні без втрати сенсу. Це сприяє гнучкості у вираженні думок, розвиває здатність до асоціативного мислення та дає змогу концентруватися на різних аспектах повідомлення. Англійська ж мова є аналітичною, і в ній основне навантаження припадає на фіксований порядок слів і допоміжні слова. Це створює чітку, логічну структуру речення, яка сприяє однозначності висловлювань та орієнтує носіїв на формальний аналіз інформації.

Роль часу та простору в мовній картині світу також відрізняється у носіїв української та англійської мов. Українська мова використовує широку систему видо-часових форм дієслів, які допомагають уточнювати не лише час дії, але й її тривалість, завершеність або повторюваність. Це може сприяти більш детальному сприйняттю подій у часовому контексті. Англійська мова, хоча і має складну систему часів, менш залежить від аспектуальних відтінків, натомість акцентуючи увагу на порядку подій і контекстуальному розумінні. Ця різниця формує різні способи оперування поняттями часу та впливає на поведінкові моделі, наприклад, у плануванні та оцінці майбутнього.

На лексичному рівні гіпотеза Сапіра-Ворфа знаходить підтвердження у таких аспектах, як термінологія для позначення емоцій, кольорів чи культурних концептів. В українській мові багатство емоційної лексики, включаючи численні синоніми та зменшувально-пестливі форми, дозволяє тонко відтінювати внутрішні стани і передавати багатошарові емоційні нюанси. В англійській мові емоційна лексика більш стандартизована і стримана, що може бути наслідком прагматичного підходу до комунікації та меншого впливу колективних емоційних переживань. Подібна ситуація спостерігається і у сфері позначення кольорів: англійська мова має більш технічно розроблену термінологію для відтінків, що може бути пов’язано з розвитком науки і технологій.

Мовні категорії мають глибокий вплив на соціальні норми, уявлення та формування світоглядних моделей у суспільстві. Наприклад, у сучасній англійській мові дедалі більше уваги приділяється використанню гендерно нейтральних форм, що відображається у поширенні конструкції singular they. Це стало природною частиною мовного вжитку, спрямованою на створення інклюзивного підходу до опису осіб, незалежно від їхньої статевої ідентичності. Такий підхід дозволяє усунути обмеження, що можуть виникати через традиційні мовні шаблони, і відкриває простір для більш гнучкого сприйняття соціальної ролі людини.

У противагу цьому, українська мова значною мірою зберігає граматичну систему, побудовану на чіткому розподілі гендерних категорій. Бінарність у таких структурах, як рід іменників та узгодження прикметників і дієслів, створює специфічну рамку, в якій кожна особа автоматично вписується у традиційні ролі чоловіка чи жінки. Це, своєю чергою, сприяє відтворенню суспільних уявлень про те, якими мають бути гендерні обов’язки, поведінка та очікування [1]. Питання мовної відносності також проявляється у способах вираження волі, зобов’язань та модальності. В англійській мові існує розвинена система модальних дієслів, які дозволяють чітко окреслювати рамки зобов’язань, можливостей, дозволів чи намірів. Використання таких слів, як must, can,

should, сприяє створенню детально структурованої комунікації, де кожен аспект висловлювання отримує чітке значення. Це полегшує формулювання правил та очікувань у діловій, правовій та повсякденній сферах. Натомість в українській мові такі категорії часто передаються через контекст або інтонаційні особливості.

Література:

1. Гіпотеза лінгвістичної відносності Сепіра-Уорфа. Stud.com.ua. URL: https://stud.com.ua/82049/filosofiya/gipoteza_lingvistichnoyi_vidnosnosti_sepira_uorfa (дата звернення: 11.12.2024).

2. Гіпотеза лінгвістичної відносності Сепіра-Ворфа. Історія та сучасні дослідження. Chumova.com. URL: http://chumova.com/гіпотеза-лінгвістичної-відносності-сепіра-ворфа/ (дата звернення: 11.12.2024).

3. Теорія мовознавства. Навчально-методичний посібник для студентів 1 курсу денної та заочної форм навчання спеціальності 035 Філологія спеціалізації 035.01 Українська мова та література освітньої програми «Українська мова і література». Ужгород. Рік-У. 2023. 73 с.

Корнєєва О. В., здобувачка
Ільїнська Н. І., д. філол. н., професорка
Херсонський державний університет

ДО ПИТАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ РОМАНУ АЙРІС МЕРДОК «ЗАМОК НА ПІСКУ» У СУЧАСНОМУ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВІ

Творчість Айріс Мердок (1919-1999) посідає особливе місце в англійській літературі XX століття. Популярність романів Айріс Мердок серед читачів і науковців пояснюється глибиною морально-філософських роздумів та складністю проблем. «Замок на піску» (1957) – один із центральних творів авторки, в якому вона ставить питання щодо морального вибору, етичних норм та людських стосунків.

Наша мета – проаналізувати деякі аспекти поглядів літературознавців на роман, узагальнити підходи до його вивчення та визначити основні питання, порушені автором роману.

Дослідники А. Бугрій, А. Матійчак та Н.Міронова вивчали твір з різних точок зору: як філософський роман, як твір-дослідження, що репрезентує проблеми морального вибору персонажів, як приклад літературного втілення проблем сучасного ескапізму.

Відтак, науковиця Миронова зазначає, що творчість Айріс Мердок поєднує інтелектуальну та психологічну глибину. У «Замку на піску» вона досліджує моральні дилеми, проблему вибору між добром і злом, показує,

як мрії та бажання персонажів твору впливають на їх сприйняття реальності [3, с. 116–120]. У свою чергу А. Матійчак висвітлює філософські аспекти роману, особливо зв'язок з ідеями Платона та використання діалогу як засобу розкриття філософських питань [2, с. 43].

Потрібно зазначити, що А. Бугрій аналізує роман з точки зору його ескапістської спрямованості, зауважуючи, що герої тікають від реальності, створюючи для себе уявний світ. Це призводить до їхнього морального краху – тема, що характеризує багато творів Мердок [1, с. 21–27]. Н. Міронова розглядає роман з точки зору психологічної складності внутрішнього світу персонажів. Вона підкреслює, що герої демонструють внутрішню боротьбу, моральну нестабільність і страх відповідальності [3, с. 116–123].

Жанрова структура «Замка на піску» є дискусійним питанням. Одні дослідники називають його філософським романом, інші наголошують на синтезі детективу та психодрами, розглядають їхнє поєднання з елементами в неоготики, підкреслюють поліжанровість твору, оскільки він поєднує в собі різні літературні традиції [3, с. 120] .

Таким чином, дослідники сходяться на думці, що «Замок на піску» – це роман ідей, який поєднує філософську рефлексію, психоаналіз і жанровий експеримент. Автор досліджує питання морального вибору, природи фантазії та пошуку істини. Цікавим аспектом дослідження є інтертекстуальні зв'язки роману та його вплив на сучасну літературу. Це робить роман важливою темою для майбутніх літературознавчих досліджень та підкреслює унікальність підходу творчої індивідуальності Айріс Мердок.

Література:

1. Бугрій А. С. Ескапізм у романістиці Айріс Мердок. Мирова культура на перехрестті культур та цівилізацій. Вип. 2 (10). Київ, 2015. С. 21–27.

2. Матійчак А. А. Мердок та її читач у ракурсі рецептивної теорії. Питання літурознавства. Вип. 10 (67). Чернівці: ЧНУ, 2008. С. 42–48.

3. Міронова Н .М. Аналіз творчості Айріс Мердок у контексті морально філософської проблематики. Київ: Літературознавчі дослідження, 2015. С. 150.

Кудишкіна В. В., здобувачка
Стеценко Н. М., к. пед. н., доцентка
Херсонський національний технічний університет

ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕКСТУ ДЕКЛАРАЦІЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ США

Найважливішим документом у процесі державотворення США став ухвалений в умовах війни документ про незалежність – Декларація незалежності 13 американських штатів, який датується 4 липня 1776 року. Декларація проголосила незалежність колишніх 13 колоній від Великої Британії, що означало появу на Атлантичному узбережжі Північної Америки 13 суверенних держав. Їхні представники заявили про своє право займати рівне місце серед інших самостійних держав світу. Для авторів Декларації важливо було не тільки заявити про припинення політичних зв'язків з метрополією, а й довести світовій громадськості законність цього акту. Фундамент Декларації, засновувався на доктрині природного права, ідеї народного суверенітету та договірної теорії походження держави [1]. Основним автором Декларації був Томас Джефферсон, який пізніше став третім президентом США. Серед інших підписантів були Джон Адамс, Бенджамін Франклін, Роджер Шерман та Роберт Лівінгстон.

Декларація незалежності США належить до політико-юридичного дискурсу, оскільки містить як правові аргументи, так і риторичні засоби переконання. Текст поєднує інформаційно-прескриптивний та декларативний характер, адже він не лише фіксує факти, а й проголошує новий політичний статус тринадцяти колоній.

Аналізуючи структурні особливості документа, слід зазначити, що Декларація має чітку і логічну композицію. Її можна поділити на три змістові частини. У першій частині стверджується, що всі люди є рівними і з народження володіють невід'ємними правами, головними з яких є життя, свобода та прагнення щастя. Оскільки ж народ є джерелом влади, то він може і зобов'язаний замінити або навіть зруйнувати поганий уряд.

В другій частині Декларації перераховуються вже реальні дії англійського короля, якими він порушив права та свободи мешканців північноамериканських колоній. Тому в третій частині, посилаючись на дві попередні, робиться висновок щодо незалежності від англійської корони [2].

Найважливішою рисою Декларації стало закріплення на конституційному рівні узагальнюючого визначення права кожного колоніального народу на незалежність і національний суверенітет [3; с. 68].

Текст Декларації вирізняється високим ступенем структурованості, зокрема через повторювані синтаксичні конструкції, що посилюють аргументацію. Наприклад, у переліку звинувачень королю Георгу III кожне речення починається з анафоричного «He has...», що створює ефект накопичення доказів утисків і тиранії:

He has erected a multitude of New Offices, and sent hither swarms of Officers to harrass our people, and eat out their substance.

He has kept among us, in times of peace, Standing Armies without the Consent of our legislatures.

He has affected to render the Military independent of and superior to the Civil power [4].

Така особливість організації тексту пов'язана з його метою: переконати як внутрішню аудиторію (жителів самої колонії), так і міжнародну спільноту у легітимності розриву з Британією та створення незалежної держави.

Розглянувши структурні особливості тексту Декларації незалежності США, перейдемо до його лексичних характеристик. Поєднання політичного, юридичного та риторичного стилів, а також намагання вплинути на сприйняття суспільства визначають основні риси цього документа, такі як рішучість, урочистість, емоційність і аргументованість.

Офіційно-протокольний стиль Декларації містить велику кількість юридичної термінології, що додає тексту авторитетності та вагомості, наприклад: *Laws of Nature, Entitle, Declare, Jurisdiction, Citizen, Legislation, Governors, Unalienable Rights, Despotism, Tyranny, Usurpations, Administration, Justice, Judge, Mock Trial, Legislative bodies, Naturalization of Foreigners, Representative Houses, Charters, Representatives.* Ці терміни мають однозначне трактування, що посилює правовий характер документа.

Однією з головних рис Декларації є використання емоційно-забарвленої лексики, що створює пафосний ефект і надає тексту переконливості. Наприклад: *In every stage of these Oppressions We have Petitioned for Redress in the most humble terms: Our repeated Petitions have been answered only by repeated injury. A Prince whose character is thus marked by every act which may define a Tyrant, is unfit to be the ruler of a free people* [4]. В даному уривку використовуються слова з яскраво вираженим негативним забарвленням, такі як *Oppressions, injury* і *Tyrant*, що змушують відчувати несправедливість і надають королю різко негативної характеристики, викликаючи у читача почуття обурення. Окрім цього, речення *Our repeated Petitions have been answered only by repeated injury* [4] підкреслює безрезультатність спроб колоністів досягти справедливості мирним шляхом, що додає тексту драматичності. Антитеза *Tyrant – free*

people протиставляє гноблення та свободу, посилюючи емоційний вплив тексту та виправдовуючи прагнення колоній до незалежності.

У тексті використовуються численні риторичні засоби, такі як анафора і градація. Як зазначалося раніше, анафора використовується в Декларації для того, щоб надати вагомі докази бездіяльності та зловживань з боку британського короля. Наприклад: *He has refused his Assent to Laws, the most wholesome and necessary for the public good.*

He has forbidden his Governors to pass Laws of immediate and pressing importance, unless suspended in their operation till his Assent should be obtained; and when so suspended, he has utterly neglected to attend to them [4].

Градація, в свою чергу, служить для посилення емоційного акценту на поступовому розчаруванні колоністів у спробах домовитися з британцями. Наприклад: *Nor have We been wanting in attentions to our Brittish brethren. We have warned them from time to time of attempts by their legislature to extend an unwarrantable jurisdiction over us. We have reminded them of the circumstances of our emigration and settlement here. We have appealed to their native justice and magnanimity, and we have conjured them by the ties of our common kindred to disavow these usurpations, which, would inevitably interrupt our connections and correspondence. They too have been deaf to the voice of justice and of consanguinity. We must, therefore, acquiesce in the necessity, which denounces our Separation, and hold them, as we hold the rest of mankind, Enemies in War, in Peace Friends* [4].

У процесі дослідження було виявлено велику кількість слів французького походження з суфіксами *-tion, -sion, -ment, -ance, -ence, -ture*, що передають абстрактні поняття та концепції: *Separation, Usurpation, Petition, Administration, Invasion, Oppression, Convulsion, Government, Punishment, Importance, Sufferance, Providence, Correspondence, Legislature, Nature*.

Щодо морфологічних особливостей, текст Декларації містить застарілі граматичні форми, характерні для XVIII століття: *Accordingly all experience hath shewn, that mankind are more disposed to suffer, while evils are sufferable, than to right themselves by abolishing the forms to which they are accustomed* [4]. Зазначене написання *hath shewn* (нині *has shown*) зумовлено орфографічними змінами, тобто слова, які за часів Декларації Незалежності США (1776) мали одну форму, нині мають зовсім іншу. Мовний склад тексту містить велику кількість лексики, яка не має явного стилістичного навантаження, що дозволяє сприймати інформацію однозначно. Це стосується таких термінів, як: *Power, State, Justice, Law, Government, People, Right, Subject, Present*. Використання таких слів допомагає досягти ясності і точності викладу, що є необхідним для правового та політичного контексту документу.

Варто також зазначити, що у тексті відсутні лексичні скорочення, що зберігає точність висловлювань і забезпечує повну зрозумілість для широкого кола читачів, включаючи політичних діячів, юристів та звичайних громадян.

Підсумовуючи, можемо зазначити, що текст відповідає функціям декларації, а саме – юридичність, аргументованість, публічність і урочистість (використання риторичних засобів). Усі ці риси створюють текст, який не тільки проголошує незалежність, а й формує ідеологічну основу нової держави.

Література:

1. Бернхем В. Вступ до права та правової системи США / В. Бернхем. К. : Україна, 1999.

2. Волівецька, М. В. Декларація незалежності Сполучених Штатів Америки 1776 року, її принципи та значення. Сучасні тенденції розбудови правової держави в Україні та світі : зб. наук. ст. за матеріалами VII Міжнар. наук.-практ. конф. (Житомир, 18 квітня 2019 р.). С. 183-186.

3. Тищик Б. Історія держави і права зарубіжних країн. Новий час (XVIII ст. – 1918 р.) /Б. Тищик. Львів : Світ, 2013. 751 с.

4. Declaration of Independence: A Transcription. URL: https://www.archives.gov/founding-docs/declaration-transcript?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 11.03.2025).

Лазаренко А. С., здобувачка
Лебедєва А. В., к. філол. н., доцентка
Херсонський національний технічний університет

ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОЛОДІЖНОГО СЛЕНГУ В СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ОНЛАЙН-ДИСКУРСІ

У сучасному цифровому середовищі молодіжний сленг відіграє важливу роль під час комунікації, особливо на англомовних форумах і в соціальних мережах.

Сленг являє собою жаргонні слова або вирази, характерні для мовлення людей певних професій або соціальних прошарків, які, проникаючи в літературну мову, набувають помітного емоційно-експресивного забарвлення [5]. Ця мовна підсистема постійно змінюється під впливом інтернет-культури та новітніх технологій.

На сучасному етапі розвитку англійської мови виникнення нових слів і лексем пов’язане з розвитком молодіжних комунікаційних платформ, що сприяє глобалізації мовних тенденцій і робить дослідження сленгізмів

актуальним і необхідним. Аналіз лінгвістичних особливостей англомовного молодіжного сленгу дозволяє виявити його основні функції, семантичні характеристики та словотвірні процеси.

Сленг цілком закономірно вважають соціолектом, що сформувався на основі арґо студентів та інтернет-спільнот. Здобувачі, спілкуючись як у загальних чатах, так і в приватних повідомленнях, здебільшого використовують сленгову лексику, яка відзначається емоційною виразністю та належить до нейтрального або зниженого стилю. Їхнє неофіційне листування вирізняється динамічністю та експресивністю.

Основні функції молодіжного сленгу в онлайн-комунікації включають:

1) створення групової ідентичності;

2) підтримку неформального стилю спілкування;

3) вираження емоцій та гумору;

4) кодування інформації для «своїх».

Ці аспекти пояснюють, чому молодіжний сленг швидко розвивається і часто змінюється.

Англомовний молодіжний сленг формується під впливом різноманітних цифрових платформ, таких як TikTok, Twitter, Reddit та Discord. Користувачі цих ресурсів створюють та поширюють нові лексеми, які швидко стають популярними. Згідно з дослідженнями Палагути І.В. та Гордієнко А., характерною особливістю молодіжного сленгу є його мобільність, яка пояснюється зміною поколінь [4, с. 5].

Сленг виникає не лише як спосіб самовираження, але й як відповідь на швидкий ритм комунікації. Деякі вирази з’являються у вузькому колі спільнот, а згодом поширюються глобально, набуваючи широкого вжитку. Наприклад, вираз *sus* (скорочення від *suspicious*) набув популярності завдяки грі “Among Us”, *a simp* (від англ. *simp* – ‘догоджувач’) став відомим у соціальних мережах як характеристика людини, яка надмірно догоджає комусь.

Не менш важливим аспектом молодіжного сленгу є полісемія: деякі слова можуть змінювати своє значення залежно від контексту. Як зазначено в дослідженні Лохач А.О., це ускладнює переклад та адаптацію таких висловлювань іншими мовами [2]. Наприклад, слово *lit* може означати як «крутий», так і «п’яний» залежно від ситуації.

Молодіжний сленг охоплює широкий спектр тематичних груп в англомовному онлайн-дискурсі. Серед них можна виділити:

1. **Вирази, пов’язані із технологіями** (*AFK* – ‘away from keyboard’, *LOL* – ‘laugh out loud’).

2. **Вирази, що передають емоції та соціальну взаємодію** (*mood* – ‘сильне співчуття або згода’; *vibe* – ‘атмосфера або загальне враження від ситуації’).

3. **Вирази, пов’язані з культурою мемів** (*yeet* – ‘різке позначення викидання чогось’; *no cap* – ‘чесно, без жартів’).

На думку Бровко К., цікавим є той факт, що коментарі користувачів соціальних мереж на лексичному рівні мають особливі якості, як от: використання емоційних вигуків, повторів, звуконаслідувань, смайлів, багатокрапок. Використовуються також емоційно-забарвлені слова та стилістично знижена лексика: жаргонна, розмовна, іноді вульгарна [1, с. 132].

Молодіжний сленг ґрунтується на різних словотворчих механізмах, серед яких особливо поширені:

- **абревіації та акроніми** – (*YOLO* – ‘you only live once’), які сприяють економії мовних ресурсів;
- **конверсія** – перехід слова з однієї частини мови в іншу (*ghost* – ‘уникати когось’);
- **складання та змішування слів** – утворення нових слів шляхом поєднання вже існуючих (*bruh + moment – bruh moment*);
- **фонетичні трансформації –** використання вигуків, подвоєння та потроєння літер для передачі емоційної виразності (*Whaaaat?* **–** ‘Щоооо?’).

Назаревич Л. Т. і Мацюк Г. Р. зазначають, що причиною використання іронічних, емоційно-забарвлених висловів є або незнання норм літературної мови, або свідоме використання замінників звичайних слів для надання своєму мовленню певного стилістичного забарвлення, потреба виокремитися, протиставити себе дорослим, спростити спілкування з однолітками [3, с. 133].

Молодіжний сленг в англомовному онлайн-дискурсі є динамічним та багатогранним явищем, що відображає сучасні культурні тенденції, особливості комунікації та розвиток цифрових технологій. Він виконує важливі соціальні функції – сприяє груповій ідентифікації, вираженню емоцій, спрощенню спілкування та створенню унікального мовного простору. Завдяки швидкому поширенню в соціальних мережах, сленг постійно оновлюється, а його слова та вирази можуть як набувати популярності, так і зникати з ужитку.

Особливістю сучасного англомовного молодіжного сленгу є його словотвірна гнучкість, полісемія та вплив глобальної культури. Це інколи ускладнює процес перекладу сленгізмів іншими мовами, зокрема українською, оскільки значення певних слів можуть змінюватися залежно від контексту. Водночас, сленг проникає в розмовне мовлення, що свідчить про його значну роль у сучасній молодіжній комунікації.

Подальше вивчення цього явища допоможе краще зрозуміти механізми мовної еволюції, вплив соціальних чинників на лексику сучасної англійської мови та специфіку міжкультурного спілкування.

Література:

1. Бровко К. Теоретико-практичні засади утворення англійського мережевого сленгу. *Актуальні питання гуманітарних наук.* 2023. Вип. 65, т. 1. С. 128–133.

2. Лохач А. О. Лексико-семантичні аспекти англомовного молодіжного сленгу. Кривий Ріг, 2023. 77 с.

3. Назаревич Л. Т., Мацюк Г. Р. Молодіжний сленг: теоретичні аспекти і сфера використання. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету.* Сер.: Філологія. 2022. № 53 т. 1. С. 132–135.

4. Палагута І. В., Гордієнко А. Особливості формування молодіжного сленгу в цифрову епоху. *Вісник лінгвістичних досліджень*, №12. С. 8.

5. Словник UA – портал української мови та культуи. URL: https://slovnyk.ua/index.php?swrd=%D1%81%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B3 (дата звернення: 05.03.2025).

6. Slang Dictionary – Merriam-Webster. URL: https://www.merriam-webster.com/slang (дата звернення: 10.03.2025).

Легкобит О. М., здобувачка
Ільїнська Н. І., д. філол. н., професорка
Херсонський державний університет

«АМЕРИКАНСЬКА МРІЯ» ЯК КУЛЬТУРНИЙ КОД ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ КІНЦЯ XX – ПОЧАТКУ XXI СТ.

Поняття «Американської мрії» з давніх часів є центральним наративом американської культури. Воно сформувалося під впливом соціальних, економічних та культурних факторів. Концепт «Американської мрії» репрезентує фундаментальні ідеї індивідуальної свободи, рівності можливостей та самореалізації. Однак наприкінці XX – початку XXI ст. він зазнає глибокої трансформації набуваючи амбівалентного значення: з одного боку, він постає як утопічний орієнтир, а з іншого – як символ кризи ілюзорних очікувань у контексті соціально-економічної поляризації, глобалізації та культурної гібридизації.

Дослідження сфокусоване на ідентифікації та інтерпритації «американської мрії» як культурного коду, її зародження, еволюції та репрезентації у англомовній літературі кінця XX – початку XXI ст.

Концепт «американської мрії» бере свій початок у колоніальному епосі, коли переселенці сприймали Новий Світ як територію необмежених можливостей, свободи та самореалізації.

Визначення терміну, запропоноване Джеймсом Траслоу Адамсом у «The Epic of America» (1931), заклало основу для подальшого розуміння мрії як універсального права на «краще життя» [5, с. 33].

Основні філософські витоки «американської мрії»: протестантська етика (М. Вебер), ідеї Просвітництва (Д. Локк, Ж.-Ж. Руссо), економічний індивідуалізм (А. Сміт).

Основними факторами впливу на розвиток цього концепту у ХХ ст. були:

1. Історичні події: велика депресія, Друга світова війна, Холодна війна, рух за громадянські права та глобалізація кінця ХХ ст.
2. Соціальні зміни: знищення сегрегації, урбанізація, розшарування суспільства, боротьба за гендерну рівність і права меншин.
3. Економічні зрушення: перехід від індустріального до інформаційного суспільства, зростання споживацької культури та нерівності доходів.
4. Культурні впливи: популяризація ідеї «американського стилю життя» через мас-медіа, літературу та кінематограф.

Протягом розвитку американської літератури концепт «американської мрії» неодноразово привертав увагу письменників, які, досліджуючи цей феномен, надавали йому різноманітних трактувань.

Концепт «американська мрія» у літературних творах має певну динаміку. Художню реалізацію цього концепту можна виявити в таких літературних творах ХХ ст. : «Американська трагедія» (1925) Т. Драйзера, «Великий Гетсбі» (1925) Ф. С. Фіцджеральда, «Американська земля» (1931) Е. Колдуелла, «Грони гніву» (1939) Д. Стейнбека, «Син Америки» (1940) Р. Райта, «Смерть комівояжера» (1949) А. Міллера, «Форрест Гамп» (1986) Вінстона Грума.

Вони репрезентують «американську мрію» як динамічний культурний код, що еволюціонує від романтичного ідеалу до іронічного чи критичного осмислення: якщо у творах Ф. С. Фіцджеральда та Дж. Стейнбека мрія постає як прагнення до соціального підйому, затьмарене матеріалізмом і нерівністю, то в текстах А. Міллера та Б. І. Елліса вона трансформується у символ ідеологічної пастки та моральної деградації [5, с. 87].

«Американська мрія» як культурний код художньої літератури кінця ХХ – початку ХХІ ст. яскраво простежується у творах, що демонструють як її класичний образ, так і її кризу та деконструкцію. Наприклад, «Невидимка» (1952) Ральфа Еллісона порушує тему расової дискримінації як перешкоди на шляху до здійснення мрії.

«Страх і огида в Лас-Вегасі» Хантера С. Томпсона (1971) показує американську мрію через призму хаосу та наркотичної культури.

Роман "American Psycho" (1991) Бретта Істона Елліса зображує американську мрію через образ успішного бізнесмена, який, незважаючи на зовнішній успіх, виявляється морально порожнім і психопатичним персонажем. Тут «американська мрія» стає критикою матеріалізму та соціальної поверховості.

Трилогія Філіпа Рота («Американська пастораль» (1997), «Я вийшла заміж за комуніста» (1998), «Людське тавро» (2000)) висвітлює соціальні трансформації та ідеологічні конфлікти, що руйнують класичне уявлення про мрію.

«Пофарбований будинок» (2001) Джона Грішема та «Гілбільська елегія» (2016) Джеймса Венса зображують соціально-економічні труднощі, які роблять мрію недосяжною для певних верств населення.

У свою чергу, популярна/масова література, така як «Щоденник Бриджит Джонс» (1996) Хелен Філдінг і «Диявол носить Prada» (2003) Лорен Вайсбергер, демонструє сучасну трансформацію мрії у сфері кар'єрного зростання, успіху та особистого пошуку себе.

У XXI столітті (Д. Еггерс, І. Мбуе) «американська мрія» продовжує функціонувати як культурний маркер ідеального життя, водночас зазнаючи критики як застарілий або недосяжний ідеал.

У творі "The Circle" (2013) Дейва Еггерса концепт «американської мрії» переплітається з розвитком технологій, які обіцяють нові можливості, але водночас ставлять під загрозу ідеї свободи та самореалізації через надмірну прозорість й етичні проблеми, що виникають у суспільстві.

Сучасні літературні тексти підкреслюють, що мрія набула більш індивідуалізованого та локалізованого характеру, залежного від особистісного та соціокультурного контексту. Попри це вона залишається глибоко укоріненим символом, що водночас відображає як прагнення до успіху, так і розчарування в умовах нестабільного світу [2, 4].

Культурний код «американської мрії» у літературі кінця XX – початку XXI ст. виявляется у таких формах:

- «американська мрія» як метафора: літературні тексти репрезентують мрію як символ соціальної мобільності та права на самореалізацію незалежно від походження;
- ідеологічна критика концепту: «американська мрія» використовується для викриття соціальної нерівності, расових упереджень та економічної експлуатації;
- **дихотомія ідеалу та реальності**: концепт поєднує дві протилежності, постаючи як утопічний ідеал свободи, рівних можливостей

та самореалізації, й як ілюзія, що призводить до розчарування через матеріалізм та недосяжність обіцяного успіху для певних соціальних груп;

Концепт «американської мрії» еволюціонував від утопічного ідеалу до багатозначного культурного коду, що відображає як історичні, так і сучасні виклики.

Література кінця ХХ – початку ХХІ ст. демонструє складну еволюцію концепту, акцентуючи на його суперечливості та багатогранності.

Огляд літературних текстів свідчить, що мрія продовжує бути потужним інструментом осмислення ідеалів, криз і прагнень американського суспільства. Якщо у продовж «довгого» ХХ ст. мрія була символом успіху та свободи й певною ідеологією, то в літературі кінця ХХ – початку ХХІ вона часто постає як ілюзія, криза або переосмислений ідеал. Через призму цього культурного коду автори досліджують проблеми соціальної нерівності, втрати ідентичності та пошуку нових сенсів у мінливому світі.

Література:

1. Уляк О. Поняття “американської мрії” як створення протиставлень у романі “великий гетсбі” ф. с. фіцджеральда. *Проблеми і перспективи наук в умовах глобалізації* : матеріали Всеукр. наук. конф. С. 86–90.

2. Bod E. The evolution of the american dream. *The Collector*. URL: https://www.thecollector.com/american-dream-evolution/

3. Cullen J. The american dream: a short history of an idea that shaped a nation. New York : Oxford University Press, 2003. 224 p. URL: https://doi.org/10.1093/oso/9780195158212.001.0001

4. Eggers D. The circle. San Francisco : Alfred A. Knopf, 2013. 497 p. URL: https://www.mondotheque.be/wiki/images/c/cc/Dave_Eggers_The_Circle.pdf

5. Wang Y. Exploring the realization of the american dream–taking the pursuit of happiness as an example. Atlantis press. Vol. 445. 32-36 p.

Маковійчук В. М., здобувач
Ільїнська Н. І., д. філол. н., професорка
Херсонський державний університет

СПЕЦИФІКА CHICK LIT, ЯК МАСОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

З другої половини 90-х на полицях книжкових магазинів починають з’являтися все більше романів такого жанру масової літератури, як «чикліт» (англ. *chick lit*). Сленгове слово на позначення молодої жінки в назві не дарма, оскільки це основна аудиторія на яку і направлена ця

література. Однак, що саме вирізняє цей жанр від інших представників масової літератури?

Прикметник «масова» на позначення літератури вживають для розмежування її з літературою «високою», переважно з негативним ставленням від прибічників останньої: Двайт Макдональд, який був одним з популяризаторів терміну «масова література», порівнював її з «жувальною гумкою» [7, с.1], натякаючи на щось просте, що може споживатися великою кількістю людей. Через таке відношення, до другої половини ХХ ст. наукова спільнота ігнорувала цілий пласт не тільки літератури, а й культури загалом, згадуючи про неї тільки в контексті відокремлення від «високої». Такі дослідники, як Джон Кавелті, чи Умберто Еко нормалізували аналіз того, що прийнято називати «масовою літературою». Останній відкидав сам термін «масової культури» через невизначеність, а таких критиків, як, наприклад, вищезгаданий Д. Макдональд називав «апокаліптичними інтелектуалами», які критикують «інструмент» відмовляючись його досліджувати [5, с.31]. Софія Філоненко також зазначає, що термін «масова література» визнають «неоднозначним, розпливчастим, проблематичним для чіткого окреслення» [2, с.32], однак він є найбільш вживаним на означення «популярної», «тривіальної» і «низької» літератури. Будемо вживати термін «масова» на позначення літератури, яка в першу чергу розрахована на задоволення потреб пересічного читача: розваги, ескапізму, отримання очікуваного.

Джон Кавелті виділяє «формули», як два види архетипів: сюжетні і персонажів [4, с.5]. Тобто твори, які слідують одним і тим же формулам будуть мати схожі сюжетні тропи, або подібних стереотипних персонажів. Жанри ж, як стверджує Кавелті, часто виростають саме з формул [4, с.8]. Фактично попит у читачів на певні формули збільшує кількість творів написаних за ними, цим самим даючи привід дослідникам, чи маркетологам, окреслити новий жанр для позначення цих творів. Жанр зачасту диктує те, яка буде проблематика твору, структура, типи персонажів, конфліктів, тощо. Отже жанри в «масовій» літературі (яка схильна триматися в їхніх рамках) допомагають як і авторам розуміти для кого вони пишуть, так і читачам знаходити книги, не боячись натрапити на щось зовсім відмінне від їх смаків.

Також жанр є певним меркетинговим інструментом і «дозволяє книгопродавцям правильно згрупувати романи у книгарнях, аби читач зміг легко відшукати бажану книжку» [2, с.148]. Однак маркетинг зі своєю схильністю до направленості на певні групи людей створив поняття гендерного означення жанру. Мається на увазі «його адресацію до певного сегменту аудиторії – жінок, чоловіків чи геїв / лесбійок» [3, с.383]. Хоча це визначення не є абсолютним, однак є жанри, які сильно тяжіють до однієї,

чи іншої аудиторії. Наприклад, нуарні детективи, чи вестерни відносять до типово чоловічих жанрів. А мелодрами і любовні романи – до жіночих [3, с.384]. Відповідно і формули на яких ці жанри будуються розраховані в першу чергу на те, щоб зацікавити саме цільову аудиторію.

Одним з таких «жіночих» жанрів є «чикліт». Термін виник в 1995 році і початково його «було замислено як іронічне посилання на прояви постфеміністичних тенденцій у літературі» [1, с.91]. Постфемінізм з'явився як реакція на феміністичний рух другої хвилі. Оскільки чикліт є жанром масової літератури, він закрив потребу читачок, які не приймають радикальність фемінізму, в персонажках, з якими ті легко можуть себе асоціювати. І хоча ці книги не є феміністичними, «вони безумовно ілюструють жіночий досвід» [1, с.91]. Першим повноцінним романом у жанрі чикліт прийнято вважати книгу британки Гелен Філдинґ «Щоденник Бріджит Джонс» (1996).

Особливостями жанру є те, що зазвичай авторками є жінки, а історії оповідаються від першої особи. Жанровою формулою персонажа можна вважати молоду головну героїню, яка мешкає у великому місті, є самотньою, білою, гетеросексуальною, зазвичай американкою, чи британкою [6, с.124]. Сюжетні ж формули таких романів будуються на стосунках, реалістичному зображенні сексуального життя, невдоволенні головної героїні власним виглядом, кар'єрі в медіа, чи сфері моди. Також «обов'язкова наявність грайливого та гумористичного тону оповідання» [1, с.91]. На відміну від любовного роману, чикліт є реалістичнішим в плані зображення стосунків, часто без гепіенду для головної героїні і її обранця [1, с.92]. Тому книги жанру чикліт хоч і бувають доволі наївними, але все ж вони намагаються бути більш приземленими в плані зображення відносин, ніж любовні романи. Отже, до особливостей жанру можна віднести зосередження на темах кар'єри, стосунків та пошуку особистої ідентичності, а також певне іронічне сприйняття того, що відбувається навколо очима молодої дівчини.

Таким чином ми можемо підсумувати, що чикліт, оскільки є жанром масової літератури, в першу чергу націлений на задовлення потреб читача – в даному випадку цільовим читачем вважається молода дівчина постфеміністичних поглядів. Для цього він будується за певними формулами, які включають самотню гетеросексуальну містянку, як головну героїню, а також постфеміністичні сюжети, щоб читачки могли асоціювати себе з нею і таким чином більше співпереживати. Не слід забувати і про гумор: ціллю масової літератури є і розвага читача, а це безумовно розважає. Та і втеча в світ модних журналів, чи медіа є такою бажаною для тих, хто зазвичай є просто споживачем. Саме ці речі і вирізняють жанр чикліт від інших жанрів масової літератури.

Література:

1. Гайніґова Л. Коротко про розвиток жанру чікліт (на матеріалі творів Наталки Сняданко та Світлани Пиркало). *Молодий вчений*. 2021. № 8 (96). С. 90–96. DOI: 10.32839/2304-5809/2021-8-96-20.

2. Філоненко С. О. Масова література в Україні: дискурс / ґендер / жанр : монографія. Донецьк : ЛАНДОН-ХХІ, 2011. 430 с.

3. Філоненко С. О. Жанри та упередження: гендерний критерій в оцінках жанрів масової літератури. *Актуальні проблеми слов'янської філології. Серія: Лінгвістика і літературознавство* : міжвуз. зб. наук. ст. 2009. Вип. XXII. С. 383–394.

4. Cawelti, J. G. Adventure, Mystery, and Romance Formula: Stories as Art and Popular Culture. Chicago: University of Chicago Press, 1976. 336 p.

5. Eco, U. Apocalypse Postponed: Essays by Umberto Eco. Indiana University Press, 1994. 240 p.

6. Ilief-Martinescu, A. Postfeminist Fiction in Chick Lit Novels. *Gender Studies*. 2015. Vol. 14. P. 119–137. DOI: 10.1515/genst-2016-0008.

7. Macdonald, D. A Theory of Mass Culture. *Diogenes*. 1953. Vol. 1, № 3. P. 1–17. DOI: 10.1177/039219215300100301.

Маланій Н. В., здобувачка
Заболотська О. О., д. пед. н., професорка
Херсонський державний університет

ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ КУЛЬТУРНИХ РЕАЛІЙ В МЕДІА КАНАДИ

Тема відтворення українських культурних реалій у медіа Канади є актуальною з огляду на зростання ролі медіа у формуванні міжкультурного діалогу та підтримці української ідентичності в умовах глобалізації. Канадські медіа, як один із основних комунікаційних каналів, виконують не лише інформаційну, але й культурно-представницьку функцію, стаючи платформою для трансляції національних культурних цінностей. Українська діаспора в Канаді є однією з найчисленніших і найбільш активних, що зумовлює потребу у висвітленні її внеску у соціокультурний простір країни. Відтворення українських культурних реалій через канадські медіа сприяє збереженню та популяризації української культури за межами України, водночас посилюючи роль української ідентичності в полікультурному середовищі Канади.

Особливої актуальності ця тема набуває у зв'язку з новітніми геополітичними викликами, зокрема війною Росії проти України, що активізувало інтерес до української культури та історії у світовому

контексті. У цих умовах медіа стають не лише джерелом інформації, але й інструментом протидії дезінформації та пропаганди, формуючи справедливе уявлення про Україну та її культурну спадщину.

Культурні реалії є важливими компонентами комунікації, які відображають специфічні особливості національної культури через мову, символи та практики. У контексті когнітивно-дискурсивної парадигми їх розглядають як одиниці, що формуються і функціонують у взаємозв'язку когнітивних структур та дискурсивної діяльності. Це означає, що культурні реалії не лише репрезентують об'єктивну реальність, а й виступають носіями соціокультурних смислів, які є результатом колективного досвіду та національної самоідентифікації.

Ключовою особливістю культурних реалій у цьому підході є їхній зв'язок із концептуальною картиною світу носіїв певної культури. Вони формують когнітивний простір, де втілюються цінності, традиції та норми поведінки, характерні для певного суспільства. Мовна реалізація таких реалій відбувається через використання специфічних лексичних, фразеологічних і стилістичних засобів, які містять культурно марковану інформацію. *Це особливо актуально для медіа-дискурсу, оскільки, як правило, медіа виступають посередником цих смислів перед широкою аудиторією, включно з представниками чужих культур.*

З проаналізованих нами статей медіа простору Канади, нами було виявлено, наступні провідні реалії; ми обрали класифікацію С. Власова та С. Фроліна: етнографічні реалії підтипу культура та мистецтво (*pysanky, Malanka, plashchynytsa, tsymbaly, bandura, shchedrivky, vesnianky*), етнографічні реалії підтипу життя та побут *(holubtsi, perogi, kraplyky with prunes, bib*), географічні реалії (*Halychina (Galicia), Bukovina and Transcarpathia*), етнографічні реалії підтипу етнічні об'єкти (*hospodar, hospodynia*), а також соціо-політичні реалії (*hutsul, Trypillian culture, tryzub*). [4]

Сфера когнітивно-дискурсивної парадигми — це гнучкість культурних реалій до змін під впливом різноманітних чинників, таких як процеси глобалізації, соціальної трансформації чи міжкультурної комунікації. У медіа-просторі це відбувається шляхом адаптації реалій до потреб аудиторії, особливо шляхом їх пояснення, локалізації або створення нових асоціативних значень. Таким чином, культурні реалії виконують функцію мосту між національною культурою та глобальним контекстом, сприяючи розумінню та інтеграції.

Так, культурний матеріал у когнітивно-дискурсивній сфері є не просто дзеркалом культури, а активно використовується як механізм трансформації, переломлення та реінтерпретації будь-якого національного способу мислення у світі. Тому аналіз цього матеріалу допомагає розкрити

механізми формування та збереження культурної ідентичності в контексті сучасних процесів глобалізації та міжкультурного діалогу. (Наприкл. *pysanka* (Ukrainian Easter egg*), vyshyvanka* (the Ukrainian embroidered shirt). [2] Дослідження відображає багатосторонній та унікальний характер відтворення українських культурних реалій у канадських медіа з наголосом на збереженні їх національної ідентичності та інтеграції в полікультурний простір.

Дослідження відтворення українських культурних реалій у канадських ЗМІ (платформа Facebook, веб газета New Pathway Ukrainian News, веб музей Taras Shevchenko Museum, веб-сайтах UOttawa, Albertaviews та ін.*)* дозволило виявити їх вагому роль у конструюванні української ідентичності та популяризації української культури за межами України. Канадські медіа працюють у мультикультурному середовищі, але пропонують платформу для трансляції культурних смислів, створюючи можливості для збереження та розвитку національної ідентичності діаспорних українців. (*krashanka, kistka, pasochka, laznychka, sklep*);

Аналіз культурних реалій у контексті когнітивно-дискурсивної парадигми показав, що вони є важливими маркерами української ідентичності. Що відображає національну культуру через мовні символи та традиції. У медіапросторі ці реалії адаптуються для багатонаціональної аудиторії, яка підтримує автентичність і водночас стає зрозумілою для представників інших культур (Наприклад, *kolach loaf, bridal vinok, wheat-kutia*). [3]

Зображення української культури домінує в дискурсах канадських медіа-журналістів, охоплюючи різноманітні історичні події та традиції, щоб відповідати сучасним культурним ініціативам. Ті медіа-наративи варті того, що сприяють активній позиції та вагомому внеску української громади в канадське суспільство та культурне життя в цілому.

Сучасні конструкти української ідентичності в медіа різноманітні. Вони базуються не лише на культурній спадщині, а й на актуальних проблемах, особливо тих, що стосуються війни Росії проти України. ЗМІ мають потенціал бути ефективним інструментом у протидії дезінформації, а також у формуванні правильного, справедливого іміджу України та зміцнення її культурної присутності на міжнародному рівні. (Відеотранслювання *Vyshyvanka Day, Rizdvo, Holodomor Remembrance Day* на платформах мас-медіа Канади) [5].

Таким чином, відтворення українських культурних реалій у медіа Канади сприяє підтримці національної ідентичності, інтеграції української культури в багатокультурний контекст Канади та забезпечує сталий міжкультурний діалог. Це підкреслює важливість подальшого вивчення

ролі медіа у збереженні та розвитку культурної самобутності в умовах глобалізації.

Література:

1. Andriy nahachewsky. *University of Alberta - Top Departments & Research Papers*. URL: https://ualberta.academia.edu/ANahachewsky

2. Baba's Other Children-The Ukrainian-Albertan "whitewash" overlooks a richer and more varied history. *Alberta Views*. URL: https://albertaviews.ca/babas-other-children/

3. Paska and babka forever. *Orysia's Blog*. URL: https://orysia.blogspot.com/2012/04/normal-0-false-false-false-en-ca-x-none.html

4. Ukrainian Traditional Celebrations, Taras Shevchenko Museum Toronto, Ontario, *Projects - Community Stories collection*.

URL: https://www.communitystories.ca/v1/pm_v2.php?id=story_line&lg=English&fl=0&ex=464&sl=5518&pos=1

5. Ukrainian winter holidays, 2018. *YouTube*. URL: https://www.youtube.com/watch?v=gvahbiQ4kUw

Маркарян К. Ф., здобувачка
Цапів А. О., д. філол. н., професорка
Херсонський державний університет

НАЦІОНАЛЬНІ СТЕРЕОТИПИ У АНГЛОМОВНИХ ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ ДЛЯ ДІТЕЙ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ КАНАДСЬКОЇ ПИСЬМЕННИЦІ ЛЮСІ МОД МОНТГОМЕРІ «ANNE OF GREEN GABLES»)

Сучасні лінгвістичні дослідження у річищі етнолінгвістики та етнонаратології набуваються все більшого інтересу науковців. Актуальними постають дослідження наратологічних засобів конструювання етнокультурних смислів у художніх текстах Цапів А. О., Ставенко О. В., О'Салліван Е., Маллен Б., та ін. [1, 3, 5, 6].

У сучасному міжкультурному просторі особливо актуальним є вивчення принципів формування національних стереотипів та їхня репрезентація у художніх текстах. У фокусі досліджень також знаходиться вивчення впливу таких стереотипів на формування ідентичності та свідомості індивіда. Особливої уваги при цьому заслуговує література для дітей, що є одним із перших джерел соціалізації, пізнання та осмислення світу, та яка має ключову роль у закладенні особистісних цінностей та переконань, зокрема стереотипів. Дослідження наративного

конструювання національних стереотипів у цьому контексті дозволяє зрозуміти не лише мовні та лінгвокультурні особливості їх репрезентації, але й механізми впливу на свідомість дітей, їхнього уявлення про світ, власну культуру та інші національні спільноти.

На думку Цапів А. О., наратив є специфічним способом відображення дійсності, що охоплює як реальні, так і вигадані події, представлені у певному контексті чи ситуації, яка стимулює розповідь. Це система знаків, яка формує новий зміст, створюючи у свідомості адресата (читача) особливе сприйняття історії [3, с. 100, 111]. Відтак, базуючись на даному визначенні самого поняття наративу, зазначимо, що наративне конструювання є процесом створення історії шляхом комбінування вербальних та невербальних знаків, які формують саму нарацію [3].

У контексті вивчення національних стереотипів спершу звернемось до визначення поняття *імагології,* яка досліджує культурне конструювання та літературне представлення національних стереотипів. О'Салліван Е. у своєму дослідженні наголошує, що дитяча література демонструє, як тексти та ілюстрації закріплюють певні стереотипи або, навпаки, пропонують нову інтерпретацію культурної ідентичності, особливо у мультимодальних наративах, як-от ілюстровані книги чи комікси [6].

Також для нашого дослідження є важливим трактування поняття *етнофолізмів,* яке було здійснено Малленом Б. та Райс Д. Р. Науковці зазначають, що етнофолізми є словами-стереотипами, що використовуються для позначення національних та етнічних груп у принизливий спосіб; вони є прикладом когнітивних репрезентацій, які формують спрощені або негативні образи «інших», часто слугуючи засобами виключення цих груп із суспільства. Художні тексти для дітей, що містять подібні когнітивні репрезентації, можуть як відтворювати стереотипні етнофолізми, так і критикувати їх, створюючи альтернативні наративи, які сприяють культурному діалогу та формуванню більш інклюзивного світогляду [4, 5].

Національні стереотипи у художніх текстах для дітей мають різний характер залежно від періоду написання тексту, переконань автора або цілого соціуму. Вони формують моделі поведінки, образи «свого» і «чужого», а також ретранслюють соціально значущі цінності через художні символи та наративні конструкти. Зазвичай така ретрансляція відбувається за допомогою наративного конструювання фантазійного, казкового світу, персонажами якого є однолітки читача; доповнимо, що «цікавий сюжет та особлива манера нарації, що зорієнтована на вподобання дитини» стимулюють дитячу наративну допитливість, як зазначає Цапів А. О. [2].

Матеріалом нашої наукової розвідки є художні тексти для дітей Північної Америки. Саме тому у нашій статті ми зробили спробу продемонструвати особливості наративного конструювання національних стереотипів на прикладі роману Люсі Мод Монтгомері *«Енн із Зелених Дахів»*. Зазначений роман є першим у циклі «романів про Енн» та розповідає про 11-річну сироту Енн Ширлі, яка шукає себе і намагається осмислити цей світ, який є для неї безкінечним простором для творчості та самовираження. Події роману відбуваються у Канаді на Острові Принца Едуарда, що є місцем народження самої авторки. Здобувши велику популярність, твір був також використаний для розвитку туристичної індустрії. У романі авторка описує неймовірні пейзажі острову, а також реалії життя на ньому, зокрема життя окремих національних спільнот. Отже, зосередимо свою увагу на ключових елементах наративного конструювання, які виділяють Цапів А. О. та Ставенко О. В. та саме на безпосередній ролі наратора, фокалізатора та засобах аранжування наративних епізодів, зокрема моделі нарації [2, 4].

У даному художньому творі наратор є недієгенетичним, тобто грає роль лише оповідача, а не впливає на події роману. Фокалізатором даного твору виступає сама головна героїня – Енн Ширлі – адже вона направляє наративну перспективу роману. Саме вона відповідає за сприйняття та інтерпретацію подій у творі; світ подається з точки зору дитини, постає як такий, що сповнений уяви, наївності та емоційності, що також корелює з віковими особливостями читача. («*“That's Barry's pond,” said Matthew. “Oh, I don't like that name, either. I shall call it —let me see — the Lake of Shining Waters. Yes, that is the right name for it. I know because of the thrill. When I hit on a name that suits exactly it gives me a thrill. Do things ever give you a thrill?”*») Ці два елементи визначають модель нарації: за Цапів А. О. існує чотири моделі нарації художніх текстів для дітей, та, на нашу думку, згідно цієї класифікації даний твір має особливості наративної моделі *Квест*, адже основа сюжету побудована навколо пригод головної героїні твору.

Тепер, пропонуємо перемістити фокус уваги безпосередньо на наративне конструювання національних стереотипів. Роман демонструє нам низку стереотипів, притаманних канадському суспільству кінця XIX – початку XX століття. Оскільки суспільство було і є дуже інтернаціональним, то не дивно що у ньому з’явилися наступна стереотипізація, особливо корінного народу та бідних іммігрантів.

Національні стереотипи бачимо вже на перших сторінках роману: *«A body can get used to anything, even to being hanged,* ***as the Irishman said****.»* Дану цитату говорить одна із центральних героїнь твору – пані Рейчел Лінд; оскільки це дитяча література, то він є завуальованим, а при

перекладі зовсім втрачає свою сутність. Авторка твору посилається на ненависть до ірландських іммігрантів, що була особливо спровокована справою ірландця Джеймса Макгірка – саме він був першим страченим через повішання злочинцем – це сталося у Вашингтоні, округ Колумбія. Тоді його злочин був використаний тогочасною пресою для посилення антиірландських настроїв, адже у більшості статей увага акцентувалася саме на його етнічній приналежності; справа також набула політичного забарвлення, підживлюючи ксенофобські настрої у суспільстві. На нашу думку, дана цитата відведена саме пані Рейчел через те, що вона є консервативною жінкою, та подається як різкий персонаж, що має свою думку і не соромиться її висловити, іноді навіть у досить саркастичній манері.

Прояв етнофолізмів також втілений у словах пані Марілли Касберт: *«There's never anybody to be had but those* ***stupid, half-grown little French boys****; and as soon as you do get one broke into your ways and taught something he's up and off to the lobster canneries or the States.»* – тут бачимо, що дітей французів вона називає дурними та напівзрослими напряму, а також реконструюємо імпліцитне значення її цитати: французькі діти – невдячні та безвідповідальні.

Окрім того пані Касберт каже: *«…but no* ***London street Arabs*** *for me," I said.».* Тут бачимо вживання словосполучення *«street Arabs»*, що можна було почути на вулицях Лондона у Вікторіанську епоху, воно, очевидно, поширилося і за межі Лондона та й самої Великої Британії. Воно позначало безпритульних дітей, які кочували вулицями з місця на місце; оскільки своїм способом життя вони походили на арабів то їх і називали *«street Arabs».* Далі вона додає «*"Give me* ***a native born at least****."»* – порівнюючи корінне населення Америки з «брудними кочівниками», наче обираючи із двох поганих варіантів один більш-менш прийнятний, що показує ставлення тогочасного канадського суспільства до національних меншин.

Отже, можна побачити, що основою наративного конструювання національних стереотипів постає мова персонажів, їхні висловлювання, діалоги, що відображають соціокультурний контекст епохи. Авторка вміло вибудовує оповідь таким чином, що національні стереотипи постають природньою частиною тогочасного соціального дискурсу, проте не надто акцентуючи на їхній дискримінаційній сутності.

Література:

1. Ставенко О. В. Наративне конструювання австралійських коротких оповідань для дітей (на матеріалі серії творів Дороті Волл «Блінкі Білл»). *Міжкультурна комунікація в науковому і освітньому просторі*:

Матеріали І-ої Міжнар. науково-практ. конф., м. Одеса, 28–29 квіт. 2020 р. Одеса, 2020. С. 67–71.

2. Цапів А. О. Наративна допитливість дитини-читача. Мови професійної комунікації: лінгвокультурний, когнітивно-дискурсивний, перекладознавчий та методичний аспекти: Матеріали ІІ Міжнар. науково-практ. конф. 25 квіт. 2019 р., м. Київ, 2019. С. 74–75.

3. Цапів А. О. Поетика наративу англійськомовних художніх текстів для дітей: дис. д-ра філол. наук: 10.02.94. Харків, 2020. 419 с.

4. Mullen B., Rice D. R. Ethnophaulisms and Exclusion: The Behavioral Consequences of Cognitive Representation of Ethnic Immigrant Groups. Personality and Social Psychology Bulletin. 2003. Vol. 29, no. 8. P. 1056–1067. URL: https://doi.org/10.1177/0146167203254505 (date of access: 18.12.2024).

5. Mullen B. Sticks and Stones Can Break My Bones, But Ethnophaulisms Can Alter the Portrayal of Immigrants to Children. Personality and Social Psychology Bulletin. 2004. Vol. 30, no. 2. P. 250–260. URL: https://doi.org/10.1177/0146167203259937 (date of access: 16.12.2024).

6. O'Sullivan E. Imagology Meets Children's Literature. International Research in Children's Literature. 2011. Vol. 4, no. 1. P. 1–14. URL: https://doi.org/10.3366/ircl.2011.0003 (date of access: 16.12.2024).

Михайлова А. В., здобувачка
Гончаренко Н. В., ст. викладачка
Херсонський національний технічний університет

РОЗКРИТТЯ ОБРАЗІВ-ПЕРСОНАЖІВ У ТВОРАХ ЗА ДОПОМОГОЮ ЛІНГВІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ

Поняття «персонаж» є важливим елементом досліджень у системі гуманітарних наук, зокрема в мовознавстві, літературознавстві, театрознавстві, кінознавстві та культурології. Персонаж постає як суб’єкт, що репрезентує певні ідеї, цінності або переживання у рамках художнього твору чи тексту культури.

У творах образ персонажа досліджується у контексті його функцій, які включають відображення ідейного задуму автора, взаємодію з іншими елементами сюжету та відтворення соціально-культурного середовища. Історично літературні персонажі змінювали свої ролі залежно від культурних і художніх парадигм. Наприклад, у класичній античній літературі персонаж був символом моральних ідеалів, тоді як у добу модернізму він часто виступає як засіб для зображення внутрішніх конфліктів та соціальних трансформацій.

Значний внесок у розуміння феномену персонажа зробили структуралісти. Клод Леві-Строс у своїх роботах розглядав персонаж як елемент міфологічних структур, що відображають універсальні моделі мислення [1, с. 42]. Наприклад, слово *відьма* у трагедії "Macbeth" Вільяма Шекспіра є давнім англосаксонським терміном (witch), що походить від староанглійського *wicce* – «чаклунка». Це слово зберегло конотацію передбачення та містичної влади, що відповідає ролі персонажів-віщунок у творі.

Аналогічно, у романі "Moby-Dick" Германа Мелвілла ім'я кита – *Moby Dick* – є словосполученням, де *Dick* може сприйматися як типове ім'я, а *Moby* – похідне від імені китобоя Моубі (Mocha Dick), реального білого кашалота, про якого писали в XIX столітті. Така назва надає персонажу риси легендарної істоти. Також варто згадати слово *циклоп*, що походить від грецького Κύκλωψ (kyklops), що означає «круглоокець» (*kyklos* – «коло» + *ops* – «око»). Це слово увійшло до багатьох мов, включно з англійською (cyclops), і передає образ міфологічного велетня з одним оком.

Аналогічно, український дослідник Дмитро Чижевський, аналізуючи образ Тараса Бульби, вказував на глибокий зв'язок персонажа з національним характером та історичними процесами, які впливають на його формування. Прізвище Бульба походить від назви поширеної в Україні сільськогосподарської культури — картоплі, що в народній мові здавна називається «бульба». Це слово закріпилося в українській лексиці та відображає селянський побут і традиції. Використання цього прізвища в образі Тараса Бульби підкреслює його тісний зв'язок із народом, рідною землею та українською національною ідентичністю. Водночас він постає як уособлення козацької доблесті та відданості батьківщині.

Наприклад, образ Кайдаша у "Кайдашевій сім'ї" Івана Нечуя-Левицького відображає риси дрібного власника, роздвоєного між старими традиціями та новими соціальними умовами. Етимологи вважають, що прізвище Кайдаш походить від слова «кайдани», яке означає кайдани або ланцюги.

Образ Дон Кіхота тісно пов'язаний із мовною символікою. Саме ім'я героя походить від слова *quijote*, що означає частину обладунків – наголінник, який захищає ногу лицаря. Це символічно, адже Дон Кіхот бачить себе захисником справедливості та честі, хоча його боротьба набуває комічного характеру. Більше того, слово «донкіхотство» увійшло до багатьох мов як позначення надмірного ідеалізму, що межує з відірваністю від реальності.

Образ Фауста також має мовні відтінки. Його ім'я може походити від латинського *faustus* – «щасливий», що іронічно контрастує з долею героя,

який, прагнучи абсолютного знання, укладає угоду з дияволом. У мовній свідомості слово «фаустівська угода» стало символом компромісу, в якому людина жертвує духовними цінностями заради влади чи знань.

Аналогічно, назва «Гайдамаки» походить від турецького *haydamak* – «гнати, нападати», що відображає характер героїв як борців, які не визнають гніту. Слово «гайдамаччина» увійшло в історичну лексику як позначення національно-визвольної боротьби. У поемі Шевченка ця боротьба передана через фольклорні пісні, закличні вигуки та насичену символіку, що робить мову тексту живою та емоційною.

Представники формалістичного напряму, такі як Віктор Шкловський, стверджували, що літературний твір слід аналізувати як автономну структуру, де ключову роль відіграє «прийом», що створює художність тексту [3, с. 12]. Наприклад, у творі “The Metamorphosis” Франца Кафки образ Грегора Замзи розкривається через гіперболізацію його перетворення на комаху та абсурдність соціальних обставин, що підкреслюють відчуження героя у суспільстві. Аналогічно, у “The Trial” того ж Кафки головний герой Йозеф К. опиняється у безвихідній ситуації, що символізує абсурдність бюрократичної системи. На це вказує і сама назва твору, яка в перекладі на українську означає «суд, безвихідь, сумніви». Таким чином, мовний аспект назви посилює зв’язок між образом героя, його ситуацією та загальною проблематикою твору.

Додатково, Тодоров і Барт розвинули структуралістський підхід у літературознавстві. Ролан Барт запровадив ідею «смерті автора», наголошуючи на тому, що текст слід інтерпретувати незалежно від намірів його творця, зосереджуючись на значеннях, які виникають у процесі його читання [5, с. 28]. Це означає, що ключову роль відіграє сама мова тексту, її структура, символіка та семантика.

Наприклад, у творі “The Name of the Rose” Умберто Еко сама назва має глибокий символічний зміст. *Rose* (троянда) є багатозначним символом у європейській культурі: це і знак таємниці (*sub rosa* – лат. «під трояндою», що означає «таємно»), і символ минулого, що зникає, подібно до вигасаючих спогадів. Таке використання слова в назві підкреслює складність тексту, насиченого релігійними й історичними алюзіями.

Аналогічно, назва “Finnegans Wake” Джеймса Джойса є грою слів. Вона може читатися як *Finnegan’s Wake* (поминальна служба за Фіннеганом) або *Fin again’s Wake* (Фінн знову прокидається), що відсилає до ірландського епосу про Фінна МакКула. Така багатозначність відображає експериментальність тексту, наповненого мовними каламбурами, неологізмами та змішанням різних мов.

Поняття «персонаж» у системі гуманітарних наук має багатовимірний характер, оскільки охоплює як літературознавчий, так і культурологічний

аспекти. Персонаж виступає ключовим елементом, що відображає історичні, соціокультурні та психологічні особливості свого часу.

Завдяки використанню таких мовленнєвих засобів, як риторичні запитання, повтори, гра слів, алюзії та мовна багатозначність, автори створюють багатогранні образи, які розкривають глибину людської природи, суспільні суперечності та універсальні моделі мислення. Наприклад, риторичні запитання допомагають залучити читача до роздумів, тоді як повтори підкреслюють ключові ідеї та емоційне напруження. Гра слів і мовна багатозначність дозволяють передати складність людської свідомості та взаємопов'язаність думок. Алюзії ж сприяють глибшому розумінню тексту, оскільки відсилають до культурного контексту, збагачуючи його додатковими смислами. Таким чином, мовленнєві засоби стають не лише інструментами художньої виразності, а й способом створення складної семантичної структури тексту.

Література:

1. Леві-Строс К. Структурна антропологія. Київ: Основи, 2000. 384 с.
2. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні. Київ: Орій, 2003. 320 с.
3. Шкловський В. Теорія прози. Київ: Основи, 2006. 220 с.
4. Бахтін М. Проблеми поетики Достоєвського. Київ: Літопис, 2002. 384 с.
5. Еко У. Роль читача: Дослідження з семіотики текстів. Львів: Літопис, 2006. 452 с.

Павлюк О. О., Притолюк А. І., здобувачки
Кирикилиця В. В., к. пед. н., доцентка
Волинський національний університет імені Лесі Українки

ВИКОРИСТАННЯ АБРЕВІАТУР І АКРОНІМІВ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ЇХ ЕКВІАЛЕНТИ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Сучасна сфера інформаційних технологій є невід’ємною частиною сучасного світу та активно впливає на розвиток мови й комунікації. Бурхливий розвиток комп’ютерних технологій, що стрімко почався в другій половині ХХ століття в різних країнах світу, а саме в США, призвів до масового розповсюдження персональних комп’ютерів та збагатив англійську мову великою кількістю спеціалізованої лексики, слів і виразів [5, с. 283].

Стрімке зростання великої кількості нових термінів в сфері ІТ зумовило необхідність їхнього спрощення для зручнішого використання. У цьому процесі велику роль відіграють акроніми та абревіатури, які дозволяють зробити комунікації простішими та швидшими. Вони широко використовуються в програмуванні, документаціях та спілкуванні фахівців. Абревіатури – це скорочення, що утворюються шляхом взяття перших літер або частин слів. Абревіатури можуть бути вимовлені по літерах або як одне слово [5, с. 283]. Акроніми – це скорочення, утворені з перших літер або частин слів, але на відміну від абревіатур вони вимовляються як одне слово [5, с. 284].

Якщо говорити про класифікацію абревіатур, то їх існує досить багато і єдину виділити неможливо. Але до основних та найпоширеніших типів український лінгвіст Д. Квеселевич відніс *акроніми* та *ініціальні* абревіатури. Акронімами називають ті абревіатури, що вже вкоренилися у мову та використовуються як цілком цілісні самостійні слова, а не послідовність незрозумілих літер. Вони мають достатню кількість голосних звуків, їх легко читати і вимовляти [1, с. 34]. До прикладу, ***IP*** *(Internet Protocol),* ***BIOS*** *(Basic Input/Output System),* ***VR*** *(Virtual Reality),* ***AI*** *(Artificial Intelligence),* ***Wi-Fi*** *(Wireless Fidelity),* ***GIF*** *(Graphics Interchange Format),* ***PC*** *(Personal Computer),* ***MIDI*** *(Musical Instrument Digital Interface)* тощо.

До ініціальних або їх ще називають *буквенні* відносять ті абревіатури, що утворені з перших літер словосполучення, і вони аж ніяк не звучать як нове слово на відміну від акронімів, у яких кожна буква вимовляється окремо: ***URL*** *(Uniform Resource Locator),* ***USB*** *(Universal Serial Bus),* ***VPN*** *(Virtual Private Network),* ***FTP*** *(File Transfer Protocol),* ***ISP*** *(Internet Service Provider),* ***WLANs*** *(Wireless Local Area Networks),* ***PDAs*** *(Personal Digital Assistants),* ***CC*** *(Carbon Copy)* тощо.

Також за класифікацією дослідника Д. Квеселевича розрізняють *змішані* та *графічні* абревіатури. Змішані абревіатури – це абревіатури, де здебільшого одна частина – буква або цифра, а інша – саме слово [2, с. 29]: ***MP3*** *(MPEG Audio Layer-3),* ***E-mail*** *(Electronic mail),* ***iPhone*** *(Internet Phone)* ***3D*** *(Three-Dimensional),* ***W3C*** *(World Wide Web Consortium).* Графічними абревіатурами називають ті, що передають скорочене слово виняткова на письмі [2, с. 31]. Наприклад, ***C#*** *(C-Sharp),* ***sys.*** *(system),* ***GB*** *(gigabyte),* ***art.*** *(article)* Окремим пунктом дослідник виділяє *телескопічні* абревіатури, що утворені злиттям двох чи більше слів [1, с. 35]. Наприклад, ***TELNET*** *(Telecommunication Network),* ***Unicode*** *(Universal Code),* ***Netbook*** *(Internet Notebook).*

Зі збільшенням кількості акронімів зростає і важливість їхнього перекладу. І це завдання не завжди є простим, адже існує чимало

труднощів при пошуку українських відповідників. Важливо максимально добре розуміти й сам контекст, щоб точно передати увесь зміст абревіатури. Розглянемо такі способи перекладу англійських абревіатур: *еквівалентний, повний, описовий переклад, транслітерація, запозичення*.

Еквівалентний переклад передбачає пошук відповідної української абревіатури, що є найкращим за умови існування такої абревіатури. Наприклад, абревіатура ***AI*** *(Artificial Intelligence) має* український еквівалент ***ШІ*** *(штучний інтелект),* ***CPU (Central Processing Unit)*** *–* ***ЦП (центральний процесор), IT (Information Technology) - IT (інформаційні технології), RAM (Random Access Memory) – ОЗП (оперативний запам'ятовувальний пристрій), TV (television) – ТБ (телебачення).***

Якщо ж українського відповідника просто не існує, то можуть використовувати повний переклад, визначаючи повну форму абревіатури [3, с. 11]. Наприклад, ***LAN (Local Area Network)*** *–* ***локальна мережа, URL*** *(Uniform Resource Locator) – уніфікований локатор ресурсів,* ***GPU*** *(Graphics Processing Unit) – графічний процесор,* ***HDD*** *(Hard Disk Drive) - жорсткий дисковий накопичувач,* ***TV*** *(tellevision) – телебачення*.

Ще одним із методів перекладу у разі відсутності відповідника є описовий чи дескриптивний переклад, тобто точне пояснення значення абревіатури [1, с. 42]. До прикладу, ***SDK (Software Development Kit)*** *–* ***набір засобів для розробки програмного забезпечення, API*** *(Application Programming Interface) – набір правил і інструментів, за допомогою яких одна програма може взаємодіяти з іншою,* ***CAD*** *(Computer Aided Design) – система автоматизованого проєктування*.

Транслітерацію використовують тоді, коли необхідно передати вихідну звукову форму абревіатури без зміни її структури [4, с. 135]. Наприклад, ***URL*** – ***УРЛ***, ***USB*** – ***Ю-Ес-Бі***, ***LaTeX*** – ***Латех***, ***VPN*** – ***ВПН***, ***SQL*** – ***СКЮЕЛ***, ***CPU*** – ***Сі-Пі-Ю***, ***Wi-Fi*** – ***Вай-Фай*** тощо.

Також досить частим явищем у сфері інформаційних технологій є повне запозичення абревіатур з перенесенням їх графічного оформлення [4, с. 136]: ***HTML, IT, CSS, USB, IP, VR, HD*** тощо.

Підсумовуючи, необхідно підкреслити, що значний розвиток інформаційних технологій сприяв появі великої кількості нових термінів, що зробило необхідним використання абревіатур та акронімів, які відіграють велику роль в пришвидшенні комунікацій між фахівцями.

У ІТ-галузі існує кілька видів абревіатур: ініціальні (буквенні), змішані, графічні, телескопічні та інші, які мають свої особливі форми використання та формування. Для їхнього перекладу українською мовою використовують різні підходи: еквівалентний, повний, описовий переклад, транслітерація та запозичення. Однак, не завжди можна знайти точний еквівалент.

Таким чином, акроніми та абревіатури є невід'ємною частиною IT-сфери, їхнє використання значно спрощує професійне спілкування, але потребує стандартизації для точності в українській мові.

Література:

1. Лимар М. Ю. Специфіка перекладу абревіатур, акронімів та скорочень у суспільно-політичному дискурсі: кваліфікаційна робота. Миколаїв, 2022. 179 с.

2. Карамишева І. Структурна та функційна характеристика абревіатур у сучасному медіа-дискурсі (на матеріалі статей BBC та CNN). *Актуальні питання гуманітарних наук.* 2020. Т. 2, № 31. С. 28–34. URL: https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/31.213836

3. Джонс. Б. «Особливості перекладу абревіатур та скорочень (на основі британських онлайн-видань)» [Електронний ресурс]. URL: https://lingua.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/04/Konkursna-robota-Bridzhyt-Dzhons.pdf

4. Богаченко А. М. *Базові способи перекладу англомовних абревіатур українською мовою у міжнародних документах НАТО*. *Мова у міждисциплінарному контексті безперевної освіти*: мат. XI Міжнар. студ. інтернет-конф., 3-7 квітня 2023 р. С. 134–137. URL: http://eprints.zu.edu.ua/37460/1/%D0%91%D0%BE%D0%B3%D0%B0%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%90.%20%D0%9C..pdf

5. Кізіль М. Абревіатури та скорочення в сфері комп'ютерних технологій англійської мови. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. *Сер. Філологічні науки. Мовознавство.* 2015. № 3. С. 282–287. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/7734/1/54.pdf

Петрик Т. Р., здобувач
Ільїнська Н. І., д. філол. н., професорка
Херсонський державний університет

СТРУКТУРНІ ПАРАМЕТРИ МОТИВУ ПАМ'ЯТІ В АВТОБІОГРАФІЧНІЙ КНИЗІ В. НАБОКОВА «SPEAK, MEMORY»

Автобіографічна книга Володимира Набокова «*Speak, Memory*» є унікальним твором, який поєднує літературну майстерність з філософським осмисленням пам'яті. У цій роботі пам'ять виступає не лише як інструмент відтворення минулого, але й як засіб художньої трансформації реальності. Мета даних тез – проаналізувати структурні

параметри мотиву пам’яті у книзі Набокова, виокремити його функції та значення для розуміння творчості автора.

Пам’ять як художній інструмент

У «*Speak, Memory*» пам’ять стає основним засобом реконструкції минулого. Набоков не просто описує події, але й трансформує їх через призму художнього осмислення. Як зазначає Браян Бойд, *«Nabokov uses memory as an artist’s palette to create vivid, multifaceted images of the past»* [1, p. 45]. Це підкреслює літературну природу автобіографії, де реальність переплітається з вигадкою.

Пам’ять та ідентичність

У *«Speak, Memory»* пам’ять виступає як засіб самопізнання та формування ідентичності. Набоков не просто згадує минуле, але й досліджує себе через призму спогадів. Як зазначає Браян Бойд, *«Memory in Nabokov is a tool that allows him not only to reconstruct the past but also to redefine himself in the context of a lost homeland and a new reality»* [1, p. 112]. Це підкреслює роль пам’яті як механізму самопізнання та формування нової ідентичності в умовах еміграції.

Еллен Пайфер також відзначає, що *«Nabokov uses memory to create a new self-image that bridges the past and the present»* [2, p. 89]. Це підкреслює, що пам’ять у Набокова – це не лише інструмент відтворення минулого, але й спосіб створення нової реальності, де автор знаходить себе.

Пам’ять і час

Мотив пам’яті у Набокова тісно пов’язаний із філософським розумінням часу. Автор не лінійно відтворює події, а створює мозаїку спогадів, де минуле, теперішнє та майбутнє взаємодіють. Еллен Пайфер відзначає, що *«Nabokov views time not as a linear sequence but as a space where memory allows one to transcend temporal boundaries»* [2, p. 78]. Це підкреслює унікальний підхід Набокова до автобіографічного жанру.

Пам’ять і ностальгія

Мотив пам’яті у Набокова нерозривно пов’язаний із ностальгією. Автор згадує втрачену батьківщину, дитинство та минуле, що надає тексту емоційну глибину. Джуліан Конноллі вказує, що *«Nostalgia in Nabokov is not merely a longing for the past but a way to preserve it through artistic expression»* [3, p. 56]. Це підкреслює літературну цінність пам’яті як засобу збереження культурної спадщини.

Пам’ять і мова

У *«Speak, Memory»* мова стає інструментом відтворення пам’яті. Набоков використовує багатогранність мови, щоб передати тонкі нюанси спогадів. Як зазначає Леона Токер, *«Language in Nabokov is not merely a means of communication but a way to recreate the inner world through*

memory» [4, p. 89]. Це підкреслює роль мови як мосту між минулим і теперішнім.

Стиль і художні засоби вираження пам'яті

Набоков використовує багатий арсенал художніх засобів для передачі вражень зі своєї пам’яті:

- Метафори й порівняння, що роблять спогади яскравими і чуттєвими. Наприклад: «*Memory is a kind of flashlight that one shines into the darkness of the past.*» – порівняння, що показує вибірковий і суб’єктивний характер спогадів.
- Детальні описи природи, які слугують символами емоційного стану автора. Наприклад, детальні описи літніх днів у маєтку батьків, насичені метафорами сонячного світла, уособлюють щасливі моменти дитинства. Світло, кольори і текстури створюють візуальну насиченість, яка дозволяє читачу побачити і відчути спогади Набокова.
- Алгоритмізація деталей, де дрібниці стають ключем до розуміння минулого. Це робить текст не лише автобіографічним, а й художньо насиченим, близьким до художнього роману.

Культурний і літературний контекст

Твір Набокова «*Speak, Memory»* знаходиться у діалозі з літературною традицією, зокрема з Марселем Прустом (*У пошуках втраченого часу*), де також досліджується взаємозв'язок між пам'яттю і часом. Однак Набоков відходить від філософської рефлексії Пруста, пропонуючи більш індивідуалізований підхід до осмислення минулого.

Мотив пам'яті у творі «*Speak, Memory»* відіграє ключову роль у формуванні його структури, стилю та змісту. Для Набокова пам'ять стає не лише способом збереження минулого, але й інструментом творчості, через який автор відтворює і переосмислює своє життя. Твір є прикладом унікального поєднання автобіографічного і художнього письма, що робить його значущим не лише в контексті літературної спадщини Набокова, але й у ширшому культурному дискурсі.

Література:

1. Boyd B. Vladimir Nabokov: The American Years. Princeton: Princeton University Press, 1991. 620 с.

2. Pifer E. Nabokov’s Speak, Memory: The Labyrinth of Consciousness // Twentieth Century Literature. 1984. Vol. 30, No. 2/3. P. 78–90.

3. Connolly J. W. Nabokov’s Speak, Memory: The Strategies of Nostalgia // The Cambridge Companion to Nabokov / ed. by Julian W. Connolly. Cambridge: Cambridge University Press, 2005. P. 56–70.

4. Toker L. Nabokov: The Mystery of Literary Structures. Ithaca: Cornell University Press, 1989. 254 с.

5. Nabokov V. Speak, Memory: An Autobiography Revisited. New York: Vintage International, 1989. 322 с.
6. Пруст М. У пошуках втраченого часу. Київ: Основи, 2004. 840 с.

Петрусенко А. І., здобувачка
Приходько О. О., ст. викладачка
Херсонський національний технічний університет

ТИПОЛОГІЯ СИНТАКСИЧНИХ СИСТЕМ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ

Типологія синтаксичних систем є одним із ключових аспектів порівняльного мовознавства. Англійська та українська мови мають багато спільного, проте їхні синтаксичні структури значно відрізняються через відмінність у граматичних системах. Англійська мова має аналітичний характер, що означає мінімальну зміну слів, але строгий порядок слів у реченні. Українська мова є синтетичною, що дозволяє змінювати порядок слів завдяки розвиненій системі відмінків.

Дослідження синтаксичних відмінностей між цими мовами є важливим для лінгвістичних досліджень, перекладу та навчання іноземних мов. Аналіз синтаксичних структур допомагає краще зрозуміти особливості мови, а також уникати труднощів у перекладі та вивченні.

Мовознавці різняться у своїх підходах до визначення основних синтаксичних одиниць мови, пропонуючи системи з різною кількістю компонентів. Деякі вчені вважають, що основною синтаксичною одиницею є тільки речення. Проте, більш поширена точка зору включає дві основні одиниці: словосполучення та речення [1, с. 11]. В англійській мові словосполучення частіше будуються за допомогою прийменників (наприклад, the book of the student), тоді як в українській – за допомогою відмінкових закінчень (книга студента). Це відображає загальну тенденцію англійської мови до використання службових слів для передання відношень між членами речення.

Аналіз застосування граматичних трансформацій, зокрема синтаксичних, засвідчує, що вони можуть бути спричинені різними особливостями лексичного і граматичного плану вихідної та цільової мов, які у деяких випадках тісно переплітаються. Обов’язковою умовою адекватного перекладу є вміння правильно аналізувати синтаксичну будову іншомовних речень, правильно визначати граматичні труднощі перекладу й конструювати речення у перекладі відповідно до норм мови і жанру перекладу [2, с. 91].

Українська мова використовує багатший набір морфологічних засобів для вираження синтаксичних зв'язків, у той час як англійська частіше покладається на порядок слів і службові слова. Наприклад, англійське речення «He is a student» можна перекласти українською кількома варіантами: Він – студент, Він є студентом або Він студент.

В англійській мові порядок слів є фіксованим, що визначає структуру складних речень та обмежує варіативність. Наприклад, речення «She gave me a book» вимагає суворого дотримання порядку слів: підмет – присудок – додатки. В українській мові порядок слів більш гнучкий, що дозволяє змінювати акценти у висловлюванні: Вона дала мені книгу / Мені дала книгу вона.

Таке навмисне порушення порядку слів у реченні називається інверсією. Розрізняють два види інверсії: граматичну та стилістичну. Граматичний зворот вносить граматичні зміни, наприклад: Він прийшов? Стилістичний зворот - незвичайне розташування слів з метою зробити одне з них помітнішим, критичнішим, емфатичнішим і виразнішим, наприклад: Вони сповзли вниз. Він характерний для будь-якого члена речення. Сталий порядок слів в англійській мові означає, що кожне переміщення частин речення має більше значення, ніж в українській, де інверсія підтримується уточненням інтонації [3, с. 47].

Складні речення в англійській мові будуються за допомогою чітко визначених конструкцій та сполучників (because, although, while). В українській мові ж вони можуть бути виражені складнопідрядними або безсполучниковими реченнями, що створює труднощі у перекладі. Наприклад, англійське речення «I think that he is right» може перекладатися як: Я думаю, що він має рацію, але в розмовній українській можлива конструкція: Я думаю, він має рацію.

Традиційно аналіз складних слів в англійській та українській мовах починають з порівняння форм цих лексичних одиниць. Отже, майже ізоморфними є кілька способів утворення складних слів в порівнюваних мовах. По-перше, це юкстапозиція елементів у структурі складного слова: депутат-коаліціант, кабінет-аудиторія, всюдихід; heatresistant, shrewdhead (a cunning person). Модель є більш поширеною в англійській мові, що пояснюємо її аналітичною будовою.

Інший спосіб творення складних слів – використання голосних / приголосних звуків як з'єднувальних елементів: самовчитель, життєздатний, атомохід, середньовіччя, землетрус, saleswoman, tragicomic, lexcostatistics, statesman. Модель є більш поширеною в українській мові, що є очевидним, з огляду на її синтетичну будову [4, с. 130].

Ізоморфні риси включають наявність простих і складних речень, категорій підмета, присудка, додатка, означення й обставини. Обидві мови

мають спільні типи синтаксичних конструкцій, такі як складносурядні та складнопідрядні речення.

Проте аломорфні риси демонструють значні відмінності. В англійській мові використовується суворий порядок слів, тоді як українська мова використовує відмінкову систему для зв'язків між словами. Наприклад, англійське речення «The boy saw a dog» має лише один можливий порядок слів, тоді як в українській мові можливі варіації: Хлопчик побачив собаку або Собаку побачив хлопчик.

Ще одним важливим аспектом є використання пасивного стану. В англійській мові конструкції «The book was written by the author» є звичною нормою, тоді як в українській мові частіше використовується активний стан: Автор написав книгу.

В англійській мові є два типи дієприкметників: теперішнього часу, що закінчується на -ing, наприклад, "Can you see the man (who is) **talking** to the postman?" і пасивний дієприкметник минулого часу, який найчастіше закінчується на -ed або -en, як-от «I enjoyed the play (which was) **performed** by the RSC».

Теоретично ж в українській мові існує чотири типи дієприкметників (дійсний, теперішній, пасивний, пасивний), але тільки останній із них є продуктивним у сучасній українській мові [5].

Переклад між англійською та українською мовами потребує адаптації синтаксичних конструкцій. Через відмінності у порядку слів часто доводиться змінювати структуру речень.

Наприклад, англійське речення «It was difficult to understand» зазвичай перекладається як «Було важко зрозуміти», що потребує зміни порядку слів і перетворення конструкції. Англійська активно використовує пасивний стан, тоді як в українській мові він менш поширений і часто передається активними конструкціями або безособовими реченнями (Книгу було написано у 2000 році).

Також слід враховувати стилістичні відмінності між мовами. В українській мові синтаксична структура є більш варіативною, що дозволяє виражати думку гнучкіше. Це може ускладнювати автоматичний переклад та потребує ретельного аналізу тексту.

Підсумовуючи викладене, можна дійти до висновку, що типологічні особливості синтаксичних систем англійської та української мов демонструють значні відмінності, зумовлені їхньою граматичною природою. Англійська мова має аналітичний характер, що зумовлює фіксований порядок слів і активне використання службових слів, тоді як українська мова є синтетичною, дозволяючи змінювати порядок слів завдяки відмінковій системі. Це впливає на побудову словосполучень, речень і складних конструкцій у кожній мові. Переклад між англійською та

українською мовами потребує адаптації синтаксичних структур, зокрема зміни порядку слів, трансформації пасивних конструкцій та врахування стилістичних особливостей. Також англійська мова частіше використовує пасивний стан, тоді як в українській переважають активні або безособові конструкції.

Обидві мови мають ізоморфні риси, зокрема поділ речень на прості та складні, наявність підмета, присудка та другорядних членів. Водночас аломорфні риси, такі як суворий порядок слів в англійській мові та гнучкість синтаксису в українській, визначають специфіку кожної мовної системи. Розуміння цих відмінностей є важливим для лінгвістичних досліджень, перекладу та викладання іноземних мов, оскільки дозволяє уникати типових помилок і сприяє кращому освоєнню мовної структури.

Література:

1. Здоровець Н. Синтаксична структура мови: аналіз різних мовних систем (українська, англійська, кримськотатарська). *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Філологія*. 2023. № 4 (9). С. 10–18. URL: https://doi.org/10.32689/maup.philol.2023.4.2 (дата звернення: 16.03.2025).

2. Волченко О. М. Використання синтаксичних трансформацій для досягнення еквівалентності перекладу. *Молодий вчений*, 2017. (1). С. 89-93.

3. Contrastive Stylistics and Grammar of English and Ukrainian : lecture notes / compiler S. V. Baranova. Sumy : Sumy State University, 2021. 63 p.

4. Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ : зб. наук. праць / ред. кол.: А. С. Дем`янчук, В. І. Борейко, Й. В. Джунь та ін. ; Міжнарод. економ-гуманіт. ун. ім. акад. Степана Дем`янчука. Рівне : РВЦ МЕГУ ім. акад. С. Дем`янчука, 2017. Вип. 2(18). С. 128-135.

5. Participles. *UkrainianLanguage.uk*. URL: https://www.ukrainianlanguage.org.uk/read/unit17/page17-7.htm (дата звернення: 16.03.2025).

Пишний М. О., здобувач
Петренко Є.М., ст. викладачка
Херсонський національний технічний університет

МЕТАФОРА І КОНЦЕПТ

Метафора – один із найважливіших інструментів мовної свідомості людини, який допомагає формувати, зберігати та передавати знання. Вона є не лише засобом художньої мови, а й універсальним механізмом

мислення, що дозволяє концептуалізувати реальність і робити абстрактні поняття доступними для розуміння.

Метафора має когнітивну природу, оскільки дозволяє створювати зв'язки між різними сферами знань. Наприклад, концепт «життя» часто розглядається через метафору «подорожі», де людина виступає як «мандрівник», а події – як «станції» або «перепони». Такий підхід не лише структурує знання, а й впливає на наше світосприйняття.

Основна теза когнітивної теорії метафори зводиться до такої ідеї: в основі процесів метафоризації лежать процедури опрацювання структур знань - фреймів і сценаріїв. Знання, що реалізуються у фреймах і сценаріях, являють собою узагальнений досвід взаємодії людини з навколишнім світом - як зі світом об'єктів, так і з соціумом. Особливу роль відіграє досвід безпосередньої взаємодії з матеріальним світом, що відбивається на мовному рівні, зокрема, у вигляді онтологічних метафор [1, с. 25].

Концепт, у свою чергу, є базовою одиницею когнітивної науки та лінгвістики, що слугує своєрідним «контейнером» для збереження знань, уявлень, асоціацій і емоцій, пов’язаних із певним явищем чи об’єктом. Він формується на основі культурного, соціального, психологічного та індивідуального досвіду і є результатом тривалої когнітивної обробки.

Важливо зазначити, що абстрактні поняття, такі як «ЛЮБОВ», теж структуруються за допомогою фундаментальних моделей, наприклад, концепту «ВМІСТИЛИЩЕ». Завдяки цьому, втілений досвід людини стає базою для розуміння складних ідей, інтегруючи емоційний і раціональний аспекти. Цей процес структурування дозволяє концептам організовувати наші уявлення про світ і формувати цілісні системи знань [3, с. 46].

Метафори мають системний характер, формуючи цілі концептуальні поля. Відомий лінгвіст Джордж Лакофф зазначав, що метафори структурують не лише мову, але й наше мислення, і тому вони є ключовим інструментом пізнання [1, с. 39].

У сучасній лінгвістиці дослідження метафори пов’язане з когнітивною теорією метафори. Відповідно до цієї теорії, метафора – це спосіб мислення, що базується на проєкції однієї концептуальної сфери на іншу. Наприклад, «Розум – це машина» [2, с. 127], ця метафора дозволяє сприймати розум як механізм, який може бути «налагоджений», «зламаний», або потребує «заправки» і «ремонту», що структуризує уявлення про інтелектуальну діяльність.

У зв'язку з цим метафора є важливим інструментом міжкультурної комунікації. Вона розкриває уявлення, цінності та ідеї, характерні для певної культури. Однак культурні відмінності можуть ускладнювати

процес розуміння метафор. Наприклад, метафори, пов'язані з кліматом чи природою, можуть бути зрозумілі по-різному в різних культурах.

Отже, метафора і концепт є невід'ємними елементами когнітивної діяльності людини. Концепт формує базові структури мислення, слугує основою для збереження знань та інтерпретації реальності. Метафора ж, у свою чергу, виступає інструментом, який з'єднує ці концепти, дозволяючи створювати нові уявлення і забезпечувати глибше розуміння світу. Разом вони забезпечують розвиток культури, мови та мислення, сприяють ефективній міжкультурній комунікації та відкривають нові горизонти у пізнанні навколишнього світу.

Література:

1. Lakoff G., Johnson M. Metaphors We Live By. Chicago: University of Chicago Press, 1980. 242 p.
2. Kövecses Z. Metaphor: A Practical Introduction. Oxford University Press, 2002. 285 p.
3. Evans V., Green M. Cognitive Linguistics: An Introduction. Edinburgh University Press, 2006. 830 p.

Рибак Ю. О., здобувачка
Петренко Є. М., ст. викладачка
Херсонський національний технічний університет

ПРОБЛЕМА ПОХОДЖЕННЯ МОВИ У МОВОЗНАВСТВІ: ОГЛЯД ТЕОРІЙ

Мова є основою людської культури, мислення та соціальної взаємодії. Вивчення її походження дозволяє глибше усвідомити еволюційні процеси, що зробили людину унікальною, і відповісти на питання про природу людського інтелекту, розвиток когнітивних здібностей та механізми комунікації. **Об'єктом дослідження** цієї проблеми є мова як феномен людської діяльності, що виникає та розвивається під впливом біологічних, когнітивних і соціальних факторів. **Предметом дослідження** виступають процеси виникнення мови та механізми, що забезпечують її розвиток, а також ключові теорії, що пояснюють це явище. Наприклад, у дослідженнях Ноама Хомського [1, с.36] мова розглядається як універсальна біологічна здатність, що підтверджує важливість цього питання. Водночас інші науковці, наприклад, Стівен Пінкер, акцентують увагу на еволюційній ролі мови у формуванні людських когнітивних здібностей [2].

У сучасному контексті, де стрімко розвиваються штучний інтелект та технології обробки природної мови, дослідження походження мови має

значення для створення ефективних моделей комунікації між людиною і машиною. Це робить тему дослідження актуальною не лише з теоретичної, а й з практичної точки зору.

Існує кілька основних підходів до пояснення виникнення мови:

1. **Біологічний підхід**: мова виникла в результаті еволюційних змін у мозку, що дозволили людям опанувати абстрактне мислення та складну вербальну комунікацію. Підтвердженням цього є дослідження еволюції мозку та розвитку артикуляційного апарату у Homo sapiens.

2. **Соціальний підхід**: мова з'явилася як засіб задоволення соціальних потреб у передачі інформації та співпраці в межах групи. Цей підхід підтримують дослідження соціальних структур у первісних спільнотах [1, с. 67].

3. **Теорія жестової мови**: припускає, що спочатку мова виражалася через жести, а вже згодом перейшла до використання голосових сигналів. Дослідження жестової комунікації підтверджують цю гіпотезу [4].

4. **Когнітивний підхід**: мова є продуктом розвитку когнітивних здібностей, зокрема, здатності до абстрактного мислення та оперування символами. Ця теорія базується на працях учених-когнітивістів, які вивчають процеси символічного мислення [3].

Таким чином, проблема походження мови залишає багато відкритих питань, і жодна з існуючих теорій не може повністю пояснити всі аспекти цього складного феномена. Вони розглядають мову як результат еволюції когнітивних здібностей людини, соціальної взаємодії або навіть як етап у розвитку інших комунікаційних форм, відображають різні аспекти проблеми, однак досягнення єдиного рішення і досі залишається складним завданням.

Подальші дослідження повинні зосередитися на міждисциплінарному підході, який включає дослідження еволюційних, когнітивних і соціальних факторів, що впливають на розвиток мови. Зокрема, важливими є генетичні дослідження, які допоможуть визначити, які саме генетичні мутації могли сприяти розвитку мовних здібностей. Крім того, варто розвивати порівняльні дослідження з вивчення комунікації в інших видів тварин, що дозволить краще зрозуміти етапи еволюції мовних систем.

Література:

1. Загнітко А. Теорії сучасних лінгвістичних вчень. Вінниця: ДонНУ ім. Василя Стуса, 2019. 528 с.

2. Contributors to Wikimedia projects. The Language Instinct - Wikipedia.

3. *Wikipedia, the free encyclopedia*. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/The_Language_Instinct. (дата звернення: 03.12.2024).

4. Cognitive Psychology: Key Concepts. *Betshy*. URL: https://betshy.com/2024/02/02/cognitive-psychology-key-concepts/ (дата звернення: 04.12.2024).

5. Теорія жестів URL: https://stud.com.ua/81753/literatura/teoriya_zhestiv (дата звернення: 04.12.2024).

Сокол О. В., здобувачка
Заболотська О. О., д. пед. н., професорка
Херсонський державний університет

НЕВЕРБАЛЬНІ ЗАСОБИ ВІДТВОРЕННЯ ХУДОЖНЬОГО КОНТЕНТУ В КІНОТЕКСТІ

Сучасна лінгвістика все більше досліджує феномени, які виникають на перетині деяких галузей знань і сфер діяльності людства. Не виключенням того є кіно дискурс, який у руслі когнітивно - дискурсивної парадигми і мультимодальності, все більше заглиблюється в психічний стан персонажів та засоби, які спроможні передати цей процес.

Сара Козлофф в своїх наукових розвідках наголошує на домінуванні невербальних компонентів у структурі кінофільму та наполягає на їх детальному вивченні, оскільки акторська гра, монтаж та звукові ефекти містять значний пласт імпліцитної інформації [7, с. 29].

За словами А. Піза, автора книги "Мова тіла", близько 55% інформації ми отримуємо саме через невербальні канали. У кіно ці засоби набувають особливого значення, оскільки дозволяють передати емоції, думки та почуття персонажів, навіть якщо вони не можуть бути виражені словами [1]. Тому, в зв’язку зі стрімким розвитком кіно технологій і зацікавленістю людства у перегляді фільмів і, відповідних тексту оригіналу, кіноверсій, дана проблема постає актуальною і важливою на часі.

Мета статті - визначити невербальні засоби презентації кіно тексту.

Розглянемо відомий анімаційний фільм «Король лев» і визначимо як за допомогою спец ефектів та технологій кінематографу передано емоційний стан персонажів та атмосфера відповідних подій.

Перше, що можна виділити, це візуальний стиль. Кольорова палітра, композиція кадру та світло тісно пов’язані з емоційним станом персонажів [2, с. 312]. Яскраві кольори савани контрастують з темними тонами печери, де живе Скар, підкреслюючи протистояння добра і зла.

Розміщення об'єктів у кадрі, використання різних планів, а саме великий, середній, загальний, та кутів зйомки впливають на сприйняття глядачем інформації [2, с. 312]. Перехід від загального плану до крупного плану дозволяє зосередити увагу глядача на деталях і підкреслити емоції

персонажів. А поза тіла левів відображає їх характер і статус. Муфаса завжди стоїть прямо, демонструючи силу і впевненість. Скар ж, навпаки, часто схиляється, його поза виражає підступність і нерішучість.

Звук теж є важливим інструментом для створення атмосфери та підсилення емоцій. Музика, звукові ефекти та діалоги створюють звуковий ландшафт, який доповнює візуальне сприйняття [4, с. 66-67]. Як от, гучні реви левів, шепіт вітру, мелодія африканських барабанів – все це створює певну атмосферу і підсилює емоційний вплив фільму.

Міміка та жести здатні передати внутрішній світ персонажів. Саме за допомогою цих засобів актори передають емоції, недоступні для вербального вираження [5]. Наприклад, очі левів передають широкий спектр емоцій – від радості і любові до страху і горя. Наприклад, погляд Муфаси, коли він дивиться на зірки, передає його мудрість і спокій. А погляд Скара, коли він заздрить Муфасі, виражає його темну душу.

Костюми та грим також є елементами візуальної ідентифікації персонажів та різних культур [8, с. 252]. У кіно тексті "Король Лев" світлі кольори асоціюються з добрими персонажами, а темні – зі злими. Корона Муфаси символізує його владу, а шрами Скара – його внутрішню боротьбу.

Монтаж є засобом маніпуляції часом і простором**.** Швидкість монтажу, тривалість кадрів та порядок їх розміщення впливають на сприйняття глядачем подій [2]. Швидкий монтаж використовується під час динамічних сцен, наприклад, погоні. Тоді як повільний – під час емоційних моментів як смерть Муфаси.

Таким чином, невербальні засоби є ключовими аспектами, які дозволяють передати глибину емоцій, внутрішній світ персонажів і створити незабутню атмосферу фільму. "Король Лев" – це яскравий приклад того, як міміка, пози, кольори і звук поєднуються, щоб розповісти захопливу історію без вербального контенту.

Література:

1. Піз А., Піз Б. Мова рухів тіла. КМ-Букс, 2021. 416 с.

2. Bordwell D., Thompson K. Film art: an introduction. New York: McGraw-Hill, 2008. 546 p.

3. Chemero A. Radical embodied cognitive science. MIT Press., 2009.

4. Chion M. The audio-vision: sound on screen. New York: Columbia University Press., 1994. 284 p.

5. Ekman P. Emotions revealed: recognizing faces and feelings to improve communication and relationships. New York: Henry Holt and Company. 2004. 308 p.

6. Kosiuha O. O. Verbal and non-verbal means of creating time and space in the film narrative (on the material of the film adaptation of J. K. rowling's novel of the same name «harry potter and the goblet of fire» by M. newell). *Scientific research issues of south ukrainian national pedagogical university named after K. D. ushynsky: linguistic sciences*. 2024. No. 38. P. 126–141. URL: https://doi.org/10.24195/2616-5317-2024-38.10 (date of access: 19.12.2024).

7. Kozloff S. Overhearing Film Dialogue. Berkeley & Los Angeles: University of California Press, 2000. 332 p.: 29 p.

8. Laver J. The history of costume. London: Thames and Hudson., 1982. 296 p.

Сологуб А. М., здобувачка
Петренко Є. М., ст. викладачка
Херсонський національний технічний університет

ПРОБЛЕМА ПРЕДМЕТА МОВОЗНАВСТВА

Мовознавство (лінгвістика) є наукою, яка досліджує мову як універсальну систему знаків, що забезпечує комунікацію та когнітивну діяльність людини. Основна проблема предмета мовознавства полягає у його багатовимірності: мова розглядається одночасно як форма, зміст, комунікативний інструмент, культурний феномен та когнітивна структура [1, с. 12–15].

Предмет мовознавства охоплює:

1. Формальний аспект мови: фонетика, морфологія, синтаксис, лексикологія.
2. Функціональний аспект: мова як засіб комунікації, зокрема прагматика та семіотика.
3. Когнітивний аспект: як мова відображає мислення і моделює реальність.
4. Соціокультурний аспект: мова як елемент ідентичності, культурного коду та соціальної практики [2, с. 23–25].

Мова не є лише засобом комунікації, вона також виконує функції збереження й передачі культурної інформації. У різних суспільствах мова формується під впливом історичних, політичних і культурних умов, що створює унікальні національні мовні картини світу [3, с. 45–48].

У межах структуралізму (Фердинанд де Сосюр) мова розглядається як система знаків. Цей підхід дозволяє вивчати мову зточки зору її структури, але не охоплює культурні, соціальні та когнітивні аспекти. Це обмеження породжує сучасні підходи, такі як когнітивна та функціональна

лінгвістика [4, с. 89–92].

Сучасне мовознавство інтегрує знання з інших дисциплін: психології, соціології, антропології, нейронауки. Наприклад, психолінгвістика досліджує зв’язок між мовою та мисленням, соціолінгвістика – мовну поведінку у соціальних контекстах, а нейролінгвістика аналізує функціонування мовних процесів у мозку [5, с. 14–16].

Мовознавство використовує різні методи:

1. Описовий: аналіз мовної системи в синхронії;
2. Порівняльно-історичний: дослідження еволюції мов;
3. Експериментальний: застосування експериментів для аналізу мовної поведінки;
4. Корпусний: використання мовних баз даних для статистичного аналізу.

Ці методи розширюють предмет мовознавства, дозволяючи вивчати його в різних аспектах [6, с. 30–33].

З розвитком технологій мовознавство розширюється, включаючи дослідження штучного інтелекту (наприклад, розпізнавання та синтез мовлення), нейромереж та аналіз великих мовних даних (big data). Це відкриває нові горизонти в дослідженні мови як інструменту міжособистісної та міжмашинної комунікації [7, с. 101–104].

Література:

1. Селігей, П. О. Мовознавство і суміжні дисципліни. Київ: Києво-Могилянська академія, 2010. С. 12–15.
2. Масенко, Л. Т. Мова і суспільство. Київ: Академія, 2004. С. 23–25.
3. Масенко, Л. Т. Мова і політика. Київ: Критика, 2007. С. 45–48.
4. Сосюр, Ф. Курс загальної лінгвістики. Київ: Основи, 2004. С. 89–92.
5. Гумецька, Л. В. Основи психолінгвістики. Київ: Вища школа, 2015. С. 14–16.
6. Даниленко, С. І. Методи сучасного мовознавства. Харків: Ранок, 2018. С. 30–33.
7. Семенюк, О. І. Цифрове мовознавство: перспективи та виклики. Львів: ЛНУ ім. Франка, 2021. С. 101–104.

Хабайлюк Х. В., здобувачка
Кобута С. С., к. філол. н., доцентка
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

АНАЛІЗ МОВНОЇ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ ТА ЕВОЛЮЦІЇ КОНЦЕПТУ «LOVE» У ТЕКСТАХ АДЕЛЬ

Англомовний пісенний дискурс на сьогодні є одним із провідних і найбільш впливових ресурсів, що визначає не лише основні цінності, а й концепти сучасного культурного простору, це глобально домінуючий феномен англомовної культури та об'єкт лінгвістичних досліджень. Англомовну естрадну пісню справедливо вважають яскравим фрагментом сучасної масової культури, оскільки вона є невід'ємною складовою в ієрархії потреб людини XXI століття [1, с. 54]. У цьому контексті особливе місце посідають тексти пісень, що містять ключові концепти, які еволюціонують разом з їхніми авторами та аудиторією. Серед яскравих представників сучасної англомовної музики – Адель, британська співачка, чиї тексти відзначаються глибокою емоційністю та майстерним використанням мови.

Особливу роль у її творчості відіграє концепт «Love», який змінювався протягом усієї кар'єри співачки. Його мовна вербалізація в ліриці Адель відображає як особистий досвід, так і ширші соціокультурні тенденції. У цій статті проаналізовано, як цей концепт змінюються в її піснях від 19-го до 30-го альбому, а також мовні засоби, що використовуються для його вираження.

За основу аналізу засобів вербалізації концептів взято «алгоритм семіотичної реалізації концептів» Анатолія Приходька [2, с. 109]. Вербальна реалізація концепту включає дві техніки – об'єктивацію та профілізацію. Перша техніка – своєрідне називання концепту – може бути здійснена трьома шляхами: лексичним, синтаксичним та фразеологічним. Вербальна профілізація концептів – це спосіб мовного вираження концепту за допомогою суб'єктивної оцінки людини на основі діяльності в дискурсі [2, с. 113]. Цей процес варіює такі прийоми: паремійний, синонімічний, алюзивний та метафоричний.

Враховуючи специфіку пісенного дискурсу, не дивно що у текстах Адель досліджуваний концепт найчастіше вербалізуються засобами метафоричної профілізації, а саме концептуальної метафори. У когнітивній лінгвістиці існує теорія, що мислення є метафоричним і концептуальна метафора включає в себе систематизований набір відповідностей між двома сферами досвіду [4, с. 93]. По суті концептуальна метафора означає «розуміння однієї сфери в термінах іншої» [5, с. 2]. Так вже дебютному альбомі концепт «Love» висвітлюється як: "LOVE IS HEAT" *("make you*

melt”) – любов асоціюється з теплом, яке переповнює людину. “LOVE IS PAIN” (*“cold shoulder”, “scars of love*” – “Rolling in the deep” Album 21) – нерозділене кохання, яке викликає біль. “LOVE IS VULNERABLE” (“*Heart on sleeve*” – “Best for last” Album 19 та*“steal my heart”*– “Right as rain” Album 19) – образна метафора. Серце тут є зовнішнім атрибутом вразливої юної любові та емоційної відкритості.

З кожним новим альбомом концепт кохання переростає з наївного невзаємного юнацького кохання до зрілого, рефлексивного, болісного, але водночас цілющого. Так вже у 25-му та 30-му альбомах виділяються такі концептуальні метафори: “LOVE IS ART” *(“It was just like a movie, it was just like a song”* – “When we were young” Album 25) – кохання подається як щось прекрасне, але швидкоплинне, подібно до мистецтва. “LOVE IS THRUTH” *(“your love is my truth*” – “Remedy” Album 25) – кохання – це головна цінність у житті, що надає сенс існуванню. “LOVE IS IMPORTANT” *(“love ain’t water under the bridge”* – “Water under the bridge” Album 25) – кохання є надзвичайно важливим. “LOVING IS A BREAKTHROUGH” *(“Loving you was a breakthrough”* – “Woman like me”) – це метафоричний опис того, як стосунки впливають на людину, змінюючи погляди на себе та своє життя, навіть якщо все складається не так, як очікувалося. LOVE IS AN EXPERIENCE *(“lesson in love”* – “All I Ask”) – любов – це досвід. “LOVE IS A GAME” *(“Love is a game for fools to play”* – “Love is a game” Album 30) – метафора, яка порівнює кохання з грою, де є переможці та переможені, а також ті, хто ризикує своїми почуттями. LOVE IS A RIDDLE *(*“*My heart speaks in puzzles and codes*” – “Love is a game” Album 30) – підкреслює складність любовних переживань. LOVE IS ADDICTION *“I am addicted”* (“Love is a game” Album 30) – любов як залежність.

У 30-му альбомі концепт “Love” також набуває нового сенсу – материнська любов: “LOVE IS HOME” (“*your heart is my home*” – “Can I Get It” Album 30) – метафора любові матері до дитини як притулку, безпечного місця; *(“I built a house for a love to grow*” – “To be loved”) – Любов символізується як дім, материнська турбота. “LOVE IS FREEDOM” *“(your love will set me free”* – “Can I Get It” Album 30) – тут любов ототожнюється зі свободою, ніби вона є силою, що може звільнити ліричну героїню від обмежень, можливо, самотності або болю. LOVE IS A CURE (“Women like me” Album 30) – метафора любові як зцілення.

Варто зазначити, що уявлення Адель про любов у ранній творчості зачасту вербалізується за допомогою компонента *heart*. Почуття любові ототожнюються з психофізичним станом людини, які відображають органи та частини тіла. Наприклад, відчуття закоханості у піснях Адель висвітлюється за допомогою метафор: *“heart drops”* (“Chasing Pavements”

Album 19) та *“lighten up my heart”* (“First love” Album 19). Вони висвітлюють першу любов як таку, що дарує щастя. Ідіоматичний вираз “cry my heart out” висвітлює любов як біль. Ототожнення любові з психофізичним станом людини також наявне у таких метафоричних виразах: *“lose my head”* (“Crazy for you” Album 19), “*back begins to tingle”* (“Chasing Pavements” Album 19), *“souls sigh”, “hearts break”* (“Now and then” Album 19). В останньому ж альбомі такий компонент зустрічається вже менш часто: “*I put my heart on the line”* (“Women like me” Album 30) – (Я поставила своє серце на кін) – метафора ризику в любові. “my heart can pound like thunder” (“Can I Get It” Album 30) – порівняння серцебиття з громом, що передає силу почуттів. Частіше наявні компонент water. Любов виражається за допомогою природних явищ: *“no gold in this river”, “no hope in these waters”* (“Easy on me” Album 30).

Лексична об’єктивація також наявна у текстах Адель. Так у ранній творчості співачка передає кохання через асоціації: *“heartbreak”, “cry”, “kiss”,“fire”,“want”,”care”, “like”,* “young”, “fun”, “free”. Любов представлена через призму молодості та незрілості. Використання словосполучень на кшталт *“love ain’t lust”, “endless game”, “warm embrace”, “first love”, “hold tight”,“take it all with my love”* (“Take it all” Album 21) та повторів: *“I will always love you”* (“Lovesong” Album 21) підсилюють значення відчайдушного юного кохання та самопожертви. Водночас у ранньому періоді спостерігаються і використання таких словесних асоціацій як *“battle”, “risk”, “war”,“sorrow and pain”* (“He won’t go”,“Turning tables” Album 21) – любов оспівується як виснажлива боротьба безнадійно закоханої співачки за увагу об’єкта любові. Любов об’єктивована як щось минуле, болюче, ностальгічне: *“regrets”, “mistakes”, “memories”, “bittersweet”* (“Someone like you” Album 21).

Вже в останніх двох альбомах спостерігається часте використання рядопокладених одиниць*“light”* (“I miss you” Album 25) – LOVE IS A LIGHT,*“hope”* (“Easy on me” Album 30), *“feeling”.* Виникає нове бачення любові через тілесний аспект: “*adore”* (“Sweetest Devotion” Album 25), *“lovers”* (“Strangers by nature” Album 30); словосполучення *“sweetest devotion”* (“Sweetest Devotion” Album 25), *“give good love”* (“Oh my God” Album 30). Важливу роль відіграє лексична об’єктивація*“useless” (“Your love is useless without it”* – “Cry your heart out” Album 30) – наголос на самоповазі та необхідності внутрішнього прийняття любові, де помітна трансформація Адель від наївної закоханої дівчини до зрілої жінки. Любов виражена не тільки через слово love, але й через споріднені поняття *“dream”* (“All Night Parking” Album 30). Хоча все ще наявне песимістичне бачення кохання як *“cruel thing”, “defeat”,“ache”, “inevitable” (неминучий), “fools” (дурні)* (“Love is a game” Album 30). Синтаксична

об’єктивація: *“little love”* (“My little love” Album 30) – звернення до сина, *“like-like”* (“My little love” Album 30) – дитяча форма вираження любові, *“big feeling”* (“My little love” Album 30) використовується для зображення материнської любові, як великого почуття. Концепт “Love” – вже не просто ідеалізоване кохання до чоловіка, а й глибока любов до друзів та родини – *“Miss my friends/ miss my mother”* (“Million Years Ago” Album 25).

Останній, найменш вживаний, принцип застосований для мовної вербалізації – це фразеологічна об’єктивація, який також яскраво демонструє еволюцію концепту кохання у пісенній творчості Адель. Так *“lose my head”* (“Crazy for you” Album 19*), “cry my heart out”* (“Right as Rain” Album 19), *“steal my heart”* (“Right as Rain” Album 19) еволюціонує в *“love a million”* (“My little love” Album 30) – безмежну материнську любов та *“fight fire with fire”* (“I drink wine”) – фразеологізм, що означає відповідати агресією на агресію та натякає, що кохання не можна будувати через боротьбу.

Отже, еволюція концепту кохання у творчості Адель – це її шлях від юнацького ідеалізму романтизації самопожертви та емоційної залежності до пізнання багатогранності кохання. Спершу це драматична боротьба за прихильність, виражена за допомогою лексичної, синтаксичної та фразеологічної об’єктивації. Потім болюче відчуття розлуки, а після – цілісне почуття, що охоплює не лише романтичні стосунки, а й любов до себе та своєї дитини. Про цю зрілість та розширене бачення свідчить багате використання метафоричної профілізації. Також можна підсумувати, що найбільше цю особистісну трансформацію співачки допомагають передати метафорична профілізація та лексична об’єктивація, що цілком відповідає специфіці пісенного дискурсу.

Література:

1. Кузнецова М. О. А., М. Ходус Англомовний пісенний дискурс у контексті лінгвокультури (на матеріалі поп-пісень XXI століття). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Філологія, 2017. Вип. 29(2). С. 53-56.

URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_filol_2017_29%282%29__17 (дата звернення: 22.12.2024)

2. Приходько А.М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. Запоріжжя: Прем'єр, 2008.332 с.

3. Adele Discography. *Adele Wiki.* URL: https://adele.fandom.com/wiki/Adele_discography (дата звернення: 08.03.2025)

4. Brown K., Miller J. *The Cambridge Dictionary Of Linguistics* CUP, 2013.

URL:https://archive.org/details/brownk.millerj.thecambridgedictionaryoflinguisticscup2013/page/n105/mode/2up (дата звернення: 02.01.2025)

5. Zoltán Kövecses. Conceptual metaphor theory. *The Routledge Handbook of Metaphor and Language*. Routledge.

Харченко К. Ю., здобувачка
Заболотська О. О., д. пед. н., професорка
Херсонський державний університет

ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ САМОБУТНОСТІ В АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ ЗМІ

Українська ідентичність у світовому ракурсі стає дедалі поширеним явищем серед не тільки англійськомовних ЗМІ, але й інших популярних закордонних видань. Україна та українці частіше стають головними героями перших шпальт газет, адже зараз ми є світовим трендом. Ця тема охоплює питання національної ідентичності, культурної самобутності, впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на формування українського суспільства.

Англійськомовні ЗМІ відіграють ключову роль у формуванні образу України за кордоном. Вони не лише повідомляють про сучасні події в України, але й сприяють поширенню та популяризації української традиції, мови, музики та мистецтва. Мета: виявити засоби відображення української ідентичності в англійськомовних ЗМІ.

Дослідження української самобутності є унікальним, натомість у фокусі науковців раніше не поставала проблема відображення української ідентичності в реаліях сучасних подій в країні, що обумовлює актуальність даної розвідки.

Повномасштабне вторгнення в Україну російських військ, супротив і єднання нації та світової спільноти навколо нашої країни знайшло відображення в статтях відомих англійськомовних медіа, зокрема The Rolling Stone, BBC, DW, America Magazine та інші.

Англомовні медіа активно дискутують навколо підтримки нашій країні, яку відомі співаки, артисти, політики здійснюють для перемоги світла над злом. Так, соліст хіп хоп гурту Бумбокс Андрій Хливнюк разом з гуртом Pink Floyd презентував світу пісню “Hey, Hey Rise up”, яка містить текст народного гімну Українських січових стрільців «Ой у лузі червона калина…», який є символом тривалої боротьби народу України за свободу та волю.

Гурту Pink Floyd близька тематика волелюбності та волевиявлення. Пісня “Hey, Hey Rise up” не тільки єднає нас з нашими предками, які

виборювали право України на існування, але і гуртує український народ з іншими народами навколо цієї ідеї: *Pink Floyd's First New Recording in Nearly 30 Years Was Inspired by a Lone Ukrainian Musician* [1].

"The slow march tune is anchored by Khlyvnyuk's forceful vocals over one of Gilmour's signature keening guitar solos and the video features emotional footage of women, children and families impacted by the war, which has displaced more than 10 million Ukrainians to date."

Найпопулярніша різдвяна пісня, яка лунає всюди, вже понад 50 років вважається – Carol of the Bells. Композиція яка стала символом Різдва по всьому світу насправді є англомовною адаптацією українською пісні "Щедрик", яка була створена видатним українським композитором Миколою Леонтовичем. "Щедрик" – це унікальна українська різдвяна пісня, коріння якої сягає дохристиянських часів, що створює безумовний зв'язок з українською самобутністю та традиціями пращурів.

Завдяки створенню англійської версії твору "Carol of the Bells" американським композитором українського походження Петром Вільговським, кожна американська родина щороку слухає неймовірну різдвяну щедрівку, яка несе глибокий культурний контекст. Англомовні ЗМІ відмічають, що ця щедрівка має енергійну мелодію, а текст сповнений символами відродження природи, надії та радості для всіх [2]: "…..Though the words we hear will speak of bells, perhaps as we listen we can cast a thought back to this beautiful, haunting song's origins, and send the people of Ukraine our prayers that they may soon know spring, new life and peace."

Аналіз англійськомовних джерел доводить що різні види мистецтва також були представлені в зарубіжних ЗМІ як символи української ідентичності. Такі видатні українці як Тарас Шевченко та Марія Приймаченко стали дивовижними культурними відкриттями для англомовного світу. Риторика іншомовних ЗМІ акцентує увагу на генії української літератури, центральній фігурі культури народу та політичному активісті – Т.Г.Шевченко. Все його життя та творчість пронизане боротьбою за національну гідність та збереження культурної спадщини України, тому його часто висвітлюють як борця за незалежність України. Про це нам повідомляє заголовок однієї зі статтей про цього знаменитого українця: *Taras Shevchenko: The slave who became a symbol of Ukrainian independence* [3].

Як незламність духу автора, так і нескореність кожного українця вразили Алена Делона, французького актора, який виразив свою солідарність та повну підтримку України у війні з Росією. Видатний актор процитував знаковий вірш Тараса Шевченка "Заповіт", який став для світової спільноти гімном боротьби українського народу та розквіту українського суспільства [4].

Дослідження у сфері української національної ідентичності, підкреслюють що культура невід'ємно пов'язана з мистецтвом. Витвори Марії Приймаченко мають потужний заклик до миру та збереження надії на світле майбутнє. Англомовні медіа ресурси визначили картину художниці "Квіти миру" (1965), як анти-військове мистецтво: *Flowers for Peace: The Spirited Art of Ukrainian Artist Maria Prymachenko That is Now Becoming a Symbol of Hope* [5].

"In Prymachenko's art, many of the titles underline the visual anti-war and pacifist messages. In one of her paintings, which has become a strong symbol against the current war in Ukraine and the destruction and violence perpetrated by Russian forces, a white dove spreads its wings against a yellow background filled with flowers."

Слідкуючи за перебігом подій в Україні, англомовні медіа виразили протест на спалення Іванківського краєзнавчого музею, де зберігались понад 30 творів мистецтва української народної художниці. Певні картини вдалось врятувати з полум'я та світ все ж не втратив шансу на те щоб побачити атрибут української самобутності та первозданності української культури.

Таким чином, віддзеркалення української самобутності в англомовних ЗМІ показує зростаючу тенденцію та цінність національної ідентичності, як предмет єднання народів. Символи української ідентичності, роль мови та національної культури як знак цілісності та незалежності чітко окреслюється в англомовному медіа просторі не тільки як елемент історії певного народу,але як найбільший активний приклад його боротьби за свою гідність та незалежність.

Література:

1. Pink Floyd's First New Recording in Nearly 30 Years Was Inspired by a Lone Ukrainian Musician: URL: https://www.rollingstone.com/music/music-news/pink-floyd-hey-hey-rise-up-1334338/

2. The story of 'Carol of the Bells,' a Christmas classic born in Ukraine: URL: https://www.americamagazine.org/arts-culture/2022/11/17/carol-bells-ukraine-centennial-244117

3. Taras Shevchenko: The slave who became a symbol of Ukrainian independence: URL: https://www.bbc.co.uk/sounds/play/w3ct38sl

4. ALAIN DELON & CATHERINE DENEUVE POEMS BY UKRAINE (TV5 MONDE):

URL:https://www.youtube.com/watch?v=TdSyuUtTMic&t=47s&ab_channel=AdrianaFern%C3%A1ndezReiris

5. Flowers for Peace: The Spirited Art of Ukrainian Artist Maria Prymachenko That is Now Becoming a Symbol of Hope: URL: https://magazine.artland.com/maria-prymachenko/

Черній М. С., здобувачка
Богдан Ю. Б., ст. викладачка
Херсонський національний технічний університет

МЕТАФОРИ У НОВІТНІЙ АНГЛОМОВНІЙ ПОЕЗІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Метафору як концептуальне явище доволі важко визначити однозначно. З одного боку, її варто розглядати як мовну одиницю вторинної номінації предмета, оскільки таким чином вона розкриває певні характеристики цього предмета чи явища на основі властивостей чи дій іншого об'єкта [1, с. 206]. Зазвичай, такий прийом засновується на факті подібності чи контрасту певних концепцій або дій (кольорів, форм, емоційної забарвленості, поведінкових аспектів, способу дії та інших проявів сприйняття). З іншого боку, метафору визначають як "образну фігуру мови", певний засіб виразності мови, який побудований на тонких емоційних зв'язках людини та навколишнього середовища, на досвіді та емоційному сприйнятті світу автором, оскільки так виділяється концептуальна суть певного поняття чи образа [2, с. 24]. Загальна думка вчених-мовознавців узагальнює поняття метафори як потужного засобу творення нових мовних структур через збагачення семантичного різноманіття поєднань слів [1, с. 206]. Також варто розглядати цей засіб виразності мовлення і як продуктивну універсальну одиницю мовної економії [4, с. 365].

На думку дослідниці І. Воланюк, при використанні метафори у поетичних творах надає певної структури тексту твору, а також виражають певний ідентичний стиль митця [1, с. 207]. Справді, метафора у царині семантично-концептуального явища часто описується як "засіб пізнання світу, що відбиває специфіку індивідуального світобачення поета та його реалізацію в художньо-естетичних формах" [5, с. 4]. За Л. Пустовіт, саме метафора створює унікальну словесну структуру, в якій розглядається індивідуальність світогляду автора. За тією ж концепцією, саме цей троп є однією із метрик розвитку літератури: кожен літературний період (як в загальному сенсі, так і в контексті одного автора) характеризується особливими тенденціями творення метафор, певною мірою продуктивності синтаксичних поєднань конкретних слів, що формують метафори [5, с. 1]. Цікавою є і теза про постійну

нестабільність метафори у поезії, оскільки формування словосполучень зі слів незвичної для поєднань семантики є постійним процесом, де такий незвичний метафоричний відтінок то з'являється, то зникає.

У власне англомовній поезії вищевказані функціональні особливості метафор розширюються. На відміну від прози, де надають перевагу метонімії, в поезії використовують образні метафори, що створюють акцентні візуальні образи. Таким чином, вони слугують як інструмент для передачі складних емоцій, ідей та образів через порівняння [10, с. 233]. Наприклад, з уривку вірша Сільвії Плат «Тюльпани» (у перекладі Марти Тарнавської) [8]:

Мій чоловік і дитина усміхнені на родинному фото;
Їхні усмішки зачіпають мене за шкіру усміхненими гачками.

Тут метафоричні звороти "усмішки зачіпають", "усміхнені гачки" викликають чуттєву, емоційну реакцію відносно тематики стосунків, що дуже характерна для творчості Плат. Вона створює образи, що поєднують абстрактні поняття та конкретний досвід людини, чуттєві, емоційні реакції. Таким чином, метафора у поезії створює образ тривожності через негативну асоціацію із фізичним болем, поєднує позитивний концепт із негативним (гострі предмети) тощо. [10, с. 236] Так створюється сенсова багатошаровість, що розширює інтерпретаційні можливості вірша. Також варто відмітити, що метафори у поезії формують певне римування, сприяють створенню специфічної мелодіки та образності твору.

Англомовні дослідники, зокрема Е. Семіно, Дж. Стін, відзначають, що метафоричні образи важко аналізувати узагальнено, тому варто розглядати їхнє значення лише в кожному конкретному прикладі. Таким чином, найчастіше метафоричні вирази в поезії будуються за принципом семантичної узгодженості слів або протиріччя. Перший спосіб утворює метафори зі слів, що надають одне одному певні нові значення, зокрема, засобу ознаки (*eng. vehicle*) – «*smiling*» надає нові характеристики тенору метафори (*eng. tenor*) – «*hooks*». Принцип протиріччя поєднує нетривіальні або логічно непоєднувані значення засобу ознаки та тенору. Також варто відмітити, що останній спосіб створює нові креативні метафори (*eng. creative metaphors*) – «*Their smiles catch onto my skin, little smiling hooks*», про що зазначили і вітчизняні науковці, в той час як перший спосіб частіше використовується у концепції когнітивної метафори та пов'язаний із поняттям «мертвих» метафор (*eng. dead metaphors*) – «*Life is a journey*». Ця ж теорія розвиває погляд на метафору як на постійний елемент повсякденної мови, а отже цей засіб має зафіксоване місце у довготривалій пам'яті людини [10, с. 235]. Оскільки метафора в поезії використовується у більш образному, фігуративному значенні, саме це дозволяє їй ставати потужним механізмом внесення

змін у світогляд читача, а через когнітивні асоціації закріплюватися у мові та збагачувати її.

При перекладі метафор важливо зважати як на багатозначність метафоричних виразів, що становить певну складність для перекладача, так і на культурну специфіку твору, його мелодичні, мовні та стилістичні особливості тощо. Важливо проаналізувати метафоричний вираз, перш ніж обирати стратегію для влучного перекладу [9, с. 187]. Для передачі метафор перекладачі використовують кілька прийомів; вибір конкретного з останніх залежить від багатьох факторів: семантичної ролі метафори у художньому тексті, обізнаність та культурні особливості реципієнта перекладу, необхідність перекладацьких трансформацій та доповнень, тематика твору тощо.

Один із методів перекладу метафоричних елементів – повне збереження метафори за рахунок передачі мовних образів. При цьому способі застосовують прямі відповідники, що актуально тоді, коли реципієнт перекладу повністю розуміє метафоричний образ. За С. Скрильником, такий варіант відтворення можливий у випадку, коли кожна лексема у метафоричному кластері має однакове асоціативне навантаження в обох мовах, як от «*як свиня в апельсині*» – «*as a pig in orange growing*», *«торкаючись теплих літер» – «touching the warm letters»* [7, с. 251]. Якщо не існує прямого відповідника до такого образу, тоді часто звертаються до еквівалентної заміни, при використанні якої знаходять уподібнені концептуально лексичні структури у мові перекладу. Одним із варіантів такої заміни є порівняння образів, яке використовується для доповнення чи уточнення еквіваленту. Наприклад, словосполучення «*прийти до порожнього корита*» – «*to be left with an empty manger*» – в оригіналі містить алюзію на русифікацію українських митців, а в перекладі використовують алюзію на свято Різдва [7, с. 252]. Таким чином зберігається функціональність метафори, хоча і з деякими асоціативними упущеннями, оскільки перекладений варіант засновано на іншому схожому метафоричному образі.

Якщо реципієнт перекладу не повністю розуміє метафоричний образ, тоді перекладачі вдаються до доповнення, таким чином розширюючи або пояснюючи незрозумілий образний елемент (поняття імплікації та експлікації) Таке трапляється, коли метафора у мові оригіналу має ширшу сферу дії (*eng. scope*), тому її коректне когнітивне сприйняття реципієнтом можливе лише у контексті твору у певному скоригованому вигляді (звуження значення), наприклад *«культура на початку століття вже відтиснулась венами на твоїй повільній руці» – «the culture at the turn of this century has already pressed itself into the veins of your slow arm», «глиняне кольорове намисто» – «colored clay beads»* [3, с. 220]. Часто за

такого способу метафоричний образ у мові оригіналу передають неметафоричним у мові перекладу, наприклад *«у натуральну величину» – «as large as life»* [6, с. 120]. При неможливості перекладу усіма вище зазначеними методами, можуть застосовувати перефразування або не відтворювати метафору зовсім, якщо немає змоги передати образ *«their redness talks to my wound, it responds» – «Червоність їхня перекликається з моєю раною»* [8]. Такі прийоми застосовують перекладі, аби найбільш вдало та повно відтворити метафоричні образи у поезії.

Отже, метафора у поезії має широкий спектр функційних особливостей, серед яких надання твору певної ритміки та мелодіки, відтворення культурних особливостей, передача світогляду автора, створення підсилених емоційних та чуттєвих образів в уяві читача. Відтворення метафори залежить головним чином від функції конкретного образу у віршованому творі, його значення та особливої інтерпретації перекладачем. Серед найбільш продуктивних стратегій перекладу виділяють передачу відповідником (еквівалентність), заміна образу метафори, експлікація/імплікація (описання неметафоричним образом), додаткове пояснення контексту метафори, дослівне калькування, вилучення тощо. Керуючись вищезазначеними критеріями, перекладач може обрати найбільш вдалу стратегію із урахуванням принципу адекватності та еквівалентності перекладу.

Література:

1. Волянюк І. Мовна метафора та її функції у поетичних творах Івана Гнатюка. *Філологічний дискурс.* Хмельницький, 2020. №10. С. 204 – 212.

2. Калиновська Я., Паршак К. Семантико-функційні характеристики концептуальної метафори в мові творів поетів-модерністів. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. *Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика.* Київ, 2021. № 1(29). С. 24 – 26.

3. Плетенецька Ю., Линтвар О. Мовні образи, метфори та їх відтворення у перекладах поезії Сергія Жадана англійською мовою. *Закарпатські філологічні студії.* Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 26. Том 1. С. 217 – 221.

4. Приблуда Л. Функції мовної метафори у творчості українських письменників-постмодерністів (на матеріалі творчості Ю. Андруховича, Т. Антиповича, Ю. Винничука, С. Жадана, О. Забарного, Ю. Іздрика, О. Ірванця, Ю. Покальчука). Вісник Запорізького національного університету. *Філологічні науки.* Запоріжжя, 2012. № 1. С. 363 – 367.

5. Пустовіт Л. Засоби вираження метафори [Електронний ресурс] – URL: http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine11-3.pdf дата звернення – 10.03.2025

6. Радецька С., Авдєєва Д. Теоретичне та прикладне дослідження метафори у текстах різних стилів: функціональний та перекладацький аспекти. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. *Мовознавство. Літературознавство*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 37. Том 3. С. 118 – 123.

7. Скрильник С. Метафоризація у перекладі художніх текстів. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. *Серія Філологія.* Одеса, 2015. Вип. 14. С. 250 – 253.

8. Тарнавська М. Сілвія Плат – Тюльпани. Українська поезія та література [Електронний ресурс] дата звернення – 10.03.2025 URL: https://onlyart.org.ua/ukrainian-poets/1virshi-marty-tarnavskoyi/silviya-plat-tyulpany-v-perekladi-mart/

9. Шпак Л., Білик О., Пуга О. Особливості відтворення метафори в перекладі поезії Емілі Дікінсон. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. *Мовознавство. Літературознавство*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2023. Вип. 68. Том 2. С. 183 – 189.

10. Raymond W., Gibbs Jr. Cambridge Handbook of Metaphors and Thought. University of California, Santa Cruz : Cambridge University Press, 2008. 566 p.

Khorunzha V. B., Student
Lebedieva A. V., PhD in Philology, Assistant Professor
Kherson National Technical University

STRUCTURE AND FUNCTION OF MORPHEMES IN MODERN ENGLISH MORPHOLOGY

Modern English morphology, a central subfield of linguistics, explores the structure of words, focusing on the smallest units of meaning known as morphemes. These fundamental linguistic units are essential for understanding how words are formed, how their meanings evolve, and how they function in various contexts.

Morphemes can be classified into free and bound types. Free morphemes stand alone as complete words, while bound morphemes attach to other

morphemes to create new forms. This study highlights the key types of morphemes and affixes in English, examining their roles, structures, and contributions to word formation [1, p. 23].

Morphemes are the building blocks of words, carrying distinct meanings and serving as the core components of language. For instance, in the word *molecule*, the morpheme *mole* refers to a small particle, while *-cule* indicates something diminutive. In contrast, *researcher* consists of three morphemes: *re-* ('again'), *search* ('to look for'), and *-er* (indicating 'a person who performs the action'). These examples demonstrate how morphemes combine to form meaningful words, whether as simple, indivisible units or as parts of more complex structures [2, p. 3]. Words like *misunderstood* (mis- + understand + -ed), *bookshelves* (book + shelf + -s), and *biography* (bio + -graph + -y) further illustrate how morphemes operate within the English language, contributing both to meaning and grammatical structure.

A significant aspect of morphology is the role of affixes – morphemes that attach to base words to modify their meaning or function. Affixes are divided into four primary types: prefixes, suffixes, circumfixes, and infixes. While English predominantly uses prefixes and suffixes, infixes and circumfixes are rare and exhibit limited productivity within the language [3, p. 40].

The variety of affix types underscores the complexity and adaptability of English morphology, shaping words in distinctive ways.

Suffixes, one of the most common types of affixes in English, are added to the end of a base word to alter its meaning or grammatical function. Unlike prefixes, which appear at the beginning of words, suffixes always follow the base, modifying its form [4, p. 38]. For example, adding the suffix *-ly* to the adjective *quick* forms the adverb quickly, indicating how something is done. This transformation demonstrates how suffixation can modify the function of a word within a sentence. Similarly, the suffix *-ness* turns the adjective happy into a noun, converting a descriptive word into an abstract concept. In other cases, suffixes can alter tense or aspect, as in running (run + -ing), where the suffix indicates the continuous tense. In *happiness* (happy + -ness), the suffix *-ness* shifts the adjective happy into a noun. These examples underscore how suffixes significantly influence the meaning and grammatical category of English words.

Prefixes, in contrast, attach to the beginning of a base word and typically modify meaning without changing the word's grammatical category [4, p. 39]. For example, in *replay* (re- + play), the prefix *re-* indicates repetition, meaning to play again. Another example, *preheat* (pre- + heat), shows how the prefix pre- conveys the idea of doing something before, as in heating something before use. In words like *disagree* (dis- + agree), the prefix *dis-* negates the verb agree, conveying the opposite meaning. These examples illustrate how prefixes, though

not altering the grammatical category of words, are essential for modifying and expanding their meanings.

Although circumfixes – affixes that attach to both the beginning and end of a base word – are not widely productive in English, they play a subtle but significant role in word formation. Circumfixes are typically used in languages with a more extensive system of affixation. However, English shows remnants of circumfix-like structures, such as in *enliven* (en- + live + -en), where the prefix *en-* and suffix *-en* work together to form a new verb meaning "to make lively." Although rare, circumfixes highlight the adaptability of morphological structures, even in languages where they are not commonly used [3, p. 41].

Infixes, another rare type of affix, are inserted within the base word itself. Infixation challenges the conventional view of morphemes as indivisible units, as it disrupts the base word's internal structure. While infixes are uncommon in English, they can be found in other languages. Although infixes do not play a significant role in English, their existence in other languages reinforces the diverse range of morphological processes that exist across languages [5, p. 17].

An essential process within morphological analysis is derivational morphology, which involves creating new words by adding affixes that change their meaning or grammatical category. Unlike inflectional morphology, which preserves the word's grammatical category (such as adding *-s* for plurals or *-ed* for past tense), derivational morphology alters both meaning and category [3, p. 45]. For example, the prefix *re-* in *rebuild* (re- + build) indicates a repeated action, while *un-* in *unknowable* (un- + know + -able) negates the possibility of knowing. Suffixes can also transform words into different grammatical categories, such as *-er* in *teacher* (teach + -er), turning the verb into a noun denoting a person. Other examples, like *-ize* in *realize* or *-fy* in *amplify*, show how derivational processes can create new verbs from adjectives or nouns. These examples emphasise the complexity of word formation and highlight the role of affixes in enriching the lexicon.

The study of morphology not only provides insight into how words are structured and how meaning is derived from smaller units, but it also reveals the intricate processes of word formation. English relies primarily on prefixes and suffixes, while infixes and circumfixes remain rare. By analysing morphemes, affixes, and their functions, we gain a deeper understanding of how words evolve within a language and how they contribute to the richness and diversity of vocabulary. Further research into the role of morphological patterns in language acquisition and processing will continue to deepen our understanding of cognitive and developmental aspects of language.

References:

1. Aronoff M., & Fudeman K. What is Morphology? (2nd ed.). United Kingdom, 2011. 310 p.
2. Fábregas A., & Scalise S. Morphology: From Data to Theories (2nd ed.). Edinburgh: Edinburgh University Press, 2012. 224 p.
3. Jackson H., & Zé Amvela E. An Introduction to English Lexicology: Words, Meaning and Vocabulary (3rd ed.). London: Bloomsbury Academic, 2021. 272 p.
4. Lieber, R. Introducing Morphology. New York: Cambridge University Press, 2021. 277 p.
5. Punske J.P. 40 Morphology. Carbondale: Southern Illinois University, 2025. 304 p.

Швед Д. В., здобувачка
Лебедєва А. В., к. філол. н., доцентка
Херсонський національний технічний університет

ЕВФЕМІЗМИ ЯК ЗАСІБ ІНФОРМАЦІЙНОГО ВПЛИВУ В СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Евфемізми в мовленні є важливим лінгвістичним засобом, що відображає культурні та соціальні аспекти суспільства. Однією з ключових особливостей евфемізмів є їх здатність приховувати або нейтралізувати поняття з негативним суспільним або етичним відтінком. Вони відіграють важливу роль у мовній стратегії в різних сферах спілкування, включаючи політичний дискурс. Евфемізми виступають як дипломатичні інструменти, що дозволяють політикам вирішувати делікатні питання, не називаючи їх прямо. Ретельно підбираючи слова, політики можуть пом’якшити різкість своїх заяв чи дій, прагнучи зберегти баланс між відстоюванням своїх цілей і збереженням дипломатичного тону. Використання евфемізмів у політичних промовах дозволяє звернути увагу на емоції та упередження аудиторії, не провокуючи негативних реакцій. У контексті опису війни в Україні евфемізми в політичному дискурсі сучасної англійської мови використовуються для зменшення жорсткості чи агресивності понять, пов’язаних із військовими діями та конфліктом.

Аналіз наукових праць показує, що питання відтворення евфемістичного потенціалу лексики залишалється у полі зору багатьох мовознавців. Дослідженням евфемізмів, їх характеристик та принципів утворення і функціонування займалися такі зарубіжні лінгвісти, як К. Аллан, К. Беррідж, Д. Крістал, Р. Холдер, Т. ван Дейк, а також

українські вчені, зокрема В. Великорода, З. Дубинець, І. Мілієва, О. Похилюк, О. Селіванова [2, с. 67–68].

У сучасній лінгвістиці хоча й існує безліч дефініцій понять «евфемізм», «політичний евфемізм», «комунікативна стратегія» та «комунікативна тактика», єдиного підходу до їх інтерпретації не існує. За визначенням українського дослідника О. Януша, евфемізми – це мовні засоби, які використовуються для того, щоб уникнути вживання слів, що звучать грубо, непристойно або викликають неприємні асоціації. Політичні евфемізми, у свою чергу, визначаються як слова та вирази, що використовуються політиками замість небажаних слів та висловлювань з метою приховати, пом'якшити або спотворити зміст подій та явищ, про які йдеться [4, с. 89].

Отже, можна зробити висновок, що терміни «евфемізм» та «політичний евфемізм» є аналогічними, відрізняючись лише сферою застосування. Використання політичних евфемізмів притаманне виключно політичному дискурсу.

У контексті воєнно-політичного дискурсу евфемізми застосовуються для того, щоб створити позитивнішу картину, ніж вона є насправді. Відмінною рисою евфемізмів воєнно-політичної сфери є те, що вони утворюють окрему категорію, порівняно з евфемізмами повсякденного мовлення. Ці евфемізми використовуються не тільки для того, щоб прикрасити та замаскувати негативні аспекти війни, але й часто для навмисного приховування неприємних фактів про війну.

Евфемізми, що найтісніше пов'язані з воєнно-політичною сферою та концепціями політичної коректності, можна поділити на дві основні групи. Першу групу складають евфемізми, які відволікають увагу від негативних суспільних явищ. Другу групу становлять евфемізми, що призначені для приховування антигуманної політики держави, зокрема агресивних військових дій, включаючи гібридні війни [1, с. 23].

Найбільш поширені стратегії, що можуть бути реалізовані за допомогою політичних евфемізмів, включають стратегії ввічливості, співпраці, маніпуляції, ухилення та переконання. Стратегія ухилення займає значне місце у політичних промовах. Під час політичних виступів евфемізми виконують пом'якшувальну та маскувальну функції, оскільки вони є «постійними супутниками» цієї стратегії. Прикладом політичних евфемізмів, що її представляють, є такі: *injustices* – 'несправедливості' [5]. У політичних промовах також можна спостерігати стратегію маніпулювання. Ця стратегія зазвичай пов'язана з маніпулятивною функцією евфемізмів. Наприклад, an important moment – 'важливий момент' [5].

У політичному дискурсі вибір комунікативних стратегій і тактик обумовлений низкою факторів, серед яких важливе місце займають правила ввічливості, необхідність згладжувати гострі кути дискусійних питань, а також прагнення уникнути суспільного резонансу, масових протестів та міжнародних конфліктів.

Стратегія ввічливості передбачає використання таких комунікативних тактик, як дотримання такту, вираження симпатії, запобігання конфліктам та досягнення згоди. Стратегія ухилення включає пом'якшення категоричних тверджень, узагальнення, відхід від основної теми, зміну теми розмови та встановлення контролю над нею. Стратегія маніпулювання передбачає використання тактик єдності з аудиторією та дистанціювання від небажаних ситуацій.

Таким чином, ідеологія, пропаганда, маніпуляція свідомістю, інформаційний та психологічний вплив є невід'ємними складовими мовної комунікації, які тісно пов'язані між собою. Політики використовують евфемізми для досягнення своїх цілей і реалізації стратегій, висвітлюючи факти та події у вигідному для них світлі. Часто використання евфемізмів пояснюється прагненням до політичної коректності, яка є ключовою рисою сучасного англомовного політичного дискурсу. Основними мотивами використання евфемізмів у політичному дискурсі є бажання покращити або замаскувати інформацію щодо різних аспектів суспільно-політичного та суспільно-економічного життя, як для загальної аудиторії, так і для конкретних груп. Однак не менш важливим є прагнення досягти взаєморозуміння з аудиторією для представлення критичних проблем у вигідному світлі.

Література:

1. Гамзюк М. В. Воєнно-політичні евфемізми в сучасних німецькомовних засобах масової комунікації. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету.* 2022. № 1. С. 19–29.

2. Полюжин М. М., Юричко І. О. Вживання евфемізмів у сучасному політичному дискурсі. *Молодий вчений.* 2023. Вип. 10(122). С. 67–73.

3. Швечкова Ю. Політичні евфемізми як засіб реалізації комунікативних стратегій і тактик у політичному дискурсі (на матеріалі промов Терези Мей). *Актуальні питання гуманітарних наук.* 2021. Вип. 35. Т. 6. С. 129–133.

4. Януш О. Евфемізми і мовна естетика. *Культура слова.* 1997. № 50. С. 88–92.

5. Holder R. W. A Dictionary of Euphemisms: How Not to Say What You Mean. Oxford: Oxford University Press, 2003. 501 p.

СЕКЦІЯ 2

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ

Авдєєв О. М., здобувач
Байша К. М., к. пед. н., доцентка
Херсонський національний технічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЖАРТІВ НА МАТЕРІАЛІ ВИСТУПІВ БРИТАНСЬКИХ STAND-UP КОМІКІВ

Переклад гумористичних текстів, зокрема жартів, є однією з найскладніших сфер перекладознавства, оскільки гумор нерідко базується на мовних іграх, каламбурах, культурних реаліях та контекстуальних особливостях [3, с. 128]. Дослідження особливостей перекладу жартів на матеріалі виступів британських stand-up коміків є актуальним у зв'язку з глобалізацією культурного простору та зростанням популярності англомовної комедійної продукції серед українських глядачів. Крім того, слід враховувати, що гумор має соціальну функцію: він сприяє інтеграції в групу, формуванню колективної ідентичності, а також може бути інструментом критики чи висміювання суспільних проблем. Саме тому некоректний переклад або втрата гумористичного ефекту можуть призвести до непорозумінь або навіть негативного сприйняття серед іншомовної аудиторії.

Основною проблемою при перекладі жартів є збереження комічного ефекту. Лексико-семантичні, стилістичні та прагматичні особливості оригіналу часто вимагають адаптації чи повної трансформації тексту. Наприклад, гра слів (wordplay) у виступах британських коміків може бути втрачена при буквальному перекладі, тому перекладач змушений створювати аналогічний гумористичний ефект засобами української мови [3, с. 131].

У виступі британського коміка Роуена Аткінсона є жарт, побудований на грі слів "son" (син) та "sun" (сонце):

"My wife said to me, 'You haven't told me anything about our son all week.' I said, 'Well, he's got a lovely tan.'"

Цей жарт важко дослівно перекласти українською мовою, оскільки каламбур ґрунтується на фонетичній подібності англійських слів. Перекладачеві потрібно знайти спосіб передати гумористичний ефект, можливо, шляхом використання іншого каламбуру або адаптації жарту до культурних реалій української аудиторії.

Крім того, перекладач має враховувати темпоритм виступу, інтонаційну виразність та комічні паузи, оскільки саме вони підсилюють сміховий ефект. Іноді доводиться використовувати додаткові репліки чи ремарки, аби адаптувати жарт до сприйняття української аудиторії [2, с.10].

Важливим фактором є також культурна адаптація, адже чимало жартів базується на національних реаліях Великої Британії, політичних подіях, сленгу або особливостях акцентів. Наприклад:

"Prince Harry is so laid back, he's practically horizontal." - "Петро Порошенко настільки спокійний, що його можна вважати безтурботним."

Тут перекладач використовує образ відомого українського політика, щоб створити комічний ефект, зрозумілий для українців.

Оригінал (англійською): A woman from London goes to a shop in Yorkshire and asks for a "bag of crisps". The shop assistant asks, "Do you want a bag of crisps or a bag of crips?" The woman replies, "If I wanted a bag of crips, I'd ask for a bag of crips! I want crisps!"

(Цей жарт ґрунтується на тому, що в йоркширському діалекті часто опускають звук "s" в кінці слів.)

Успішний переклад вимагає від перекладача не лише мовної компетентності, а й глибокого розуміння британської культури та вміння знайти рівноцінні асоціації в українському контексті [5, с. 192]. Наприклад, жарти про британську політику або королівську родину можуть бути незрозумілими для української аудиторії, тому перекладачеві доводиться шукати аналогічні персонажі чи ситуації з українського політичного чи соціального життя. Також сленг, специфічний для різних регіонів Великої Британії, потребує адаптації до українських реалій, оскільки пряма передача може не мати жодного комічного ефекту. Акценти, які самі по собі часто є джерелом гумору, у перекладі можуть бути замінені на українські діалекти або інші мовні особливості, що викликають подібну реакцію у глядачів [2, с. 147].

На практиці застосовуються різні стратегії: дослівний переклад, адаптація, заміна реалій, використання еквівалентних фразеологізмів або навіть створення нового жарту. Вибір стратегії залежить від типу гумору, цільової аудиторії та жанрових особливостей конкретного виступу [4, с. 151]. Дослівний переклад зазвичай застосовується у випадках, коли гумор не прив’язаний до мовних ігор або специфічних реалій. Адаптація полягає у зміні лексики, стилістики чи контексту з метою наближення жарту до реалій цільової аудиторії. Заміна реалій передбачає підбір аналогічних об'єктів чи ситуацій, що викликають схожий комічний ефект у сприйнятті глядачів. Використання еквівалентних фразеологізмів є доцільним при перекладі сталих виразів або ідіом, що мають гумористичне забарвлення. Створення нового жарту – це найрадикальніша стратегія, яка передбачає повну трансформацію тексту для збереження комічного ефекту, коли буквальний переклад або адаптація неможливі [5, с. 199]. Також іноді використовують комбіновані підходи,

коли різні стратегії поєднуються в межах одного тексту залежно від складності гумористичних елементів.

Дослівний переклад:

"What do you call a fish with no eyes? Fsh." - "Як називається риба без очей? Рба."

У цьому випадку гумор ґрунтується на простому каламбурі, який можна дослівно перекласти українською мовою з втратою комічного ефекту.

Адаптація:

"Why don't scientists trust atoms? Because they make up everything!" – "Чому науковці не довіряють атомам? Бо вони постійно щось вигадують!"

Тут перекладач адаптує жарт до української мови, зберігаючи його зміст та гумористичний ефект.

Заміна реалій:

"What's the difference between a Londoner and a Yorkshireman? One wears a suit, the other wears wellies." - "Яка різниця між киянином та одесситом ? Один носить джинси, а інший – їх не носить."

У цьому прикладі перекладач замінює британські реалії на українські, щоб зробити жарт зрозумілим та смішним для української аудиторії.

Дослідження підтверджують, що найефективніший переклад жартів досягається шляхом творчого підходу, коли перекладач балансує між точністю змісту та відтворенням комічного ефекту [1, с. 95]. Це означає, що перекладачеві доводиться не лише володіти мовними засобами обох культур, а й бути креативним автором, який здатний адаптувати гумористичні тексти так, щоб вони викликали сміх у цільової аудиторії. Вдалий переклад гумору сприяє не лише розвазі, а й налагодженню міжкультурної комунікації, адже сміх є універсальним засобом зближення людей.

Література:

1. Attardo S. (1994). Linguistic theories of humor. Berlin; New York: Mouton de Gruyter., 1994, P.95-426.

2. Chiaro D. Translation, Humour and Literature: Translation and Humour. London: Continuum, 2010, P.10-256.

3. Delabastita D. (1996). Introduction. The Translator, 2(2), P.127–139.

4. Vandaele J. (Ed.). Translating Humour. Special issue of The Translator, 8(2). Manchester: St. Jerome Publishing., 2002, 441p.

5. Zabalbeascoa P. (2005). Humor and translation—an interdiscipline. Humor: International Journal of Humor Research, 18(2), P.185–207.

Барабаш Я. П., здобувачка
Поліщук Л. П., к. пед. н., доцентка
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ПЕРЕКЛАД АНГЛІЙСЬКИХ ГРАМАТИЧНИХ ЯВИЩ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ ШАРЛОТТИ БРОНТЕ)

Однією з найбільших труднощів у перекладі художніх текстів є передача граматичних явищ, які можуть суттєво відрізнятися в англійській та українській мовах. Граматика є основою структури мови, і навіть незначні граматичні розбіжності можуть впливати на смислове наповнення тексту.

Переклад граматичних явищ у художніх творах є складним процесом, оскільки англійська та українська мови мають значні граматичні відмінності. Особливі труднощі виникають при передачі дієслівних часів, пасивного стану, умовних речень, непрямої мови, модальних дієслів, а також герундія та герундіальних зворотів. У романі «Jane Eyre» Шарлотта Бронте широко використовує ці конструкції, що вимагає ретельної адаптації при перекладі українською мовою.

Однією з головних проблем є передача дієслівних часів. Англійська мова має 12 основних дієслівних часів, тоді як в українській їх значно менше, що змушує перекладачів шукати альтернативні способи передавання часових значень. Наприклад, у реченні *"In a few days I had so far recovered my health that I could sit up all day, and walk out sometimes"* [2] використано *Past Perfect* (*had recovered*), який вказує на передування події у минулому. В українському перекладі цей час передано простішою формою: *"За кілька днів я настільки одужала, що могла вже сидіти цілий день, а часом і виходити на прогулянку"* [1]. Втрачається маркер передування дії, але зміст залишається зрозумілим завдяки логічному зв'язку між частинами речення.

Іншою складністю є переклад пасивного стану, який в англійській мові широко використовується у формальному та літературному стилях. В українській мові пасивні конструкції менш поширені, тому їх часто доводиться перетворювати на активні або безособові. Наприклад, у реченні *"Mr. Reed had been dead nine years: it was in this chamber he breathed his last; here he lay in state; hence his coffin was borne by the undertaker's men"* [2]. конструкція *"his coffin was borne by the undertaker's men"* (пасивний стан) в українському варіанті перетворюється на активну: *"Звідси гробарі винесли його домовину"* [1]. Це дозволяє зберегти природність тексту, уникнувши штучного нагромадження пасивних конструкцій.

Не менш складним є переклад умовних речень, оскільки англійська мова має чітку систему реальних та гіпотетичних умовних конструкцій. У реченні *"If she were to turn you off, you would have to go to the poorhouse"* [2]. використано другий тип умовного речення (*if + past simple, would + verb*), що передає нереальну ситуацію в теперішньому або майбутньому. В українському перекладі це передано за допомогою конструкції *"Якби вас вигнали звідси, вам довелося б жити в притулку для сиріт"* [1]. Хоча загальна структура умовного речення збережена, модальне дієслово *would have to* трансформоване у форму *довелося б,* що краще відповідає українській граматиці.

Ще однією складністю є передача непрямої мови, яка в англійській мові супроводжується суворим узгодженням часів (*Sequence of Tenses*). Наприклад, у реченні *"He then said that she was the daughter of a French opera-dancer, Celine Varens, towards whom he had once cherished what he called a 'grande passion'"* [2] змінено теперішній час на минулий (*was* замість *is*). В українському перекладі ця зміна не є обов'язковою: *"Він розповів мені, що вона донька французької балерини, Селіни Варане"* [1]. Українська мова не вимагає зміни часу, якщо зміст зрозумілий із контексту, що робить конструкцію більш природною.

Модальні дієслова також викликають труднощі, оскільки англійська мова має ширший набір модальних дієслів, які передають можливість, необхідність або ймовірність дії. Наприклад, у реченні *"You ought to be aware, Miss, that you are under obligations to Mrs. Reed: she keeps you: if she were to turn you off, you would have to go to the poorhouse"* [2] використано *ought to,* яке не має точного еквівалента в українській мові. У перекладі ця фраза адаптована як *"Не забувайте, міс, чим ви зобов'язані місіс Рід"* [1] – тут відтворено значення з використанням лексичних засобів, а не дослівного граматичного еквівалента.

Нарешті, складною є передача герундія та герундіальних зворотів, оскільки в українській мові немає повного відповідника цьому граматичному явищу. Наприклад, у реченні *"There was no possibility of taking a walk that day"* [2] герундій *taking a walk* перекладено інфінітивом *"Не було можливості піти на прогулянку того дня"* [2]. У багатьох випадках герундій перетворюється на підрядне речення, що може змінювати ритм і стиль тексту.

Таким чином, переклад граматичних явищ у творах Шарлотти Бронте вимагає застосування різноманітних трансформацій, зокрема спрощення або адаптації часових форм, активізації пасивних конструкцій, узгодження умовних речень, перебудови синтаксичних конструкцій у непрямій мові, адаптації модальних дієслів і заміни герундія відповідними структурами. Граматичні відмінності між англійською та українською мовами

змушують перекладача шукати компроміс між збереженням точності та забезпеченням природного звучання тексту. Це підтверджує, що переклад художньої літератури є не лише технічним процесом, а й мистецтвом, що потребує тонкого відчуття мовної структури та стилістичних особливостей обох мов.

Література:

1. Бронте Ш. Джейн Ейр. URL: https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=1310

2. Bronte Ch. Jane Eyre. URL: https://www.planetebook.com/free-ebooks/jane-eyre.pdf

Боброва А. Д., здобувачка
Французова К. С., к. філол. н., доцентка
Херсонський державний університет

ВИКОРИСТАННЯ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ: ПЕРЕВАГИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Актуальність дослідження машинного перекладу зумовлена стрімким розвитком технологій та їх зростаючою роллю у суспільних відносинах та міжкультурній комунікації. В умовах активної інтеграції України до міжнародної спільноти та збільшення попиту на переклад, особливо після подій 2022 року, дослідження стану та перспектив розвитку машинного перекладу набуває особливого значення.

Метою нашого дослідження є комплексний аналіз теоретичних засад та практичних аспектів машинного перекладу, визначення його переваг, недоліків, етики застосування та перспектив розвитку цієї галузі.

Об’єктом дослідження виступають системи машинного перекладу та їх функціювання у сучасному інформаційному просторі; предметом є особливості, ефективність та перспективи використання систем машинного перекладу на прикладах Google Translate, Reverso Context та ChatGPT.

Машинний переклад як напрям комп’ютерної лінгвістики бере свій початок з середини XX століття. Перший значний проєкт – Джорджтаунський експеримент – було проведено наприкінці 1940-х років у співпраці з IBM. Подальший розвиток включав перехід від статистичного машинного перекладу до нейронного, що стало справжнім проривом на початку 2010-х. В Україні розвиток машинного перекладу представлений насамперед компанією Trident Software, заснованою у 1998 році.

Важливим досягненням стала розробка системи Pragma 6.x та участь у міжнародному проєкті iTranslate4.eu [3; 5; 6].

Сучасний машинний переклад представлений декількома основними типами систем. Статичні системи (SMT) базуються на аналізі великих корпусів паралельних текстів та статистичних моделях. Нейронні системи (NMT) використовують нейронні мережі – штучний інтелект – для створення більш природних перекладів. Гібридні системи поєднують переваги обох підходів. Окремо варто відзначити спеціалізовані галузеві системи, що можуть бути налаштовані під потреби конкретної професійної сфери [3].

На світовому ринку машинного перекладу провідні позиції займають кілька потужних систем. Google Translate залишається найбільш популярною платформою з широким охопленням різних мов. DeepL відзначається високою якістю перекладу та природністю звучання. Microsoft Translate забезпечує інтеграцію з офісними додатками. Amazon Translate пропонує велику кількість інструментів для бізнес-користувачів. Systran Translate, як перша комерційна система машинного перекладу, також продовжує впроваджувати інновації у галузі.

Оцінка якості машинного перекладу здійснюється за комплексною методологією, що враховує граматичну правильність тексту, точність передачі лексики, збереження змісту тексту оригіналу. Важливими критеріями також є природність звучання перекладеного тексту та адекватність передачі стилістичних особливостей оригіналу. Дослідження має проводитись шляхом порівняльного аналізу текстів різних жанрів та складності [2].

Порівняльний аналіз провідних систем машинного перекладу може виявити їхні специфічні переваги, тож зосередимося на деяких із цих систем. Google Translate демонструє найкращі результати в роботі з широким спектром мов та загальновживаною лексикою. Reverso Context найефективніше працює з окремою лексикою, фразеологічними та сталими виразами, але його слабкість виявляється при роботі з великим об’ємом тексту. ChatGPT також може слугувати системою машинного перекладу та може показати хороші результати при перекладі великих корпусів текстів, проте йому характерне «механічне», тобто неприроднє відтворення.

Для підвищення ефективності машинного перекладу необхідно застосувати комплексний підхід. Важливим етапом є попереднє редагування тексту для усунення складних конструкцій та лексики. Створення та використання термінологічних баз даних значно покращить якість машинного перекладу при роботі з конкретними тематичними текстами. Застосування CAT-інструментів також дозволяє оптимізувати процес перекладу. Обов’язковим етапом залишається постредагування

тексту машинного перекладу для забезпечення його відповідності до вимог якості [2; 4].

У контексті розвитку машинного перекладу також постає низка важливих етичних питань. Особливої уваги потребує захист конфіденційності даних, що обробляються системами машинного перекладу. Актуальним залишається питання відповідальності за якість машинного перекладу, особливо в критично важливих сферах. Суттєвим є також вплив розвитку технологій на професію перекладача та необхідність адаптації фахівців до нових умов роботи [1].

Перспективи розвитку галузі пов'язані з подальшим удосконаленням алгоритмів ШІ та розширенням можливостей обробки тексту, тобто з розвитком корпусної лінгвістики. Оптимальним підходом має бути поєднання можливостей машинного перекладу та кваліфікованою експертизою людини-перекладача, що дозволить забезпечити збереження якості перекладу та ефективності роботи.

Література:

1. Гріднєва С. А., Гончаренко Н. В. Машинний перекладач чи людина-перекладач? *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2018. Т. 4. № 37. С. 144–146.

2. Гудманян А., Мушко А., Брай А. Оцінка адекватності машинного перекладу письмових спеціалізованих текстів. *Advanced Linguistics*. 2023. № 12. С. 67–78. URL: https://doi.org/10.20535/2617-5339.2023.12.291604 (дата звернення: 16.12.2024).

3. Данилов Г., Балакірєва В., Василенко К. Машинний переклад, системи машинного перекладу та їх специфіка. *Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського.* 2021. № 33. С. 293–311.

4. Муратова В. Машинний переклад: «ЗА» і «ПРОТИ». Видавництво «Молодий вчений». URL: https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/4810 (дата звернення : 16.12.2024).

5. Хорошун О. О. Машинний переклад: історичний огляд. *Нова філологія*. 2021. № 82. С. 333–337. URL : https://doi.org/10.26661/2414-1135-2021-82-53 (дата звернення: 16.12.2024).

6. Machine Translation from Trident Software. URL: http://www.translate.ua/ (date of access: 16.12.2024).

Bohashko I. O., Student
Hrom O. I., Lecturer
Mykhailo Drahomanov Ukrainian State University

EXPLORING THE THEORETICAL ASPECTS OF LITERARY TRANSLATION: ENHANCING CROSS-CULTURAL UNDERSTANDING

Focusing on the theoretical aspects of literary translation is an important tradition in literary studies. Translation serves as a means for one nation to learn about another, helping to establish deeper ties between cultures. Translation has always been an important tool for social, economic, spiritual and scientific exchange between individuals, communities, peoples and nations. It allows for a deeper understanding of other cultures, promotes friendship, solidarity and the exchange of experience and knowledge.

The relevance of the study lies in the fact that translation activity has a wide range, and literary translation is an integral element of human spiritual life, cultural development, science, education, literature and oral communication. Today's reality shows that the art of translation is an integral part of our written and printed culture. It is an important tool for learning and understanding the literary works of countries with which we maintain cultural and spiritual ties.

The main characteristics of literary translation include elements that form imagery, such as synonyms, idioms, proverbs and aphorisms, which have different shades of meaning. When these elements are incorporated into the translation process, it is important to ensure that they do not go beyond linguistic principles. Translation is a common area of research in literary studies and linguistics. Usually, the linguistic aspect of translation takes precedence.

Translation, as a true art, includes not only practical activities, but also deep spiritual reflection, which has been practiced for many centuries. The theoretical basis of this important activity is the accumulation and generalization of a significant experience of scientific achievements. Translation is the process of transferring thoughts and ideas, expressed orally or in writing, from one language to another in order to ensure their comprehensibility for the listener or reader in the native language [1].

Works in various scientific fields, publications and speeches of government and public figures, as well as various literary genres are translated from one language into another. In addition, newspaper articles, magazines, radio and television broadcasts, diplomatic documents, and films are translated. People who speak different languages interact through the mediation of a translator. Even ancient literary works that are now considered part of the ‘ancient language’ heritage have been translated from the original into another language, allowing modern readers to access them in their native language or in a language

that is understandable and accessible to a wide range of people. In today's environment, when our national culture is developing, we have the opportunity to explore the spiritual heritage of other nations. When classifying translation services, some researchers distinguish between such types as ‘intra-lingual translation’, which involves converting a text from one style to another in order to increase its comprehensibility, and ‘inter-lingual translation’. This category also includes the translation of non-linguistic conventions used in such fields as mathematics and chemistry [2].

Literary translation is an important and significant scientific and theoretical problem that has long attracted the attention of mankind. Since ancient times, writers have proved by their experience that it is possible to translate from one language into another while preserving all the artistic qualities of the original work. A translator acts as an intermediary between the cultures and literatures of two countries, being the result of his or her creative abilities.

In order to study the art of translation from a scientific and theoretical perspective, it is important to understand the definition of translation theory and the range of issues it covers. Translation activity is a creative process, a form of artistic expression. The main task of translation theory is to identify the regularities of the relationship between the original work and its translation, analyze individual elements of the translation, and formulate conclusions and principles based on scientific principles. The central focus of translation theory is the study of the relationship between the original text and its translation, as well as the characterization of the resulting forms that require detailed analysis and evaluation.

The art of translation is a complex and demanding process that requires considerable research. It is always the art of working with language. The origins of translation are rooted in language tools, and the role of a translator is to use these tools effectively. The quality and effectiveness of translation depends on the development of science, literature and the media. The findings of this study open up prospects for further research to improve literary translation, which should develop in a dialectical unity with science, literature and the press, and at the same time is an important factor that directly affects the development of national culture.

References:

1. Baer B. J. Academic Translation: From Theory to Practice. *A Journal on the Formation of Knowledge*. 2023. Vol. 7 (2). pp. 213-243. DOI: https://doi.org/10.1086/727904.

2. Pym A. Translation Changes Everything: Theory and Practice. *The European Legacy*. 2015. Vol. 20 (7). pp. 795-796. DOI: https://doi.org/10.1080/10848770.2015.1054194.

Богдан О. Д., здобувачка
Богдан Ю. Б., ст. викладачка
Херсонський національний технічний університет

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРУДНОЩІ В УКРАЇНОМОВНІЙ ЛОКАЛІЗАЦІЇ «BALDUR'S GATE 3»

Інтенсивний розвиток технологій сприяє розвитку локалізацій та дозволяє застосовувати та комбінувати різні підходи до її реалізації. Як в будь-якій новій сфері перекладу під час локалізації використовуються різні стратегії та тактики. Мовознавці Ю. Головацька та Ю. Новосад серед перекладацьких стратегій зазначає транскреацію, рерайтинг, адаптацію та трансадаптацію [1, с. 219]. Інші дослідники, зокрема А. Косталес [5], Є. Іваницький, Л. Статкевич зазначають в якості стратегій для досягнення найбільшого сприйняття в культурі-реципієнті прагматичну адаптацію тексту, доповідний переклад, доместикацію та форенізацію, компенсацію, нульовий переклад [2, с. 232-233].

Застосовуючи прагматичну адаптацію тексту перекладач може залишати пояснювальну інформацію або прибирати зайву інформацію та інтерпретувати початковий текст для того, щоб донести до реципієнта емоційне дійство, яке спочатку порівнюється з оригіналом. Таким чином локалізатор вносить певні виправлення на соціально-культурні, психологічні та інші відмінності між мовами та культурами гри оригіналу та її локалізованої версії. Найрозповсюдженішим її варіантом є *компенсація.* При цьому «елементи сенсу, втрачені при перекладі одиниці іноземної мови в оригіналі, передаються в тексті перекладу будь-яким іншим засобом, необов'язково в тому самому місці тексту, що і в оригіналі. Таким чином, заповнюється («компенсується») втрачений зміст, і, загалом, зміст оригіналу відтворюється з більшою повнотою. У цьому нерідко граматичні засоби оригіналу замінюються лексичними і навпаки» [6].

Наступна стратегія зветься *транскреація або креативний переклад.* Транскреація може розглядатися як перехресна стратегія, яка може бути використана й застосована в будь-якій назві. Як припустив Мангірон, чим складніша і креативніша сюжетна лінія, тим більш корисною може виявитися транскреація в процесі перекладу. Транскреація може спостерігатися в тих жанрах, які спираються на наративні прийоми й добре розвинені сюжети, як ігри з відкритим світом, екшн і пригодницькі ігри [4, с. 144]. На думку Ю. Головацької суть транскреації у свідомій заміні зображень, тексту та посилань, які вважаються занадто культуризованими, щоб бути зрозумілими для цільової аудиторії. Кінцевий продукт – це

переклад, який отримує максимальну прихильність цільової аудиторії, але практично не відрізняється від оригіналу [1, с .219].

Крім різних рівнів локалізації, які може мати гра (відсутність локалізації, часткова локалізація, документація до гри, повна локалізація), перекладач може використовувати стратегію нульового перекладу. На думку дослідників Д. Кайсіної та Я. Пономаренко неперекладність деяких назв, термінів, місць або виразів може бути предметом ширшої стратегії *відчуження* або *форенізації*. Знову ж таки, у випадку багатьох азіатських назв, ігровий досвід був би втраченим, якби всі діалоги, імена і вирази було перекладено українською мовою [4]. Цей метод може бути корисним при перекладі дуже специфічної термінології, наприклад назви комбінацій та рухів у бойових іграх, героїв, зброї, машин і місць. А також при відтворенні назв ігор, які переважно зберігаються англійською мовою, наприклад: *The Coma: Recut, Subnautica, Dorfromantik, Sherlock Holmes The Awakaned.*

Серед головних завдань, що постають саме перед перекладачами, слід зазначити наступні: філологічне (тобто відповідність перекладу тексту вихідної мови), технічне (підбір чи створення відповідників згідно з технічних вимог до коду), маркетингове (відповідність вимогам та строкам маркетингової політики) та культурне (відповідність цільовому ринку та його історичним та культурним традиціям). Невдалий або некваліфікований переклад може привести до того, що гравець не зрозуміє механіку гри та в нього залишиться негативне враження від продукту. Так було, наприклад, с перекладом гри *Call of Duty: Modern Warfare 2* з англійської на японську. Перекладач зрозумів фразу «*Remember, no Russian*» як «*Вбий їх, вони росіяне»*, а не як «*Пам'ятай, ніякої російської (мови)*». В результаті гравці сприймали росіян за мішень, втрачаючи бали [7].

Одним з прикладів існуючих проблем з локалізаціями є переклад *Baldur's Gate 3*, яка вийшла нещодавно й викликала багато запитань навіть в тих, хто не має відношення до філології чи перекладознавства. В оригінальній версії гри була фраза: «*Accustomed to a little more respect from a male*», яку було відтворено як «*Самцю, не чую пошани в голосі*». Цей офіційний переклад відрізняється за емоційним та контекстуальним забарвленням, додаючи непотрібної агресії. Це могло статися через те, що перекладачі були або незнайомі з грою та персонажами, або отримали лише текст сценарію окремо від гри та прописаних образів. На нашу думку запропонований нами варіант «*Звикла до більшої пошани від самця*» є більш нейтральним та наближеним до ситуації у грі.

Ще одним прикладом невдалої перекладацької трансформації було відтворення англійської фрази «*It uses your Intelligence as its modifier*» як

«*Ви знаєте одне замовляння чарівника. Здібністю проказування замовляння є інтелект*». Для більшості користувачів переклад залишився незрозумілим, створюючи перешкоди під час проходження. На думку гравців частка перекладу у цій частині виглядає не відредагованою, як в попередньому прикладі або в наступному опису дії: «*Коли ворог атакує союзника в межах вашого сягання, можете використати реагування, щоб завдати удару ворогу»*. Дуже часто саме в цій локалізації користувачі нарікали на занадто «*філологічну, переускладнену мову*» [5]. Так у випадку з «*I`d like to snap his neck myself*» було відтворено як «*хотілося б і мені засягнути його карк*», збиваючи їх з пантелику.

Проте слід зазначити, що деякі терміни, запроваджені локалізаторами дуже вдалі, хоча й не дуже розповсюджені та зрозумілі пересічному гравцеві, так зокрема закляття у клірикiв, які звертаються за допомогою до своїх богів – «*Channel Divinity*», було відтворено як «*Боже наснаження*». Термін не дуже зрозумілий, проте якщо звернутися до його тлумачення, то бачимо що локалізатори підібрали максимальний за комунікативно-прагматичним посилом еквівалент. Бо наснаження – це багатовимірний процес, який спонукає людину до відкриття своїх сильних сторін, відновлення віри у власні здібності, актуалізує можливості для реалізації своєї особистості, а також сприяє набуттю самоконтролю [3, с. 31].

Інший випадок з відтворенням назви обладунків «*Shadeclinger Armour*» став справжнім викликом для локалізаторів, оскільки їх варіант «*Обладунки тінелаза*» відповідали лише частково оригіналу. Мета цих обладунків – сховати гравця у тіні, щоб забезпечити його непомітне просування. Зрозуміло, що стисло та згідно з грою слів оригіналу передати функцію цієї зброї дуже важко. Треба пам’ятати, що під час локалізації велику роль відіграє кількість символів, бо не завжди у мові перекладу реально віднайти короткий та влучний відповідник, та ще й з однаковою кількістю літер. Тому будь-які довгі описи виключені через брак місця.

Локалізація, як складний і багатогранний процес вимагає від перекладача творчого підходу, застосування різноманітних стратегій та вичерпних знань. На прикладі україномовної локалізації останньої частини англомовної гри *Baldur’s Gate 3* було проаналізовано основні виклики для перекладачів та локалізаторів та зазначено основні перекладацькі стратегії, якими послуговуються перекладачі під час локалізації відеоігор.

Література:

1. Головацька Ю. Б., Новосад Ю. І. Концепції локалізації відеоігор. *Франкофонія в умовах глобалізації і полікультурності світу*: збірник тез ІІ Міжнародної науково-практичної конференції 19.03.2020р. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2020. С. 217-220.

2. Іваницький Є., Статкевич Л. Поняття «локалізація» в ігровій індустрії та перекладацькій діяльності. *Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського.* Серія: Філологія. Журналістика. Т. 33 (72) № 6, Ч І., 2022. С. 230-234.

3. Павленко А. В. Роль саморегуляції для наснаження організму. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна.* Серія: Психологія. Харків, 2017. С. 31-34.

4. Пономаренко Я. С., Кайсіна Д. М. Перекладацькі труднощі різних рівнів локалізації ігор. *IN STATU NASCENDI. Актуальні проблеми перекладознавства.* Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна; НМТН, 2021. Вип. 21. С. 142-148.

5. Степорук Н. Адаптація не за планом. Український переклад у довгоочікуваній Baldur Gate 3 зазнав масової критики. URL: https://techno.nv.ua/ukr/games/ukrajinskiy-pereklad-u-baldur-s-gate-3-rozkritikuvali-50343944.html (дата звернення: 13.03.2025)

6. Costales A. F. Exploring translation strategies in video game localization.
2012. URL: https://www.researchgate.net/publication/244478027_Exploring_Translation_Strategies_in_Video_Game_Localization (дата звернення: 13.03.2025).

7. Kitay Recep. 7 Fehler, die Sie bei der Lokalisierung von Spielen vermeiden sollten. URL: https://www.motaword.com/de/blog/7-mistakes-you-should-avoid-in-game-localization (дата звернення: 03.03.2025)

Горгут У. В., здобувачка
Мазур О. В., к. філол. н., доцентка
Львівський національний університет імені Івана Франка

ВІДТВОРЕННЯ ЕТНОКУЛЬТУРНИХ ЕЛЕМЕНТІВ У ДРАМІ-ФЕЄРІЇ ЛЕСІ УКРАЇНКИ «ЛІСОВА ПІСНЯ»

Літературний переклад відіграє надзвичайно важливу роль у поширенні культур різних народів світу, що сприяє взаєморозумінню між ними. Ефективність перекладу вимірюється його здатністю передати культурне багатство оригіналу та зробити текст доступним для іноземного читача. Одним із ключових завдань сучасного перекладознавства є дослідження стратегій та методів відтворення етнокультурних елементів оригінальних текстів у перекладах.

Драма-феєрія Лесі Українки є яскравим прикладом зображення української культури та фольклору, оскільки в цьому творі відображенні давні звичаї, традиції та міфологічні образи, які є невід'ємною частиною

української ідентичності (Мавка, Русалка, Лісовик)[3]. Роль перекладача є важливою в контексті зображення особливостей колориту та символіки української культури для цільового читача.

Образ Мавки є одним із ключових поміж інших міфологічних істот, та на її прикладі я хочу звернути увагу на те, що перекладачі вдаються до різних форм перетворень. Анрі Абріль підмінює українську реалію фігурою з грецького фольклору – Dryade. Давні греки вважали дріад покровительками лісів і дерев, зображували їх часто у вигляді мисливиці або вівчаря. Цей образ добре відомий європейському читачеві. Вперше слово “dryade” з’явилося у французькій мові в 1265 році, походить воно від грецького druas, -ados, тобто німфа, яка живе у дубовому гіллі [4]. Мавка ж прокидається після зимового сну у вербі, яка була ще одним символом у творі. Анрі Абріль використав стратегію одомашнення, з метою перенести образ Мавки на істоту, яка була б знайома цільовому читачу, проте образ Мавки не зовсім підходить під опис дріад.

В англійському варіанті драми-феєрії Персиваля Канді можна зустріти одразу дві стратегії перекладу – доместикацію, коли ім'я Мавки було відтворене як "Wood nymph", та локалізацію, коли був використаний метод транслітерації "Mavka"[1].

Потерчата в англомовному перекладі були відтворенні як "Lost Babes, water nixes". Персиваль Канді також додав опис до цих істот: "fairy being conceived as becoming from an unbaptized infant, the fruit of illicit love, after having been drowned by its desperate forsaken mother"[1], це дещо зміщує фокус з фольклорного на більш соціальне чи моральне тлумачення, що може викликати різні асоціації у англомовних читачів.

У перекладознавстві одомашнення та локалізація часто розглядаються як протилежні стратегії, проте ці два підходи можна інтегрувати, щоб створити версію перекладу, яка є культурно доступною і водночас зберігає суть вихідного тексту. Наприклад, збереження ключових культурних елементів при адаптації незначних деталей може допомогти зберегти автентичність тексту та не заплутати читача. Цей гібридний підхід дозволяє створювати більш точний та ефективний переклад, проте вибір стратегії чи методу перекладу залежить від перекладача та його намірів.

Література:

1. Cundy Percival. Spirit of Flame: A Collection of the Works of Lesya Ukrainka. Translated by Percival Cundy. York: Bookman Associates, 1950. Pp. 169-260.

2. Українка, Л. Лісова пісня.

URL: https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=508

3. Galaychuk, V. Ukrainian Mythology: Scientific-Popular Edition. Kharkiv: Publisher, 2016. Pp. 202-249.

4. Бабаєва Л. Л. Міфологічний колорит драми-феєрії Лесі Українки «Лісова пісня» та його відтворення у французькому перекладі. Проблеми сучасного літературознавства. Київ, 2011.

Граділь А. А., здобувачка
Подвойська О. В., к. філол. н., доцентка
Херсонський національний технічний університет

ЮРИДИЧНІ ТА ЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ ДОКУМЕНТІВ ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ У КОНТЕКСТІ НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКИХ МІЖКУЛЬТУРНИХ ЗВ'ЯЗКІВ

Переклад правових текстів, слідом за К. Рейс та Г. Вермеєром, можна розглядати як «спеціальний вид культурного трансферу» [3, с. 15]. У цьому контексті, правові змістові елементи однієї правової системи передаються в іншу правову систему, що вимагає ретельного врахування як лінгвістичних, так і правових аспектів під час перекладу документів переміщених осіб.

Як свідчить аналіз теоретичного та практичного матеріалу при перекладі зустрічаються певні мовні труднощі, серед яких специфічні характеристики юридичних термінів, переклад кліше, скорочень, абревіатур та «фальшивих друзів перекладача»; розбіжності юридичних систем; суб'єктивні труднощі, які виникають через недостатню підготовку перекладача, зокрема брак знань правничої системи вихідної мови [1, с. 474-475].

У багатьох наукових джерелах справедливо зазначається, що при перекладі документів важливо враховувати специфіку правових систем і те, як вони впливають на застосування термінології та інтерпретацію правових норм, адже одні й ті самі правові терміни можуть мати різні значення в українському та німецькому контекстах.

Юридичний термін має низку характеристик, зокрема «відповідність правилам і нормам відповідної мови, систематичність, відповідність конкретній дефініції, що орієнтована на відповідну концепцію, відносна незалежність від контексту, точність, лаконічність, виразлива нейтральність». Крім того слід враховувати, що за рівнем зрозумілості юридичні терміни поділяються на три групи: загального вжитку, спеціальні юридичні та спеціально-технічні, що відображає їхню складність та сферу застосування [1, с. 474].

Переклад правових текстів, як зазначає Д. Медсен, вимагає чіткого розрізнення між «юридичними актами з обов'язковою силою» та «лише комунікацією щодо правових питань» [3, с. 16]. Цей аспект дуже важливий при перекладі документів, адже деякі з них можуть мати обов'язкову юридичну силу, а інші нести лише інформативний характер.

Часто перекладачам правничих текстів не вистачає необхідних юридичних знань, що може призвести до помилок. Для коректного перекладу у даній сфері, крім мовних навичок, необхідні також спеціалізовані юридичні знання, оскільки неточність може мати вагомі правові наслідки.

Для підвищення ефективності своєї роботи перекладачі могли б залучати юридичних консультантів до проєктів. Юристи, які часто працюють з іноземними компаніями та для яких переклад документів є частиною роботи, могли б додатково здобувати філологічну освіту для розвитку навичок перекладу або ж проходити спеціалізовані курси, що надавали б базові знання з перекладознавства. Крім того, перекладачі правничих документів могли б спеціалізуватися на вужчих сферах, наприклад, на перекладі судових рішень у кримінальних справах або пакета документів особи, що сприяло б глибшому вивченню специфічної термінології та розумінню правничих аспектів такої документації. Іншим корисним кроком могло б стати створення уніфікованої онлайн-платформи з термінологією, яку б розробляли у співпраці юристи та перекладачі, і яка надавала б інформацію про переклад термінів залежно від галузі права чи типу документа.

Труднощі виникають, коли правові системи вихідної та цільової мов суттєво відрізняються і перекладацькі програми тут вже не особливо допоможуть. Важливо правильно адаптувати юридичні терміни для того, щоб забезпечити юридичну точність та відповідність тексту оригіналу. Вибір перекладацької стратегії залежить від специфіки перекладацької ситуації.

Правові норми, як слушно зазначає М. Бірвіш, є не мовними висловами, а певними структурами мислення, які передаються через мову [2, с. 409]. Проаналізувавши статтю О. Шаблій, приходимо до висновку, що це вимагає уважного підходу до юридичного перекладу, оскільки кожен юридичний текст має глибоке значення, яке не можна звести лише до лексичних відповідників. Юридичні значення лексичних одиниць залежать від системи цінностей членів певної мовно-культурної спільноти. Наприклад, під словом «*майно*» в одних культурах розуміють як матеріальні, так і нематеріальні активи, тоді як в інших думають тільки про матеріальні речі, а нематеріальна власність виділяється в окрему категорію.

Однією з характерних рис правової системи є наявність великої кількості невизначених понять. Переклад таких висловів вимагає уважного підходу до їхнього значення в контексті та використання функціональних еквівалентів, що зберігають оціночний характер юридичного терміну. Наприклад, термін «*порушення умов договору*» можна зустріти в кількох варіантах перекладу. Найпоширеніші з них – «*Verletzung der Vertragsbedingungen*» та «*Vertragsbruch*». Часто навіть у німецькомовних статтях ці терміни використовуються як синоніми, хоча, аналізуючи юридичну літературу, висновуємо, що термін «*Verletzung der Vertragsbedingungen*» має більш загальний характер і охоплює будь-яке порушення умов договору. У такому випадку може йтися і про неналежне виконання певних обов'язків, наприклад, про невелику затримку у наданні послуг, передбачених договором. Водночас це може не мати правових наслідків. Натомість «*Vertragsbruch*» має «сильніший» зміст, тобто зазвичай мається на увазі істотне порушення умов договору або їхнє невиконання. У цьому випадку також може йтися про розірвання договору.

Для успішного перекладу невизначених правових термінів важливий не лише прямий лексичний переклад, а й ретельний аналіз системних зв'язків, частиною яких є ці терміни. Це дозволяє правильно відобразити юридичний контекст та уникнути неточностей. Наприклад, термін «*Виконавець*» може перекладатись як «*Auftragnehmer*» і «*Dienstleister*». Тож варто обирати відповідник в залежності від конкретної ситуації: «*Auftragnehmer*», якщо мова йде про особу чи організацію, яка бере на себе певне зобов'язання за договором, та «*Dienstleister*», коли йдеться загалом про осіб або компаній, які надають послуги, не залежно від того, чи мають вони конкретні зобов'язання за договором.

Переклад юридичної термінології є важливим етапом у процесі адаптації переміщених осіб до нової правової системи. Точне відтворення правових понять у перекладі є необхідним не лише для збереження змісту, а й для забезпечення прав переміщених осіб у новому соціальному контексті. Тому перекладач має бути уважним до нюансів юридичних термінів, оскільки їхні інтерпретації можуть варіюватися в різних правових системах. Переклад має враховувати як національні закони, так і міжнародні стандарти.

Література:

1. Моісєєва Н. О., Савостіна Д. Д. Лексичні труднощі перекладу юридичної термінології. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». // «Молодий вчений» № 10 (86), 2020. С. 473-476.

2. Шаблій О. А. Невизначені правові поняття Федеративної Республіки Німеччина в українському юридичному перекладі. // Мова і культура: науковий журнал. Видавничий дім Дмитра Бураго, Київ, 2011. Вип. 14. Т. IV (150). С. 409-419.

3. Sandrini P. Übersetzen von Rechtstexten: Fachkommunikation im Spannungsfeld zwischen Rechtsordnung und Sprache. Forum für Fachsprachenforschung 54. / Sandrini P. (Hrsg.) Tübingen: Narr, 1999. 310 S.

Hromko Ye. A., Student
Hromko T. V., Doctor of Sciences in Philology, Professor
National University "Odesa Polytechnic"

TRANSLATION OF MEDICAL DIAGNOSES FROM THE VIEWPOINT OF COGNITIVE LINGUISTICS

Introduction. In today's globalized medical communication landscape, the accurate translation of medical diagnoses is an essential prerequisite for effective professional interaction. Inadequate or imprecise translations can lead to diagnostic errors, miscommunication, and even adverse outcomes in patient care. From a linguistic perspective, translation of diagnoses is not limited to terminological equivalence since it also involves deep conceptual understanding of the source language terms and the cognitive structures behind them. Every term encapsulates a specific conceptual frame that may differ across linguistic and cultural systems. Therefore, cognitive approaches to translation provide critical tools for achieving lexical standardization, which is vital for professional clarity and international harmonization of medical documentation.

Purpose of the research is to explore how cognitive factors influence lexical standardization in the translation of medical diagnoses.

Research methods: cognitive-discursive analysis, comparative translation studies, lexical standardization techniques, corpus-based term analysis.

Results and discussion. The study reveals that the translation of medical diagnoses requires more than finding a direct lexical counterpart – it entails interpreting the underlying conceptual structure that defines the term in the source language [1, p. 47]. A striking example is the term *"chronic obstructive pulmonary disease (COPD)"*, which is translated into Ukrainian as *"хронічне обструктивне захворювання легень"*. While the translation appears accurate, the conceptual interpretation of *"obstructive"* may vary between languages, potentially denoting either anatomical or functional obstruction, depending on clinical and linguistic context.

Another relevant example involves *"post-traumatic stress disorder (PTSD)"*, conventionally rendered in Ukrainian as *"посттравматичний*

стресовий розлад". Despite its formal adequacy, alternative translations or paraphrasing may arise in discourse, sometimes deviating from standardized nomenclature, such as the ICD-11 classification [6]. This underscores the necessity of preserving terminological unification while ensuring cognitive and cultural transparency in translation [5].

Furthermore, the translation of metaphorically loaded terms often poses specific challenges [4, p. 30]. For instance, *"frozen shoulder"* lacks a direct metaphorical equivalent in Ukrainian, and is typically translated as *"adhesive capsulitis of the shoulder"* or *"плечолопатковий періартрит"*. This case demonstrates the need to adapt figurative language to terminologically accurate expressions, based on cognitive equivalence rather than literal analogy.

International classification systems such as ICD, MeSH, and SNOMED CT play an essential role in supporting lexical standardization. However, translators must still evaluate the cognitive accessibility of medical terms for their target audience, especially in multilingual professional environments or in patient-centered communication [3, p. 114]. Sometimes, simplified equivalents may serve better communicative purposes without compromising essential medical information.

An additional cognitive factor influencing diagnosis translation is polysemy [2, p. 139]. The English term *"hypertension"* may refer to either *arterial hypertension* or *hypertensive disease*, depending on context. In Ukrainian, this requires context-specific terminological distinction like *"артеріальна гіпертензія"* vs *"гіпертонічна хвороба"*, which highlighting the translator's role in resolving semantic ambiguity.

These findings suggest that cognitive strategies should be integrated into translation pedagogy and practice, particularly in the field of medical translation, where misinterpretation of a single word may have serious implications. Awareness of conceptual frameworks, metaphorical schemata, and terminological conventions can significantly improve translation accuracy and intercultural understanding in medical discourse.

Conclusion. The translation of medical diagnoses is shaped not only by linguistic accuracy but also by cognitive mechanisms of interpretation and conceptualization. Lexical standardization should be approached as a cognitive process supported by classification systems and guided by intercultural awareness. Future research should focus on the development of cognitive-based glossaries and professional training programs for medical translators.

References:

1. Geeraerts D., Cuyckens H. (Eds.). The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics. New York: Oxford University Press, 2007. 1368 p.

2. Górnicz M. Teaching medical translation to non-medical students – a case study with some theoretical insights. *JAHR – European Journal of Bioethics.* 2013. Vol. 7. P. 129–144.

3. Hayakawa S., Pan Y., Marian V. Language Changes Medical Judgments and Beliefs. *International Journal of Bilingualism.* 2022. Vol. 26, № 1. P. 104–121. DOI: 10.1177/13670069211022851.

4. Kumar Dr., Arora Dr. Cognitive Linguistics in Medicine: How Language Shapes Perception, Decision-Making and Patient Care. *International Journal of Linguistics Applied Psychology and Technology (IJLAPT).* 2025. Vol. 2. P. 25–34. DOI: 10.69889/ijlapt.v2i02(Feb).93.

5. Mihai R., Vilceanu T. Diagnosing medical translation and framing current challenges. 2022. DOI: 10.24818/SIC/2021/02.03.

6. MeSH – Medical Subject Headings. U.S. National Library of Medicine. URL: https://www.nlm.nih.gov/mesh/

Гуменюк А. А., здобувач
Байша К. М., к. пед. н., доцентка
Херсонський національний технічний університет

СЛЕНГ СУЧАСНОЇ АМЕРИКАНСЬКОЇ ПУБЛІЦИСТИКИ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРЕКЛАД

Сленг є невід’ємною частиною сучасної англійської мови та відіграє значну роль у публіцистиці й засобах масової інформації. Його використання в журналістиці є одним із ключових інструментів комунікації, що дозволяє ефективно передавати соціальні тенденції, культурні зміни та настрої суспільства. Водночас переклад сленгу становить суттєвий виклик для фахівців з міжкультурної комунікації, оскільки вимагає не лише лексичної еквівалентності, а й збереження стилістичних та семантичних особливостей вихідного тексту [8, с. 178].

Сленг у сучасній публіцистиці є віддзеркаленням динамічних соціальних процесів, що відбуваються у суспільстві. Його вживання у медіапросторі вимагає постійного моніторингу нових мовних тенденцій та їхнього розуміння в контексті культурної глобалізації. Виникає потреба у розширенні лексикографічних ресурсів та розробці нових підходів до аналізу й перекладу сленгових виразів, що мають короткий життєвий цикл та схильність до швидкого оновлення.

Сленг – це особливий пласт лексики, що характеризується неформальністю, експресивністю та соціальною маркованістю. Він відображає певні культурні й історичні процеси, що відбуваються в

суспільстві, слугує засобом самоідентифікації та зміцнення групової єдності [4, с. 134].

Основні функції сленгу в публіцистиці:

- **Ідентифікаційна** – створює відчуття приналежності до певної соціальної групи;
- **Експресивна** – додає тексту емоційного забарвлення, робить його яскравішим і динамічнішим;
- **Креативна** – забезпечує можливість нестандартного висловлення думок;
- **Маніпулятивна** – використовується для впливу на громадську думку та створення ефекту близькості між авторами тексту і його читачами;
- **Економія мовних засобів** – заміна довгих конструкцій короткими виразами, що сприяє ефективній комунікації [2, с. 153].

Сленг у ЗМІ дозволяє журналістам не лише інформувати аудиторію, але й впливати на неї, змінюючи сприйняття реальності. Це особливо помітно у таких жанрах, як колонки, блогові публікації та аналітичні статті, де авторський стиль грає вирішальну роль.

Аналіз провідних американських засобів масової інформації свідчить про активне використання сленгової лексики в заголовках, підзаголовках та основному тексті матеріалів. Це обумовлено прагненням журналістів створити ефект живої розмовної мови, зробити інформацію більш доступною та привабливою для цільової аудиторії [3, с. 212].

Основні типи сленгу в американській публіцистиці:

- **Політичний сленг** (*fake news, deep state, woke*) – використовується для формування суспільних уявлень про політичні події;
- **Фінансовий сленг** (*cryptocurrency, FOMO, stonks*) – відображає зміни у сфері фінансів та інвестицій;
- **Інтернет-сленг** (*trolling, meme, viral*) – демонструє вплив цифрової культури на суспільство;
- **Молодіжний сленг** (*lit, flex, yeet*) – показує зміни в мовленні нового покоління;
- **Технологічний сленг** (*blockchain, AI-driven, big data*) – відображає розвиток цифрової сфери [1, с. 189].

Переклад сленгу є складним і багатогранним завданням, яке потребує врахування контексту, стилістичних особливостей, культурних реалій та мовних норм цільової аудиторії. З одного боку, сленг має сильне емоційне забарвлення, що робить його важливим елементом мовної виразності. З іншого боку, його зміст часто прив’язаний до соціокультурних особливостей суспільства, через що буквальний переклад може не відповідати первинному значенню [5, с. 98].

Основними труднощами перекладу сленгу є:

1. **Культурна специфіка** – багато сленгових виразів тісно пов'язані з історією, традиціями та соціальними нормами країни-джерела. Наприклад, сленг із афроамериканської культури або молодіжних субкультур може бути незрозумілим без додаткового контексту.

2. **Відсутність точних відповідників у мові перекладу** – у багатьох випадках сленгові вирази не мають прямих аналогів в іншій мові, що вимагає адаптації або пошуку альтернативних виразів.

3. **Швидка еволюція сленгу** – нові слова та фрази з'являються дуже швидко, а старі можуть виходити з ужитку, що ускладнює їхню фіксацію в словниках та академічних дослідженнях.

4. **Стилістичне узгодження** – сленг може бути неформальним, грубим або жаргонним, тому важливо правильно визначити, чи варто його зберігати в перекладі, чи адаптувати до більш нейтрального стилю.

Основними методами перекладу сленгу можна визнати:

1. **Пошук функціонального еквівалента** – використання аналогічного сленгового виразу в мові перекладу. Наприклад, *lit* → *крутий*.

2. **Описовий переклад** – пояснення значення сленгового виразу через нейтральну фразу. Наприклад, *ghosting → раптове припинення спілкування без пояснень*.

3. **Калькування** – буквальний переклад сленгу з мінімальними змінами в структурі. Наприклад, *clickbait → клікабельний заголовок*.

4. **Адаптація** – заміна сленгового виразу на більш відповідний для цільової аудиторії. Наприклад, *cringe → незручний момент*.

5. **Ігнорування або спрощення** – в окремих випадках сленг може бути опущений у перекладі, якщо він не несе суттєвого змістового навантаження [6, с. 280].

Результати дослідження показують, що сленг є важливим інструментом сучасної американської публіцистики, який відображає суспільні та культурні трансформації. Водночас, переклад сленгу потребує комплексного підходу, що включає аналіз контексту, семантичних особливостей та прагматичних чинників [7, с. 290].

Оптимальними стратегіями перекладу є адаптація, пошук функціональних еквівалентів та описовий переклад, які дозволяють зберегти стилістичні особливості оригіналу та забезпечити його доступність для української аудиторії. Подальші дослідження можуть зосередитися на впливі соціальних мереж на зміну сленгової лексики та розвитку автоматизованих систем перекладу неформальної лексики.

Література:

1. Allan, K., Burridge, K. *Forbidden Words: Taboo and the Censoring of Language*. Cambridge University Press. 2006. 310 p.
2. Coleman J. The Life of Slang. Oxford: Oxford University Press, 2012. 320p.
3. Crystal, D. The Cambridge Encyclopedia of the English Language. Cambridge University Press. 2003. 506 p.
4. Dalzell, T., Victor, T. Flappers to Rappers: American Youth Slang. Routledge, 2015. 320 p.
5. Eble, C. Slang and Sociability: In-group Language among College Students. University of North Carolina Press. 1996. 228 p.
6. Macmillan, D. The Evolution of English Slang: From the Streets to the Mainstream. London: Macmillan, 2018. 350 p.
7. Spears, R.A. Speaking American: A History of Slang and Expression in the United States. McGraw-Hill, 2007. 400 p.
8. Thorne, T. Slang: The People's Poetry. Bloomsbury Publishing, 2014. 450 p.

Діденко С. О., здобувачка
Поліщук Л. П., к. пед. н., доцентка
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ПЕРЕКЛАД АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ ДЕНА БРАУНА)

Фразеологічні одиниці є важливою частиною мовної системи, адже вони не тільки виконують номінативну функцію, а й несуть культурно-історичну та емоційно-експресивну інформацію. Фразеологізми надають мові образності, виразності та стилістичної різноманітності, що робить їх особливо важливими в художньому дискурсі. Саме тому переклад фразеологічних одиниць з однієї мови на іншу є складним завданням, оскільки необхідно не тільки зберегти змістовий компонент, а й передати стилістичні та емоційні відтінки, закладені автором [1].

Фразеологізми у творах Дена Брауна є яскравим прикладом мовних засобів, що створюють виразну стилістику та характерну манеру письма автора. Їх використання сприяє створенню напруженої атмосфери, відтворенню характерів персонажів та підсиленню зв'язку з історичним і літературним контекстом. Наприклад, головний персонаж роману «Інферно», Ленгдон, жартує: *Looks like we're* ***walking the plank*** [3]. Цей англійський ідіоматичний вислів означає «йти на неминучу загибель»,

оскільки історично він пов’язаний із практикою страти на піратських кораблях. У цьому контексті ФО підкреслює ризикованість ситуації, а також надає їй відтінку гумору.

Переклад фразеологізмів українською мовою – складне завдання. Складність перекладу цих одиниць полягає у частій відсутності прямих відповідників, через що перекладачеві доводиться вдаватися до різноманітних перекладацьких трансформацій.

Аналізуючи оригінал та переклад романів Дена Брауна, все ж знаходимо деякі повні структурно-семантичні еквіваленти. У даних фразеологічних одиницях спостерігається повний збіг граматичної та лексичної структур.

Можна припустити, що повні збіги можуть зустрічатися у фразеологізмах, наприклад, якщо вони були запозичені з будь-якого третього джерела, наприклад, прамова або біблійне джерело. Прикладом такого запозичення може бути фразеологізм ***An eye for an eye, a tooth for a tooth*** [3] **– *Око за око, зуб за зуб*** [2].

Ще приклад: ***SEEK AND YE shall find****, Langdon thought, huddled in the dim grotto with Sienna* [3] *// **Шукай - і знайдеш**, - подумав Ленґдон, скоцюрбившись у тьмяному гроті разом із Сієнною. - Ми шукали вихід, а опинилися... в глухому куті* [2].

В обох випадках збережено ідіоматичний характер оригіналу, що допомагає передати атмосферу твору і стилістичні особливості мовлення персонажів.

Під частковими структурно-семантичними фразеологічними еквівалентами в перекладі ми розуміємо фразеологічні одиниці з певними відмінностями в компонентному складі. Наприклад: *The man seemed to have **come unhinged*** [3] *// Здавалося, той зовсім **із глузду з'їхав*** [2]. В оригіналі використано ідіоматичний вислів *to come unhinged*, який буквально означає «зіскочити з петель» (як двері, що випадають із завіс). В англійській мові цей вираз часто використовується для позначення психічного або емоційного розладу. В українському перекладі застосовано фразеологізм *«з глузду з'їхати»*, який також передає значення втрати здорового глузду, проте використовує зовсім іншу метафору – божевілля, пов’язане з відхиленням від норми.

Ще приклад: *The televised football match was in overtime with Fiorentina a man short and **hanging by a thread*** [3] *// Трансляція футбольного матчу тривала: призначили додатковий час, "Фіорентина" змушена була догравати вдесятьох і доля матчу **висіла на волосинці*** [2]. Англійський вислів *hanging by a thread* буквально означає «висіти на нитці» і використовується для опису ситуації, коли щось перебуває на межі катастрофи або повного краху. В українському варіанті обрано

аналогічний фразеологізм *«висіти на волосинці»*, який передає таку ж ідею крайньої нестабільності, але має інший структурний склад (нитка → волосинка). Така адаптація є частковим еквівалентом, оскільки змістовна відповідність зберігається, проте не дослівно.

Проте не завжди в мові перекладу існує точний відповідник фразеологізму, тому доводиться застосовувати нефразеологічний переклад, тобто передавати ФО описово, без використання стійкого словосполучення. В цьому випадку використовуються описові вирази або адаптовані варіанти. Наприклад: *As Vayentha watched, however, the drone suddenly* ***dive-bombed out*** *of sight behind the high stone wall* [3] *// Та раптом Ваєнта, спостерігаючи за гелікоптером, побачила, як він несподівано* ***спікірував униз*** *і зник за високою кам'яною стіною* [2].

Переклад фразеологізмів є складним процесом, що вимагає глибокого розуміння як мови оригіналу, так і культури цільової аудиторії. У романі Дена Брауна «Inferno» спостерігаються обидва способи перекладу: підбір еквівалентних чи частково еквівалентних фразеологізмів (коли це можливо) та нефразеологічний переклад, якщо буквальне збереження фразеологізму є неприродним. Вибір способу перекладу залежить від контексту, стилістики тексту та прагнення зберегти його загальний художній ефект.

Література:

1. Гуменюк І. До проблеми перекладу фразеологізмів (на матеріалі фразеологічних одиниць для позначення кольорів у англійській та українській мовах). Харків, 2007. С. 38–40.

2. Інферно: роман. Ден Браун; переклад з англ. В. Горбатька. Харків: Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2013. 608 с.

3. Brown D. Inferno : A Novel. New York : Doubleday, 2013. 480 p.

4. Oxford Dictionary of Idioms Second edition. Siefring Judith. New York: Oxford University Press Inc., 2004. 340 p.

Zhabyna D. R., Student
Radetska S. V., PhD in Pedagogy, Associate Professor
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

PECULIARITIES OF TRANSLATING CULINARY TERMS IN COOKBOOKS

Cookbooks attract a diverse audience, each with a distinct interest in culinary arts. Their primary readers include food enthusiasts and home cooks who are eager to refine their skills by exploring new flavor combinations and

cooking techniques. Beginners often rely on cookbooks for clear instructions and to build confidence in the kitchen, while seasoned cooks use them as a source of inspiration for creative recipes and sophisticated presentations.

According to O. Zhulavska and I. Zabolotna, gastronomic discourse is one of the main problems of English-Ukrainian translation due to national-specific vocabulary, in particular, the names of dishes, products, cooking methods, and food serving. The comparison of the original and the translation reveals the difficulties faced by the translator and analyses translation strategies and transformations, as well as culturally formed traditions [1, p. 139].

In this article, we will discuss the peculiarities of translating culinary terms in the book 'Made at Home' by Giorgio Locatelli. As reported by Panchenko O.I. during the translation of gastronomic vocabulary, translators often choose between different means, such as transcription, transliteration, descriptive translation, calquing, and the use of equivalents. When none of these methods are suitable, transformations are used - syntactic, semantic, morphological, or lexico-grammatical. Transformations are usually required when a word has no direct equivalent in the target language [2, p. 91].

In this study, we will provide examples of translation techniques such as transliteration and transcription that we have used when translating culinary terms from English into Ukrainian. Karaban claims that transcription is the transfer of the sound form of a word from one language to another using letters. And transliterating involves rendering a word using the letters of the original language [3, p. 287].

Let us consider some examples of their usage in our translation:

Risotto with saffron – Різотто з шафраном The word "risotto" is transcribed from the Italian language, i.e. we preserve the original pronunciation. "Saffron" does not require translation, as it is a well-known spice.

Pasta with hometade passata – Паста з домашньою пасатою. The words "pasta" and "passata" are transliterated because they have become commonly known in cooking. Passata is a special kind of tomato sauce and does not need to be translated.

Osso buco – Оссо буко. This is a traditional Italian dish, and its name is conveyed through transcription. "Osso buco" means pieces of veal with a bone, and this indicates a special way of cooking.

Spezzatino – Спецатіно. This is also an Italian dish, and its name is conveyed through transcription. "Spezzatino" means stewed meat, usually with vegetables, and this term does not require translation.

Scallopine – Скаполіне. Here we have meat that is cut into thin slices, breaded, and fried. The word "scapoline" is transcribed to preserve its authenticity.

Burrata – Буррата. This is a type of cheese from Italy, and its name is also transcribed. Burrata is a very popular cheese, and it is already well-known in many countries, so it is not translated.

Spaghetti with tomato sauce – Спагеті з томатним соусом. Spaghetti is an Italian pasta that has already become internationally known, so the name is transliterated. Tomato sauce is added for clarification and can be translated or left unchanged.

So, as we can see, the most common translation techniques when working with culinary terms are transcription and transliteration.

It's important to keep in mind that culinary terms often have specific meanings in each culture, so a translator must be able to adapt the terms while maintaining the authenticity and flavor of the original. For example, some foods may have unique properties or meanings in one country but be little known or have no analogs in another. Therefore, the translator can use explanations or comments to avoid possible misunderstandings in the audience's perception of the text.

It is also important to remember that cooking, as a part of culture, has different traditions depending on the region. The translation of culinary terms not only conveys the names of dishes but also conveys some of the history and customs that may be important for understanding the text. Therefore, to achieve high-quality translation, it is necessary not only to have lexical knowledge but also to have a deeper understanding of the culture in which these terms were created.

References:

1. Жулавська О., Заболотна І. Способи відтворення кулінаронімів українською мовою. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Філологія. 2021. № 52. Том 2. С. 137–140.

2. Панченко О.І. Глютонічний дискурс як проблема перекладу. *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені І. Франка.* Серія: Філологічні науки (мовознавство). 2021. № 16. С. 90–95.

3. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця: Нова книга, 2004. 576 с.

Карпеко А. О., здобувачка
Тютюнник О. М., доцентка
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНІКИ ПЕРЕДАЧІ ГРИ СЛІВ У ПЕРЕКЛАДІ: ПРИЙОМИ ТА СТРАТЕГІЇ

Актуальність теми даного дослідження обумовлено тим, що гра слів є значущим елементом художнього тексту, який сприяє розкриттю авторської манери і передачі культурних особливостей мови оригіналу. Некоректний або не вдало здійсненний переклад таких елементів може істотно змінити сприйняття твору читачами іншої мовної спільноти. Тому дослідження ефективних методів передачі гри слів у перекладі є важливим і необхідним завданням сучасного перекладознавства. Враховуючи особливу роль гри слів у літературних творах, її збереження в перекладі є не тільки технічним, а й творчим процесом, що вимагає уваги до нюансів і культурних відмінностей двох мов.

Проблема передачі гри слів у перекладі активно досліджується науковцями, які аналізують різні стратегії адаптації мовних і культурних елементів. Наприклад, Гідеон Турі у своїй праці «Descriptive translation studies – and beyond» (1995) наголошує на необхідності збереження функціонального еквівалента гри слів [2]. У 2022 році Видавничий дім Дмитра Бураго опублікував книгу «Методологія художнього перекладу», яка висвітлює лексичні, граматичні та стилістичні труднощі художнього перекладу, зокрема проблеми перекладу фразеологізмів. Ця праця розширює розуміння проблематики передачі гри слів у перекладі та пропонує сучасні підходи до вирішення відповідних завдань [4].

Метою даного дослідження є проаналізувати особливості техніки передачі слів у перекладі.

Переклад гри слів є складним завданням, яке вимагає від перекладача не лише глибоких лінгвістичних знань, але й розуміння культурних контекстів, специфіки оригінальної мови та можливостей цільової мови. Гра слів має здатність надавати текстам особливу емоційну забарвленість, тонкість, а іноді й гумор, що є важливим для враження читача. Особливу увагу слід приділяти і контексту, в якому використовується гра слів. В одних випадках, каламбури чи омонімії можуть виконувати роль акцентування певних ідей чи навіть характерів персонажів, а в інших – бути просто елементами розважальної складової. Тому збереження цих елементів в перекладі має важливе значення для передачі не тільки змісту, але й емоційного навантаження твору. Багато літературних творів містять гри слів, що включають каламбури, омонімії, паронімії, алюзії та інші

мовні феномени, які є суттєвими для глибокого розуміння тексту і створення його враження.

Важливість гри слів у перекладі також обумовлена її здатністю створювати неповторний колорит мови, що може бути втраченим в іншій мовній культурі. Як правило, щоб зберегти ефект гри слів, перекладач мусить знаходити баланс між точністю передачі змісту та адаптацією лексичних чи граматичних структур до мовних норм цільової мови. Для досягнення найбільш точного відтворення гри слів у перекладі, перекладач також повинен враховувати інтерпретаційні особливості аудиторії, для якої здійснюється переклад. У перекладі гри слів, яка є невід'ємною частиною багатьох художніх текстів, важливо не лише передавати смислову та емоційну значущість оригіналу, але й зберегти враження, яке створюється через специфічні мовні фігури. Різні методи та прийоми, такі як адаптація, компенсація та реконструкція, дозволяють перекладачеві знаходити шляхи передачі початкового змісту та емоційного впливу. Адаптація змінює вираз відповідно до мовних і культурних особливостей цільової мови, компенсація дає можливість перенести гру слів в інший контекст твору, а реконструкція дозволяє створити нові стилістичні засоби, зберігаючи ефект оригіналу. Ці методи сприяють збереженню глибини та багатозначності тексту, не втрачаючи при цьому авторської інтенції. Таким чином, перекладач має завдання передати не лише значення, але й атмосферу та імпакт, створений грою слів у першотворі. У кінцевому результаті, мета перекладача полягає в тому, щоб не тільки зберегти смислове та емоційне навантаження гри слів, але й відтворити атмосферу твору в цілому.

Складність гри слів у перекладі полягає в тому, що мовні структури, які створюють гру слів в одній мові, часто неможливо прямо перенести в іншу мову через різні граматичні, лексичні та фонетичні особливості. Тому важливо знаходити шляхи, які дозволяють зберегти гру слів без втрати її сенсу або емоційного забарвлення. При цьому перекладач має враховувати культурні відмінності, оскільки каламбури та інші мовні фігури можуть мати різне сприйняття в різних культурах. Наприклад, слово чи вираз, що в одній мові є частиною гри слів, в іншій мові може бути неприязно сприйняте або взагалі не викликати жодної асоціації. Зважаючи на це, перекладач змушений або адаптувати гру слів до культури цільової мови, або знаходити інші шляхи, аби досягти того ж самого ефекту. Не менш важливим є вибір між прямим перекладом і створенням нових мовних конструкцій. У разі коли збереження оригінальної гри слів є неможливим через мовні бар'єри. Іноді доцільно застосовувати техніку креативної заміни, де перекладач пропонує абсолютно новий каламбур чи гру слів, яка буде відповідати контексту та емоційному настрою оригіналу [1].

Також варто зазначити, що застосування різних стратегій залежить від конкретного контексту. Вибір між адаптацією, компенсацією та реконструкцією не є універсальним і може варіюватися в залежності від типу тексту, мовних традицій і культурних відмінностей. Наприклад, для перекладу казок, комедій чи дитячих книг, де гра слів має значний емоційний ефект, може бути доцільно застосовувати адаптацію або компенсацію, аби зберегти веселий, іронічний або казковий ефект. Водночас для перекладу класичної літератури або складних філософських творів, де важливим є не лише гумор, а й глибина змісту, краще використовувати реконструкцію, яка дозволить зберегти атмосферу і авторську інтенцію без втрати смислового навантаження [3].

У цьому сенсі перекладач виступає не тільки як лінгвіст, але й як художник, здатний тонко відчувати культурні та мовні особливості двох світів. Завдяки різноманіттю підходів до передачі гри слів у перекладі, читачі іншої мовної культури можуть отримати не просто перекладений текст, а враження, яке зберігає дух і смислове навантаження оригіналу. Це дозволяє створити текст, який не лише передає зовнішню форму оригіналу, але й відтворює емоційний заряд і глибину, властиві оригіналу.

Таким чином, гра слів є важливим компонентом літературних творів, що надає їм глибини та багатозначності. Вона може проявлятися у вигляді каламбурів, омонімії, паронімії, алюзій та інших стилістичних засобів, які ускладнюють переклад. У перекладі таких творів збереження гри слів є складним завданням, оскільки воно вимагає від перекладача не лише глибокого розуміння обох мов, але й творчого підходу, що дозволяє створити текст, який передає не лише зміст, а й атмосферу властиву оригіналу.

Література:

1. Delabastita, D. Wordplay and Translation: Essays on Punning and Translation. Manchester: St. Jerome Publishing, 1996.
2. Descriptive translation studies - and beyond / Gideon Toury. 2nd expanded ed. p. cm. (Benjamins Translation Library, issn 0929-7316; v. 100)
3. Epstein, B. J. Translating Expressive Language in Children's Literature: Problems and Solutions. Oxford: Peter Lang, 2012.
4. Методологія художнього перекладу: Навчальний посібник для студентів-японістів. К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. 412 с.

Косов А. В., здобувач
Хан О. Г., к. філол. н., доцентка
Херсонський державний університет

ЛОКАЛІЗАЦІЯ ВІДЕОІГОР УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Локалізація відеоігор є ключовим етапом адаптації ігрового продукту до мовних, культурних та технічних вимог певної аудиторії. У сучасному глобалізованому світі цей процес стає важливим інструментом для розширення ринкової присутності, підвищення рівня продажів та забезпечення конкурентоспроможності компаній-розробників на міжнародній арені.

Основні аспекти локалізації відеоігор. Визначення локалізації Локалізація відеоігор передбачає не лише переклад текстових матеріалів, але й адаптацію звукового супроводу, графічних елементів, ігрового інтерфейсу та механік відповідно до культурних, мовних і технічних норм цільового ринку. Цей процес спрямований на створення максимально комфортного і природного ігрового досвіду для користувачів з різних регіонів. Відмінність локалізації від перекладу Локалізація охоплює ширший спектр змін, ніж простий переклад тексту. Вона враховує культурні особливості, національні традиції, юридичні норми та навіть технічні обмеження, які можуть впливати на сприйняття гри гравцями. Ключові цілі локалізації Основне завдання локалізації – зберегти атмосферу гри, зробити її зрозумілою та доступною для користувачів, що, своєю чергою, сприяє залученню ширшої аудиторії та підвищенню загального рівня задоволеності гравців [0].

Локалізація як складова глобальної ігрової індустрії. Роль локалізації у розширенні аудиторії Адаптація відеоігор до різних мовних груп дозволяє зробити їх доступними для ширшого кола гравців, оскільки більшість користувачів віддає перевагу контенту, представленому рідною мовою. Це сприяє як популяризації гри, так і зростанню фінансових показників розробників. Культурна адаптація як запорука успіху Ігри, локалізовані з урахуванням культурних контекстів та особливостей, отримують вищі оцінки від гравців, оскільки вони відчувають себе частиною створеного віртуального світу. Навпаки, некоректна локалізація або її відсутність може призвести до негативного сприйняття продукту. Глобальна стратегія видавців Більшість провідних компаній у сфері розробки відеоігор впроваджують локалізацію як невіддільну частину бізнес-моделі, адже якісний переклад та адаптація контенту впливають на комерційний успіх продукту [0].

Основні виклики локалізації відеоігор. Культурні та мовні бар’єри Різні національні контексти можуть створювати труднощі при адаптації гумору, гри слів або відсилань до місцевих реалій. Це змушує локалізаторів шукати відповідні еквіваленти чи альтернативні варіанти подачі інформації, щоб уникнути непорозумінь або негативної реакції з боку аудиторії. Технічні обмеження Локалізація потребує врахування програмних особливостей гри. Наприклад, довжина текстових рядків може бути обмежена через інтерфейс, а шрифти мають підтримувати символи цільової мови. Також важливо адаптувати озвучення так, щоб воно гармонійно поєднувалося з анімацією персонажів [0].

Якість локалізації та кадрові питання Однією з основних проблем є залучення професійних фахівців, які не лише добре володіють мовами, а й знайомі з ігровою термінологією та специфікою індустрії. Відсутність кваліфікованих спеціалістів може призвести до низької якості перекладу, що негативно позначиться на сприйнятті гри.

Локалізація відеоігор у світлі глобальних тенденцій. Через конкуренцію на ринку компанії, які приділяють увагу високоякісній локалізації, отримують більше шансів завоювати довіру та прихильність міжнародної аудиторії. Якісний переклад, адаптація контенту й врахування особливостей різних ринків дають змогу випереджати конкурентів.

Український ринок локалізації Україна активно розвиває сферу локалізації відеоігор, хоча процес адаптації ігор українською мовою ще набирає обертів. Незважаючи на певні труднощі, попит на україномовний контент зростає, що відкриває нові можливості для локалізаторів та розробників [0].

Перспективи розвитку локалізації в Україні Підвищення інтересу до української мови в ігровій індустрії свідчить про розширення її ролі на світовій арені. Це стимулює розробників приділяти більше уваги локалізації українською мовою, що, у свою чергу, сприяє популяризації національної культури та розвитку локального ринку відеоігор [0].

Локалізація відеоігор є невіддільною частиною розвитку сучасної ігрової індустрії та важливим фактором її глобалізації. Вона дозволяє не лише зробити ігрові продукти доступними для гравців різних країн, а й сприяє формуванню позитивного користувацького досвіду. Водночас цей процес супроводжується численними викликами, такими як культурні та мовні бар’єри, технічні обмеження та необхідність залучення висококваліфікованих спеціалістів. В Україні локалізація відеоігор набирає популярності, що відкриває нові перспективи для розвитку ринку. Подальша інтеграція української мови в ігрову індустрію сприятиме зміцненню національної ідентичності та розширенню присутності українських гравців у світовому геймінговому просторі.

Література:

1. Каневська О. Б., Білий І. В. Сутність локалізації як процесу. Локалізація в контексті ігрової індустрії та перекладацької діяльності. *Філологічні науки*. 2024. № 4. С. 71–78.
URL: https://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2024/4_2024/part_1/15.pdf
2. Головащенко Л. С., Лимар М. Ю. Локалізація і переклад комп'ютерних ігор на прикладі відеогри «S.T.A.L.K.E.R.: Тінь Чорнобиля». *Філологічні науки*. 2022. № 5. С. 19–25.
URL: https://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/5_2022/part_2/4.pdf
3. Проблеми, критика і майбутнє перекладів ігор українською мовою. *GameDev DOU*.
URL: https://gamedev.dou.ua/articles/game-localization-problems/
4. Проблеми української ігрової локалізації очима компанії з перекладу. *GameDev DOU*.
URL: https://gamedev.dou.ua/blogs/problems-ukrainian-localization/
5. Українська у відеоіграх: коли персонажі заговорять солов'їною. *Speka*. URL: https://speka.media/ukrayinska-u-videoigrax-koli-personazi-zagovoryat-solovyinoyu-9d5lov

Kotyk O. D., Student
Radetska S. V., PhD in Pedagogy, Associate Professor
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

PECULIARITIES OF TRANSLATING LATINISMS IN LEGAL DISCOURSE

Translating Latinisms into legal discourse presents an exciting challenge, balancing the precision of legal terminology with Latin's delicate legacy as the historical foundation of legal systems around the world. Language's impact on jurisprudence is a growing topic of inquiry and discussion [1, p. 1]. Latinisms, with their brevity and profundity, can incorporate complex legal ideas and doctrines, making accurate translations essential for retaining the integrity and intent of legal documents. These terms, such as mens rea or actus reus, have linguistic and cultural implications that require a translation to carefully examine context, audience, and jurisdictional distinctions. Legal translators must be aware of the unique characteristics of this sort of translation, as errors might result in disagreement, lawsuits, or cessation of collaboration between parties involved [2, p. 2]. The use of Latinisms in legal discourse is critical for ensuring the integrity of legal writings across languages and cultures. Legal terminology

is the most important and informative part of the language of the law [5, p. 4]. Inaccurate translations can cause misunderstandings and weaken the clarity of legal processes.

The goal of this study is to investigate the difficulties and complications of translating Latinism into legal discourse. It seeks to emphasize the significance of accuracy in retaining the original meaning and legal implications of these phrases. Finally, this study aims to provide insights into effective ways for translating Latinisms in a way that maintains clarity and consistency in legal communication.

This study dives into the complexity of translating Latinisms into legal texts, focussing on their historical significance and the challenges of keeping their legal meaning across languages. Legal terminology is the oldest layer of the Ukrainian language in the field of terminology [5, p. 4]. It looks into how context, jurisdiction, and legal traditions influence the translation process and the likelihood of misinterpretation. The investigation aims to discover the best effective approaches for ensuring that Latin terminology retains its legal precision while remaining accessible to a wider audience by comparing several translation strategies.

According to Collins Dictionary, a term means *an expression or word used in law.* Terms like *mens rea, strict liability,* and *vicarious culpability* are very detailed legal notions with precise definitions that are mostly employed in legal contexts. These expressions are heavily weighted in the interpretation and application of the law, frequently referring to specific features of a crime, responsibility, or legal liability. Their definitions are essential for comprehending legal theories, but outside of legal circles, they may require detailed explanation or translation to achieve correct comprehension.

It is critical to accurately translate a term because it affects the context of our writing. Let's look at several examples and discuss the basic strategies for translating Latinisms. To accomplish this, we shall choose two prominent scholars and compare them.

According to Lucía Molina and Amparo Hurtado Albir, we employed the following strategies for translating [3, p. 5]:

Equivalence: *vacarious liability* is translated *субсидіарна відповідальність*. In this case, we found the equivalent in Ukrainian.

Literal translation: *actus reus* is translated *злочинна дія*. To accurately communicate the context in this instance, we translated the term literally.

Calque: *malice aforethought* is translated *заздалегідь обдуманий намір*. Essentially translates the English phrase's structure into Ukrainian.

Having analyzed the percaladza techniques of Lucía Molina and Amparo Hurtado Albir, let's move on to another scholar. Let's examine the translation strategies we employed when working with Peter Newmark [4, p. 63].

Literal translation: *actus reus → "злочинна дія"*. The legal meaning of the sentence is preserved as it is translated word for word.

Faithful translation: *vicarious liability → "субсидіарна відповідальність"*. The translation adapts to the target language's grammatical structure while being as near as possible to the original term's legal meaning.

Semantic translation: *malice aforethought → "заздалегідь обдуманий намір"*. The translation ensures clarity and legal accuracy in the target language by capturing the original phrase's exact meaning as well as its aesthetic appeal.

In summary, it is critical to employ distinct translation strategies based on the situation and our objective. We have observed, using Latinisms as an example, how crucial it is to qualitatively communicate the term's essence because it is essential to our comprehension of the text.

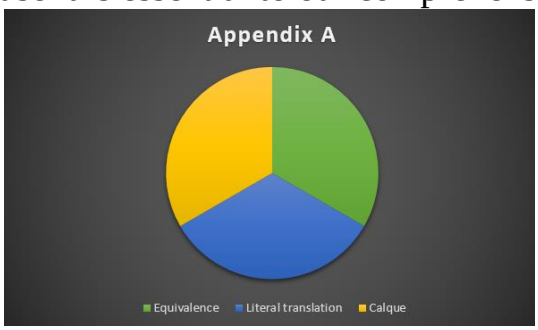

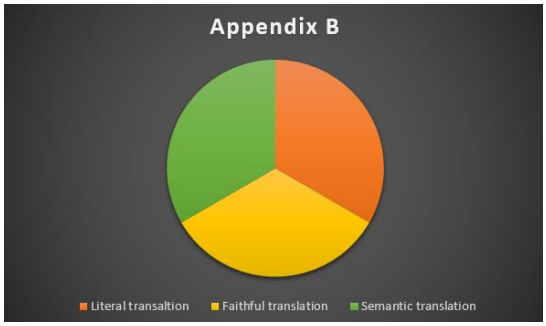

By examining these diagrams, we can identify some similarities between the two scholars' translation techniques. Specifically, literal translation to provide a precise and excellent translation.

Translating Latinisms into legal discourse is a challenging but vital responsibility that requires accuracy, contextual awareness, and adherence to legal traditions. One of the most challenging aspects of translating legal literature is navigating terminology [2, p. 4]. Because Latin language is widely used in legal systems around the world, precise translation is critical to ensuring consistency and avoiding misconceptions. To preserve the original term's legal meaning while making it accessible to the intended audience, a number of translation techniques, including literal, faithful, and semantic procedures, must be carefully selected. Academics like Lucía Molina, Amparo Hurtado Albir [3], and Peter Newmark [4] have demonstrated that different translation procedures are needed for each phrase and scenario. To provide clarity while maintaining legal truth, equivalency, calque, and adaptation are all important. The relevance of linguistic knowledge in legal practice is ultimately reinforced by accurate translations of Latinisms, which improve legal communication across languages and jurisdictions.

References:

1. Клочко, М. Юридична термінологія: поняття, особливості // *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2009. Т. 18. С. 7.

2. Логінова, Л., Осадча, М. Features of Translation of English Legal Terminology // *Закарпатські філологічні студії*. Т. 2, Вип. 21. С. 5.

3. Molina, L., & Hurtado Albir, A. Translation Techniques Revisited: A Dynamic and Functionalist Approach. 2002. 17 с.

4. Newmark, P. A Textbook of Translation. Longman, 2003. 292 с.

5. Головацька Ю., Ярема О., Михайлишин Л. Функціювання латинізмів в англійських та українських юридичних текстах // *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. Вип. 48, Т. 3. С. 47–55.

Криворучко Н. С., здобувачка
Лобода Ю. А., к. філол. н., доцентка
Київський національний університет імені Т. Г. Шевченка

СТРАТЕГІЇ Й ТАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ ВИСТУПІВ ДЕЛЕГАТІВ ГА ООН ТА ЧЛЕНІВ РБ ООН

Актуальність нашої наукової роботи полягає в тому, що дослідження українського перекладу офіційних виступів делегатів ГА ООН та членів Ради Безпеки ООН дає цінний матеріал для аналізу особливостей усного перекладу, в якому відтворення комунікативних стратегій і тактик дипломатів забезпечується завдяки використанню низки перекладацьких стратегій. З огляду на міжнародний характер промов та їхній вплив на глобальні процеси, важливо зрозуміти як зберігати точність і виваженість висловлювань, не втрачаючи стилістичних особливостей оригіналу, зокрема формулювань, що відображають офіційну риторику тієї чи іншої держави.

Дипломатичний дискурс, зокрема у виступах учасників відкритих дебатів ГА ООН та виступів членів Ради Безпеки ООН, вирізняється жанрово-стильовими характеристиками, які мають значний вплив на зміст та форму висловлювань. Особливої уваги заслуговують дискурсивні формули, що стандартизують дипломатичну комунікацію та мінімізують ризик непорозумінь. Також важливим аспектом є використання різноманітних комунікативних стратегій і тактик, які дозволяють дипломатам досягати певних політичних цілей та впливати на міжнародне співтовариство.

У нашій розвідці ми детальніше розглянемо відтворення українською промов на загальних дебатах ГА ООН крізь призму перекладацьких стратегій. Дослідженням застосування стратегій усного перекладу займались як вітчизняні, так і іноземні мовознавці, зокрема Дзюбановська І., Михайленко О., Ольховська Н., Ріккарді А., Ван Б. Не зважаючи на вагомий теоретичний доробок вищезгаданих мовознавців,

термін «стратегія перекладу» все ще не має уніфікованого визначення, а в самих працях доволі часто вживаються його різноманітні семантичні варіанти [2, с. 171].

Згідно з визначенням Дзюбановської І., термін «стратегія перекладу» можна трактувати як упорядковану послідовність перекладацьких дій, що спрямовані на відтворення вихідного тексту з урахуванням його культурних, прагматичних та етичних чинників, які визначають специфіку конкретної комунікативної ситуації [2, с. 172]. Саме цю дефініцію було взято за основу нашого наукового дослідження.

Нами було проведено аналіз використання стратегій усного перекладу на матеріалі виступу Президента України Володимира Зеленського на загальних дебатах 76-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН. Аналіз засвідчив, що перекладацькі стратегії використовуються на всіх рівнях композиційної структури тексту, що дозволяє забезпечити адекватність, когерентність та прагматичну відповідність перекладу оригіналу. Найуживанішими стратегіями були компресія та декомпресія, які застосовувалися з метою досягнення відповідності стильовим вимогам і граматичній нормі англійської мови й більш природнього звучання тексту перекладу. Серед найяскравіших прикладів застосування стратегії компресії варто згадати наступні: *«Хіба вони були неправдою?»* переклали як *«Don't these words ring true?»*, «*Ми сказали, що докладемо всіх зусиль…*» як *«We only committed to doing our best…»* та *«Ось вам ціна змін у державі, ось вам ціна реформ»* як *«This is the price of changes in the country, the price of reforms.»* [1, с. 2-4].

Декомпресія доволі часто застосовувалась при перекладі промови, здебільшого з метою конкретизації поняття й надання їм більшого емоційного забарвлення: *«...як супергерой на пенсії, який забув, що він міг зробити.»* в перекладі звучало як *«..like a retired superhero who's long forgotten how great they once were.», «…на Ялтинській конференції, де закладалися основи світового порядку…»* як *«at the Yalta conference, where the foundations of world peace were laid…»* [1, с. 3-4].

Рідше застосовувалась стратегія ймовірнісного прогнозування, найяскравішим прикладом якої вважаємо переклад *«Всі ми – в одному човні.»* аналогічним відповідником *«We're all in the same boat»*.

Зустрічався також випадок застосування стратегії проб і помилок: *«…не засинала, коли пережила Голодомор, Бабин Яр.»* переклали як *«…did not fall asleep when enduring the Holodomor, Babyn Yar.»*.

Стратегія столлінгу та стратегія очікування використовувались рідко, переважно в коротких паузах перекладача під час синхронного перекладу.

Отже, аналіз особливостей перекладу офіційних виступів на загальних дебатах Ради Безпеки ООН підтвердив важливість використання

перекладацьких стратегій задля точного й адекватного відтворення оригінального тексту. Встановлено, що найпоширенішими стратегіями в усному перекладі виступу Президента України Володимира Зеленського були компресія та декомпресія. Використання цих стратегій дозволяє перекладачеві максимально ефективно забезпечувати когерентність, комунікативну релевантність та прагматичну адекватність перекладу, що особливо важливо в умовах міжнародної комунікації на найвищому рівні.

Література:

1. Офіс Президента України. Промова Володимира Зеленського на дебатах 76-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН., 2021. YouTube. URL: https://www.youtube.com/watch?v=Ug1jomw2kVc (дата звернення: 17.03.2025).

2. Dziubanovska I. A. Imterpreting Strategies in Diplomatic Discourse. Humanities science current issues. 2023. Vol. 1, no. 69. P. 170–175. URL: https://doi.org/10.24919/2308-4863/69-1-24 (date of access: 17.03.2025).

3. United Nations. UA Ukraine - President Addresses United Nations General Debate, 76th Session (English) | #UNGA, 2021. YouTube. URL: https://www.youtube.com/watch?v=HjpUjoYHtOA (date of access: 17.03.2025).

Куценко В. В., здобувач
Піскунов О. В., к. філол. н., доцент
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет

ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРЕКЛАД ЕВФЕМІЗМІВ КАБЕЛЬНИХ МЕРЕЖ НОВИН

На сьогоднішній день дослідження евфемії ведеться в різних, не тільки у власне лінгвістичних напрямках. В одному з випусків журналу Lexis, повністю присвяченому евфемізмам, Д. Жаме пише у вступній частині: «евфемізм не є простим лінгвістичним прийомом, а бере участь у більшому, більш загальному явищі, яке використовують ораторами для пом’якшення потенційно образливих наслідків табуйованої сфери, щоб зберегти соціальну гармонії у спілкуванні та уникнення будь-яких face-threatening acts» [8, с. 3–4]. Таким чином, евфемізми стають предметом розгляду в прагматиці спілкування, що включає теорію ввічливості.

Класичним в англомовних роботах з лексикології стало визначення евфемізму та евфемістичної мови, дане К. Алланом і К. Барріджем, яке так само корелює з прагматикою ввічливості і гармонізацією людських відносин: «euphemism is used as an alternative to a dispreferred expression, in

order to avoid possible loss of face: either one's own face or, through giving offence, that of the audience, or some third party» [7, с. 11]. У власне лінгвістичному сенсі евфемія завжди пов'язана з синонімією, оскільки у випадку будь-якого евфемізму йдеться про заміну одного слова іншим.

Активне вивчення евфемізмів у лінгвістиці розпочалося лише наприкінці XIX століття, після того, як німецький дослідник Г. Пауль виокремив їх у своїй схемі семантичних змін поряд із метафорою та метонімією. Явище евфемізму у лінгвістиці традиційно пов'язують із феноменом табу. Не випадково етнографи, які вивчали табу в первісних спільнотах (Д. К. Зеленін, А. Мейє, Дж. Фрейзер), спочатку займалися дослідженням евфемізмів. Табуйована лексика в мовах різних народів світу представлена в одному з розділів фундаментального дослідження відомого англійського релігієзнавця та етнолога Д. Фрейзера «Золота гілка» [6, с. 9–10]. Процес евфемізації тісно переплітається з процесом номінації – одним із трьох фундаментальних процесів, що формують мовну діяльність людини (інші два – предикація та оцінка). Об'єкти, які не мають назви з культурних, психологічних чи будь-яких інших причин, потребують евфемістичних позначень. Оновлення номінацій продиктоване необхідністю завуалювати або пом'якшити суть того, що в культурному суспільстві вважається незручним, непристойним тощо [3, с. 210–213]. Евфемізми найчастіше замінюють грубі, непристойні слова, пов'язані з неприємними асоціаціями. Оновлені номінації можуть бути викликані до життя необхідністю завуалювати неприємні поняття, прагненням до евфемістичних замін. Евфемізм психологічно допомагає абстрагуватися від негативного або прямого значення поняття. Такі евфемізми нейтралізують справжнє значення прямих іменників, пом'якшують його, надаючи їм обтічних дієслівних форм. Такий «камуфляж» не приховує значення, нові назви сприймаються однозначно, але форма втілення значення стає правильною і психологічно більш прийнятною [4, с. 266–274].

Переклад евфемізмів з англійської мови на українську є складним завданням для перекладача. Такі труднощі пов'язані з тим, що в англійській мові проблемі толерантності приділяється значна увага, тоді як в українській мові на аспекті толерантності акцентується не так активно. Тому у великій кількості випадків прояви толерантності у вигляді використання евфемізмів будуть опущені при перекладі, оскільки перекладач не матиме лексичних засобів для їх перекладу на українську мову.

Науковці виділяють лексичні та граматичні трансформації, комплексні трансформації та синтаксичні трансформації. У свою чергу,

серед лексичних трансформацій виділяють транслітерацію, перекладацьку транскрипцію, запозичення, деякі лексико-семантичні заміни.

Граматичні трансформації поділяються на дослівну трансформацію, граматичну заміну, членування та об'єднання речень.

Комплексні трансформації представлені описовим, антонімічним та компенсаторним перекладом.

Серед синтаксичних трансформацій виділяють злиття та сегментацію речень, компресію та декомпресію, еліпсис [1, с. 117–120]. І. В. Корунець виділяє такі способи перекладу евфемізмів: спосіб підбору еквівалентів, описовий переклад, спосіб додавання, конкретизації, генералізації, перифрази, запозичення [2, с. 35–37].

Метод додавання є ефективним інструментом при перекладі евфемізмів з мови оригіналу, тому він часто використовується перекладачами. Адже відтворення змісту евфемізмів у мові перекладу часто потребує розлогих коментарів. Під час перекладу евфемістичної лексики часто виникають труднощі, пов'язані з необхідністю передати не тільки денотативне значення, але й зберегти основну функцію – завуальованість, що не завжди можливо через різницю в лексичному складі мови оригіналу та мови перекладу, а також культурні відмінності.

Однак це не означає, що переклад неможливий у принципі: перекладач приймає рішення про кожне конкретне використання евфемізму залежно від мети перекладу та культури мови перекладу.

Перекладач часто вдається до використання перекладацьких трансформацій. Нарешті, визначається, яке місце вихідна одиниця посідає серед стилістичних синонімів. На цьому етапі формується повне уявлення про вихідний евфемізм.

На другому етапі, етапі реконструкції, підбирається еквівалентне позначення в мові перекладу. Еквівалент підбирається при декодуванні зворотної послідовності. Перш за все, перекладач повинен звернути увагу на знайдений нейтральний синонім одиниці перетворення і встановити його денотативний еквівалент. Після цього необхідно вибрати стилістичну парадигму синонімів у мові перекладу, виключаючи ряд синонімів, що належать до іншого стилю [5, с. 206–209].

Аналіз наукових джерел дає підстави стверджувати, що перекладач може зіткнутися з багатьма труднощами, які унеможливлюють правильне сприйняття та інтерпретацію евфемізмів у мові перекладу. Серед них – рівень компетентності перекладача (національно-культурна обізнаність, об'єктивність мислення та упередженість як представника іншої культури, знання обох мов та вміння застосовувати перекладацькі трансформації за відсутності еквівалентних одиниць у мові перекладу, варіативність та нестабільність евфемістичної лексики, рівень суспільного розвитку.

Література:

1. Галайчук А. Ю. Соціальні та побутові евфемізми в оригіналі та у перекладі (на матеріалі сучасної іспаномовної прози та її перекладів українською мовою). *Нова філологія. Збірник наукових праць*. Запоріжжя: ЗНУ. № 50, 2012. С. 117–120.

2. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): підручник. Вінниця: Нова Книга, 2003. 448 с.

3. Курагіна Л. Евфемізми як форма реалізації мовних табу (на прикладі німецької мови). *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Лінгвістика*. Вип. 15, 2011. С 209–213.

4. Курагіна Л. П. Функціонування політичних табу у сучасній німецькій лінгвокультурі. *Мовні і концептуальні картини* світу. Вип. 51, 2015. С. 266–274.

5. Пайонкевич Х. П. Лінгвістичний феномен «евфемізм» та його функції. *Одеський лінгвістичний вісник*. Одеса. Вип. 4, 2014. С. 206–209.

6. Сахарова Н. Особливості функціонування евфемізмів у сучасній німецькій мові. *Перекладацькі інновації: матеріали IV Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції*. Суми: Сумський державний університет, 2014. С. 7–10.

7. Allan K. & Burridge K. *Forbidden Words. Taboo and the Censoring of Language*. Cambridge: Cambridge University Press, 2006.

8. Jamet D. «Introduction», *Lexis. Journal in English Lexicology*, 7, 2012. P. 3–4.

Кучеренко Д. Ю., здобувачка
Богдан Ю. Б., ст. викладачка
Херсонський національний технічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ МЕТАФОР ТА ЗАСОБІВ ОБРАЗНОЇ МОВИ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Метафора – це один із різновидів лексико-семантичного способу словотворення, тобто перенесення назви з одного предмета на інший [6]. Роль метафори в мові полягає в можливості висловлювати думки не прямим способом, що призводить до збагачення мови. В літературі метафора збагачує сюжет та надає емоційності тексту. Письменник застосовує її, щоб яскраво змалювати персонажа або сцену та допомогти читачам краще зрозуміти емоції, які стоять за ними.

Метафора є одним з найскладніших лінгвістичних явищ для перекладу, оскільки вона вимагає знання культури мови оригіналу для збереження сенсу.

Метафори – це не лише засоби опису в художній літературі, а й слова, що виражають абстрактне мислення і сприйняття світу. Кожна мова створює власне сприйняття світу. Проблема відтворення метафор також зумовлена вимогою повної та точної передачі образності та специфічних рис, притаманних тексту оригіналу. Традиційно метафору вважають мовним елементом, який полягає у використанні слова, що позначає певний клас предметів або явищ для характеристики або назви об'єкта, що належить до відмінного класу, або який є подібним до даного [8, с. 1].

Для перекладу метафор існують такі трансформації як повний переклад або відповідник, додавання або вилучення, заміна тощо [1, с. 3]. На лінгвістичному та текстовому рівнях переклад метафори розглядається як питання мовної та семантичної еквівалентності. Р. Ван ден Брок виділяє три основні способи перекладу метафор [5, с. 3].

1. Еквівалентний переклад – передачу метафоричного образу мови оригіналу рівноцінним образом у мові перекладу. Розглянувши переклад роману Сьюзен Коллинз «Голодні ігри» українському перекладачкою У. Григораш відмічаємо наступний еквівалентний переклад «*agonizing minutes» у реченні: Agonizing minutes drag past as my hopes diminish* [7, с. 1013]. – *Безжальні хвилини минали, і мої надії танули, як сніг навесні* [3, с. 86]. Окремо слід відмітити утворення перекладачкою порівняння *танули, як сніг навесні* при відтворенні цього речення та образу.

2. Заміна метафоричного образу мови оригіналу іншим образом у мови перекладу: *Peeta makes comments like this in such an offhand way, and it's like being hit in the gut.* [7, с. 722] – *Піта зазвичай так спокійно робить подібні заяви, що в мене мову відбирає* [3, с. 27]. Данна загальномовна образна метафора була перекладена за допомогою заміни: «*it's like being hit in the gut»* відтворили іншим влучною метафорою *«в мене мову відбирає»*.

3. Описовий переклад – відтворення метафори мови оригіналу неметафоричним виразом у мови перекладу.

Метафори та порівняння також допомагали описати почуття персонажів: *Just the sound of his voice twists my stomach into a knot of unpleasant emotions like guilt, sadness, and fear* [7, с. 610]. – *На сам звук Пітиного голосу в мене всередині аж похололо — від провини, журби та страху. І суму* [3, с. 5].

Peeta and me to shake hands. His are as solid and warm as those loaves of bread. [7, с. 57] – *Пітина долоня була така ж м'яка й тепла, як буханець хліба* [2, с. 6]. Це метафоричне порівняння відтворили повним дослівним перекладом.

The scream begins in my lower back and works its way up through my body only to jam in my throat. I am Avox mute, choking on my grief [7, с. 1402]. –

Зойк народився у найглибшій глибині нутра і, розітнувши все тіло, застряг у горлі. Я оніміла, немов авокс, похлинулася власним горем [4, с. 42]. Це метафоричне порівняння було перекладено за допомогою трансформаційної заміни.

Отже слід зазначити, що метафора являє собою серйозний виклик для перекладача, складне мовне явище, яке майже неможливо відтворити не застосувавши перекладацьких трансформацій. Кожна мова віддзеркалює власну картину світу й тим складніше перекладачеві віднайти вдалого максимального повноцінного відповідника в іншій мові. Перекладач як посередник має відтворити відповідний образ в іншій мові, який викликав би саме той прагматичний ефект, що мав на увазі автор. І це завдання вимагає справжнього мистецького підходу, віртуозного володіння обома мовами перекладу та правильного розуміння авторського посилу образу, що треба відтворити у мові перекладу.

Література:

1. Іванченко М. Ю. Особливості відтворення метафор зради в українських перекладах. *Львівський філологічний часопис,* №5. Львів. 2019. С. 60-64.

2. Коллінз С. Голодні ігри: КМ-Букс, 2008. 374 с.

3. Коллінз С. У вогні: КМ-Букс, 2009. 384 с.

4. Коллінз С. Переспівниця: КМ-Букс, 2010. 384 с.

5. Радецька С., Авдєєва Д. Теоретичне та прикладне дослідження метафори у текстах різних стилів: функціональний і перекладацький аспекти. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного університету ім. І. Франка*. Дрогобич: Вид. Дім «Гельветика». 2021. Вип. 37. Т.3. С.118-124.

6. Січинська Л. Метафора – що це таке і навіщо потрібна в мові та літературі. URL: https://gosta.media/nauka-ta-osvita/metafora-shcho-tse-take-i-navishcho-potribna-v-movi-i-literaturi/(Дата звернення 20. 12. 2024.)

7. Collins S. The Hunger games trilogy: Scholastic Press, 1805 c.

8. Fayziyeva A.A. Peculiarities translation of conceptual metaphors used in self-discourse. *Developments in education, sciences and humanities*. Livorno. 2022. 58-60p.

Леженко Б. Ю., здобувач
Національний університет «Львівська політехніка»
Лут К. А., к. філол. н., доцентка
Національний університет «Запорізька політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ СПОВІЩЕНЬ ПРО ВІДКЛИКАННЯ АВТОМОБІЛІВ

Купуючи новий автомобіль, споживачі очікують, що транспортний засіб при належному обслуговуванні слугуватиме довго, не викликаючи особливих проблем. Проте це не завжди відбувається саме так. Останнім часом все частіше трапляються випадки, коли виробники проводять глобальні сервісні заходи та кампанії з відкликання, пов'язані з дефектами, які загрожують життю або здоров'ю користувачів. Тільки за 2024 рік Національна адміністрація безпеки дорожнього руху США (NHTSA) зареєструвала 1052 відкличні кампанії [1]. Збільшення звернень викликано постійним прагненням автовиробників покращити певні показники, запропонувати додаткові функції, полегшити керування автомобілем тощо. І чим складніше стають механізми, тим більше дефектів може з'являтися.

Автомобільні компанії достатньо успішно адаптувались до глобалізованого ринку, продаючи свою продукцію в усьому світі. Однак, коли справа доходить до відкликання, то очевидними стають проблеми пов'язані з недостатньою координацією [2]. У першу чергу, це зумовлено відсутністю відповідного законодавства у деяких країнах (включаючи Україну), що ускладнює кооперацію у цій сфері і, як результат, майже унеможливлює повернення дефектних автомобілів. Через це компанії часто вдаються до глобальних сервісних заходів, замінюючи проблемні деталі та вузли в сертифікованих центрах обслуговування автомобілів.

Українські сервісні центри зазвичай розміщують оголошення про заміну дефектних компонентів на своїх сайтах, перекладаючи українською мовою сповіщення про відкликання, надане центральним офісом компанії, а споживачі, дізнавшись з новин про недоліки їхнього автомобіля, починають шукати можливості отримати необхідну допомогу з заміною. Успішна комунікація в таких ситуаціях залежить від якості перекладу офіційних оголошень (*recall notice or recall campaign bulletin*) від автовиробника. Інколи українські сервісні центри з метою економії використовують автоматизовані системи перекладу, чим знижують довіру до бренду [3], оскільки помилки та неточності при перекладі не додають впевненості власникам, які і так схвильовані з приводу несправностей свого транспортного засобу.

Усе зазначене зумовлює актуальність нашого дослідження, що полягає у виявленні специфіки перекладу англомовних сповіщень про відкликання автомобілів українською мовою.

Аналіз англомовних сповіщень дав змогу виявити такі особливості перекладу: терміновість перекладу, його точність, переклад термінології, абревіатур, та необхідність культурної адаптації тексту перекладу.

Терміновість перекладу не викликає сумнівів, оскільки часто дефект проявляє себе під час використання автомобіля і може призвести до нещасних випадків. Як, наприклад, сталось з подушками безпеки *Takata,* які встановлені на численних моделях від різних виробників. Відкликання біля 120 млн автомобілів почалось після смерті водія внаслідок вибуху газогенератора і вилітання деталей в салон автомобіля [2]. З метою вчасного інформування і попередження наступних нещасних випадків, компанії мають забезпечити швидкій та якісний переклад сповіщення.

Переклад термінів становить найбільшу проблему, оскільки від точності відтворення специфічної термінології залежить правильність виконання робіт. Серед лексичних труднощів варто згадати такі:

- багатозначність термінів (н-д, *adhesion – прилипання, прилягання, адгезія, зчеплення; suction cup – присоска, вакуум-присос, чашкова присоска; specified – встановлений, паспортний, визначений, той, що відповідає технічним умовам, детальний, заданий* та ін.);
- міжгалузеву омонімію (*joint – шарнір (universal joint – карданний шарнір)* в автомобільній термінології та *з'єднання, шов (weld joint – зварне з'єднання, шов)* у термінології зварювання; або *suspension – підвіска автомобіля* та *суспензія* в хімії);
- переклад часткових або псевдоінтернаціоналізмів (*position* – може бути не *позиція,* а *розташувати*; *tolerance* – не *толерантність*, а *допуск*);
- переклад абревіатур (*NHTSA – National Highway Traffic Safety Administration, VIN – Vehicle Identification Number, TSB – Technical Service Bulletin* та ін.)
- дотримання офіційно-ділового стилю при перекладі, оскільки сповіщення належать до важливих документів, які мають юридичну силу, тому вживання розмовної лексики та жаргонізмів тут буде недоречним.

Необхідність культурної адаптації при перекладі сповіщень може виникати у випадку використання нормативних посилань на специфічні закони, стандарти, специфікації, які відсутні в українському законодавчому полі, що викликає необхідність додавати пояснення. Наприклад, *Code 414* [4] можна перекласти як *Код-414: скляний люк*, щоб зробити повідомлення більш зрозумілим. Або *This bulletin has been created and maintained in accordance with MBUSA-SLP S423QH001, Document and Data Control* [4] – *Цей бюлетень створено та підтримується відповідно*

до MBUSA-SLP S423QH001 (Document and Data Control), внутрішнього нормативного документа Mercedes-Benz USA." В останньому випадку додається опис нормативного документа, на який спирається *Mercedes-Benz*, регулюючи питання відкликання своїх автомобілів в США.

Підсумовуючи вищезазначене можна зробити висновок, що переклад сповіщень про відкликання транспортних засобів є складною задачею, що вимагає знання не тільки мовних аспектів, але й розуміння технічних та правових нюансів. Основними труднощами при перекладі досліджуваних документів є правильний підбір термінологічних одиниць з урахуванням полісемії, омонімії, врахування правових аспектів, а також специфіки автомобільної галузі.

Література:

1. Коломінов В. Топ-5 автовиробників з найбільшою кількістю відкликань у США у 2024 році [Електронний ресурс]. GG. 2024. 31 грудня. URL : https://gagadget.com/uk/557292-top-5-avtovirobnikiv-z-naibilshoiu-kilkistiu-vidklikan-u-ssha-u-2024-rotsi/

2. Durbin D. Auto industry acts globally – except on recalls [Electronic resource]. Phys.Org. 2024. December 24. URL: https://phys.org/news/2014-12-auto-industry-globallyexcept-recalls.html?utm_source=chatgpt.com

3. Honda [Електронний ресурс]. СТО Дніпромотор. 2025. 23 лютого. URL : https://www.dnepromotor.com.ua/models/honda/servis

4. Recall Campaign Bulletin [Electronic resource]. 2023. URL: https://static.nhtsa.gov/odi/rcl/2022/RCRIT-22V954-2640.pdf

Lutchyn N. T., Student
Sytar R. A., PhD in Philology, Associate Professor
Ivan Franko National University of Lviv

CODES OF ETHICS FOR TRANSLATORS AND INTERPRETERS: PRACTICALITY OR LIMITATIONS

The issue of ethics and professional conduct of specialists arises. Ethics plays an integral role in the activities of experts in various fields. Nonetheless, translator’s ethics may pose a major challenge in the workplace. Visualise a healthcare setting where an interpreter is working between a doctor and a patient. After interpretation, the patient’s relative begs to disclose the information about their conversation. Shall the interpreter comply with the code of ethics or is it appropriate to reveal information to a close person? Therefore, professional translators/interpreters must adhere to a certain set of principles, known as ‘codes of ethics’, which regulate ethical issues [2]. Most professionals

are in favour of ethical codes and claim that violating them is unthinkable. However, in today's realities, particularly, the war, this issue should be reconsidered. This paper aims to investigate whether the codes prove to be a practical and effective tool or, on the contrary, complicate the work of a translator. The research will identify the strengths and weaknesses of ethical codes, controversial issues and ways to better adapt the codes to current circumstances.

To begin with, codes of ethics play an integral role within the translation profession. A number of translators/interpreters refer to it as the 'Bible' [3]. Ethical codes demonstrate a high level of professionalism. Translators can refer to them when they encounter difficulties, providing them with a resolution. Furthermore, codes function primarily as a protection for the translator/interpreter in conflict situations. S. Hale (2007) states that codes of ethics often serve as a barrier between real and professional life, and therefore provide a mechanism to separate feelings and emotions from professional conduct [3]. The codes of ethics are quite flexible, which make it possible to modify them according to each industry. For example, medical codes (NCIHC [10], IMIA [8], etc.) emphasize confidentiality, accuracy and objectivity to a greater extent than other areas. The vivid example of practicality is the NAJIT (National Association of Judiciary Interpreters and Translators) code. It demonstrates the high requirements for translators/interpreters in a legal setting. The legal field demands a robust instrument, and this Code reflects its reliability, accessibility and comprehensibility for translators/interpreters. For instance, this Code highlights the principle of accuracy and explains it by adding the clarification "Guessing should be avoided. Court interpreters who do not hear or understand what the speaker has said should seek clarification. Interpreter errors should be corrected for the record as soon as possible" [9]. Consequently, translators'/interpreters' codes of ethics play a crucial role, providing solid support and guidance, regulating professional standards and mitigating the risk of mistakes.

Despite the usefulness of codes, they could potentially create significant challenges for translators and interpreters. First and foremost, there is currently a huge number of diverse ethical codes that allegedly regulate translators'/interpreters' rights, although the negative feature lies in the fact that they contain discrepancies and are quite incoherent [1]. Codes of ethics outline superficial guidelines that should be followed by default. However, real-life translation situations illustrate that codes are not entirely efficient, since many translation issues remain unaddressed. In other words, the translators'/interpreters' ethics is directly "context-dependent" [1]. While some codes require full adherence to accuracy and neutrality, others highlight the

principle of advocacy, counselling and demand a "guarantee of understanding" [1]. Therefore, they contradict one another.

In addition, the existence of codes does not automatically ensure compliance. For instance, there are translators/interpreters who are not properly familiar with the codes, are not competent enough to apply them or are not inclined to follow them [3]. This is especially noticeable when translators/interpreters are local people, volunteers or people who are fluent in a foreign language but have no professional training. As a consequence, the notion of an 'intercultural mediator' emerged, who, in addition to translation, would resort to advice or explanations that were beyond the codes [5]. One striking example is translating or interpreting during wartime. In times of war, there is a need to act instantly, thus, this interpretation is often done by non-professionals who apply their own ethical decisions. Additionally, translating/interpreting in these conditions often undermine ethical principles, since there are a lot of factors that affect this, including an uncommon workplace, high stress and the issue of credibility among military translators/interpreters. Therefore, accuracy, completeness and neutrality turn into problematic principles in the context of conflict, which means that military translators/interpreters violate the codes (The war in Iraq, where the interpreters briefly summarised the content of what they heard) [6].

The emergence of new technologies has also had a significant impact on the work of translators/interpreters. On the one hand, large automatic translation systems have been created to assist translators perform their work in a faster way, but this has also led to a breach of ethical standards, in particular confidentiality, since technology may cause information leakage. Moreover, codes of ethics are not sufficiently prepared for new technological developments. For example, there are no ethical guidelines that clearly address the issue of artificial intelligence, automated translation or other devices.

Shortcomings still exist in terms of proper training, support and protection of translators'/interpreters' rights and inadequate working conditions [3]. These factors bring into question the effectiveness and practicality of the codes. Codes often do not take into account the specifics of the context and, according to J. Lambert (2018), they provide an attractive picture for marketing purposes [1].

Based on the advantages and disadvantages of ethical codes, it is reasonable to amend and adapt them to modern standards. Differences between the codes in some principles, for example, full accuracy and objectivity, remain to be considered. Besides, the role of translators/interpreters must be reassessed due to current affairs, for instance, technological developments or wars. Most codes contain a set of principles that translators/interpreters should abide by. However, it is necessary to adhere to the same principles in each code so that there are no discrepancies, and on the other hand, it would be worth providing

explanations or examples of practical ethical cases and ways to solve them or the real decisions made by translators [1]. Nevertheless, the ATA organisation already applies an explanatory approach with enhanced principles, which enables a better comprehension of the translators'/interpreters' rights and responsibilities [7].

In addition, there is a strong need to reform the curriculum for translators/interpreters, introducing courses or subjects that analyse and apply ethical codes in practice. An effective solution is to create associations, networking among translators/interpreters who would share experience or analyse complicated ethical issues [1]. Moreover, it is necessary to customize codes to the needs of translators/interpreters by obtaining feedback from experienced professionals. A review of codes' purpose is highly encouraged. From one perspective, it is a proof that the profession has its established norms and standards, but from another perspective, whether they actually facilitate the work of translators/interpreters.

To sum up, translation ethical codes perform a variety of essential functions, in particular, they provide a source of support and protection in various unforeseen circumstances. In addition, well-established codes reflect the high level of translators'/interpreters' professionalism, which builds trust with clients. However, codes of ethics do have noticeable drawbacks. Adherence to strict guidelines often overlooks the real-world context, leaving translators and interpreters unable to deviate from the established system. Therefore, professional codes should be regularly updated and adjusted to the needs of translators/interpreters. However, the best way for translation practice is to combine theory and practice, i.e. to take into consideration generally accepted principles, but to raise problematic issues jointly and find effective solutions for practice.

References:

1. Bennett, Phillippa May. "Ethics in translation practice: A comparison of professional codes of conduct." *Verba Hispanica* 29.1 (2021): 31-52.

2. Dolmaya, J. M. "Moral ambiguity: Some shortcomings of professional codes of ethics for translators." *The Journal of Specialised Translation* 15 (2011): 28-49.

3. Hale, Sandra Beatriz, and Sandra Beatriz Hale. "Analysing the interpreter's code of ethics." *Community interpreting* (2007): 101-136.

4. Lambert, Joseph. "How ethical are codes of ethics? Using illusions of neutrality to sell translations." *Journal of Specialised Translation* 30 (2018): 269-287.

5. Pokorn, Nike K., and Tamara Mikolič Južnič. "Community interpreters versus intercultural mediators: Is it really all about ethics?" *Translation and Interpreting Studies* 15.1 (2020): 80-107.

6. Каліщук, Діана. "Професійна діяльність перекладача в умовах військового конфлікту та кризи: сучасні виклики та дилеми." *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Філологія»* 19 (87) (2023): 83-88.

7. American Translators Association. Code of Ethics and Professional Practice Commentary. ATA, June 2020. – [Electronic source] – Available from:https://atanet.org/wpcontent/uploads/2020/06/code_of_ethics_commentary.pdf.

8. International Medical Interpreters Association. IMIA Code of Ethics. – [Electronic source] – Available from: https://www.imiaweb.org/code/

9. NAJIT (National Association of Judicial Interpreters and Translators). Code of Ethics and Professional Responsibilities. – [Electronic source] – Available from: http://www.najit.org/ethics

10. National Council on Interpreting in Health Care. National Code of Ethics. – [Electronic source] – Available from: https://www.ncihc.org/

Luchshev A. O., Student
Frantsuzova K. S., PhD in Philology, Associate Professor
Kherson State University

DIFFICULTIES IN RENDERING ENGLISH-LANGUAGE BUSINESS TERMINOLOGY INTO UKRAINIAN: A TRANSLATION STUDIES PERSPEKTIVE

Contemporary English-language business terminology is the result of globalization, technological progress, and changes in business communication. It is multi-layered and includes neologisms, borrowings, and specialized terms. The main functions of business terminology are informativeness, regulation, and identification, which influence the choice of linguistic means. For example, the terms *"blockchain"* and *"cryptocurrency"* reflect new technological concepts that require precise translation and adaptation for the Ukrainian audience.

One of the main characteristics of business terminology is its dynamism. The constant emergence of new terms, such as *"freemium"* or *"pivoting"* requires a translator to possess not only linguistic knowledge but also an understanding of modern business processes. For example, the term *"freemium"*, which describes a model where basic services are provided for free with the option to purchase additional features, is translated as *"безкоштовна*

базова версія з платними опціями". It is important to note that an effective translation of such terms requires a deep analysis of their usage context [1].

Another key feature is the widespread use of acronyms. For instance, *"KPI" (Key Performance Indicator*) and *"ROI" (Return on Investment)* are well-known abbreviations in the English-speaking business environment. Translating these terms as *"ключовий показник ефективності"* and *"рентабельність інвестицій"* respectively, preserves their meaning but may require additional clarification for a less familiar audience. Similarly, the abbreviation *"OKR" (Objectives and Key Results)* is widely used in many companies for goal-setting and performance evaluation. Its translation as *"цілі та ключові результати"* can be understandable but still requires further explanation of its usage context [6].

In the field of start-ups and innovative entrepreneurship, business jargon holds a special place. For example, the term *"growth hacking"* which refers to *"rapid business scaling through innovative marketing strategies"* is translated as *"інноваційний маркетинг"*. The use of such terms requires adaptation to the cultural context to maintain their authenticity while making them understandable for a Ukrainian audience. Another example is *"sprint"*, a term widely used in Agile methodology, which is translated as *"спринт"* and denotes *"a short-term software development cycle"* [2; 6].

The polysemy of business terminology creates additional challenges for translators. For instance, the word *"scale"* can mean either *"масштабування"* or *"вага"* depending on the context. In translation practice, it is crucial to consider the semantic environment of the term to avoid ambiguity [2]. Additionally, the term *"pipeline"* can be translated as *"потік робіт"* in the context of project management or *"канал постачання"* in logistics. Such cases highlight the importance of analysing industry-specific nuances [1]. Difficulties in translating English business terminology are also linked to cultural specificity. For example, the term *"elevator pitch"* which describes a brief presentation designed to quickly introduce an idea, is culturally tied to American corporate culture. The Ukrainian translation *"коротка презентація"* retains the core meaning of the term but does not fully convey its cultural connotations. A similar situation is observed with the term *"value proposition"* which is translated as *"ціннісна пропозиція"* but requires additional explanation within the context of marketing strategies. To overcome these challenges, translators employ various strategies. One such strategy is the use of transcription and transliteration. For example, the term *"outsourcing"* is translated as *"аутсорсинг"* preserving its pronunciation and recognizability. Another approach is functional adaptation, which ensures the retention of the term's meaning. For instance, the term *"mindset"* is translated as *"спосіб мислення"* accurately reflecting its meaning in a business context [4; 5; 6].

Special attention should be given to culturally specific terms, such as *"due diligence" ("ретельна перевірка")*. In such cases, adding explanations is advisable to avoid misunderstandings. Some terms can be translated through calquing. For example, *"user-friendly"* is translated as *"користувацький, дружній"* which conveys its general meaning but requires adaptation to the Ukrainian linguistic environment. The cultural aspect of business terminology translation is a crucial factor influencing its adaptation. For instance, the term *"gamification"* which describes the use of game elements in non-gaming environments, is translated as *"ігрофікація"*. However, to preserve its meaning, the socio-cultural context must be taken into account. Another example is the term *"Black Friday"* which in many cultures is associated with significant discounts but requires clarification in the Ukrainian context [2; 6].

To ensure translation accuracy, translators use specialized dictionaries such as the *Oxford Business English Dictionary* [6] and databases. Additionally, an important task is the creation of unified terminology bases adapted to the Ukrainian market. Keeping track of changes in business vocabulary helps translators stay up to date with new terms and trends. An analysis of translation examples highlights the importance of maintaining meaning while adapting terms. For example, the term *"crowdfunding"* is translated as *"краудфандинг"* with an additional explanation: *"залучення капіталу через об'єднання невеликих інвестицій від великої кількості людей"*. The term *"scalability" ("масштабованість")* has already been established in Ukrainian terminology. The term *"blockchain"* is translated as *"блокчейн"* preserving its technological context. The term *"disruptive innovation" ("підривні інновації")* requires precise translation, as it refers to the creation of new markets [1; 2; 3; 6].

Additionally, the complexity of business terminology manifests in differences in communication styles between English- and Ukrainian-speaking audiences. For example, English tends to be concise and heavily reliant on nouns, whereas Ukrainian favours more descriptive constructions. This creates a need to adapt texts to the linguistic preferences of the target audience. Terms such as *"synergy"* may be translated as either *"синергія"* or *"спільний ефект"* depending on the context, requiring an understanding of the intended meaning. Moreover, translators must consider semantic nuances that can alter the meaning of terms. For instance, *"pipeline"* in a business context can refer to either a *"канал постачання"* or a *"ланцюжок завдань"* depending on the industry. The use of such terms requires specialized knowledge and in-depth contextual analysis [1; 5].

Thus, translating contemporary English-language business terminology into Ukrainian is a complex process that necessitates consideration of semantic, cultural, and functional aspects. Successful translation demands not only deep linguistic proficiency but also an understanding of modern business trends.

Continuous professional development, the use of specialized resources, and attention to cultural specificity are key factors in achieving accuracy and effectiveness in translation.

References:

1. Baker M. In Other Words: A Coursebook on Translation. 2nd ed. Routledge, 2011. 352 p.
2. Biel Ł. Legal Terminology in Translation Practice: Cultural and Linguistic Perspectives: Routledge, 2019.
3. Crystal D. English as a Global Language, Cambridge University Press, 2003. 212 p.
4. House J. Translation Quality Assessment: Past and Present: Routledge, 2015. 170 p.
5. Newmark P. A Textbook of Translation: Prentice Hall, 2003. 292 p.
6. Oxford Business English Dictionary: for Learners of English / Parkinson, Dilys; Noble, Joseph. Oxford: Oxford University Press, 2005. 644 p.

Любченко Ю. В., здобувачка
Лобода Ю. А., к. філол. н., доцентка
Навчально-науковий інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ ЗАКОНОДАВЧИХ АКТІВ ЄС І РІШЕНЬ ЄСПЛ

Актуальність нашого наукового доробку зумовлюється тим, що тексти судового дискурсу є однією з найскладніших сфер вузькогалузевого перекладу; робота над відтворенням змісту згаданих текстів вимагає не лише високого рівня володіння мовами, але й ґрунтовних знань у галузі права. Наукова новизна розвідки полягає у всебічному дослідженні специфічних характеристик судового дискурсу як у змістовому, так і в структурному вимірах.

На лексичному рівні тексти рішень ЄСПЛ є складним об’єктом перекладу, оскільки містять велику кількість спеціальних юридичних термінів, що мають чітке визначення у правовому контексті. Особливістю таких термінів є відсутність точних еквівалентів у мові перекладу, що вимагає від перекладача глибокого знання правових систем обох мов. Зокрема, поняття margin of appreciation (межі вільного розсуду/ оцінки), яке відіграє важливу роль у практиці ЄСПЛ, демонструє цю проблему. У перекладі українською мовою цей термін не має прямого еквівалента, тому його потрібно передавати з урахуванням контексту та функціонального значення. У більшості випадків перекладачі обирають варіант «межі

розсуду», який наближено відображає сенс терміна, проте не завжди відтворює його повну юридичну природу.

Ще однією складністю є використання латинських термінів на кшталт habeas corpus, prima facie, amicus curiae, які є універсальними для багатьох правових систем. У більшості випадків вони зберігаються у перекладі в оригінальній формі, адже спроба замінити їх на локальні еквіваленти може призвести до певного викривлення юридичного змісту. Проте, у разі потреби, перекладачі додають пояснення або контекстуальні коментарі, щоб забезпечити зрозумілість тексту для цільової аудиторії [5, с. 153].

Проведений аналіз свідчить, що контекст відіграє вирішальну роль у виборі правильного варіанту перекладу. Наприклад, термін jurisdiction може означати *юрисдикцію*, повноваження або компетенцію, залежно від контексту його використання в тексті. Неправильна інтерпретація цього терміна може призвести до юридичних неточностей, що вплинуть на розуміння тексту рішення мовою перекладу.

Граматичний рівень текстів рішень ЄСПЛ має ключове значення для забезпечення точності, формальності та юридичної однозначності викладу. Основною характеристикою таких текстів є використання складних синтаксичних конструкцій, що відображають потребу у виключенні будь-якої двозначності. Наприклад, довгі складнопідрядні речення, характерні для судових рішень, часто потребують сегментації або адаптації у перекладі, щоб зберегти їх зрозумілість і формальність [1, с. 93].

Юридичні кліше, наприклад notwithstanding the foregoing, without prejudice to the generality of the foregoing, in accordance with the provisions of, є невід'ємною частиною судових текстів. Їхнє використання створює специфічний юридичний стиль, який підкреслює формальний характер документа. Переклад таких кліше вимагає дотримання відповідних сталих виразів у цільовій мові, щоб зберегти зміст і стилістичну відповідність.

Іншою особливістю тестів законодавчих актів і рішень ЄСПЛ є вживання модальних дієслів. У правовій системі України модальність зазвичай передається дієсловами в теперішньому часі та дійсному способі, рідше – модальними дієсловами. Наприклад, у текстах ЄСПЛ модальне дієслово shall, що виражає обов'язковість дії у всіх текстах законодавчих актів і міжнародних договорів, перекладається як повинний чи слід у нормативних актах ЄС. Однак при перекладі воно також може вилучатися, а значення може передаватися основним дієсловом у пасивній чи активній формі. Заради уникнення неоднозначності, варто чітко враховувати контекст та ступень обов'язковості виконання тієї чи іншої дії.

Типологія і композиційна структура текстів судових рішень мають вагоме значення для правової практики, адже саме від них залежить зрозумілість, точність і юридична сила документа. Вимоги до

формулювань і стилю таких текстів включають стисліcть, ясність, логічність, високу стандартизацію викладу, регламентовану структуру, обов'язкову відсутність будь-яких проявів мовної індивідуальності автора та емоційно забарвлених слів, використання слів у прямому значенні та використання стандартизованої термінології [2, 46-47].

Переклад текстів судового дискурсу, зокрема рішень Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ), є важливою частиною процесу правового забезпечення гармонізації законодавства в країнах ЄС, тому існують стандарти перекладу:

● Точність передачі юридичних термінів. Це передбачає використання однозначних еквівалентів, які узгоджуються із правовими нормами цільової мови. Наприклад, терміни, що стосуються прав людини, такі як legal certainty або *the* rule of law, мають бути перекладені з урахуванням їхнього конкретного значення у правовому контексті [3, с. 144].

● Формальна стилістика. Стиль перекладу має відповідати правовому характеру тексту, що вимагає використання пасивних конструкцій, юридичних кліше та стандартних формулювань.

● Прагматична еквівалентність. Перекладачі мають забезпечити збереження функціонального значення тексту, що особливо важливо для судових рішень, які впливають на правову практику в країнах-членах ЄС [4, с. 127]. Прагматична еквівалентність є важливим принципом у перекладі судових рішень, що зумовлює необхідність врахування не лише лексико-граматичних, але й стилістичних характеристик тексту. Судові рішення відрізняються формалізованим стилем, відповідно, важливу роль відіграють юридичні кліше, спеціалізована термінологія та синтаксична складність композиційної структури. Наприклад, довгі складнопідрядні речення, такі як it is hereby decided that, характерні для рішень ЄСПЛ, мають бути збережені у перекладі для відтворення їхньої юридичної точності. Перекладач повинен адаптувати такі конструкції до норм цільової мови, не порушуючи формальної структури та логіки тексту.

Таким чином, судовий переклад, зокрема текстів ЄСПЛ, є складним і багаторівневим процесом, який вимагає від перекладача не лише знання мов і правових систем, але й врахування культурних, юридичних та прагматичних аспектів. Отримані результати формують основу для подальшого дослідження перекладацьких стратегій і практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення перекладу законодавчих актів та судових рішень.

Література:

1. Роєнко Л., Горлатова О., Редько С. Особливості перекладу юридичних текстів. Актуальні питання іноземної філології. 2021. No 15. С. 91–96.
2. Manual on EU Legal Translation into Ukrainian. Part B. Bajcic M., Robertson C., Slavova L. (Eds.). 2024. 289 p. (Посібник з перекладу актів права ЄС українською мовою. Частина Б. P.46-47).
3. Радецька С. В. Юридичний дискурс та переклад: вплив сучасних тенденцій навстановлені норми. Актуальні питання гуманітарних наук. 2021. No 35. Т. 7. С. 142–147.
4. Желясков В. Я. Труднощі й особливості перекладу текстів, що належать до галузі права. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2015. No 18. Т. 2. С. 126–128.
5. Cosmulescu, A. M. (2021). A Terminological Perspective on Legal Translation. Professional Communication and Translation Studies, (14), P.151–157.

Мажаєв Д. В., здобувач
Стеценко Н. М., к. пед. н., доцентка
Херсонський національний технічний університет

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ НАУКОВИХ СТАТЕЙ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Актуальність дослідження. У сучасному світі глобалізація охоплює не лише економічні чи культурні сфери, а й наукову діяльність. Міжнародна співпраця між дослідниками з різних країн стала нормою, а англійська мова утвердилася як основний засіб комунікації в академічному середовищі. У цьому контексті переклад англомовних наукових статей українською мовою набуває особливого значення для розвитку національної науки, адже він забезпечує доступ україномовних дослідників до світових знань та дозволяє інтегрувати українську науку в глобальний контекст. Лексико-семантичні особливості таких текстів є визначальними для якості перекладу.

Наукові статті характеризуються специфічною термінологією, точністю викладу та стислістю, що вимагає від перекладача не лише знання мови, а й розуміння предметної галузі. Наприклад, багатозначність слів, яка часто трапляється в англійській мові, може ускладнити передачу змісту українською, де подібної багатозначності може не бути. Таким чином, актуальність дослідження полягає у необхідності вивчення цих особливостей для забезпечення точності, зрозумілості та відповідності

перекладу оригінальному тексту. Без якісного перекладу втрачається не лише зміст окремих статей, а й можливість ефективного обміну знаннями, що може гальмувати науковий прогрес в Україні [1] .

Метою дослідження є вивчення лексико-семантичних особливостей перекладу англомовних наукових статей українською мовою. Це передбачає аналіз як самих текстів, так і процесу їх перекладу, щоб виявити закономірності, які впливають на якість кінцевого результату. Зокрема, йдеться про ідентифікацію основних труднощів, з якими стикаються перекладачі, наприклад, у виборі еквівалентів для термінів чи передачі стилістичних нюансів.

Окрім визначення проблем, мета включає пошук шляхів їх вирішення. Наприклад, якщо певний термін не має прямого відповідника в українській мові, чи варто створювати неологізм, запозичувати слово чи пояснювати його описово? Такі питання потребують систематичного підходу, який і пропонується розробити в рамках дослідження. Таким чином, мета є двоаспектною: теоретичною (дослідити особливості) та практичною (запропонувати рішення).

Об’єктом дослідження можуть бути англомовні наукові статті з різних галузей знань — гуманітарних, технічних і природничих наук, а також їхні переклади українською мовою. Вибір такого широкого спектра зумовлений тим, що лексико-семантичні особливості можуть суттєво різнитися залежно від дисципліни. Наприклад, у технічних науках переважає вузькоспеціалізована термінологія, яка вимагає точного відповідника, тоді як у гуманітарних науках більшу роль відіграють стилістичні та контекстуальні нюанси.

Аналіз перекладів дозволяє порівняти, як одні й ті самі лексико-семантичні явища інтерпретуються в різних контекстах. Наприклад, слово "field" в англійській мові може означати "поле" у сільськогосподарському контексті, "галузь" у науковому чи "поле" у фізичному сенсі. Переклад цього терміну залежатиме від дисципліни, що робить об’єкт дослідження багатогранним і цікавим для аналізу.

Предметом дослідження можуть виступати лексико-семантичні особливості, що впливають на процес перекладу наукових текстів. До них належать термінологія, омонімія, синонімія, фразеологізми та стилістичні нюанси. Кожен із цих елементів має свої особливості в контексті наукового перекладу.

Термінологія є основою наукових текстів, але її переклад часто ускладнений через відсутність усталених відповідників в українській мові або через різницю в концептуальних системах. Наприклад, англійський термін "sustainability" у технічних науках може перекладатися як "сталість", а в екологічному контексті — як "стійкий розвиток". Омонімія

(наявність слів із кількома значеннями) і синонімія (наявність кількох слів із близькими значеннями) також створюють труднощі, адже вибір правильного варіанту залежить від контексту. Фразеологізми, хоч і рідкісні в наукових текстах, можуть з'являтися в оглядових статтях чи дискусійних розділах, додаючи перекладу стилістичної складності.

Отже, стилістичні нюанси - формальність, об'єктивність, стисліcть , вимагають від перекладача дотримання жанрових норм української наукової мови.

Для досягнення мети у будь-якому дослідженні застосовується комплекс методів. Порівняльний аналіз перекладів дозволяє зіставити оригінальні тексти з їхніми українськими версіями, щоб виявити закономірності в передачі лексико-семантичних одиниць. Лексико-семантичний аналіз термінології фокусується на вивченні значень слів і їхніх відповідників, включаючи випадки, коли прямий переклад неможливий. Методи корпусної лінгвістики передбачають створення бази даних із прикладами перекладів, що допоможе виявити типові помилки чи вдалі рішення. Нарешті, оцінка еквівалентності та адекватності перекладу базується на критеріях точності, природності та відповідності цільовій аудиторії.

Серед основних завдань дослідження можуть бути наступні:

- **Визначення лексико-семантичних особливостей.** Йдеться про систематизацію таких явищ, як багатозначність, контекстуальна залежність термінів і стилістична специфіка наукових текстів. Наприклад, аналіз показує, що в природничих науках терміни часто мають однозначне значення, тоді як у гуманітарних науках значення може варіюватися.
- **Аналіз труднощів і способів їх подолання.** Перекладачі можуть стикатися з проблемами через культурні відмінності, брак термінів або неоднозначність оригіналу. Рішення включають адаптацію, транслітерацію чи пояснювальний переклад.
- **Оцінка впливу контексту та жанру.** Наприклад, реферативні статті потребують більшої стислості, ніж повноцінні дослідницькі роботи, що впливає на вибір лексики.
- **Розробка рекомендацій.** На основі аналізу можуть будути запропоновані практичні поради для перекладачів, наприклад, як уникати надмірного буквалізму чи як стандартизувати термінологію.

Таким чином, будь яке наукове дослідження повинно мати практичне застосування в кількох сферах. По-перше, це допоможе перекладачам удосконалити свою роботу, надаючи чіткі орієнтири для роботи з науковими текстами. По-друге, у навчальних закладах ці дані можуть бути використані для підготовки майбутніх фахівців із перекладу, зокрема через створення спеціалізованих курсів. По-третє, рекомендації щодо

стандартизації термінології сприятимуть уніфікації української наукової мови, що полегшить спілкування між дослідниками.

Література:

1. Вихованець, І. Р. Теорія перекладу. Київ: Видавничий центр "Київський університет". 2010. С. 22.

2. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова книга. 2002. 564 с.

3. Hida, E. A., & Taber, C. R. The Theory and Practice of Translation. Leiden. 1982. 140 p.

4. Baker M. In Other Words: A Coursebook on Translation. –. London; New York: Routledge, 1992. 352 p.

Мазур А. А., здобувач
Подвойська О. В., к. філол. н., доцентка
Херсонський національний технічний університет

ВІДТВОРЕННЯ ІНШОМОВНИХ ВКРАПЛЕНЬ У ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ: З ДОСВІДУ ПЕРЕКЛАДАЧА (НА МАТЕРІАЛІ ПЕРЕКЛАДУ ТВОРУ «МАЙСТЕРНА ГРА» СІДНІ ШЕЛДОНА)

Питання відтворення іншомовних вкраплень в теорії та практиці художнього перекладу посідає чільне місце, адже вони є питомим стилістичним засобом зображення художньої дійсності. Це явище досліджується вітчизняними вченими Л. Мацько, З. Шевчук, та ін. в літературознавчому аспекті, Г. Воронич, О. Дубенко – в лінгвістичному аспекті, а в перекладознавчому – В. Кухаренко, М. Бережною, О. Гринько та ін.

Під «**іншомовними вкрапленнями**» ми, слідом за О. Гринько, будемо – це слова або висловлювання на чужій для оригінального тексту мові, в іншомовному їх написанні, або транскрибовані без морфологічних або синтаксичних змін [2, с. 62].

Ми також будемо дотримуватися визначення поняття «**варваризм**», наданого Г. Воронич: «іншомовне або створене за іншомовним зразком слово чи зворот, що не стали загальновживаними, не відповідають нормам даної мови, зберігаючи своє національно-конотативне забарвлення» [1].

Загальновідомо, що як іноземні вкраплення в цілому, так і варваризми зокрема вживаються для відтворення колориту певної культури: в описах життя й побуту інших народів, назвах реалій, звичаїв, мовлення іноземців. При чому, як справедливо зазначає О. Гринько, в художньому тексті

«Іншомовний компонент, що свідомо використовується автором в творі, часто функціонує як стилістичний прийом, стаючи характерною рисою ідіостилю. Смислове навантаження може (…) варіюватись від необхідності створення специфічної «іноземної» атмосфери до виконання функцій ключового фрагменту тексту, без якого розуміння задуму автора видається неможливим і який через це не припускає жодного заміщення або зміни формату чи об'єму» [2, с. 63].

Важливими для нашої розвідки є також зауваження Г. Воронич, що варваризми подекуди зберігаються «в чужомовній графічній передачі (veto, dixi, homo sapiens, idée fixe, niech żyje)» [1], що в художньому тексті явно є прикладом застосування стратегії одивлення і, відповідно, є елементом, обов'язковим для відтворення в перекладі.

Розгляньмо докладніше шляхи перевираження іноземних вкраплень в українській інтерпретації роману Сідні Шелдона «Майстерна гра» (робоча назва, в оригіналі – Sydney Sheldon «Master of the Game»):

Варваризми, діалектизми та слова-реалії в оригіналі автором транслітеруються латинкою без пояснень, навіть коли їхнє значення не зрозуміле в контексті, при тому подаються курсивом. В такий, графічний, спосіб автор, вочевидь, акцентує увагу читача на вищезгаданих лексемах. Ми вирішили йти слідом за автором, транслітеруючи відповідні лексеми кирилицею: (1) *"By God, this is a real **donderstorm**!" Jamie McGregor said. He had grown up amid the wild storms of the Scottish Highlands, but he had never witnessed anything as violent as this. The afternoon sky had been suddenly obliterated by enormous clouds of sand, instantly turning day into night. The dusty sky was lit by flashes of lightning – **weerlig**, the Afrikaners called it – that scorched the air, followed by **donderslag** – thunder* [4, с. 11]. – *«Йй-богу, це справжнісінький **дондерштopм**! – сказав Джеймі Мак-Ґреґор. Він з дитинства був звиклий до диких ураганів Шотландського нагір'я, але ніколи в житті не бачив нічого настільки ж буйного. Блакитне пообіднє небо раптово затягнулось величезними хмарами піску, і день миттєво перетворився на ніч. Пилове небо осяяли спалахи блискавок – «**віірлех**», як називали їх африканці, – які обпалювали повітря, а потім пролунав **дондергрім»*** (тут і далі: переклад наш, підкреслено нами, А. М.). В даному випадку транслітерації достатньо для розуміння варваризма-африкаанізма, адже нідерландська мова, яка мала найбільший вплив на африкаанс через дотичний (в сенсі колонізації) культурно-історичний контекст і англійська мови належать до германської мовної групи. Отже, через звуконаслідування читачі можуть здогадатись, що морф(?) «*donder*» – це звуконаслідування лексеми «thunder», яка, в цьому випадку, має те ж значення. Навіть зважаючи на те, що для українців це слово не є інформативним, ми виходили з міркувань, що спільний морф «шторм»

(який в цьому контексті має дещо інше значення) є достатнім пояснювальним елементом, щоби не робити виносок і не вдаватися до контекстуального розтлумачення.

В той самий час, ми розтлумачували контекстуально або у виносках варваризми, які не є промовистими для українських читачів внаслідок відсутності фонових знань чи можуть спантеличити в силу своєї фонетичної будови чи інших особливостей: (2) *«– And then there is a sea **mis**, Mr McGregor. You've never seen a **mis** until you've been in one in the Namib»* [4, с. 83] – *«– А ще й морський **міс**, містере Мак-Ґреґор. Ви не знаєте, що таке справжній **шквал і шторм**, доки не відчуєте його в Намібі»*. – Тут ми вперше подали лексему «*міс*», слідом за автором виокремивши їх графічно, але вирішили розтлумачити значення в найближчому контексті, тим більше, з огляду на те, що фонетична форма слова збігається зі звертанням «міс», яке також зустрічається в тексті.

(3) *«At the bar, a bearded customer in a collarless, striped-flannel shirt and corduroy trousers was nursing a **shandygaff** in a large glass. "I got cleaned out in Hebron," he confided to the bartender. "I need me a **grubstake**»* [4, с. 35]. – *«У барі бородань-відвідувач у смугастій фланелевій сорочці без коміра та вельветових штанях потягував **шендигаф**[1] з великої склянки. – Мене обчистили в Хевроні, – зізнався він бармену. – Знов тре' **займати копійчину**[2] на пошуки»*. – У цьому прикладі ми розтлумачили значення реалій *«шендиграф»* та *«грабстейк»* у виносках, при чому вдалися до компенсації, відтворивши застарілу реалію у вигляді стилізованого вислову *«займати копійчину»* (суржикове «займати» замість «позичати» використане для соціальної характеристики персонажа, що є предметом іншої нашої розвідки).

Ознакою ідіостилю С. Шелдона є також введення в текст транслітерованих, але не пояснених навіть в широкому контексті слів чи фраз іншими мовами (гельською шотландською, африкаансом, нідерландською, новогрецькою, французькою), які ми вирішили також транслітерувати кирилицею, щоб, дотримуючись принципу естетичної рівнодії, зберегти той самий ефект очуження для українського читача, який автор приготував читачу англомовному: (4) *«Married? You'd allow Maggie to marry a stupid **bairn** who let you cheat him out of what belonged to him?»* (гельська шотландська) [4, с. 143] *«–Одружимось? Ти дозволиш Меґґі вийти заміж за дурного молокососа-**беерна**[3], який дозволив себе обдурити і відібрати те, що йому належить?»;* (5) *«You are wrong, **mon cher**.»* (французька) [4, с. 353] – *«– Ти помиляєшся, **мон шер.**»;* (6) *«Matia mou,*

[1] Шендиграф (від англ. "*Shandygaff*") – коктейль з імбирного та солодового пива.
[2] В ориг. «grubstake» (англ.) – кошти, надані старателю за майбутню частку прибутку.
[3] Bairn (гельська шотл.) – немовля.
[3] Μάτια μου (грец. дослівно «мої очі») – мила, люба.

you make the Venus de Milo look like a hag.» (новогрецька) [4, с. 493] – *«**Матія му**[4], поряд з тобою Венера Мілоська – карга».*

Вочевидь, в деяких випадках український читач матиме менше фонових знань щодо таких вкраплень через мовну відстань та різні історичні контексти (наприклад, колонізація), ніж читач англомовний. Відповідно, нами було прийнято рішення розтлумачувати вкраплення у виносках (6) або комбіновано: контекстуально і у виносці (4). У випадках, коли значення іншомовного вкраплення зрозуміле з контексту, розтлумачення не надавалося (5).

Таким чином, з огляду на жанрово-стилістичні особливості художнього тексту роману С. Шелдона «Майстерна гра» та на особливості ідіостилю автора і переслідувану ним прагматику, ми обрали стратегію відтворення іншомовних вкраплень «слідом за автором», максимально зберігаючи ефекти одивлення і очуження, що є частиною авторського задуму, при тому розтлумачуючи їх контекстуально чи у виносках у тих випадках, де українськомовний читач має менше фонових знань на порівняння з англійськомовним.

Література:

1. Варваризми / Г. Воронич. *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2005. Режим доступу : https://esu.com.ua/article-33136

2. Гринько О. Іншомовні вкраплення: до проблеми функціонування та перекладу. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Філологія»*. 2020. *10(78). С.* 62-65. Режим доступу: https://journals.oa.edu.ua/Philology/article/view/2909

3. Шелдон С. Майстерна гра. [Видавничий переклад] / Переклад з англ. О. Мазур, А. Мазур. Львів : Апріорі.

4. Sheldon S. Master of the Game. Dublin: Harper Collins Publishers, 2009. 673 p.

Мазуркевич І. В., здобувачка
Якушенко І. О., ст. викладачка
Херсонський національний технічний університет

ЛЕКСИЧНІ ТРУДНОЩІ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ

Переклад є складним і багатогранним процесом, що вимагає не лише знання граматики та синтаксису, але й глибокого розуміння лексичних особливостей кожної мови. Лексичні труднощі при перекладі виникають, коли слово або вираз з однієї мови не має точного чи однозначного відповідника в іншій мові. Ці труднощі можуть стосуватися як окремих слів, так і фраз або конструкцій, які вимагають творчого підходу до пошуку еквівалентів [1, с. 45].

Пропонується аналіз деяких технік перекладу, які використовуються для подолання лексичних труднощів під час перекладу. Транскрипція та транслітерація є техніками перекладу, які пов'язані з передачею слів однією мовою іншою. Транскрипція передає звук слова за допомогою літер цільової мови, а транслітерація - це передача літер однієї абетки літерною системою іншої мови. Обидва ці процеси можуть створювати лексичні труднощі, особливо коли мови мають різні алфавіти чи фонетичні системи.

Транскрипція**:** Французьке *«eau de cologne»* перекладається як *«одеколон»*. Тут виникає труднощі, оскільки звукова структура французького слова відрізняється від української. Потрібно правильно передати вимову. Транслітерація**:** Англійське місто *London* перекладається як *Лондон,* а *Washington* - як *Вашингтон*. Труднощі виникають через різні системи запису, і транслітерація може змінюватися залежно від системи.

Калькування - це переклад слова чи фрази за частинами. З одного боку, це дозволяє створити схоже слово в іншій мові, однак іноді калькування може призвести до «помилкових друзів» - слів, що виглядають схожими, але мають різне значення. High school перекладається як *«середня школа»* в українській мові, хоча в англійській мові це означає середню школу (для підлітків), а *«вища школа»* може означати університет чи вищий навчальний заклад [2, с. 132]. Це може викликати непорозуміння через відмінність у системі освіти. Restroom перекладається як *«туалет»,* хоча в деяких випадках правильніше перекласти як *«кімната відпочинку»,* якщо мається на увазі громадська туалетна кімната.

У процесі перекладу часто виникають лексичні труднощі через культурні відмінності. Деякі слова або фрази можуть мати значення, що не існують в іншій культурі, або бути маловідомими. Це потребує адаптації перекладу до реалій цільової мови [5, с.112]. AIDS (Acquired Immune

Deficiency Syndrome) в англійській мові може бути добре зрозумілим терміном, однак в інших мовах може виникнути необхідність пояснити це слово або використовувати еквівалент, як *СПІД* в українській мові [3]. Golden Horn Bay (Залив Золотий Ріг) - це географічна назва, що потребує правильного перекладу, щоб зберегти точність і значення [4, с.223].

Метафори та ідіоми часто є джерелом лексичних труднощів у перекладі. Їх значення не можна передати за допомогою буквального перекладу, оскільки ці вирази несуть у собі культурний або концептуальний контекст, характерний лише для певної мови. Brainwashing - буквально це означає «промивка мозку», але у метафоричному значенні це слово позначає процес переконання чи маніпуляції, що складно перекласти в іншу мову без втрати значення.

Інколи виникають лексичні труднощі, коли немає точного відповідника слова або виразу в цільовій мові. Тоді перекладач змушений використовувати описові фрази або адаптацію. "Letter-of-credit" - в англійській фінансовій системі це термін, який позначає документ, що гарантує платіж. В українській мові цей термін можна перекласти як *“акредитив”*, а не *“письмо довіри”*, яке буде неправильним, оскільки термін має специфічне значення в економічному контексті.

Іноді в перекладі необхідно замінити одне слово на інше через різні семантичні структури в мовах, що також може бути причиною лексичних труднощів. Це часто відбувається, коли в одній мові слово має кілька значень, а в іншій - одне. South Korea - в англійській мові це поняття можна перевести як *“Південна Корея”*, хоча в деяких випадках переклад може залежати від контексту та умов використання терміну. У цьому випадку проблема виникає через можливу двозначність у певних контекстах

Метонімічний переклад включає передачу значення через суміжні або контекстуальні зв'язки, що може бути складним для розуміння, якщо в цільовій мові цей вираз має інше значення. «The inferiority of friendly troops» перекладається як *«перевершення сил противника»,* що демонструє використання антонімічного перекладу, де ідея перевищення сил противника передається через відсутність прямого перекладу для поняття «inferiority» [7, с.179].

Отже, лексичні труднощі є невід’ємною частиною процесу перекладу. Вони виникають через різницю в лексиці, семантиці, культурних контекстах і мовних структурах. Використання різних технік перекладу, таких як транскрипція, транслітерація, калькування, метафори та інші методи, допомагає подолати ці труднощі. Перекладач повинен обережно підходити до вибору лексичних одиниць, щоб забезпечити точність, ясність і правильне сприйняття перекладеного тексту [7, с.147].

Література:

1. Грекова Л. В. Теорія та практика перекладу: Лексичні труднощі". Київ: Лібра, 2011.
2. Іванова, І. П. «Калькування ідіом: проблеми перекладу». Київ: КНУ ім. Т. Шевченка, 2008.
3. Костіна О. А. «Переклад та мовні бар'єри: Вивчення лексичних труднощів». Харків: ХНУ, 2014.
4. Newmark P. «A Textbook of Translation». London: Prentice Hall, 1988.
5. Ніконова Т. Ю. «Лексико-семантичні труднощі при перекладі: теорія та практика». Дніпро: ДНУ, 2013.
6. Vinay J. P., & Darbelnet J. «Comparative Stylistics of French and English: A Methodology for Translation». Amsterdam: John Benjamins, 1995.
7. Zatonski, W. «Translation and Meaning». Warsaw: Uniwersytet Warszawski, 2001.

Malanchii T. O., Student
Baysha K. M., PhD in Pedagogy, Associate Professor
Kherson National Technical University

IDIOMS AS A TOOL FOR ENRICHING A TRANSLATOR'S VOCABULARY

In the modern world, where globalization creates conditions for intensive intercultural communication, studying idioms becomes an essential aspect of linguistic competence. Idioms not only reflect the linguistic specificity of a particular nation but also contribute to enriching a translator's vocabulary, fostering a deeper understanding of the culture of native speakers [1].

The English language, particularly rich in idioms, poses numerous challenges for translators. Additional difficulties arise due to the variability of English across different countries, requiring translators to have knowledge of cultural peculiarities and differences between British, American, Australian, and other varieties of English. Understanding lexical and stylistic differences enables the translator to make the text closer to the target audience's culture while preserving the authenticity of the original. Thus, translating idioms is not only about conveying the meaning of a word or phrase but also involves a deep analysis of cultural, social, and emotional aspects behind the idiom. The choice of an idiom translation strategy depends on many factors: the presence of a cultural or linguistic equivalent in the target language, the cultural specificity of the idiom, the nature of the text in which it appears, and the target audience. Ultimately, the success of idiom translation depends on the translator's ability to balance cultural proximity and comprehensibility while maintaining the

authenticity of the original text. When translating idioms from English into Ukrainian, translators face several specific problems related to cultural, linguistic, and semantic differences between the two languages. Idioms, as unique expressions rooted in the culture and history of the source language, often lack direct equivalents in Ukrainian, complicating the transfer of their meaning, emotional nuance, and stylistic effect. Given this, the translator must overcome challenges such as differences in cultural context, the presence or absence of similar linguistic imagery, and the necessity of maintaining stylistic adequacy. Let us consider the issue of translating idioms containing geographical references.

Phraseological expressions that mention geographical names or historical figures should preferably be conveyed using Ukrainian phraseological units with a similar meaning but without cultural or historical references, making the expression more comprehensible to the Ukrainian reader. For example, the phrase "to fight like Kilkenny cats," meaning "to fight to the death," originates from a notorious 18th-century story in Kilkenny, where soldiers tied two cats by their tails and forced them to fight. Another example is the idiom "to be from Missouri," translated into Ukrainian as "Хома невіруючий" (literally, "Doubting Thomas"), despite its different cultural origins. This expression is linked to a statement by Congressman Willard Vandiver in 1899: "I'm from Missouri, and you'll have to show me." In Ukrainian, the phrase has biblical origins but retains the identical meaning of skepticism and the demand for proof [2].

Various strategies can be used in idiom translation, depending on the context and the translation's purpose. One method involves using idiomatic equivalents that closely convey both meaning and form. Using an idiom with similar meaning and form means finding an idiom in the target language with approximately the same meaning and similar lexical elements (e.g., "break someone's heart" – "розбити комусь серце," "busy as a bee" – "зайнятий як бджола," "step by step" – "крок за кроком"). However, such perfect matches are rare.

Another strategy is using an idiom with a similar meaning but a different form. This approach involves finding an idiom in the target language that has a similar meaning but different lexical elements (e.g., "Jack-of-all-trades" – "майстер на всі руки," "to be born with a silver spoon in the mouth" – "народитися під щасливою зіркою").

In some cases, idioms may be omitted in the translated text. This may happen because they are difficult to paraphrase, lack an exact equivalent in the target language, or for stylistic reasons. In modern life, phraseological units originating from the works of the great playwright William Shakespeare are frequently used. For instance, "one fell swoop" is translated as "одним махом,"

"flesh and blood" – "плоть і кров," and "vanish into thin air" – "розчинитися в повітрі." Many of these expressions are used daily without considering that a literal translation does not convey their true meaning.

Descriptive translation is applied when there is no exact equivalent in the target language. For example, "to cut off with a shilling" can be translated as "залишити без спадку," and "make two bites of the cherry" as "ділитися мізерним," conveying the general meaning while ensuring adequacy.

Finding a phraseological equivalent in the target language is possible when idioms share a common origin in both languages. For example, "there is no smoke without fire" is translated into Ukrainian as "немає диму без вогню," and "strike while the iron is hot" as "куй залізо, поки гаряче."

A phraseological analogue involves selecting an idiom that conveys the same meaning using a different image. For example, "as the tree, so the fruit" is translated as "яблуко від яблуні недалеко падає," and "better an egg today than a hen tomorrow" as "краще синиця в руках, ніж журавель у небі."

An absolute equivalent is used when the phraseological unit is an international expression with an established translation. For example, "a wolf in sheep's clothing" – "вовк у овечій шкурі," "all's well that ends well" – "все добре, що добре закінчується," "better late than never" – "краще пізно, ніж ніколи."

A relative equivalent applies when, in conveying the meaning of an English phraseological unit, slight differences remain in the Ukrainian version. For example, "all is not gold that glitters" is translated as "не все те золото, що блищить," and "and so on and so forth" as "і так далі, і тому подібне" [5].

Idioms in any language are a product of the cognitive thinking of the nation that speaks the language, presenting the unity of language and thought. Idioms, as speech products, are influenced by several anthropocentric factors that directly impact the creation and perception (understanding) of fixed expressions, including:

- Perception of the essence by the speaker;
- Speaker's perception of the world;
- Linguistic expression of a person's worldview;
- Linguistic thinking;
- Language skills;
- Speech activity;
- Speaker's knowledge about the object of speech;
- Personality psychology;
- A person's attitude toward reality;
- Occupation and lifestyle;
- Age;
- Gender identity;

- Speaker’s religion [3].

These factors serve as guidelines for determining individual and national identity in the principles by which people create speech products through language. They determine the level of comprehension and application of idioms by speakers.

We constantly use metaphors, while idioms, including proverbs and sayings, should be applied appropriately; otherwise, they may lose their value. Using the right idiom in conversation or writing is a true art that must be learned. Let us illustrate this with the following examples: "Cry wolf too often" (raising a false alarm). Sometimes I don’t know what to do with my problems… I need to cry wolf too often, and maybe someone will pay attention. "An ass in a lion’s skin" (a dangerous, deceitful person). You should be really careful with that new friend; he can be an ass in a lion’s skin.

To keep our language lively, expressive, and individual, we use idioms, often without realizing it. Under certain circumstances, we use expressions such as:

- "scare as hen’s teeth" (extremely rare);
- "milk and roses" (healthy, full of life);
- "down in the mouth" (depressed, sad);
- "as safe as a church" (completely safe) and so on. [4].

Thus, idioms are an integral part of any language, reflecting its cultural, historical, and social specificity. For translators, they serve not only as a means of enriching vocabulary but also as a challenge requiring deep knowledge of linguistic and cultural differences. The choice of the correct translation strategy depends on the context, stylistic features of the text, and target audience. Mastering idioms enables translators to convey meaning while considering cultural realities, making the text vivid, accurate, and expressive.

References:

1. Belkin L. Idioms in the light of modern linguistics. Kyiv: Logos, 2015. 262p.

2. Wales, Katie, A Dictionary of Stylistics, 2nd edition, Edinburgh, Pearson Education Limited, 2001. [p. 496]

3. Burger H. Phraseologie: eine Einführung am Beispiel des Deutschen. Berlin: Print Book. 2010. [p. 224]

4. Selivanova O. O. Modern linguistics. Terminological encyclopedia. Poltava: Environment. K, 2006. 716 p.

5. Simpson P. Stylistics. A resource book for students. London and New York: Routledge. 2004. 262 p.

Muzychenko K. M., Student
Betsko O.S., Lecturer
National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"

AUTOMATED TRANSLATION IN PROFESSIONAL COMMUNICATION: OPPORTUNITIES AND LIMITATIONS

Automated translation in professional communication is developing rapidly thanks to modern artificial intelligence technologies. Systems such as Google Translate, DeepL, and Microsoft Translator allow you to process texts of varying complexity quickly and conveniently. Thanks to the use of neural networks, translation becomes more accurate, especially in general communication. However, despite all the advances, automated translation is not without its limitations and cannot completely replace professional translators, especially in critical areas.

One of the main advantages of automated translation is its speed. In today's world, where information is processed instantly, the ability to get a translation of a text in a matter of seconds is of great importance. This is especially useful in international business, scientific research, medicine, and diplomacy, where it is necessary to quickly exchange information between different language groups. Another thing to note is affordability - most automated translators are free or relatively inexpensive compared to the services of professional linguists. In addition, modern translation systems often support integration with other programs, which greatly facilitates work with large text files.

Another significant advantage is scalability. If a company works with large volumes of texts, such as legal or technical documentation, automated translation allows it to quickly process large amounts of information without significant financial costs. This is especially important for businesses that operate internationally and need quick access to translations for internal use. In addition, such systems can use specialized dictionaries and databases, which helps to improve the accuracy of professional terminology [1, p. 2].

However, along with its advantages, automated translation has a number of serious drawbacks. The biggest problem is the loss of context and stylistic nuances. Machine algorithms are not yet able to fully understand the ambiguity of words, idiomatic expressions, and cultural peculiarities of a language. As a result, the translation may sound unnatural or even be incorrect. This is especially critical in areas where accuracy is crucial. For example, in legal texts, any slight inaccuracy in terms can change the meaning of the document, which can have serious legal consequences. In medicine, incorrect translation of drug instructions or diagnostic reports can endanger people's health and lives.

Another significant drawback is style mismatch. Automatic translators do a good job with simple texts, but when it comes to formal, scientific, or business

style, they often fail. For example, translations of marketing materials, literary texts, or official correspondence can look too literal or lack emotional coloration, which affects the effectiveness of communication.

Data security is another issue. Many companies and government agencies use automated translators to process confidential documents without thinking about the risks of information leakage. The data uploaded to online systems can be used to train algorithms or even get to third parties. In areas where confidentiality is critical, such as finance, defense, or public administration, using machine translation without additional protection can pose serious risks.

Despite these limitations, machine translation continues to improve. The most effective approach today is a hybrid approach that combines automatic translation with subsequent editing by professional translators. This can significantly reduce translation time and costs while maintaining high text quality. Another promising area is the introduction of artificial intelligence, which learns from large volumes of texts and gradually improves contextual understanding.

Thus, automated translation is a powerful tool that greatly facilitates professional communication in an international environment. However, it has its limitations, and in some cases, human control is necessary to ensure accuracy, correctness, and style. Therefore, we should not expect a complete replacement of human translation in the near future, but a combination of machine analysis and human expertise will allow us to achieve an optimal balance between speed, accuracy, and cost-effectiveness [2, p. 3].

Automated translation makes extensive use of various artificial intelligence models, which can significantly improve the quality and speed of text processing. Depending on the approach to analysing language structures and context, there are several main models used for translation. One of the first widely used models was the statistical machine translation model (SMT).

It was based on probabilistic analysis of large corpora of bilingual texts. The model found the most likely translation based on frequency analysis of language pairs. However, this approach had significant drawbacks: the translation was quite literal, and errors often occurred due to the limited ability to analyse the context. The next major development was Neural Machine Translation (NMT), which is based on deep learning. NMT uses artificial neural networks to process text at the semantic level, which allows it to generate more natural translations. The main feature of NMT is the ability to take into account the context of the entire sentence, not just individual phrases or words. This can significantly improve translation accuracy and fluency. For example, Google Translate and DeepL use NMT, which has significantly improved the quality of translation compared to old statistical methods.

We should also mention transformer translation models, among which the most famous are BERT (Bidirectional Encoder Representations from Transformers) and GPT (Generative Pre-trained Transformer). These models use a self-attention mechanism that allows them to analyse dependencies between words in a text regardless of their location. This is especially important for languages with flexible word order, such as Ukrainian or German. This makes the translation not only more accurate but also stylistically closer to the natural language. The most advanced translation systems, such as OpenAI GPT-4, DeepL, and Meta AI, combine several methods: they use large language models (LLMs) and adaptive learning on specialised texts. Such models can not only translate but also adapt the text to a specific style or context. For example, translating technical documentation will be different from translating marketing materials or fiction.

Despite their high level of development, even the best AI models have certain shortcomings. They can still make mistakes in complex grammatical structures, inaccurately convey the cultural characteristics of a text, or misinterpret specific terminology. There is also the problem of AI 'hallucinations', when the model comes up with false information or creates incorrect constructions [3, p. 2].

Given these challenges, the best solution in the professional sphere is a hybrid approach that combines AI translation with human editing. This way, the highest accuracy can be achieved while maintaining the naturalness of the text. In the future, the development of translation systems will move towards improved contextual understanding, personalised translation for specific users, and deeper integration with professional fields such as medicine, law, and science.

Step	Process	Description
1	Data Collection	Gather large parallel corpora (texts in the source and target languages)
2	Data Preprocessing	Clean, tokenize, and normalize text data
3	Model Architecture	Select neural architecture (Transformer, seq2seq, etc.)
4	Training	Train the model on parallel texts to learn language mappings
5	Encoding	Convert source text into numerical representations (embeddings)
6	Context Analysis	Analyze linguistic context, semantics, and relationships
7	Translation Generation	Generate target language text based on encoded representations

8	Decoding	Convert numerical representations back to text in the target language
9	Post-processing	Apply grammatical rules and formatting to improve output
10	Quality Evaluation	Assess translation quality using metrics like BLEU, METEOR, etc.
11	Refinement	Fine-tune the model based on evaluation results
12	Deployment	Implement the translation system in a real-world environment

This table outlines the general algorithm used in modern AI translation systems. Leading solutions, such as Google Neural Machine Translation, DeepL, and Meta's NLLB, rely on transformer-based models to achieve high accuracy and natural-sounding translations. Automatic translation based on artificial intelligence has become an integral part of the modern world, greatly facilitating international communication, business processes, and access to information in different languages. The evolution of translation technologies from statistical methods to neural networks, including transformational models, has significantly improved the accuracy and naturalness of texts [4, p. 1].

The main advantages of AI translation include high processing speed, scalability, low cost, and accessibility, making it an indispensable tool in many areas. However, certain limitations remain, including loss of context, inaccurate translation of complex terminology, stylistic errors, and data security risks. Nevertheless, modern translation systems are constantly improving thanks to a hybrid approach that combines machine analysis with human editing. This allows for high translation quality while maintaining a balance between speed and accuracy. In the future, AI translation development will be focused on in-depth contextual understanding, adaptation to specific industries, and individual user customization, which will make it even more efficient and accurate.

References:

1. Gerasymenko, O. O. Machine Translation in Professional Communication: Opportunities and Limitations. Kyiv: Naukova Dumka, 2018. 256 p.

2. Shevchenko, I. V. Translation Automation and Its Role in Intercultural Communication. Kharkiv: V. N. Karazin Kharkiv National University, 2020. 198 p.

3. Vasilieva, M. L. Technical Translation and Machine Translation: Problems and Prospects for Development. Lviv: Lviv National University, 2019. 312 p.

4. Ivanov, P. M. Machine Translation in the Context of Global Communication. London: Routledge, 2021. 274 p.

Носаченко В. В., здобувачка
Подвойська О. В., к. філол. н., доцентка
Херсонський національний технічний університет

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ МЕТАФОР У НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКОМУ СПОРТИВНОМУ ДИСКУРСІ

Переклад спортивного дискурсу є однією з актуальних проблем сучасного перекладознавства, оскільки цей тип текстів характеризується високою динамічністю та насиченістю емоційним забарвленням. Спортивна лексика часто містить спеціалізовані терміни, культурно забарвлені елементи, а також метафори, які вимагають особливого підходу до перекладу [1, с. 178]. Мета цього дослідження – визначити характерні особливості перекладу метафоричних виразів у спортивному дискурсі з німецької мови на українську.

Спортивний дискурс можна розглядати як різновид публіцистичного стилю, який охоплює комунікацію, пов'язану зі спортом: що до новин, аналітики, коментарів тощо. Його особливістю є великий обсяг технічної та специфічної лексики, а також прагнення до створення яскравих, емоційно насичених текстів [1, с. 178]. Спортивний дискурс виступає засобом популяризації спорту, єднає спільноти довкола змагань і створює певний культурний контекст для сприйняття спортивних подій.

Метафора як предмет дослідження приваблює своєю багатогранністю та різноманіттям функцій, зокрема здатністю представляти світ багатовимірно, полікультурно та полікодово, через множинність образів і конотацій.

Метафора є когнітивним і літературним інструментом, що дозволяє пояснювати та інтерпретувати одне явище через інше, використовуючи елементи образності та асоціативності. Метафора – це засіб розуміння і переживання одних видів досвіду в термінах інших. Це робить метафори не лише мовним явищем, а й основою нашого мислення та сприйняття світу [3, с. 55].

Різні народи знаходять унікальні способи переходу від позамовної реальності до концепту і його словесного вираження. Таким чином, метафори відіграють важливу роль у розкритті національних особливостей сприйняття світу, мислення та словесної творчості [2, с. 24].

Культурологічний аспект метафор найбільш яскраво проявляється під час перекладу з однієї мови на іншу. Часто це унеможливлює дослівний

переклад, змушуючи перекладача підбирати еквіваленти відповідно до особливостей мови перекладу [4, с. 181].

Це свідчить про те, що для успішного перекладу метафор необхідно, щоб перекладач міг розуміти світ з точки зору носія вихідної мови [5]. Це важливо, оскільки у висловлюваннях учасників міжкультурної комунікації можуть бути приховані смисли, адекватне розуміння яких безпосередньо впливає на результативність перекладу.

Спортивний дискурс цікавий своєю інтегративною роллю у світі. Часто на міжнародних змаганнях зустрічаються «різномовні» та «різнокультурні» учасники, що спонукає перекладачів звертати більше уваги на специфіку цього комунікативного простору у різних етнолінгвокультурах.

Наші спостереження показують, що переклад метафор у спортивному дискурсі ще недостатньо вивчений у теоретичному та практичному аспектах. Далі ми детально розглянемо проблему розуміння метафор у спортивній комунікації, демонструючи, які труднощі можуть виникати у не носіїв мови при роботі з метафорами, що відображають інший культурний світогляд.

По-перше, розглянемо метафори на основі релігійного поняття. Наприклад, вираз «*der Fußballgott*» викликає асоціацію з божественним ставленням до талановитого гравця. Проблема перекладу полягає в тому, щоб передати глибоку пошану, уникаючи можливих релігійних суперечностей. Тому культурна адаптація стає доречною трансформацією, застосовуючи такі вислови як «*футбольний геній*» або «*король футболу*», що зберігають необхідний сенс без релігійних конотацій: *In der letzten Minute hat der* ***Fußballgott*** *nochmals zugeschlagen und das Spiel entschieden* [7]. *– В останню хвилину* ***футбольний геній*** *знову проявив себе і вирішив результат матчу.* Аналогічний підхід можна застосувати до терміна «*der Tempel*», що позначає стадіон як «*храм*». У цьому випадку стадіон асоціюється з місцем великого значення, що потребує відповідної адаптації в цільовій культурі. Замість того, щоб дослівно перекладати цей вираз на українську, що може створити небажані релігійні асоціації, перекладач може обрати інший тип метафори – фізіологічну. Наприклад, переклад «*серце німецького футболу*» ефективно передає значущість стадіону як центрального елемента німецької футбольної культури, зосередження емоцій і підтримки: *Das Stadion gilt als der* ***Tempel*** *des deutschen Fußballs* [7]. *– Цей стадіон вважається* ***серцем німецького футболу***.

Перейдемо до аналізу військових метафор у спортивному дискурсі, таких як «*die Schlacht*», що буквально перекладається як «*битва*». Ця метафора покликана передати інтенсивність та напругу гри, підкреслюючи

енергійність і боротьбу на полі. Проте її буквальне використання може викликати небажані асоціації з насильством, що не завжди відповідає намірам авторів в спортивному контексті.

Експлікація може бути застосована для м'якшого відображення цього образу, перетворюючи його у вирази «*запеклий матч*» або «*боротьба на полі*». Такі перекладні рішення забезпечують збереження емоційного напруження і динамічності, які є суттєвими для опису подій на футбольному полі: *Die Partie zwischen den beiden Teams war eine echte* ***Schlacht*** [8]. *– Матч між двома командами був справжньою* ***боротьбою на полі***. Проте, якщо в оригінальному тексті наголошується на боротьбі за перемогу, і це є ключовим елементом передачі азарту й наполегливості в грі, в деяких випадках вдалим може бути переклад на зразок «*справжня битва за перемогу*». Це зберігає первинний задум автора і передає дух змагання, не переходячи в негативну область насильства.

Тож, зі збереженням певного контексту та інтенції, можна аргументувати залишення метафори в оригінальному значенні, особливо коли це підкреслює зусилля гравців. У нашому прикладі: «*Die Partie zwischen den beiden Teams war eine echte* ***Schlacht***» можна передати як «*Матч між двома командами був справжньою* ***боротьбою на полі***» або в контексті змагання «*справжньою битвою за перемогу*», залежно від конкретної ситуації та тональності тексту.

Образи техніки у футболі акцентують на потужності та автоматизмі. Наприклад, «*die Tormaschine*» передає уявлення про гравця як про ефективний механізм для забиття голів. Застосування калькування з адаптацією дає змогу передати лексему як «*машина для голів*», що дозволяє зберегти оригінальну метафоричність: *Der Stürmer hat sich als wahre* ***Tormaschine*** *erwiesen* [6] *– Форвард показав себе як справжній* ***автомат для забивання голів.*** Використання в перекладі фрази «*автомат для забивання голів*» зберігає технічний акцент, відповідний оригінальній метафорі, яка підкреслює потужність і безперервну ефективність гравця на полі. Такий підхід дозволяє вдало передати початкове метафоричне значення, підтримуючи первинний образ ефективного механізму. Це рішення не лише зберігає оригінальність та точність образу, але й забезпечує його когнітивну складність для українського читача, дозволяючи зрозуміти ідею автоматизму і неперебірності в контексті футбольної гри.

Рослинні образи, такі як «*das Fallobst*», позначаючи слабку команду, часто вимагають смислової заміни на кшталт «*аутсайдер*», яким можна відобразити сутність без прямої метафоричності: *In dieser Saison wirkt die Mannschaft wie das* ***Fallobst*** *der Liga* [7]. *– Цього сезону команда грає як* ***аутсайдер*** *ліги*. У зооморфних метафорах, таких як «der Kettenhund», що

описує завзятого захисника, доцільно застосувати метафоричне модулювання, використовуючи міфологічний образ «*цербер*»: *Der Verteidiger spielte wie ein echter* ***Kettenhund*** *und ließ seinem Gegner keine Chance* [8]. – *Захисник грав як справжній* ***цербер****, не залишивши супернику жодного шансу*. Це формулювання зберігає насиченість образу, акцентуючи на безжальному та непохитному контролі захисника над своїм полем впливу.

Мистецькі метафори, такі як «*der Ballkünstler*», передають майстерність гравця. Використовуючи функціональний еквівалент, ми можемо перекласти її як «*віртуоз своєї команди*», що підтримує ідею творчої віртуозності: *Er ist bekannt als der* ***Ballkünstler*** *der Mannschaft* [8]. – *Він відомий як* ***віртуоз*** *своєї команди*.

До того ж, медичні терміни, такі як «*die Pille*», можуть вимагати творчого підходу при перекладі, щоб зберегти метафоричність і образність. Так, речення «*Er trat die* ***Pille*** *mit voller Wucht ins Tor*» [6] може бути перекладено як «*Він запустив* ***гол-ракету*** *у ворота противника*». Такий переклад зберігає метафору та образність, адже форма пігулки нагадує капсулу, мов ракета, і відповідно передає потужність і неспинність удару. Це дозволяє не тільки передати зміст, але й зберегти конотацію ефективності дії, що є важливим при описі динамічних моментів у спортивному дискурсі.

Орієнтаційні метафори, такі як «*der Aufstieg*», часто передаються буквально як «*підйом*», доповнюючи поясненням «*на вершину таблиці*» для повноти картини. У нашому випадку, аби передати не лише буквальне значення, але й підсилити семантичний відтінок, переклад може виглядати наступним чином: *Das Team hat den* ***Aufstieg*** *an die Spitze der Tabelle geschafft* [7]. – *Команда* ***підкорила вершину турнірної таблиці***. Використання дієслова «*підкорила*» підкреслює зусилля, вкладені гравцями в цей результат, надаючи фразі додаткового емоційного забарвлення і показуючи величину спортивного досягнення.

І, нарешті, метафори, засновані на назвах побутових речей, такі як «*der Staubsauger*», які описують захисні дії, можуть бути адаптовані для збереження функціональності й точності оригіналу як «*чистильник*»: *Der Mittelfeldspieler agierte als* ***Staubsauger*** *und räumte hinten ab* [8]. – *Півзахисник, мов* ***чистильник****, змітав усе на своєму шляху в обороні*.

Застосування цих трансформацій є ключовим для забезпечення точності та відповідності в метафоричному перекладі, що дозволяє зберігати оригінальний зміст та тон в українській мові. Це досягається шляхом збереження лінгвістичної і, за необхідності, культурної адаптації метафор, що є важливим для успішного перекладу. Однак, коли йдеться про інтернаціональні поняття, такі як спорт, культурна адаптація може

бути менш актуальною. У таких випадках важливо зберегти конотації метафори, щоб допомогти читачу скласти візуальне уявлення, передане в оригіналі. Перекладач має прагнути залишити у читача те саме враження та «післясмак», що й після прочитання оригіналу, уникаючи надмірної нейтральності, яка може послабити емоційний відгук тексту.

Таким чином, метафори в німецькому спортивному дискурсі грають ключову роль у формуванні образності та передачі емоційності текстів. Вони відображають як лексико-семантичні, так і культурні норми, що робить їх складними для перекладу. Релігійні, мілітарні, технічні, природні та мистецькі метафори, які пронизують спортивний дискурс, вимагають застосування різноманітних перекладацьких трансформацій для збереження смислового багатства.

Перекладачі використовують культурну адаптацію, експлікацію, калькування з адаптацією, конкретизацію та описовий переклад, щоб ефективно передати значення німецьких метафор на українську мову. Це дозволяє зберегти не тільки точність, а й емоційне навантаження, притаманне оригінальним текстам

Отже, успішний переклад метафор у спортивному дискурсі не лише збагачує українську мову яскравими і точними виразами, але й сприяє глибшому розумінню культурних взаємин між мовами. Це є важливим кроком до інтеграції світового спортивного досвіду у локальний мовний простір, забезпечуючи ширший доступ до культурного обміну та взаєморозуміння.

Література:

1. Бабенко О.В., Шекера О.О. Спортивний інтернет-дискурс як предмет лінгвістичного дослідження. *Молодий вчений. Філологічні науки*. 2017. С. 178-181.

2. Бєлих О. М. Практика перекладу з німецької мови: методичні рекомендації. Луцьк: П.П. Іванюк, 2014. 95 с.

3. Блощінська О. В. Метафора як засіб формування термінолексики футболу. *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики*. Київ: КНУ ім. Т. Шевченка, 2012. Вип. 21. С. 55–60.

4. Кияк Т. Р., Огуй О. Д., Науменко А. М. Теорія та практика перекладу німецької мови. Підручник для студентів вищих навчальних закладів. Вінниця: Нова книга, 2006. 592 с.

5. Козак А. В. Формування перекладацької культури та професійно важливих якостей спеціаліста-перекладача: теоретичний аспект, 2009. URL: http:// nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Npdntu_pps/2009_3/kozak.pdf

6. 1&1.URL: https://home.1und1.de (дата звернення: 22.01.2025).

7. Kicker.de. URL: https://www.kicker.de (дата звернення: 22.01.2025).

8. Sportbild.bild.de. URL: https://sportbild.bild.de (дата звернення: 22.01.2025).

Паслєд В. О., здобувачка
Стеценко Н. М., к. пед. н., доцентка
Херсонський національний технічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОМОВНОГО ТЕЛЕСЕРІАЛУ «ШЕРЛОК» УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Телесеріал «Шерлок» («Sherlock») – сучасна (2010 – 2017рр.) адаптація класичних творів Артура Конан Дойла, що поєднує традиційний детективний жанр з інноваційними художніми прийомами. Його популярність зумовлена нестандартним підходом до подачі матеріалу, де події класичних історій переносяться у реалії XXI століття; динамічним монтажем, стилістичною візуалізацією мислення головного героя, а також вдало підібраним акторським складом. Важливу роль у створенні атмосфери відіграють автентичні локації Лондона та оригінальний музичний супровід, що підкреслює напруженість й інтелектуальну глибину сюжету.

Однією з головних проблем перекладу серіалу «Шерлок» є збереження гри слів та стилістичних особливостей мовлення персонажів. Переклад гри слів у межах аудіовізуального контенту є надзвичайно складним завданням через обмеження субтитрування та різницю між мовними структурами [2, с. 186]. В оригінальному тексті часто зустрічаються слова з подвійним значенням, а також каламбури, які складно адаптувати українською мовою без втрати змісту. Крім того, у серіалі активно використовуються культурні відсилання, зокрема й до оригінальних творів Артура Конан Дойла, що допомагають глядачам глибше зануритися в сюжет і розпізнати приховані смисли.

Переклад ідіом та фразеологізмів у телевізійних шоу часто викликає труднощі, особливо коли вони мають культурне підґрунтя або алюзію до літературних джерел [1, с. 3].

Так, у «Спілці рудих» Шерлок Голмс називає справу Джейбза Вільсона «задачею на три трубки», маючи на увазі, що для її розв’язання йому потрібно викурити три трубки. В адаптації серіалу цей момент переосмислено відповідно до сучасних реалій: оскільки Шерлок більше не палить, бо вважає це незручним у Лондоні, він використовує три нікотинових пластирі і каже: *It’s a three-patch problem.*

Для англомовної аудиторії, знайомої з першоджерелом, алюзія є очевидною. Проте передача цієї відсилки для україномовних глядачів

виявилася складною. У перекладі було використано лексико-граматичну трансформацію, що змінила структуру виразу: *На кожен по задачі*. Такий варіант передає загальну ідею, проте втрачає зв'язок із першоджерелом. Точнішим перекладом було б «Це задача на три пластирі», що дозволило б зробити відсилання впізнаваним для глядача.

Окремо розглянемо три основні види перекладацьких трансформацій: граматичні, лексичні та лексико-граматичні, що були використані при адаптації серіалу українською мовою.

Граматичні трансформації

а) Інверсія.

Інверсія виділяється на фоні граматично правильних конструкцій англійської мови, створюючи ефект підсилення (емфазу). Вона може набувати різних форм, зокрема, у наступному прикладі обставина місця передує головним членам речення, а сама конструкція починається з прийменника:

On my desk, the number!

У цьому випадку інверсія додатково підсилюється еліпсисом, оскільки присудок відсутній. Оклична інтонація та емоційний стан мовця додатково посилюють експресію. У перекладі було застосовано транспозицію (зміну порядку слів), що призвело до втрати експресивності: ***Номер на столі!*** Оскільки в українській мові відсутність присудка зазвичай не сприяє підсиленню виразності, перекладений варіант виглядає нейтральним, а не емоційно насиченим, як в оригіналі.

б) Еліпсис.

Еліпсис - навмисне пропущення головного або другорядного члена речення, що легко відновлюється адресатом. В англійській мові, де граматична структура упорядкована, еліпсис створює додаткову емфатичність, підкреслюючи ключові елементи висловлювання. Наприклад:

***Not your father**, this is a young man's gadget. – **Не батько**, такими користується молодь.*

У першій частині речення пропущений як підмет, так і присудок, що підсилює акцент на змісті висловлювання. В українському перекладі також використано еліпсис (пропущений підмет "це"), що дозволило передати стилістичний ефект. Проте, через більш гнучкі правила граматичної повноти в українській мові, експресивне навантаження фрази дещо знижене порівняно з оригіналом.

в) Дослівний переклад.

Дослівний переклад передбачає точне збереження синтаксичної структури та лексичного складу оригіналу, без стилістичних або граматичних змін. В аудіовізуальному перекладі цей прийом

застосовується коли англійське речення можна передати українською мовою без спотворення змісту чи необхідності перебудови.

Вимоги до презентації субтитрів на екрані пояснюють необхідність більш точного повторення синтаксичної структури фрази при перекладі [4]. Наприклад: *Work is the best antidote to sorrow. – Праця – найкращі ліки від скорботи.*

Цей вислів у книзі Голмс каже Ватсону, а у серіалі він звертається до місіс Хадсон. Перекладач використав той самий варіант, що і в українському перекладі В. Панченка, зберігаючи автентичність цитати.

Лексичні трансформації

а) Конкретизація.

Конкретизація передбачає заміну слова або виразу з широким значенням на більш вузький відповідник, що уточнює зміст висловлювання.

*Jim works in **I.T.** upstairs – Джим у **комп'ютерному відділі** працює.*

У цьому випадку широке поняття *I.T. (інформаційні технології)* передано більш вузьким значенням *комп'ютерний відділ*. Така конкретизація переважно не впливає на основну стилістичну функцію вислову.

б) Генералізація.

Генералізація – заміна вузькоспеціалізованих мовних одиниць загальними відповідниками. Наприклад:

***The Mall**, please – В **центр**, будь ласка.*

Лексико-граматичні трансформації

а) Антонімічний переклад.

Використання антонімічного перекладу при перекладі кінофільмів за допомогою субтитрів є наслідком відмінності в синтаксичних структурах англійської та української мов. У більшості випадків антонімічний переклад застосовується через сполучення негативної частки і негативного префікса [3, с. 165].

Крім того, використання антонімічного перекладу допомагає зробити текст перекладу більш адекватним з точки зору граматики української мови. Наприклад:

*Your face is tanned, but **no tan** above the wrist - Обличчя засмагле, але вище зап'ястя шкіра біла*

б) Компенсація.

Однією з особливостей перекладу кінофільмів іноземною мовою за допомогою субтитрів є необхідність збереження образності і експресивності мови у діалогах персонажів.

У разі втрати при перекладі одного або декількох стилістичних прийомів, використаних у мовленні персонажів, перекладач може

компенсувати їх іншим способом [3, с. 165]. При цьому в інших видах перекладу прийом компенсації застосовується не обов'язково в тому самому місці, де був втрачений один із смислових або стилістичних елементів. Часто при перекладі кінофільму за допомогою субтитрів це не представляється можливим. Прийом компенсації може застосовуватися тільки у межах окремо взятої фрази. Наприклад:

Oh, yes, we meet up every Friday for ***fish and chips****! - О, так, щоп'ятниці до* ***Макдональдсу*** *разом ходимо*

в) Описовий переклад.

Використання описового перекладу при перекладі кінофільмів за допомогою субтитрів видається недоречним, оскільки даний прийом істотно ускладнює синтаксичну структуру субтитрів, що призводить до порушення синхронності і ускладнює сприйняття інформації, що відтворюється на екрані. Прикладів застосування описового перекладу при перекладі серіалу «Шерлок» виявлено не було.

Загалом, переклад англомовних аудіовізуальних текстів українською мовою є складним і трудомістким процесом, що вимагає від перекладача не тільки знання мов, а й культурного та соціального контексту. Однак, завдяки вдалому використанню відповідного комплексу прийомів та методів, можна досягти якісного та достовірного перекладу аудіовізуальних текстів українською мовою, що зробить їх доступними для широкої аудиторії та сприятиме розвитку міжкультурного обміну.

Література:

1. Labarta Postigo M. Multilingual Translation of English Idioms in Internet-based TV series: A Contrastive Approach. L2 Journal. 2021. Vol. 13, no. 1. P. 1–19.

2. Williamson L., de Pedro Ricoy R. The Translation of Wordplay in Interlingual Subtitling. Babel. 2014. Vol. 60, no. 2. P. 164–192.

3. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу: Навч. посібник для студентів філологічних факультетів університетів. Київ: Юніверс, 2003. 280 с.

4. Легейда А. В. The art of screen adaptation recognizing semiotic differences or thinking outside the page. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія "Лінгвістика". 2013. № 20. С. 184–191.

Піка Д. Д., здобувачка
Приходько О. О., ст. викладачка
Херсонський національний технічний університет

НАСКІЛЬКИ КОРИСНИЙ МАШИННИЙ ПЕРЕКЛАД?

Чи доводилося вам, незважаючи на ваш фах, мати справу з машинним перекладом? Які у вас враження? Ми певні, що відповідь на перше запитання позитивна, адже кожен з нас хоча б раз у житті користувався онлайн-перекладачем. Одним з найвідоміших прикладів є Гугл-перекладач, доступ до якого отримати, ймовірно, найлегше. Проте отримання легкого доступу до будь-чого зазвичай є показником поганої якості. Чи подібна стосується це онлайн-перекладачів? Безумовно.

Проте повернемося до другого запитання: які враження у вас залишилися після використання онлайн-перекладача? Скоріш за все, відповіддю буде «жодних», або «негативні». Ми робимо такі висновки не лише тому, що особисто мали неприємний досвід роботи з онлайн-перекладачем, а тому, що багато інших людей також мають певні претензії до роботи подібних застосунків.

Давайте-но перелічимо кілька недоліків у роботі онлайн-перекладачів, щоб було зрозуміліше, про що йде мова. Першим і головним пунктом у списку, звичайно, є неточність. Особливо, коли мова йде про безкоштовні перекладачі. Візьмемо, наприклад, той самий Гугл-перекладач про який згадувалося раніше. Подивимося, як він перекладе фрагмент із книги, яка є частиною відомої серії романів про учня магічної школи – Гаррі Поттер та філософський камінь:

«*The Gryffindor first years followed Percy through the chattering crowds, out of the Great Hall, and up the marble staircase. Harry's legs were like lead again, but only because he was so tired and full of food. He was too sleepy even to be surprised that the people in the portraits along the corridors whispered and pointed as they passed, or that twice Percy led them through doorways hidden behind sliding panels and hanging tapestries. They climbed more staircases, yawning and dragging their feet, and Harry was just wondering how much farther they had to go when they came to a sudden halt*.» [1, с. 144].

«*Ґрифіндорські перші роки пішли за Персі крізь балакучий натовп, вийшли з Великої зали й піднялися мармуровими сходами. Ноги Гаррі знову стали як свинці, але лише тому, що він був такий втомлений і наївся. Він був надто сонний, щоб навіть дивуватися тому, що люди на портретах уздовж коридорів шепочуться й показують пальцями, проходячи повз них, або що двічі Персі провів їх через двері, сховані за розсувними панелями та гобеленами. Вони піднімалися ще сходами, позіхаючи й волочачи ноги, і*

Гаррі просто гадав, скільки ще їм залишилося йти, коли вони раптово зупинилися.»

Як можете побачити, помилки присутні та більш ніж очевидні. Нумо розглянемо декілька з них: *The Gryffindor first years* було перекладено дослівно, як *Ґрифіндорські перші роки,* в той час, як *first years* у цьому контексті означає *першокласники*; *Він був надто сонний, щоб навіть дивуватися тому, що люди на портретах уздовж коридорів шепочуться й показують пальцями, проходячи повз них…* у цьому реченні, нехай загалом воно перекладено правильно, присутня доволі серйозна помилка, яка фактично змінила зміст. Бо саме першокласники проходили повз портрети, а не навпаки.

Другим недоліком, який можна зазначити, є беземоційність. Можливо хтось і стверджує, що емоційне забарвлення перекладу не є обов'язковим (там, де воно дозволено), не варто заперечувати його важливість. Точний переклад це чудово, проте при перекладі художньої літератури перекладач має на меті зберегти емоційність твору, можливо навіть додати більше емоцій. Адже читач бажає зануритися в історію та прожити емоції разом з книжковими персонажами, а не просто прочитати твір. Головними тут є враження від прочитаного, а не сам процес читання.

Третій, та останній недолік, про який варто згадати, це відсутність особисті та будь-яких особливостей у машинному перекладі. Адже навіть якщо порівнювати переклади однієї і тієї ж самої книги від різних авторів – переклади будуть відрізнятися. А все тому, що сприйняття тексту та рівень знань у кожного різний. І це не є чимось поганим. На нашу думку, це саме те, що робить професію перекладача такою цікавою. Адже можна зробити безліч перекладів, і кожен з них буде по-своєму унікальним.

Повернімося назад до машинного перекладу. Незважаючи на всі його недоліки, про які говорилося вище, та багато інших, не згаданих, він виконує певну функцію при перекладі. Машинний переклад не завжди еквівалентний, може бути сповнений помилок, бути нелогічним та навіть не відповідати культурним стандартам, проте попри це все, йому все ще можна знайти застосування.

Візьмемо, наприклад, наукові дослідження, або банальний інтерес дізнатися, як це все працює. Окрім дослідницьких робіт, на машинний переклад також можна частково спиратися під час роботи над власним. Це допоможе, якщо ви не певні, як перекласти те, чи інше речення/словосполучення.

Як підсумок, варто відмітити, що попри всі недоліки, машинний переклад з'явився, перш за все, аби допомагати людям, а не забрати в них роботу. Варто пам'ятати, що будь-який інструмент у вправних руках

майстра може бути використаний з користю, і машинний переклад не є виключенням.

Література:

1. Rowling J. K. Harry Potter and the Philosopher's Stone. United Kingdom, 1997, 223 p.

2. Лапочка. В.О.Актуальні проблеми перекладу: навчальний посібник текстів і вправ для практичних занять та самостійної роботи студентів. Полтава, 2009, 67 с.

3. Шулік С. Актуальні проблеми художнього перекладу. *Перекладацькі інновації* : матеріали V Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Суми, 12-13 березня 2015 р. / Редкол.: С.О. Швачко, І.К. Кобякова, О.О. Жулавська та ін. Суми : СумДУ, 2015. С. 141–143.

Полив'яна Я. В., здобувачка
Французова К. С., к. філол. н., доцентка
Херсонський державний університет

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ ІДІОМ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ У ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ Д. ОВЕНС «ТАМ, ДЕ СПІВАЮТЬ РАКИ»)

Одним із найскладніших завдань у художньому перекладі є відтворення ідіом – стійких словесних виразів, значення яких складно зрозуміти, використовуючи значення лише окремих слів. Ідіоми є невід'ємною частиною будь-якої мови та культури, оскільки вони відображають унікальні особливості мислення, звичаїв і світогляду народу, надають мові образності і колориту, а також допомагають передавати глибину характерів персонажів і створювати відповідну атмосферу.

Метою цього дослідження є аналіз труднощів перекладу англійських ідіом українською мовою у художніх текстах. У якості прикладів були використані уривки з роману Делії Овенс «Там, де співають раки» ("*Where the Crawdads Sing*") [6] та їхні українські переклади, виконані О. Жильниковою [4].

Якість перекладу залежить від майстерності перекладача, його здатності розпізнати ідіоми в контексті та адекватно передати їх у мові перекладу. За словами К. Клауді, перекладачі повинні виконувати роль культурних і мовних медіаторів. Вони мають знати особливості вихідної та цільової мов, а також специфіку їх культури щоб мати можливість порівнювати та аналізувати географічні, історичні, соціальні та культурні

характеристики двох мовних спільнот і розробляти методи для подолання культурних відмінностей [5, с. 175].

Отже, головне завдання перекладача полягає у збереженні унікальності ідіоми, одночасно забезпечуючи її зрозумілість для носіїв іншої культури. Досягнення цієї мети вимагає ретельного застосування відповідних перекладацьких стратегій. М. Нагорна виокремлює два основні шляхи перекладу стійких словосполучень: фразеологічний та нефразеологічний. Кожен із них має свої підходи та методи, що дозволяють передати зміст оригіналу найбільш відповідним способом [3, с. 47].

Фразеологічний переклад включає використання фразеологічного еквівалента та аналога. Цей метод найкраще зберігає образність та експресивність оригіналу. Фразеологічний еквівалент застосовується, коли в мові перекладу існує фразеологізм, який повністю передає зміст і образи оригіналу. «Ідіоматичний аналог – це образна фразеологічна одиниця в українській мові, аналогічна за змістом англійській ідіомі, проте заснована на іншому образі» [1, с. 12].

Нефразеологічні способи перекладу застосовуються, коли фразеологізм не має відповідного аналога або еквівалента в мові перекладу. Серед них найбільш розповсюдженими є калькування, описовий переклад та контекстуальні заміни. Калькування передає образ оригіналу через дослівний переклад частин фрази. Калькування не є найкращим способом перекладу для ідіом, адже певний образ може бути незрозумілим читачеві, хоча й зберігається культурна специфіка вихідного тексту. Описовий переклад застосовується у випадках, коли дослівний переклад може призвести до неприродного звучання або є незрозумілим для читача. Контекстуальні заміни у перекладі полягають у тому, що перекладач обирає український фразеологізм, який, хоч і не є точним відповідником англійського виразу за значенням, але ефективно передає його суть у конкретному контексті [3, с. 48].

Оскільки ідіоми відображають культурні та національні особливості, які при перекладі можуть бути втраченими, завдання перекладача полягає в тому, щоб знайти таку мовну одиницю, яка зберігає не лише зміст, але й емоційний відтінок і культурний контекст оригіналу. Наведемо приклад з роману Делії Овенс «Там, де співають раки»: “*Don’t ya go tellin’ me a story now, Miss Kya.* ***I didn’t jus’ fall off the turnip truck****”* [6]. Якщо ми перекладемо цю ідіому дослівно «*Я ж не тільки-но впав із воза з ріпою*», то для українського читача зміст цього виразу залишається незрозумілим. В оригінальному творі герой використовує цей вислів, щоб підкреслити свою обізнаність і недовіру до слів інших людей, маючи на увазі, що він не настільки наївний, щоб вірити вигаданим історіям. Це добре відображено в

перекладі роману «*Лишіть свої казочки для когось іншого, міс. Я не вчора на світ народився*» [4], що є прикладом ідіоматичного аналогу.

Багато англійських ідіом мають специфічний культурний підтекст і можуть бути незрозумілими або навіть безглуздими для носіїв іншої мови. Наприклад, у фрагменті *"For a while she was so stiff she couldn't swallow, but on cue, the familiar songs of tree frogs and katydids filled the night.* ***More comforting than three blind mice with a carving knife****"* [6] автор посилається на англійську дитячу пісеньку "Three Blind Mice", яка добре відома англійськомовній аудиторії. Вона має веселу мелодію, але її сюжет досить похмурий – фермерська дружина відрізає хвости трьом сліпим мишам. Автор розширює цей образ, додаючи *"carving knife"* ("різницький ніж"), що створює тривожний і іронічний ефект. Замість очікуваного заспокійливого образу виникає відчуття небезпеки, яке відображає внутрішній стан головної героїні. Перекладацьким рішенням О. Жильникової став такий варіант: *«Їх пісні заспокоювали краще од колискової»* [4]. У цьому випадку перекладачка відмовилася від прямого перекладу й калькування, щоб створити текст, який є зрозумілим для українського читача. Оригінальний вислів побудований на іронічному контрасті: він використовує тривожний і гротескний образ, що відсилає до відомої дитячої пісеньки. У культурі англійськомовних читачів він викликає одночасно знайоме та напружене враження. В українському перекладі образ значно спрощений і стилістично змінений. Таким чином, у результаті заміни складного, багаторівневого іронічного образу на образ, що є звичним і позитивним для української культури, виникає адаптація з урахуванням культурного контексту.

Н. Береговенко зазначає, що під час перекладу фразеологізмів важливо не лише зберегти їхній зміст і образність, але й знайти у мові перекладу відповідник, який точно відтворюватиме стилістичне забарвлення вислову [2, с. 148]. Проілюструємо це прикладом:*"Damn ya, Jodie!* ***Shit fire an' fall in****. You just shit fire an' fall in it"* [6]. Тут зазначена ідіома виражає сильне обурення і роздратування героїні та демонструє приклад застосування аналогу та контекстуальної заміни, адже перекладачка обрала вислів «*А щоб тебе муха вбрикнула, Джоді! Най тебе шляк трафить, чуєш? Шляк трафить!»* [4], що є відображенням адаптації оригінального виразу до української мови. Цей переклад не є дослівним, він зберігає емоційну інтенсивність і виразність оригіналу, передаючи відповідний контекст і образність для українського читача.

Проблема перекладу ідіом ускладнюється й тим, що значення слова часто залежить від його лексико-фразеологічного оточення. Це явище, яке розглядається багатьма лінгвістами, полягає в тому, що сенс слова не обмежується лише його денотацією, тобто основним значенням, а також

визначається словами, що його оточують, і контекстом, який надає йому точнішого змісту. Труднощі часто виникають у необхідності розрізняти фразеологічний зворот і вільне словосполучення, адже в залежності від контексту деякі сталі вирази можуть функціонувати в обох ролях. Тому вже на першому етапі перекладу існує значний ризик помилитися, оскільки розпізнати ідіоми можна лише з огляду на контекст і загальну логіку висловлювання. Така помилка може призвести до спотворення змісту оригінального тексту. Під час перекладу ідіом важливо передати не тільки їхній зміст, але й стилістичний відтінок та емоційну виразність, які значною мірою залежать від контексту й не можуть бути точно передбачені жодним словником [1, с. 12].

Наведемо яскравий приклад з роману: "*Or the paddle he kept by the porch door; the* ***"welcome bat,"*** *Jodie had called it"* [6]. У цьому випадку надзвичайно важливим є контекст, у якому автор використовує цю фразу. Цей вираз містить елемент іронії, адже слово *"bat"* ("весло") тут має не буквальне значення, а відіграє роль своєрідної метафори для відображення засобу покарання. Таким чином, створюється контраст між звичайною асоціацією слова «гостинність» і насильницьким значенням «весло». У перекладі важливо зберегти цю іронію та контраст. Розглянемо, як перекладачка О. Жильникова відтворила цю ідіому в романі: *«Або огріє веслом, що стоїть біля дверей, яке Джоді охрестив "веселим"»* [4]. Цей переклад є частковим еквівалентом, що передає значення через контекстуальну заміну, адаптуючи образ для українського читача, зберігаючи важливі елементи оригінального смислу, стилістики й емоційного забарвлення.

Інший приклад: *"Ah b'leeve ya deaf and dumb* ***as all git-out****"* [6]. В образному значенні він позначає найвищий ступінь чогось, зокрема дурості чи мовчазності. Відтворивши цю ідіому українською мовою *«Ти, певно, в нас глуха дурепа*!» [4], перекладачка вдало адаптувала вислів відповідно до цільової аудиторії. Хоча в англійській мові вислів *"as all git-out"* позначає найвищий ступінь чогось, у перекладі цей аспект частково опускається, але компенсується використанням слова «*певно*», яке передає відтінок невіри або іронії. Оригінальна фраза передає емоційно насичений, дещо грубий тон. Перекладачка передає цю стилістику через вибір слова «*дурепа*», яке відповідає розмовному, навіть зневажливому забарвленню оригінального тексту.

Отже, переклад англійських ідіом у художніх текстах вимагає значної майстерності, оскільки важливо зберегти не тільки зміст, але й стилістичну і жанрову відповідність, емоційну забарвленість та культурний контекст оригіналу. Для цього перекладачі використовують різні підходи, серед

яких можна виокремити такі, як фразеологічні еквіваленти, ідіоматичні аналоги, калькування, описовий переклад і контекстуальні заміни.

Література:

1. Алиєва А. Д., Костик Є. В. Особливості перекладу англійських ідіом. *Нова філологія*. (89). 2023. С. 9–14.

2. Береговенко Н. С. Особливості перекладу фразеологічних одиниць англійської мови на українську. Механізми захисту прав людини в умовах євроінтеграції України : мат-ли міжнар. наук.-практ. конф. Біла Церква. 2016. С. 147–151.

3. Нагорна М. Основні шляхи перекладу фразеологізмів українською мовою. *Наука. Освіта. Молодь*. Умань. 2016. № 2. С. 47–48.

4. Овенс Д. Там, де співають раки. / пер. з англ. О. Жильникової. Х. : Віват, 2021. 432 с.

5. Klaudy K. Languages in Translation. Lectures on the Theory, Teaching and Practice of Translation. Budapest: Scholastica, 2003. 473 p.

6. Owens D. Where the Crawdads Sing. New York: G. P. Putnam's Sons, 2018. 384 p.

Rafalskyi O. V., Student
Kuprikova S. V., PhD in Pedagogy, Associate Professor
Private Institution of Higher Education "Rauf Ablyazov East European University"

TRANSLATING HUMOR: HOW TO CONVEY WORDPLAY AND CULTURAL NUANCES

Humor is an essential element of human communication, capable of bridging cultural gaps or reinforcing them. Translating humor is one of the most intricate tasks a translator can face, as it involves navigating linguistic subtleties, cultural norms, and contextual relevance. Unlike literal translation, humor demands a creative approach that ensures the target audience experiences a similar emotional and intellectual response to the original content. This paper explores the complex nature of humor in translation, the difficulties it presents, and the strategies employed to overcome these challenges, with a particular focus on wordplay and culturally embedded humor.

Humor often relies on linguistic features such as phonetics, syntax, and semantics, which do not always have direct equivalents in other languages. Many jokes are built on wordplay, which includes puns, homonyms, double meanings, and phonetic similarities. These linguistic elements create an immediate challenge, as translating them word-for-word may strip them of their intended comedic effect. Additionally, humor is deeply rooted in cultural

references, drawing from historical events, social traditions, idioms, and stereotypes that may not be familiar to speakers of other languages. Cultural differences mean that what is humorous in one context may be confusing or even offensive in another. Thus, the translator must consider not only the linguistic structure but also the target audience's cultural framework to maintain the humor's effectiveness.

Translators often encounter idiomatic expressions that have no direct equivalent in the target language. These expressions are deeply embedded in a language's unique worldview, making direct translation impractical. Additionally, humor often carries layers of sarcasm, irony, or satire, which may be misinterpreted without sufficient cultural background [2]. The expectations of the audience further complicate the process, as humor must align with their cultural sensibilities while preserving the comedic intent of the original. The challenge lies in striking a balance between fidelity to the source material and the need for adaptation, ensuring that humor remains accessible and enjoyable to the target audience.

Given the complexity of humor translation, various strategies have been developed to ensure effective transfer of comedic elements across languages. Adaptation is a widely used technique where humor is adjusted to better fit the target culture. This approach often involves replacing culture-specific references with equivalent concepts that resonate with the audience, ensuring that the joke remains relatable. Transcreation, or creative translation, takes this a step further by reimagining the humor entirely while preserving the intended tone and effect. This approach is commonly used in advertising and entertainment, where humor plays a key role in audience engagement.

Another strategy is compensation, where humor that is lost in one part of the text is reintroduced elsewhere to maintain a similar overall comedic impact. This technique is particularly useful in literary translation, where humor may be dispersed throughout the text rather than confined to individual jokes. Phonetic and structural adjustments can also be employed to recreate wordplay in the target language. Although this approach may alter the original wording, it preserves the comedic function and ensures that the audience perceives the humor as intended.

In cases where humor is particularly difficult to translate, explanatory notes may be used to provide additional context. However, this approach is less desirable for jokes relying on timing and spontaneity, as excessive explanation can diminish the humor's effectiveness. In audiovisual translation, such as film and television, localization strategies are often used to modify dialogue, subtitles, or dubbing to align with cultural expectations while preserving comedic intent. These strategies require careful consideration to ensure that humor does not become lost or distorted in translation.

The translation of humor has been widely analyzed in various contexts, including literature, film, television, and political discourse [6]. One notable example is the translation of Shakespearean wordplay, which poses significant challenges due to the complexity of Elizabethan English. Translators often employ a combination of adaptation and transcreation to preserve the humor while making it accessible to contemporary audiences. Similarly, animated films like *Shrek* demonstrate how humor is localized for different markets, with cultural references and wordplay adjusted to suit regional audiences.

Political satire presents another interesting case, as humor in this domain often relies on specific knowledge of current events and political figures. Translating satire requires careful navigation of cultural and political sensitivities to ensure that the intended critique remains clear without causing unintended offense. The balance between accuracy and cultural adaptation is crucial in these cases, as humor can be a powerful tool for social commentary and public engagement.

The process of humor translation is not without ethical dilemmas. One key consideration is the balance between faithfulness to the original text and the need for cultural sensitivity. While humor often thrives on exaggeration and irreverence, it is essential to avoid misinterpretations that could lead to misunderstandings or offense. This is particularly relevant in politically charged humor, where satire may be misread as an endorsement rather than a critique.

Censorship is another concern in humor translation, especially in regions where certain topics are subject to restrictions. Translators must navigate these constraints while maintaining the integrity of the original work. Additionally, it is important to respect the author’s intent, ensuring that humor serves the same function in translation as it does in the source language. This requires a deep understanding of both the linguistic and cultural context, as well as the ability to make informed decisions about when and how to adapt humor for a new audience.

Thus, translating humor is a highly complex task that requires not only linguistic expertise but also cultural insight and creativity. While some jokes may be untranslatable in a literal sense, skilled translators can employ various strategies to ensure that humor resonates with the target audience. The process involves navigating linguistic barriers, cultural references, and audience expectations, all while preserving the comedic essence of the original content. As globalization continues to bring diverse cultures into closer contact, the role of humor translation becomes increasingly significant in fostering cross-cultural communication and understanding. By approaching humor translation with adaptability and creativity, translators can successfully bridge linguistic and cultural gaps, ensuring that laughter remains a universal language.

References:

1. Borysova O. V. Vidtvorennia komichnoho v anhlo-ukrainskomu perekladi yak perekladoznavcha problema (na materiali amerykanskykh animatsiinykh filmiv). *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho*. Seriia: Filolohiia. Sotsialni komunikatsii. Tom 31 (70). № 1 Ch. 3. 2020. S. 76-80.
2. Stoianova T. Osoblyvosti perekladu anhliiskoho humoru ukrainskoiu. *Naukovyi visnyk Pivdennoukrainskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni K. D. Ushynskoho*: Linhvistychni nauky: zb. nauk. prats. Odesa: Astroprynt, 2020. № 31. S. 401-418.
3. Sodel O. S. Inkonhruentnist yak kohnityvnyi mekhanizm stvorennia komichnoho v anhlomovnykh anekdotakh i problema perekladu. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu.* Seriia: Filolohiia. 2018. S. 158–160.Vandaele J. Humor and Translation. In the Routledge Handbook of Translation and Culture. 2019. p. 178-193.
4. Zabalbeascoa, Patrick. Humor and Translation: An Interdiscipline. Humor: *International Journal of Humor Research*, vol. 19, No. 2. 2006. Pp. 185-207.
5. Delabastita D. Wordplay and Translation. In the Routledge Encyclopedia of Translation Studies. 2016. Pp. 290-293.

Ріпа О. І., здобувачка
Хан О. Г., к. філол. н., доцентка
Херсонський державний університет

ПЕРЕКЛАД ПІСЕННИХ ТЕКСТІВ: ОСОБЛИВОСТІ, ТРУДНОЩІ, СТРАТЕГІЇ

Переклад пісенних текстів є складним напрямом художнього перекладу, що потребує врахування мовних, музичних та культурних аспектів. Метою дослідження є аналіз основних особливостей адаптації пісенних текстів, визначення основних викликів у цьому процесі, а також розгляд стратегій, що допомагають зберегти зміст, ритміку та художню виразність перекладеного тексту.

Основні аспекти перекладу пісенних текстів охоплюють кілька важливих моментів, серед яких функціональна структура тексту. Переклад пісень передбачає не лише передачу змісту, а й гармонійне поєднання слів із музичною композицією, що дозволяє зберегти її настрій та мелодійність [1].

Особливу роль у цьому процесі відіграють ритм і рима. Перекладений текст має відповідати музичному розміру та зберігати римовану структуру, що є необхідною умовою для природного звучання пісні [2]. Важливо

також враховувати зв’язок лірики з музикою, оскільки будь-яка зміна в структурі слів може вплинути на загальне звучання композиції.

Ще одним ключовим елементом є культурна адаптація, яка допомагає зберегти оригінальне значення тексту в умовах іншого мовного середовища. Порівняльний аналіз різних методів перекладу дає змогу виявити різноманітні підходи до адаптації пісень, що демонструє широкі можливості цієї сфери[3].

Переклад пісенних текстів супроводжується низкою труднощів, серед яких необхідність збереження змісту. Передача смислового навантаження оригіналу повинна враховувати музичні обмеження, що значно ускладнює завдання. Додатковою складністю є ритмічні обмеження, оскільки перекладений текст повинен ідеально відповідати музичному ритму, що вимагає ретельного добору слів [4].

Культурні розбіжності також можуть стати на заваді точному перекладу. Деякі образи та метафори можуть виявитися незрозумілими для носіїв іншої мови, тому текст потребує адаптації, яка не спотворює його початковий зміст [5]. Окрім того, синхронізація з музикою відіграє вирішальну роль у створенні органічного тексту, що забезпечує природне звучання твору. Фонетична адаптація допомагає зробити текст співучим і зручним для виконання.

Серед стратегій перекладу пісенних текстів виділяють кілька основних підходів. Дослівний переклад використовується у випадках, коли важливо передати зміст із максимальною точністю, навіть якщо це впливає на ритмічність. Адаптаційний підхід дозволяє змінювати текст для відповідності ритму та стилю пісні [1].

Креативний переклад зосереджується на збереженні емоційного змісту композиції, іноді відступаючи від початкового тексту заради відповідності музичному розміру [2]. Технічні методи передбачають застосування цифрових алгоритмів для автоматичної адаптації тексту відповідно до структури мелодії [3].

Переклад пісенних текстів є багатовимірним процесом, що вимагає глибокого розуміння лінгвістичних, музичних та культурних аспектів. Якісний переклад поєднує точність, творчий підхід та гнучкість у адаптації тексту, забезпечуючи його гармонійне звучання у межах музичної композиції.

Література:

1. Тайнель Е.З. Теорія і практика загального музичного виховання за методом відносної сольмізації. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. URL: https://kultart.lnu.edu.ua/wp-

content/uploads/2015/03/Pidruchnyk-Muzychno-pedahohichni-systemy_220509_175107.pdf

2. *Мова. Література. Культура*. Матеріали ІІ науково-практичної конференції. Івано-Франківськ: Видавництво «Молодий вчений», 2024. URL: https://molodyivchenyi.ua/omp/index.php/conference/catalog/book/83

3. Овсянникова-Трель О.А. «Нова простота» як системний жанрово-стильовий феномен сучасної музики. Одеса: ОНМА, 2021. URL: https://odma.edu.ua/wp-content/uploads/2021/09/ovsyannikova-trel-o.a.-monografiya-1.pdf

4. Аспекти історичного музикознавства. Збірник наукових праць. Харків: ХНУМ, 2019. URL: https://aspekty.kh.ua/aspekty19.pdf

5. Янковська Н.О. Музичний текст у кінематографі: теорія та практика. Львів: ЛНМА, 2019. URL: https://lnma.edu.ua/wp-content/uploads/2015/12/diss_yankovska.pdf

Романовська І. В., здобувачка
Гончаренко Н. В., ст. викладачка
Херсонський національний технічний університет

ПЕРЕКЛАД АНГЛІЙСЬКИХ ПРИСЛІВ'ЇВ ТА ПРИКАЗОК З КОМПОНЕНТОМ «КОЛЬОРОНАЗВА»

Переклад прислів'їв та приказок є складним завданням, адже він не лише передає значення, але й враховує культурні особливості мови. Особливий інтерес становлять фразеологізми з компонентом «кольороназва», які часто містять глибокі символічні значення. У даній статті ми розглянемо, як кольори впливають на значення та образність прислів'їв і приказок у англійській мові та особливості їх перекладу.

Фразеологія – це наука, що вивчає фразеологізми, тобто сталі словосполучення, які мають певне значення і використовуються у мовленні. Вона охоплює різноманітні мовні одиниці, такі як прислів'я, приказки, стійкі вирази та фразеологічні звороти [1, с. 89]. Фразеологізми є важливою частиною мови, адже вони не лише збагачують її, але й надають висловлюванням емоційного забарвлення та образності. Дослідженням фразеологізмів займалися такі вчені, як О. Потебня, В. Гнатюк, Л. Булаховський, Ф. де Соссюр, В. Шмідт, К. Фогель, тощо.

У англійській мові фразеологія виконує важливу роль у формуванні мовної картини. Багато англійських фразеологізмів мають історичне коріння і відображають культурні особливості англомовних країн. Наприклад, вирази з компонентами, що стосуються кольорів або природи,

можуть мати специфічні значення, які не завжди легко перекласти [1, с. 34].

Прислів'я та приказки часто містять метафоричні елементи, що робить їх вивчення цікавим і складним. Знання фразеології допомагає глибше розуміти мову, адже фразеологізми є не лише лексичними одиницями, але й культурними знаками, які відкривають двері до менталітету та цінностей народу.

Кольори в мові не лише описують фізичні об'єкти, але й передають емоції, настрої та культурні асоціації. Наприклад, чорний колір може символізувати трагічність або невдачу, тоді – як білий зазвичай асоціюється з чистотою та невинністю [4, с. 93]. У прислів'ях і приказках кольори можуть надавати фразам додатковий відтінок значення:

"Black sheep of the family" – "чорна овечка в родині". Це прислів'я вказує на члена родини, який відрізняється від інших, зазвичай негативно. У перекладі важливо передати цю соціальну динаміку.

"Green with envy" – "зеленіти від заздрощів". Тут зелений колір символізує заздрість.

"Once in a blue moon" – "раз на синю місяць". Це висловлювання описує рідкісні події.

Переклад прислів'їв та приказок завжди є непростим завданням, особливо коли мова йде про фразеологізми, що містять кольороназви. При їх перекладі важливо враховувати кілька ключових аспектів:

1. Символізм кольорів

Кожен колір може мати різні асоціації в різних культурах. Наприклад: червоний у західній культурі часто асоціюється з любов'ю або небезпекою, тоді як у деяких східних культурах він символізує удачу [2, с. 70].

Чорний може означати трагічність або невдачу, тоді як в інших контекстах може символізувати силу чи елегантність.

При перекладі важливо враховувати ці нюанси, щоб зберегти первісне значення.

2. Культурні відмінності

Деякі вислови, що містять кольороназви, можуть не мати еквівалентів в українській мові, або ж можуть мати інше значення. Наприклад: *"Green light"* (зелене світло) в англійській мові означає дозвіл на дію, тоді як в українській мові ця фраза може вимагати пояснення.

Перекладач повинен бути уважним, щоб не тільки передати зміст, але й забезпечити зрозумілість для українського читача [2, с. 72].

3. Конотативне значення

Кольороназви часто мають конотативне значення, що виходить за межі буквального. При перекладі важливо зберегти цю конотацію, щоб передати емоційний та культурний контекст. Наприклад, вислів *"Black*

market" (чорний ринок) не просто описує нелегальну торгівлю, але й вказує на певну соціальну проблему [2, с. 67].

Враховуючи вищезазначене можна стверджувати, що спосіб перекладу фразеологізмів залежить від співвідношення між одиницями вихідної мови та мови перекладу. У сучасній лінгвістиці виділяється три типи таких взаємин:

1) Є повна відповідність фразеологічної одиниці у мові перекладу. Таким чином, переклад здійснюється за допомогою вже закріпленого за ним еквівалента.

- *See through rose – coloured glasses – дивитись крізь рожеві окуляри;*
- *Red as blood – червоний як кров (криваво-червоний);*
- *Dark horse – темна конячка;*
- *Black as coals – чорні як вугілля (зазвичай про очі);*
- *Black ingratitude – чорна невдячність* [5].

2) Другу групу складають неповні еквіваленти, чи аналоги.

- *Yellow as a guinea – жовтий як лимон (зазвичай про особу);*
- *The black art – чорнокнижні;*
- *Things look bad – кепські справи;*
- *All cats are grey in the dark – вночі всі кішки сірі;*
- *Red as beet – червоний, як рак;*
- *To be in black books – бути у чорному списку;*
- *As white as a ghost – білий (блідий) як полотно;*
- *White witch – добра чарівниця;*
- *White lie – невинна брехня, брехня задля спасіння;*
- *Prove that black is white – видавати біле за чорне (одне за інше)* [5].

При перекладі фразеологізмів метод пошуку аналога є поширенішим, ніж метод підбору еквівалентів. Калькування є найрідкіснішим способом перекладу. Представляючи собою дослівний переклад, воно можливо далеко не завжди, тому що послівна передача вмісту фразеологізму може призвести до повної втрати його сенсу [3, с. 45]. Серед розглянутих одиниць можна виділити лише один приклад калькування:

The grass is always greener on the other side of the hill (fence) - трава завжди зеленіша з іншого боку пагорба (огорожі).

Переклад англійських прислів'їв та приказок з кольороназвою є захоплюючим процесом, який вимагає глибокого розуміння не лише мовних структур, але й культурних контекстів. Зберігаючи символіку кольорів, ми можемо передати не тільки значення висловлювань, але й їхню емоційну та культурну вагу. Таким чином, переклад стає не лише технічним завданням, але й мистецтвом, яке відкриває нові горизонти у спілкуванні між культурами.

Література:

1. Ліщенко В. О. Фразеологізми та особливості їх класифікації. Сучасні філологічні дослідження та навчання іноземної мови в контексті міжкультурної комунікації. Київ: 2017. 230 с.
2. Дуброва А. С., Трофімчук В. М. Дослідження особливостей перекладу англійських фразеологізмів / за ред. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Житомир: 2014. 212 с.
3. Зубрик А. Р. Особливості та труднощі перекладу англійських фразеологізмів. Острог: 2013. 318 с.
4. Самотуга І. В. Особливості перекладу фразеологізмів / за ред. В. М. Ісаєнка. Київ: Національний авіаційний університет, 2017. 374с.
5. Oxford Idioms Dictionary for Learners of English. Oxford: Oxford University Press, 2003, 465p.

Соломон А. Р., здобувачка
Стеценко Н. М., к. пед. н., доцентка
Херсонський національний технічний університет

ПЕРЕКЛАД СЛЕНГУ В РОМАНІ ДЖ. Д. СЕЛІНДЖЕРА «ЛОВЕЦЬ У ЖИТІ»: ЛІНГВІСТИЧНІ ТА КУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ

Використання зниженої лексики у текстах художніх творів завжди привертало увагу як зарубіжних так і вітчизняних науковців. Це пояснюється тим, що така лексика виконує певні функції. Сленг – це розділ лексичної системи, що перебуває у стані постійного розвитку та змін. Він складається з яскравих слів і фраз, які відображають специфіку соціальних, професійних або вікових груп. Як зазначають Кристал і Дейві, сленг використовується не лише для забезпечення соціальної ідентифікації, але й для створення атмосфери неформального спілкування, що сприяє зміцненню довіри між учасниками розмови [7].

Український дослідник В.В. Балабін визначає сленг як «стилістично знижену мову порівняно великого прошарку населення, що використовується для здійснення певних мовленнєвих функцій: експресивної, оцінної, корпоративної, пейоративної, евфемістичної тощо» [1].

За визначенням Л.О. Ставицької, «сленг – це різновид розмовної мови, що оцінюється суспільством як неофіційна, фамільярна, довірлива» [4].

Сучасні словники, зокрема Longman Dictionary of Contemporary English, визначають сленг як «неофіційну, іноді образливу мову, що

використовується певними соціальними групами, наприклад, молоддю чи злочинцями» [8].

Таким чином, можна стверджувати, що сленг — це жива, динамічна частина мови, що формується під впливом суспільних, культурних та історичних процесів. Він починав своє існування як мова маргіналізованих груп, але з часом став невід'ємною частиною повсякденного спілкування, зокрема, в молодіжному середовищі.

Серед основних викликів, пов'язаних з перекладом сленгу можна назвати наступні:

1. **Культурні відмінності:** Сленг тісно пов'язаний з культурою носіїв мови. Те, що є смішним або зрозумілим в одній культурі, може бути незрозумілим або навіть образливим в іншій. Наприклад, англійський вираз "spill the tea" (ділитися плітками) потребує не буквального перекладу, а пошуку відповідного українського еквіваленту, що передасть той самий неформальний тон і значення. Як зазначає І. Ноговська у статті "Переклад сленгу: як впоратися з проблемою локалізації", для цього часто необхідна тісна співпраця з носіями мови [3]

2. **Часова залежність:** Сленг швидко змінюється. Слова та вирази, що були популярними вчора, сьогодні можуть стати уже застарілими. Перекладачу необхідно бути в курсі сучасних тенденцій в обох мовах, щоб забезпечити адекватний переклад.

3. **Відсутність прямих еквівалентів:** може бути, що в українській мові немає прямого відповідника англійському сленговому виразу. У таких випадках перекладачу доводиться вдаватися до різних стратегій, таких як:

   - *Калькування*: Переклад слова або виразу за допомогою буквального відтворення його складових. Цей метод може бути ефективним, якщо відповідний концепт існує в українській культурі.
   - *Описовий переклад:* Пояснення значення сленгового виразу з використанням літературної мови.
   - *Використання уже існуючого українського сленгу:* Підбір відповідного за значенням та стилістичним забарвленням українського сленгового виразу [2].

4. **Стилістичні особливості:** Сленг має певне стилістичне забарвлення, що необхідно зберегти при перекладі. Важливо враховувати контекст, аудиторію та жанр тексту.

Наведемо декілька прикладів перекладу конкретних сленгових виразів:

1. "***Bae***": Цей термін, що означає "кохана людина" (скорочення від "baby" або "before anyone else"), може бути перекладено як "люба", "кохана", "половинка", "зайка" або навіть новотвором "бейба". Вибір залежить від контексту та стилю тексту.

2. "***Flex***": Це слово, що означає "хизуватися", "показувати свої досягнення", може бути перекладено як "випендрюватися", "понтуватися", "красуватися", "хизуватися".

3. "***Ghosting***": Цей термін, що описує раптове припинення спілкування з кимось без пояснення причин, може бути перекладено як "ігнорувати", "зникати з радарів", "кинути в ігнор".

5. **Використання онлайн-ресурсів та словників:** Для перекладу сленгу перекладачі часто звертаються до онлайн-словників сленгу, форумів та спільнот, де можна знайти приклади вживання сленгових виразів та їхні можливі переклади. Важливо пам'ятати, що інформація з таких джерел потребує перевірки та контекстуалізації.

На нашу думку, передача сленгу в українському перекладі роману Дж. Д. Селінджера «Ловець у житі» є однією з найскладніших задач у перекладознавстві, особливо коли йдеться про художні тексти, де сленг відіграє важливу стилістичну та характерологічну роль. Роман Дж. Д. Селінджера «Ловець у житі» рясніє сленговими виразами, що відображають мовлення та світосприйняття головного героя, Голдена Колфілда. Відповідно, адекватна передача цих виразів в українському перекладі О. Логвиненка є ключовою для збереження авторського стилю та прагматики тексту. Як зазначає М.Ю. Ребенко, сленг є домінантою мовлення Голдена, тому його відтворення є центральним аспектом аналізу перекладів [3].

Ноговська у своїй статті, присвяченій корпусному аналізу перекладу роману, розглядає різні моделі, зокрема перенесення найменування з неживого предмета на живий (або навпаки), метафоричне перенесення та переосмислення значення. Ці моделі часто застосовуються і при перекладі сленгу.

Розглянемо деякі способи перекладу сленгових одиниць, використовуючи приклади, та вказуючи стратегії, використані перекладачем :

- **Перенесення найменування з неживого предмета на живий:**
  - Оригінал: *I do not want any old bag.* [6]
  - Переклад: *Мені старої не треба.* [5]
  - Інший варіант перекладу: *Бо стара шляйка мені не потрібна.* (2) У цьому прикладі слово "bag" у сленговому значенні означає неприємну жінку. Перекладач використовує загальне слово "старої", а в іншому варіанті - експресивне слово "шляйка", що зберігає негативну конотацію оригіналу.
- **Перенесення найменування з неживого предмета на неживий:**
  - Оригінал: *Boy, was she lousy with rocks.* [6]

- Переклад: *Слухайте, та в неї ж усі пальці в камінцях.* [5] Слово "rocks" у цьому контексті означає діаманти або інші коштовності. Перекладач використовує слово "камінці", що хоча й не є точним еквівалентом, але передає ідею великої кількості коштовностей.

- **Перенесення найменування з одного живого предмета на інший живий:**
  - Оригінал: *They stay a rat their whole life.* [6]
  - Переклад: *Такі не лише змалку паскуди, вони зостаються паскудами все життя.* [5] Слово "rat" у сленговому значенні означає підлу людину. Перекладач використовує слово "паскуди", що є близьким за значенням та має негативну конотацію.
- **Метафоричне перенесення:**
  - Оригінал: *They always flop, though, and it drives my mother crazy when he does it.* [6]
  - Переклад: *Ті театри, правда, щоразу прогоряють, і мати завжди шаленіє, коли батько з ними зв'язується.* [5] Слово "flop" у цьому контексті означає невдачу, провал. Перекладач використовує слово "прогоряють", що є метафоричним та передає значення невдачі.
- **Переосмислення значення:**
  - Оригінал: *But we chewed the fat for a while. That is, she chewed it* [6].
  - Переклад: *Проте ми розводили бузу далі. Тобто бузу розводила вона* [5]. Фраза "chew the fat" означає вести невимушену розмову. Перекладач використовує вираз "розводили бузу", що є українським фразеологізмом та передає значення довгої та беззмістовної розмови.

Як зазначалося, переклад сленгу часто здійснюється за допомогою сленгових еквівалентів, фразеологізмів або стилістично нейтральної лексики. Ноговська підкреслює, що використання сленгових еквівалентів є найвдалішим підходом, якщо такі існують у мові перекладу, оскільки це дозволяє максимально зберегти зміст оригіналу [4]. Наприклад:

- Оригінал: *If you had his dough* [6] – Переклад: *Якби ти має стільки грошви* [5].
- Оригінал: *"Stop calling me Ackley kid", God damn it* [6] – Переклад: *Доки ти називатимеш мене «малим», трясця твоїй матері?!* [5]
- Оригінал: *Boy, he could really be aggravating sometimes* [6] – Переклад: *Слухайте, з цим Еклі хоч кому терпець урветься* [5].

У випадках відсутності прямого еквіваленту перекладач може використовувати стилістично нейтральні варіанти або традиційну фразеологію, зберігаючи при цьому загальне значення та намагаючись передати хоча б частину конотацій.

І. Ноговська (2019) також згадує про прийом компенсації, коли втрачені елементи змісту передаються в іншому місці тексту, та про прийом генералізації, коли вужче поняття замінюється ширшим [3].

Загалом, переклад сленгу в романі «Ловець у житі» є складним завданням, що вимагає від перекладача глибокого розуміння обох мов та культур, а також творчого підходу.

Література:

1. Балабін В. В. Сучасний американський військовий сленг як проблема перекладу. Київ: Логос, 2002.
2. Логвиненко О. Переклад роману “Ловець у житі” Дж. Д. Селінджера. Київ: Основи, 2018.
3. Ноговська І. Корпусний аналіз перекладу роману “Ловець у житі”. Київ: Видавництво КНУ, 2019.
4. Ставицька Л. О. Арго, жаргон, сленг: Соціальна диференціація української мови. Київ: Критика, 2005.
5. Селінджер Дж. Д. Ловець у житі / Пер. О. Логвиненко. Київ: Основи, 2018.
6. Salinger J. D. The Catcher in the Rye. New York: Little, Brown and Company, 1951.
7. Crystal D., Davy D. Investigating English Style. New York: Longman, 1969.
8. Longman Dictionary of Contemporary English. London: Pearson Education, 2019.

Степанець В. С., здобувач
Радецька С. В., к. пед. н., доцентка
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕХНІЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ НА ПРИКЛАДІ THE RECORDING ENGINEER’S HANDBOOK (4TH EDITION) БОББІ ОВСІНСЬКОГО

Переклад технічної літератури є складним завданням, оскільки він вимагає точності, відповідності термінології та адаптації тексту для цільової аудиторії. У даних тезах розглянуто особливості перекладу технічної літератури на прикладі книги "The Recording Engineer's Handbook" (4th Edition) Bobby Owsinski, яка є авторитетним джерелом для звукорежисерів та спеціалістів з аудіопродакшену.

Основні особливості перекладу цієї книги включають:

1. Термінологічна точність. Аудіотехнічна термінологія містить специфічні поняття, які часто не мають точного відповідника в українській мові. Наприклад, терміни "dynamic range compression" та "phase cancellation" потребують адекватного перекладу без втрати значення [2, с.155]. Важливим аспектом є вибір між транскрибуванням та адаптацією термінів, що впливає на розуміння тексту цільовою аудиторією.

2. Адаптація до мовних норм. Англійська мова дозволяє більшу гнучкість у формулюваннях, тоді як українська вимагає чіткості та структурованості. Наприклад, розлогі англійські пояснення можуть вимагати скорочення або перебудови речень. Крім того, англомовний текст часто містить пасивні конструкції, які в українському перекладі бажано замінювати активними для покращення сприйняття [3, с. 200].

3. Стилістичні особливості. Автор використовує розмовний стиль, що характерно для навчальної літератури у сфері аудіозапису. В українському перекладі необхідно знайти баланс між збереженням авторського стилю та дотриманням наукової точності. Часто зустрічаються метафори або неформальні вирази, які можуть бути незрозумілими для українського читача, тому їх слід адаптувати або замінювати еквівалентами [4, с. 244].

4. Графічне та текстове оформлення. У книзі містяться діаграми, ілюстрації та схеми, які мають бути адаптовані до українських стандартів (наприклад, одиниці вимірювання, пояснювальні підписи). Крім того, у технічній літературі значну роль відіграє правильне оформлення списків, таблиць і формул, що потребує додаткового редагування при перекладі [1, с.23].

5. Культурні реалії**.** Деякі терміни та концепції можуть бути малозрозумілими для української аудиторії, тому виникає необхідність у використанні пояснень або коментарів, наприклад, щодо специфічних моделей обладнання або індустріальних стандартів. Крім того, певні технічні підходи можуть бути більш популярними в англомовному середовищі, а отже, їх пояснення потребує додаткових уточнень або адаптацій [2, с.155].

6. Проблеми перекладу неологізмів. Технічна сфера, зокрема аудіозапис, постійно розвивається, що зумовлює появу нових термінів, які ще не мають усталених українських відповідників. Це створює виклики для перекладачів, які повинні або впроваджувати нові терміни, або знаходити максимально точні пояснення. Наприклад, термін "hybrid mixing" може перекладатися як "гібридний міксинг" або "комбіноване зведення", залежно від контексту [3, с. 200].

Таким чином, переклад технічної літератури у сфері звукозапису вимагає комплексного підходу, який включає збереження термінологічної точності, адаптацію до мовних та культурних особливостей, а також увагу

до стилістичних нюансів. Знання спеціалізованої лексики, а також володіння методами адаптації тексту дозволяє створювати якісний переклад, який буде корисним для професійної аудиторії [4, с. 244].

Література:

1. Owsinski B. The Recording Engineer's Handbook. 4th Edition. Boston: Cengage Learning, 2017. 23-352 p.
2. Newmark P. A Textbook of Translation. Longman, 2003. 151-161 p.
3. Гаврилов Т. Текст між культурами. Київ: Критика, 2005. 200 с.
4. Baker M. In Other Words: A Coursebook on Translation. Routledge, 2011. 244 p.

Степанюк Н. В., здобувачка
Якушенко І. О., ст. викладачка
Херсонський національний технічний університет

ПІДХОДИ ДО ПЕРЕКЛАДУ НАЗВ КІНОФІЛЬМІВ І СЕРІАЛІВ. ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ ТА КУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТИ

Кіно та серіали є невід'ємною частиною життя багатьох людей. Виробництво такого продукту відбувається в більшості країн світу та налічує безліч жанрів, сюжетних ліній та стилів. Більшість кінострічок знімають за межами України, що зумовлює складності для українського глядача у розумінні суті представленої картини, реплік персонажів та культурних особливостей. Саме тому з'являються кіностудії, що переозвучують медіа файли зрозумілою для глядача мовою. Назви кінофільмів і серіалів є невід'ємною частиною їхньої презентації для глядачів. Вони виконують не лише номінативну функцію, а й є важливим інструментом маркетингу, що допомагає привернути увагу аудиторії, передати основну ідею, атмосферу або жанрову специфіку твору. У процесі перекладу назв для іншомовної аудиторії перекладачі стикаються з численними викликами, зумовленими лексико семантичними та культурними особливостями.

Від сприятливості, забарвленості та яскравості назви залежить також успіх, рейтинг кінокартини та сприйняття її вже іноземним споживачем. Американський теоретик перекладу Юджин Ніда зауважував: «Для того, щоб зробити кращий і найбільш стандартний переклад, переклад повинен бути еквівалентний оригінальній назві. І функціональна еквівалентність полягає в тому, щоб глядачі на цільовій мові відчували ті ж почуття, що і глядачі на вихідній мові, приймаючи інформацію про історію» [4, с. 83].

Адекватність і еквівалентність – основні категорії загальної теорії перекладу. Стандартне визначення адекватності перекладу полягає в тому, що адекватним вважається прагматично та семантично - еквівалентний переклад тексту [3, с. 263].

Граматичні трансформації полягають у перетворенні структури речення при перекладі згідно з нормами мови перекладу. Трансформація може бути повною або частковою. Залежно від цього змінюється структура речення – повністю чи частково. Як правило, за зміни головних членів речення, відбувається повна трансформація, а якщо змінюються лише другорядні – часткова. Окрім цього, можуть змінюватися і частини мови [6, с. 247].

У процесі вивчення стратегій перекладу кінострічок виникло явище – «Фільмонім». За визначенням Д.Г. Бучко у Словнику української ономастичної термінології: «Фільмоніми – це категорія слів, що охоплює рекламну функцію та функцію впливу, але відрізняється лаконічною структурою і містить риси, властиві назвами як самостійним мовним одиницям» [1, с. 256].

Мета фільмоніму полягає в залученні уваги глядача, а тому часто стилістично експресивно забарвлені, яскраві, вони привертають увагу, оптимізують сприйняття фільму.

Професор Карабан В. І. виділяє такі типи лексико-семантичних трансформацій [2, с. 38–54]:

1. конкретизація

Використовується коли слова в мові оригіналу мають більш широке семантичне значення і не мають точного еквіваленту в мові перекладу: “*The good liar*” (2019), Ідеальна брехня;

2. генералізація

Прийом заміни вужчого семантичного значення на більш широке: “*Early Man*” (2018), Дикі предки;

3. смисловий розвиток

Переклад здійснюється завдяки контекстуальній та логічній зміні предмета, процесу або ознаки: “*Take a chance at Christmas*” (2024), Ризикнути на Різдво;

4. антонімічний переклад

Переклад словами з протилежним значенням до слів, що вживаються в оригіналі: “*Happy Family*” (2017), Ми-монстри»; “*See*” (2019), Сліпота;

5. додавання слів

Прийом, що використовують задля пояснення:

“*Small things like these*” (2024), Дрібниці життя; “*Mary*” (2024), Мати Христа;

1. пропуск слів під час перекладу

“*The sleeping woman*” (2024), Спляча;

2. компенсація

Змістове значення передане тими засобами, що були застосовані в оригіналі: “*Advent*” (2024), Календар Крампуса.

Загалом, існує чотири типи стратегії перекладу фільмонімів:

1. Дослівний переклад.

Функція так званого буквального перекладу полягає у збереженні оригінального тексту і оригінальної форми в перекладі, коли дозволяють умови, зокрема, для збереження оригінальної метафори, зображення і місцевого змісту. Прикладом є кінострічки “*Against the ice*” (2022), Проти льоду; “*Squid game*” (2021), Гра у кальмара;

2. Вільний переклад.

Хоча буквальний переклад і має гарний ефект, він підходить не до всіх фільмонімів. Через відмінності в мові і культурі до деяких назв повинна застосовуватися стратегія вільного перекладу: “Fast and furious 10” (2024), Форсаж 10; “*The art of racing in the rain*” (2019), Очима собаки; “*Last Christmas*” (2019), Щасливого Різдва.

3. Транслітерація.

Транслітерація – спосіб перекладу фільмонімів на іншу мову відповідно до вимови. У ряді англійських фільмів в якості назви використовується ім'я героя або місце розташування. Якщо ім'я було відомо аудиторії або має важливу історичну цінність, перекладачі вдається до такого підходу: “The Agency” (2024), Агентство; “Maria” (2024), Марія;

4. Розширення перекладу.

Останній метод – розширення перекладу. Деякі назви фільмів потребують додаткових слів у перекладі, для зрозумілості кінострічки. Для того, щоб домогтися точного перекладу конкретного фільму та врахувати мовні звички цільової авдиторії: “Everyone else burns” (2024), А інші згорять у пеклі; “Girl haunts boy” (2024), Дівчина, яка переслідує хлопця [5, с. 119].

Успішність кінокартини в багатьох випадках залежить від її назви. Привабливість та цікавість фільмоніму відповідають за те, яке перше враження кінокартина справить на глядача. Невід’ємною складовою сприйняття кінокартини, а саме її назви, є адекватний переклад фільмоніму. Вибір способу та стратегії перекладу назви кінострічки залежить від жанру твору, історичних, соціальних та культурних особливостей життя країни, мовою якої перекладається фільм. Мета перекладача – виконати адекватний переклад, із урахуванням всіх зазначених моментів. Було виділено такі стратегії перекладу фільмонімів: буквальний переклад, вільний переклад та транслітерація.

Переклад фільмоніму є складним процесом, що потребує аналізу назви фільму в оригіналі, вивчення культурних та соціальних аспектів, використання та аналітики ряду перекладацьких трансформацій, стратегій та підходів до перекладу.

Література:

1. Бучко Д. Г. Словник української ономастичної термінології. Харків: Ранок - НТ, 2012. 256 с.

2. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Ч. Лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні труднощі. Вінниця: Нова книга, 2001. С. 38–54.

3. Смірнова М. Р. Панчішко К. В. Лексичні трансформації у перекладі французьких фільмонімів українською мовою. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського.* Серія: філологія. Журналістика. 263 с.

4. Nida, E.A. (1993) Language, Culture and Translating. Shanghai Foreign Language Education Press, Shanghai. 83 c.

5. Journal of Language Teaching and Research, vol. 9, no. 1, January 2018. С. 119-124.

6. Miram G. E., Daineko V. V., Taranukha l. A., Grischenko M. V., Gon A. M. Basic translation. К.: Elga, Nika-Center, 2002. 247 с.

Temnyk R. V., Student
Radetska S. V., PhD in Pedagogy, Associate Professor
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

FILM INDUSTRY JARGON VS. COMMON LANGUAGE TERMINOLOGY

The film industry is a unique cultural and economic phenomenon that combines art, technology, and communication. Its professional environment has developed a specific language that includes generally accepted terminology and a variety of jargon inherent in certain professional groups. This language not only reflects the specifics of working in the industry but also influences the formation of professional identity, interpersonal communication, and understanding of the processes behind the scenes of film production.

The relevance of the study is due to the growing role of the film industry as a global cultural phenomenon and the increasing demand for high-quality translation of the relevant vocabulary. Film jargon and terminology are of particular interest for linguistic research, as their study allows us to trace the processes of development of professional vocabulary, its adaptation to other languages, as well as its communicative and pragmatic potential.

The purpose of this work is to study the specifics of film industry jargon and terminology, analyze their functions and peculiarities of use, and identify the difficulties that arise when translating such units into other languages.

The analysis of the film industry vocabulary revealed two main groups: common terminology and professional jargon. The generally accepted terminology, which includes such concepts as *cross threads*, *flowy look,* and *diagonal cut*, has a standardized structure and is understandable to both industry professionals and the general audience. It serves as a universal communication tool in the international environment.

Jargon, such as *weft*, *liquifying*, or *bias cut*, is more contextually dependent and informative for a narrow circle of professionals. Their function is not only to convey information but also to create a professional identity and emphasize internal group solidarity [3, p. 11].

The study found that translating jargon is more difficult than translating terminology because of its emotional and expressive intensity and cultural specificity. For example, when translating the term *weft* into Ukrainian, the neutral equivalent *"поперечна нитка"* can be used, although the metaphorical image is lost.

Three main translation techniques were identified during the translation:

Calque. A foreign word or phrase is translated and incorporated into another language. For instance: "*weave structure*" is translated as "*структура плетіння*" [1, p. 15].

Adaptation. A shift in the cultural environment, i.e., to express the message using a different situation. For instance: "*witty repartée*" is translated as *"дотепні репліки".*

Description. To replace a term or expression with a description of its form or/and function. For instance: *"multiple layered surfaces"* is translated *"Багатошарові поверхні (у контексті кіновиробництва цей термін часто використовується для опису складних декорацій, кадрування з різними планами або цифрових композицій, які додають візуальної глибини)* [2, p.256].

The discussion showed that the choice of translation strategy depends on the context, genre of the text, and target audience. In particular, in specialized texts, it is advisable to leave the jargon with an explanation, and in mass texts, it is advisable to adapt the term for better perception. The findings emphasize the importance of a deep understanding of the semantics and pragmatics of film industry terms and jargon for their adequate translation.

Conclusion. The study of the film industry vocabulary, which includes common terminology and professional jargon, allowed us to determine their role in professional communication and the specifics of translation. Generally accepted terminology ensures standardization and clarity in the international

environment, while jargon serves to strengthen professional identity and convey emotionally expressive content.

The main difficulties in translating jargon are their cultural specificity, emotional intensity, and metaphorical nature, which makes it difficult to find adequate equivalents. The identified translation techniques, such as calque, adaptation, and descriptive translation, prove the importance of taking into account the context, genre features, and needs of the target audience.

The results of the study emphasize the need for a thorough analysis of the semantics and pragmatics of film industry jargon units to ensure their accurate reproduction in other languages. Further research could be aimed at studying the evolution of jargon in different film communities and its impact on the general linguistic culture.

References:

1. Lucía Molina, Amparo Hurtado Albir. Translation Techniques Revisited: A Dynamic and Functionalist Approach, 2002. 17 p.

2. Peter Newmark. A Textbook of Translation, 1988. 311 p.

3. M-L Nosch. Textile Terminologies, 2010. 15 p.

Ткаченко Є. Є., здобувач
Громко Т. В., д. філол. н., професорка
Національний університет «Одеська політехніка»

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ СЛЕНГУ ТА НЕНОРМАТИВНОЇ ЛЕКСИКИ В АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Вступ. У сучасній художній літературі усе частіше використовуються сленгізми, розмовна та ненормативна лексика, що надає текстам природності, динаміки, емоційного забарвлення та соціальної ідентифікації персонажів. Переклад таких одиниць становить особливу складність для перекладача, адже окрім буквального значення, ці вирази часто несуть глибокі культурні конотації, емоційний підтекст, соціальні стереотипи та іноді навіть приховану іронію чи протест. Тому ефективний переклад сленгу й обсценної лексики потребує не лише лінгвістичної обізнаності, а й культурної чутливості, здатності до творчої трансформації й адаптації до норм цільової мови.

Мета дослідження: виявити ефективні стратегії перекладу сленгової та ненормативної лексики в художніх текстах з урахуванням культурно-лінгвістичних особливостей.

Методи дослідження: порівняльний перекладознавчий аналіз, дискурсивно-когнітивний підхід, методи адаптації, калькування, евфемізації, цензурування та стилістичної імітації.

Результати дослідження. Сленг – це міський соціолект, що виник з арґо різних замкнених груп, таких як правопорушники, ремісники, в'язні, студенти, військові, а згодом і учасники інтернет-спільнот. Він характеризується емоційною забарвленістю та належить до лексики низького, фамільярного стилю. Сленг активно змінюється, тому є неофіційною, живою та динамічною частиною мови [1]. Як зазначала укладачка сучасного українського сленгу Тетяна Михайлівна Кондратюк, сленг – це жива та динамічна мовна система, яка на перший погляд може здатися легкою та беззмістовною, але при детальному аналізі розкриває багатство прихованих значень і цікавих історій. Це мовна лабораторія, де переплітаються різноманітні світогляди, звички, соціальні норми та творчі імпульси. Сленг також є відображенням нашого підсвідомого, виступаючи точним індикатором індивідуальної соціальної психології. Хоча це не означає, що сленг має стати стандартом нашого мовлення, детальне вивчення розмовної лексики може дати важливі й корисні результати [8, с. 3].

Основне завдання перекладача – знайти баланс між еквівалентністю та адаптацією. Коли прямий переклад неможливий через відсутність відповідних термінів, перекладач може використовувати адаптацію, обираючи терміни, що відповідають соціокультурному контексту. Це може бути заміна сленгу на локальні аналоги або нейтральні варіанти, щоб зберегти емоційну інтенсивність і уникнути неправильних тлумачень.

Нецензурна лексика, на відміну від сленгу, несе значно більший емоційний заряд і часто є виразом агресії, гніву або протесту. Проте, її вживання в різних культурах і мовах є досить специфічним. Перекладач у цьому випадку стоїть перед вибором: чи варто використовувати ті ж самі грубі вирази, чи краще знайти синоніми, які передадуть суть, не порушуючи соціальних норм цільової мови [2]. Перекладач може замінити нецензурні вирази менш грубими синонімами або нейтралізувати їх, особливо коли вони використовуються для емоційного ефекту без явної грубості. В англійській мові такі вирази здебільшого мають емоційний вплив, але не агресивний характер. В українському перекладі важливо враховувати культурні особливості, де ці вирази можуть сприйматися жорсткіше, тому обирається м'яка форма.

Існує кілька стратегій перекладу, що можуть бути застосовані залежно від ситуації. У разі калькування перекладач зберігає структуру оригінальної фрази, а її частини замінює на відповідники цільової мови. Однак у випадках зі сленгом можуть виникати труднощі з точним

переданням. В англійській мові популярний вираз *"damn it!"*, що можна перекласти українською як *"чорт забирай!"*. Обидва вирази є кальками одне до одного, оскільки вирази мають схоже емоційне забарвлення та функцію. Проте важливо враховувати, що в деяких контекстах кальковані вирази можуть бути занадто агресивними для певної культурної аудиторії [4, с. 34–45]. Друга стратегія – адаптація, передбачає зміну сленгових виразів, щоб вони найкраще відповідали культурному контексту цільової мови. Цей підхід стає необхідним, коли прямий переклад неможливий через відсутність аналогів або через різницю в культурних нормах. В адаптації перекладач знаходить найбільш відповідний вираз або термін, що максимально точно передає значення і функцію оригіналу.Вираз *"blows my mind"* в англійській мові можна перевести як "підриває мозок" в українській. Проте у деяких випадках, з огляду на відмінності в емоційних відтінках слів, перекладач може вибрати більш м'який варіант: *"збиває з пантелику"*. Це дозволяє зберегти емоційну силу вислову, при цьому адаптуючи його до мови та культурних норм [5, С. 122–126]. Цензурування є ще однією стратегією, яка широко застосовується при перекладі ненормативної лексики. Цей метод передбачає заміну грубих або образливих виразів на нейтральні або менш агресивні варіанти. Важливо зазначити, що така стратегія може бути необхідною в тих випадках, коли оригінальний текст містить висловлювання, що є неприязними або образливими в контексті цільової культури. У книзі Дж. Мартіна *"Гра престолів"* герої часто використовують ненормативну лексику, наприклад, вираз *"go to hell"*. У перекладі на українську цей вираз може бути замінений на м'якшу форму, наприклад, *"пішов ти!"* або *"ідеш до біса!"*[6, с. 80–85]. Імітація стилю передбачає збереження емоційної сили оригіналу, при цьому замінюючи грубі вирази на менш агресивні синоніми. Цей метод дозволяє зберегти загальну атмосферу тексту, не порушуючи культурних норм цільової мови. Такий підхід застосовується, коли пряме використання грубих слів може бути неприязним або неприпустимим. Вираз *"damn fool"* може бути переданий як *"сумний дурень"* чи *"тупий дурень"* в українському перекладі. Це дозволяє зберегти агресивний стиль оригіналу, при цьому пом'якшуючи його, щоб зробити вислів менш грубим [7, с. 112-124].

Переклад сленгу та ненормативної лексики є складним завданням для перекладача, особливо коли мова йде про інтимну тематику. Часто виникають труднощі через відсутність точних аналогів у мовах, які передають не лише буквальне значення, але й культурний контекст. Наприклад, українські вирази, як *паляничка*, *пампушка*, *палка*, мають глибоке культурне коріння, яке важко передати в англійській мові. Вираз *паляничка* в українському фольклорі асоціюється з жіночим статевим органом, і в

англійській мові не існує точного аналога, тому перекладач може використовувати описовий переклад, наприклад, *sweet bun* або *sweet bread*. Це допомагає передати певний контекст, але без прямого сексуального підтексту [3, с. 271].

У випадках, коли прямий переклад неможливий, застосовуються евфемізми, які замінюють грубі або прямолінійні вирази. Наприклад, слово *пампушка*, яке в українському контексті використовується для позначення жіночого статевого органа, можна перекласти як *bun* або *dumpling*, зберігаючи пестливий підтекст. Такі терміни дозволяють створити атмосферу, близьку до оригіналу, але без надмірної сексуалізації [3, с. 271].

Інколи доводиться вдаватися до описового перекладу, особливо коли це необхідно для точного передавання значення. Вираз *відправити парастас* може бути перекладений як *to have sexual intercourse*, що точно передає суть, але вимагає адаптації для іншої культурної реальності. Проблеми з прямими аналогами часто виникають при перекладі слів, як *палка*, де англійське слово *stick* не має таких же конотацій, тому перекладач має вибрати більш нейтральний або описовий термін [3, с. 271]. Перекладач, працюючи з такими складними термінами, повинен не лише знати мову, але й розуміти культурні відмінності, адже навіть на перший погляд прості вирази можуть мати різні конотації в залежності від контексту та культурних асоціацій.

Висновки. Переклад сленгу та ненормативної лексики в художньому тексті постає як складний, багатогранний і водночас глибоко креативний процес, що вимагає від перекладача не лише високого мовного фаху, а й тонкого відчуття культурного контексту. Ефективність перекладу залежить від уміння обрати доречну стратегію – калькування, адаптацію, цензурування або імітацію стилю – відповідно до конкретної ситуації та очікувань цільової аудиторії. Найголовніше завдання перекладача полягає у збереженні не лише змістової точності, а й емоційно-стилістичного колориту, що дозволяє зробити текст живим, природним та автентичним у межах іншої мовної культури.

Література:

1. Ставицька Л. Українська мова без табу = Ukrainian Without Taboos : словник нецензурної лексики та її відповідників : обсценізми, евфемізми, сексуалізми / Леся Ставицька ; Укр. наук. ін-т Гарвард. ун-ту, Ін-т Критики, НАН України, Ін-т укр. мови. К.: Критика, 2008. 271 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Stavytska_Lesia/Ukrainska_mova_bez_tabu_Slovnyk_netsenzurnoi_leksyky_ta_ii_vidpovidnykiv/

2. Гельмут Г. Власні імена в лінгвістиці : теоретичні аспекти // Збірник наукових праць. С. 34–45.

3. Абрамова О. М. Переклад значень власних імен у художній літературі : аналіз стратегій та підходів // Матеріали науково-практичної конференції. С. 122–126.

4. Борисова О. В., Юта М. О. Особливості перекладу власних назв (на матеріалі роману Дж. Мартіна «Гра престолів» та його перекладів українською мовою) // Збірник наукових праць. С. 80–85.

5. Мартиненко М. Переклад культурних реалій в літературних текстах : теорія та практика // Збірник наукових праць. С. 112–124.

6. Словник сучасного українського сленгу / [упоряд. Т. М. Кондратюк]. Харків: Фоліо, 2006. 3с. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0001738

Уділов Д. Р., здобувач
Стеценко Н. М., к. пед. н., доцентка
Херсонський національний технічний університет

ВИКЛИКИ ТА СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ РЕГУЛЯТОРНИХ ДОКУМЕНТІВ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я: УКРАЇНСЬКО-АНГЛІЙСЬКИЙ КОНТЕКСТ

Переклад регуляторних документів сфери охорони здоров'я є окремим напрямком перекладацької діяльності, оскільки вимагає не лише мовної точності, але й глибокого розуміння як медичної, так і юридичної термінології. Одним з найскладніших аспектів є збереження чіткої відповідності між оригіналом і перекладом, оскільки навіть незначне відхилення може призвести до негативних юридичних та медичних наслідків.

До основних викликів перекладу регуляторних документів можемо віднести наступні:

Термінологічні труднощі та їх вирішення.

Однією з головних проблем є відсутність прямих еквівалентів для багатьох українських термінів в англійській мові. Наприклад, поняття «екстрена медична допомога» часто перекладається як *emergency medical assistance* або *emergency healthcare*, однак в англомовних країнах зазвичай використовується *emergency medical services (EMS)*, що охоплює не лише допомогу пацієнтам, але й організацію роботи швидкої медичної допомоги. Ще один приклад термінологічної розбіжності – поняття

«лікувально-профілактичний заклад», що в англійській мові не має прямого еквівалента. Найближчими відповідниками можуть бути *healthcare institution*, *medical facility* або *healthcare provider*, однак кожен із цих термінів має свою специфіку й вимагає додаткового контексту.

Приклад:

• Оригінал: *Лікувально-профілактичний заклад повинен забезпечувати дотримання санітарно-гігієнічних норм.*

• Переклад: *A healthcare facility must ensure compliance with sanitary and hygiene standards.*

У цьому випадку використання терміну *healthcare facility* є оптимальним вибором, оскільки *medical facility* може стосуватися лише клінічних закладів, а *healthcare institution* більше асоціюється з дослідницькими та академічними медичними центрами.

Ще один виклик полягає у перекладі назв посад. Наприклад, в українських регуляторних документах часто зустрічається термін «головний лікар», який в англійській мові може бути переданий як *chief physician*, *medical director* або *head doctor*. Однак у США частіше використовують *medical director*, а у Великій Британії – *chief medical officer (CMO)*.

Приклад:

• Оригінал: *Головний лікар відповідає за організацію роботи закладу охорони здоров'я.*

• Переклад: *The medical director is responsible for organizing the work of the healthcare facility.*

Не менш важливим викликом є відмінності в юридичних системах України та англомовних країн, що впливає на спосіб перекладу нормативних документів. Наприклад, в українському законодавстві часто використовуються такі терміни, як *«медична експертиза», «ліцензування діяльності у сфері охорони здоров'я», «державний реєстр лікарських засобів».*

Для прикладу, у США поняття «ліцензування медичної діяльності» охоплюється кількома термінами:

• *Medical licensing* – загальне ліцензування лікарів і медичних установ;

• *Accreditation* – акредитація закладів охорони здоров'я;

• *Regulatory compliance* – дотримання регуляторних норм.

Приклад перекладу нормативного положення:

• Оригінал: *Медичні заклади зобов'язані отримати ліцензію на здійснення діяльності.*

• Переклад: *Medical institutions are required to obtain a license to operate.*

Також варто згадати відмінності у побудові юридичних документів. В англомовній практиці використовується більш лаконічний стиль викладу, тоді як українські нормативні акти часто містять складні багаторівневі речення.

Наприклад:

• *Оригінал: «Відповідно до Закону України "Про лікарські засоби", суб'єкт господарювання має право здійснювати реалізацію лікарських засобів лише за умови внесення їх до Державного реєстру лікарських засобів України.»*

• Переклад: *According to the Law of Ukraine "On Medicinal Products", a business entity is allowed to sell medicinal products only if they are registered in the State Register of Medicinal Products of Ukraine.*

Стратегія подолання викликів

З огляду на виявлені виклики у перекладі регуляторних документів у сфері охорони здоров'я, можна визначити низку ефективних стратегій для їх подолання. Варто зазначити, що рівень якості перекладу таких документів в Україні є дуже високим і визнається на міжнародному рівні. Це стало можливим завдяки гармонізації національної термінології з міжнародними стандартами, використанню узгоджених термінологічних баз та тісній співпраці з міжнародними регуляторними органами.

1. Використання стандартизованої термінології

Однією з ключових стратегій є узгоджене використання термінології, що відповідає міжнародним нормам. В Україні впроваджено термінологічні бази, що відповідають стандартам Європейського агентства з лікарських засобів (EMA) та Управління з продовольства і медикаментів США (FDA). Наприклад, термін *Marketing Authorization Holder (MAH)* раніше перекладався як «Власник реєстраційного посвідчення», однак наразі рекомендований термін – «Заявник», що відповідає міжнародним стандартам і спрощує інтеграцію українських документів у європейське правове поле.

Також прикладом стандартизації є термін *Adverse Drug Reaction (ADR)*. Його переклад як «побічна дія» не зовсім точний, оскільки він має на увазі саме несприятливу реакцію організму на лікарський засіб. Сьогодні в офіційних документах закріплено термін «несприятлива побічна реакція», що відповідає міжнародній практиці.

2. Використання сучасних технологій перекладу

Українські перекладачі активно використовують системи автоматизованого перекладу (CAT-tools), такі як ***SDL Trados Studio*** та ***MemoQ***, що дозволяють зберігати єдину термінологічну базу та забезпечувати високу узгодженість перекладу. Використання нейромережевих систем машинного перекладу (у поєднанні з

постредагуванням), також значно підвищує ефективність роботи над об’ємними документами.

Наприклад, під час перекладу оновленого Національного переліку основних лікарських засобів використання CAT-tools дозволило значно скоротити час на підготовку тексту та уникнути варіативності у перекладі назв лікарських засобів.

3. Взаємодія з міжнародними експертами

Оскільки регуляторні документи мають не лише мовний, а й юридичний аспект, важливою стратегією є співпраця між перекладачами, юристами та представниками регуляторних органів. На рівні Міністерства охорони здоров’я України регулярно проводяться консультації з європейськими експертами щодо гармонізації перекладів законодавчих актів.

Прикладом успішної інтеграції стало впровадження нової редакції наказу МОЗ України щодо реєстрації лікарських засобів, яка була підготовлена з урахуванням рекомендацій ЕМА. Завдяки цьому документи, що подаються на реєстрацію в ЄС, не потребують значних доопрацювань та швидше отримують схвалення.

4. Запровадження механізмів контролю якості

Однією з причин високого рівня якості перекладу регуляторних документів в Україні є багаторівнева система контролю.

Переклади проходять кілька етапів перевірки:

• внутрішній аудит у перекладацьких компаніях та державних установах,

• експертна оцінка фахівцями МОЗ,

• юридичний аналіз відповідності міжнародним стандартам.

Це дозволяє уникати критичних помилок, які могли б призвести до юридичних невідповідностей або некоректного трактування регуляторних норм. Наприклад, у процесі перекладу оновленої редакції закону про фармацевтичну діяльність в Україні було виявлено розбіжності у використанні понять «ліцензування» та «сертифікація», що після доопрацювання були приведені у відповідність до стандартів ЄС.

5. Вплив міжнародного визнання на розвиток галузі

Високий рівень якості перекладу вже сьогодні дозволяє Україні брати активну участь у міжнародних програмах співробітництва у сфері охорони здоров’я. Українські переклади регуляторних документів визнаються такими організаціями, як Всесвітня організація охорони здоров’я (ВООЗ) та Європейська агенція з лікарських засобів.

Наприклад, переклад Національної стратегії контролю над антибіотикорезистентністю, підготовлений українськими фахівцями, був

прийнятий ВООЗ без значних редакцій, що свідчить про відповідність української термінології міжнародним стандартам.

Таким чином, переклад регуляторних документів у сфері охорони здоров'я відіграє ключову роль у міжнародній співпраці, оскільки від точності передачі змісту залежить взаємовизнання нормативних актів, відповідність лікарських засобів і медичних послуг міжнародним стандартам, а також інтеграція України до глобального медичного простору.

Одна з головних проблем, яку ми виявили у процесі аналізу, — це відмінності у юридичних системах та регуляторних підходах різних країн. Наприклад, термін *Good Manufacturing Practice (GMP),* що широко застосовується в країнах ЄС і США, вимагає точного дотримання стандартів виробництва лікарських засобів. Україна гармонізує своє законодавство з міжнародними нормами, проте іноді термінологічні розбіжності або некоректний переклад можуть створити юридичні бар'єри. Наприклад, якщо в англомовних країнах лікарський засіб отримує статус *prescription drug* (препарат, що відпускається за рецептом), в Україні його можуть позначити як «рецептурний лікарський засіб», хоча правильнішим було б «лікарський засіб, що відпускається за рецептом».

Ще одним викликом є точність перекладу назв регуляторних установ. Наприклад, український «Державний експертний центр МОЗ України» часто помилково перекладається як *State Expert Center of the Ministry of Health of Ukraine*. Проте точніше було б *State Expert Center under the Ministry of Health of Ukraine,* оскільки структура підпорядкування є важливим аспектом регуляторної політики.

Точний переклад документів у цій сфері має критичне значення не лише для регулювання обігу лікарських засобів, а й для співпраці з міжнародними організаціями. Наприклад, некоректний переклад протоколів клінічних досліджень може призвести до їх відхилення європейськими та американськими регуляторами, що затримує вихід нових лікарських засобів на ринок.

Щодо перспектив для України, високоякісний переклад регуляторних документів сприяє посиленню міжнародної довіри до української медичної системи та фармацевтичної індустрії. З огляду на інтеграційні процеси в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, гармонізація українських нормативно-правових актів із директивами ЄС вимагає точного і професійного перекладу. В іншому випадку може виникати плутанина у відповідності національного законодавства міжнародним стандартам.

З огляду на аналізовані аспекти, можемо стверджувати, що якісний переклад регуляторних документів у сфері охорони здоров'я є важливим

інструментом як для розвитку фармацевтичного ринку України, так і для міжнародної співпраці. Системний підхід до цього процесу, використання стандартизованої термінології, співпраця з експертами та впровадження новітніх технологій перекладу можуть значно підвищити ефективність регуляторної діяльності України та її взаємодії з міжнародною спільнотою.

Література:

1. Міністерство охорони здоров'я України. Наказ від 16.02.2009 № 95 "Про затвердження документів з питань забезпечення якості лікарських засобів" із змінами [Електронний ресурс]. URL: zakon.rada.gov.ua

2. Переклад медичних документів: Переклад медичної документації [Електронний ресурс]. Rapid Translate. 2024. 15 вересня. URL: Rapid Translate, 2024.

3. Посібник з документообігу та стратегії перекладу [Електронний ресурс]. Rapid Translate. 2024. 15 вересня. URL:. Rapid Translate, 2024.

4. Medical Translation: A Comprehensive Guide [Electronic source]. Tomedes. 2024. 07 May. URL: Tomedes

5. Translating Official Documents. Routledge, USA, 2014. 122 p.

6. Jody Byrne, Juan Carlos Sager. Handbook of Technical and Scientific Translation. Routledge, USA, 2014. 248 p.

Фіц О. О., здобувачка
Гончаренко Н. В., ст. викладачка
Херсонський національний технічний університет

КУЛЬТУРНІ ТА СОЦІАЛЬНІ КОНТЕКСТИ В ПЕРЕКЛАДІ РЕКЛАМИ

Кожна країна має унікальні традиції, культурні особливості та соціальні контексти, які впливають на сприйняття інформації, зокрема реклами. Фольклор, міфи та власні вірування відіграють значну роль у формуванні національної ідентичності й часто знаходять відображення в літературі, кінематографі та рекламних матеріалах. Реклама, як один із потужних інструментів впливу на аудиторію, щодня оточує нас у різних формах – від голосових повідомлень до візуальних зображень.

За статистикою, людина не усвідомлено сприймає близько чотирьох слів, лише побіжно глянувши на текст. У таких випадках мозок перебуває в стані когнітивної розгубленості, що ускладнює об'єктивну реакцію на рекламне повідомлення. Це підкреслює важливість створення рекламних матеріалів, які здатні привертати увагу та викликати емоційний відгук у

перші секунди знайомства з брендом. Адже асоціація з брендом базується саме на емоціях, що виникають у момент першого контакту.

Для досягнення цього рекламні слогани мають бути простими, лаконічними й відповідати морально-етичним нормам суспільства, на яке вони орієнтовані. Крім того, адаптація реклами до культурних і соціальних реалій цільової аудиторії є ключовою умовою її ефективності. У міжнародному контексті переклад реклами повинен враховувати мовні особливості, культурні конотації та емоційні аспекти, щоб забезпечити гармонійне сприйняття і зміцнити зв’язок між брендом і його аудиторією. Тільки так реклама здатна стати інструментом, що сприяє глобальному успіху бренду, водночас зберігаючи повагу до культурних цінностей різних народів.

Розглядаючи культуру Китаю, слід зазначити центральну роль конфуціанства, яке значною мірою визначає соціальні та моральні засади цього суспільства. Конфуціанство – китайсько-філософська школа, основа китайського способу життя, принцип організації суспільства. Спираючись на давні традиції, Конфуцій розробив концепцію ідеальної людини, якій притаманні гуманність, почуття обов'язку, повага до старших, любов до людей, скромність, справедливість, стриманість тощо. Проповідуючи ідеальні стосунки між людьми, в сім'ї та в державі [1].

З огляду на ці принципи, перекладачі та маркетологи, які працюють з міжнародними брендами, часто адаптують рекламні слогани, щоб врахувати культурні цінності китайського суспільства, особливо акцент на шанобливе ставлення до сім'ї та предків. Однак навіть із ретельним підходом трапляються випадки, коли адаптація рекламних матеріалів зазнає невдачі через недостатнє розуміння соціальних контекстів.

Одним із відомих прикладів є ситуація з брендом Pepsi: чи знали ви, що фраза «come alive» в буквальному перекладі з китайської означає «повстати з могили»? У Pepsi цього теж не знали. Коли вони адаптували слоган «Come Alive with the Pepsi Generation» для китайського ринку, то буквально пообіцяли підняти предків з могил [2].

Цей курйозний випадок спричинив серйозні збитки для компанії, оскільки у китайській культурі предки займають сакральне місце. Використання їхнього образу у комерційних цілях було сприйнято як образа важливих духовних символів, що суперечить основним етичним принципам конфуціанства.

Є і позитивний приклад як культура країни вплинула на продаж товару.

Це було наприкінці 90-х років, коли компанія Nestle Japan отримала звіт про те, що в січні та лютому (сезон університетських/шкільних іспитів в Японії) спостерігаються періодичні стрибки продажів Kit Kat лише в

північній частині острова Кюсю (Фукуока). Виявилося, що студенти сприймають цей снек як талісман через каламбур, заснований на діалекті цієї місцевості.

«KitKat» звучить як «kitto katsu», що означає «Я приречений на перемогу».

Минув деякий час, перш ніж компанія почала використовувати цей місцевий звичай як офіційну рекламну акцію, але з 2003 року вони почали продавати сумки/коробки «на удачу» для студентів у сезони іспитів [3].

Цей випадок демонструє, як глибоке розуміння культурних і соціальних контекстів може стати основою для створення ефективної маркетингової стратегії. У цьому процесі важливо враховувати мовні нюанси, символіку та значення, які люди асоціюють із певними словами чи фразами. Таким чином, кейс Kit Kat у Японії є прикладом того, як інтеграція локальної культури в глобальну стратегію може забезпечити унікальні конкурентні переваги та посилити бренд у свідомості споживачів.

Отже, переклад реклами є важливим інструментом адаптації маркетингових повідомлень до різних культурних контекстів, і його ефективність залежить від багатьох чинників. До основних переваг перекладу належить можливість досягти ширшої аудиторії та забезпечити зрозумілість послання для людей, які спілкуються іншими мовами. Переклад дозволяє враховувати локальні культурні особливості, традиції, мовні нюанси та символіку, що може значно підвищити ефективність маркетингової кампанії. Однак переклад реклами має і недоліки. Головною проблемою є ризик втрати змісту або емоційного забарвлення, якщо переклад виконується без глибокого розуміння культурного контексту. Такі помилки можуть призводити до непорозумінь або навіть негативного сприйняття бренду. Таким чином, переклад реклами є потужним інструментом, який, за умови професійного підходу, може значно підвищити ефективність маркетингових стратегій.

Література:

1. Вікіпедія. (2025). Конфуціанство. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%84%D1%83%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE

2. ELVTR. (2025). Selection of bright and catchy slogans. URL: https://uk.elvtr.com/blog/selection-of-bright-and-catchy-slogans

3. Quora. (2025). Is it true that in Japan there is a superstition that says one should have a Kit Kat to have good luck in exams? URL: https://www.quora.com/Is-it-true-that-in-Japan-there-is-a-superstition-that-says-one-should-have-a-Kit-Kat-to-have-good-luck-in-exams

Чернишук М. Р., здобувачка
Гриценко М. В., к. філол. н., асистентка
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ СТРАТЕГІЇ БОРОТЬБИ З ІСТОРИЧНО ЗУМОВЛЕНОЮ ГЕНДЕРНОЮ НЕРІВНІСТЮ В УКРАЇНСЬКОМУ ТА АНГЛІЙСЬКОМУ МЕДІАДИСКУРСІ

У сучасному світі мовленнєві практики постійно еволюціонують, відображаючи соціокультурні зміни та стрімке розширення впливу соціальних мереж і медіаплатформ [0]. Мова медіа перетворюється на інструмент соціальної влади, який не лише інформує, а й формує світогляд аудиторії, впливаючи на її сприйняття реальності [0]. Медіадискурс представлений у різних форматах масової комунікації: на радіо, телебаченні, в інтернет-ресурсах, друкованих виданнях і навіть у звичайних дописах у соціальних мережах [0, с. 96].

Однією з визначних тенденцій, яка виникла під впливом сучасного феміністичного руху та руху ЛГБТКІ+ спільноти, у медіадискурсі є створення та використання лексики, яка нейтралізує історично зумовлену гендерну нерівність [0;0].

Гендер є одним із ключових чинників, що визначають мовну картину світу та способи взаємодії індивідів у комунікації. Мова не лише відтворює, але й закріплює гендерні ролі. У медійному просторі це можуть бути усталені стереотипи щодо маскулінності та фемінності, які негативно впливають на відношення до людини через її ідентичність [0].

Гендерна нерівність у мові проявляється через асиметрію в назвах професій, звертаннях і загальному представленні чоловіків, жінок та інших осіб у будь-якому мовному середовищі [0]. Її історична зумовленість характеризується невідповідністю фактичного існування мовних елементів протягом історії з репресивними практиками уникнення або пригнічення цих елементів, як-от зросійщення української мови та укріплення думки, що “фемінітиви не властиві українській” [0].

У цьому контексті варто розглянути поняття фемінітивів та гендерно-нейтральної лексики, які у сучасному світі допомагають ліберувати осіб, які зазнали маскулінізації через вище зазначені практики, стратегії перекладу термінів, а також успішні їх використання.

Фемінітиви – це слова жіночого роду, альтернативні або парні аналогічним поняттям чоловічого роду, що належать до всіх людей незалежно від їхньої статі [0]. Попри часткове соціальне несприйняття новоутворених фемінітивів (дописи у Facebook [0], [0], коментарі під відео у TikTok [0]), лексика, що позначає жінок є притаманною українській мові. У наведених нижче прикладах можна простежити тенденцію

фемінізації лексиски в українській порівняно з англійською завдяки використанню **суфіксального творення фемінітивів** *(“улюбленець” – “улюбленица”,“дизайнер” –“дизайнерка”, “бельгієць” – “бельгійка”*):

*“Fidan Novruzova proved **herself** a perennial **it-girl fave**, with Solange Knowles, Bella Hadid, Paloma Elsesser and Lisa all plumping for leather pieces by the IYKYK talent, while Rihanna, Dua Lipa and Chloë Sevigny all gave their co-sign to **Belgian designer** Meryll Rogge…”* [0] // *“А от Фідан Новрузова стала **улюбленицею it-girls** цього року. Соланж Ноулз, Белла Гадід, Палома Елсессер і Ліса вибирали шкіряні вироби цієї **дизайнерки**, а Ріанна, Дуа Ліпа і Хлоя Севіньї підтримали **бельгійку** Мерілл Роге…”* [0].

Гендерно-нейтральна мова – це загальний термін, що охоплює використання несексистської мови, інклюзивної мови або гендерно-справедливої мови. Мета гендерно-нейтральної мови – уникати вибору слів, які можуть бути витлумачені як упереджені, дискримінаційні або принизливі, оскільки мають на увазі, що одна стать або соціальний гендер є нормою [0].

Щодо стратегій перекладу гендерно-нейтральної лексики, то пропонується **використання займенників “вони/їх”** зі зміною відповідного гендерного закінчення в інших членах речення. Так само при перекладі можливе **додавання пояснення** терміна або вибору цього терміна [0]. Ці обидві стратегії можна простежити у прикладах нижче:

“*Nemo, **a non-binary individual**, clinched the title with **their** song 'The Code,' marking a historic moment as the first non-binary winner in Eurovision history. Nemo, who prefers **the pronouns they/them**…”*[0] // “*Nemo **виступили** на сцені конкурсу із піснею The Code. Швейцарский співак визначає себе, як **небірана людина (гендерна ідентичність, що не входить у бінарну систему маскулінної або фемінної ідентичностей, тому застосовуються щодо себе займенник вони)**, і **вони** стали першою в історії **небінарною людиною**, яка виграла Євробачення*.” [0].

Значно полегшує роботу перекладача використання **перекладацьких стратегій**, які пропонують чіткий орієнтир у процесі прийняття рішень. Під перекладацькими стратегіями розуміють послідовність етапів та способів дій, спрямованих на подолання локальних і глобальних труднощів перекладу для досягнення комунікативної та прагматичної еквівалентності тексту [0]. Серед найбільш поширених виокремлюють **стратегії “одомашнення”**, орієнтовану на доступність і зрозумілість тексту для читача, та **“очуження”**, що надає перевагу збереженню особливостей форми та авторського стилю [0]. Використання цих стратегій, разом з фемінізацією мови або додаванням гендерно-нейтральної лексики допоможе нівелювати історично зумовлену гендерну нерівність у мові.

Отже, актуальність перекладацьких стратегій у сучасному медіадискурсі обумовлена стрімкими змінами у соціальній думці та потребою подолання гендерних стереотипів, які історично сформувалися у мові. Використання фемінітивів та гендерно-нейтральної лексики стає важливим інструментом створення інклюзивного мовного середовища, що допомагає зменшити дискримінацію і підтримати рівність у суспільстві. Враховуючи вплив сучасних медіаплатформ і поширення інклюзивних рухів, перекладацькі стратегії, які враховують гендерну чутливість, є необхідними для адекватного (що відтворює фактичну реальність) та справедливого (що враховує побажання спільнот) відображення реалій сьогодення у мові.

Література

1. Вони зламали Code. Nemo зі Швейцарії перемогли у Євробаченні 2024 – відео захопливого виступу. NV Life. URL: https://life.nv.ua/ukr/evrovision/yevrobachennya-2024-vistup-peremozhcya-shveycariya-nemo-the-code-divitisya-video-50417562.html (дата звернення: 15.03.2025).
2. Гендерна рівність: в професії всі рівні. *Мамалигівська об'єднана територіальна громада*. URL: https://www.mamalyha.com.ua/post/genderna-rivnist-v-profesiji-vsi-rivni (дата звернення: 16.03.2025).
3. День вчителя і вчительки: коли ми полюбимо фемінітиви в українській мові? *Освіторія Медіа*. URL: https://osvitoria.media/experience/den-vchytelya-i-vchytelky-koly-my-polyubymo-feminityvy-v-ukrayinskij-movi/ (дата звернення: 16.03.2025).
4. Кобенко Г. Вплив соціокультурного аспекту на розвиток гендерної лінгвістики. «Молодий вчений». 2017. Т. 11, № 51. С. 232–235.
5. Колектив «рада нейтральної мови» • pronouns.page. *Pronouns.page*. URL: https://ua.pronouns.page/team (дата звернення: 16.03.2025).
6. Лаврухіна В. Мова ЗМІ як засіб формування культурно-інформаційного простору в умовах глобалізації. *Сучасні філологічні і методичні студії: проблематика і перспективи*: Матеріали II Міжнар. науково-практ. конф. для науковців, викл., учителів, здобувачів вищ. освіти, 20 квіт. 2023 р.
7. Матузкова О., Гринько О., Горбатюк Н. О. Стратегії та аналіз в усному та письмовому перекладі: Метод. посіб. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2020. 67 с.
8. Незалежні дизайнери – головні герої 2024 року. *Vogue UA - жіночий журнал про моду, красу і стиль. Vogue Ukraine - fashion, beauty, arts, society and living*. URL: https://vogue.ua/article/fashion/brend/nezalezhni-dizayneri-golovni-geroji-2024-roku-57815.html (дата звернення: 15.03.2025).

9. Про нас - Gendergid. Gendergid - інформаційно-освітній ресурс. URL: https://gendergid.org.ua/pro-nas/ (дата звернення: 16.03.2025).

10. Ребрій О.В. Сучасні концепції творчості у перекладі: монографія. – Х.: Харківський університет імені В.Н.Каразіна, 2012. – 376с

11. Шевченко Л.І., Дергач Д.В., Сизонов Д.Ю. “Медіалінгвістика: словник термінів і понять”// (за ред. Л.І. Шевченко. Вид. 2-ге, випр. і доп. Київ: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2014.)

12. Шевченко З.В. (2016). Словник ґендерних термінів. Черкаси: видавець Чабаненко Ю. URL: https://a-z-gender.net/ua/

13. Як журналістам писати про небінарних людей. Інститут масової інформації. URL: https://imi.org.ua/monitorings/yak-zhurnalistam-pysaty-pro-nebinarnyh-lyudej-i61365 (дата звернення: 15.03.2025).

14. European Parlaiment. GENDER-NEUTRAL LANGUAGE in the european parliament: Guidelines. 2018. 13 p.

15. Kokotuha A. Приклад того, що фемінітивна толерантність - шлях у нікуди. Як мимоволі заблукати в трьох соснах, коли щиро прагнеш розділити людей на. *Facebook*. URL: https://www.facebook.com/profile/100014854771313/search/?q=громадяни&locale=ukr_Ukr.

16. Nikolaeva N. Ітого. Щодо «новоязу» з фемінітивами. До чого у мене не доходили руки розібратися, і ось не пройшло і п’яти років). *Facebook*. URL: https://www.facebook.com/permalink.php/?story_fbid=3750920521857043&id=100008173956452&locale=ukr_Ukr.

17. One.kr.ua. 2025. *TikTok*. URL: https://vm.tiktok.com/ZMB66BTHM/ (дата звернення: 16.03.2025).

18. Seward M. How Independent Fashion Designers Won 2024. *British Vogue*. URL: https://www.vogue.co.uk/article/independent-fashion-brands-success-london (дата звернення: 15.03.2025).

19. Switzerland wins Eurovision Song Contest 2024. NV Life The New Voice of Ukraine. URL: https://english.nv.ua/life/eurovision-2024-results-of-the-final-and-the-winner-of-the-sontest-50417604.html (дата звернення: 15.03.2025).

20. Syniuta O. The role of social networks in changing languages. *International scientific survey journal*. 2018. Vol. 1, no. 3.

Шуст У. І., здобувачка
Стеценко Н. М., к. пед. н., доцентка
Херсонський національний технічний університет

АНТРОПОНІМИ РОМАНУ ТЕРРІ ПРАТЧЕТТА «КОЛІР МАГІЇ» ТА СПЕЦИФІКА ЇХ ПЕРЕКЛАДУ

Террі Пратчетт (28.04.1948 – 12.03.2015) – видатний англійський письменник, найбільш відомий як автор серії сатиричних фентезійних романів про "Дискосвіт". Автор створив великий і складний вимір, населений унікальними персонажами та культурними елементами, часто пародіюючи класичні фентезійні твори. Роботи Пратчетта поєднують гумор, глибоку філософію та критику соціальних явищ через призму фентезійного світу.

"Колір магії" – перший роман у серії "Дискосвіт". Книга була опублікована в 1983 році і стала початком великої фентезійної серії, яка включає понад 41 роман.

Жанр досліджуваного нами твору – фентезі. Це поняття вперше виникає в 20-30 рр. XX століття. Під ним розуміють уявний світ, де все підпорядковане законам магії та чаклунства. Персонажами таких творів є казкові чи міфічні істоти [1, с. 26]. Один з основних елементів, що становить найбільший перекладацький виклик, є власні імена. Їх переклад вимагає особливої майстерності, оскільки автор фентезі має необмежену свободу у створенні назв для свого вигаданого світу. Він може використовувати не тільки моделі словотворення рідної мови, а й запозичувати слова з інших мов, застосовувати грецькі та латинські форми, а також надавати іменам персонажів глибокі і багатофункціональні значення [7].

Власна назва (онім) – це лексема або словосполучення, яке використовується для того, щоб виділити конкретний об'єкт серед інших подібних, надаючи йому індивідуальність та забезпечуючи його ідентифікацію [5, с. 88]. Власні назви вивчає наука ономастика. Оніми досліджували багато вчених, серед них Ф. Пекосинсьський, Ф. Міклошич, Т. Войцеховський, А. Зубко, Т. Маретич, К. Цілуйко, М. Ткаченко та ін [3].

Лінгвіст Ю. Карпенко стверджує, що власні назви здійснюють дві основні функції: номінативну (ідентифікаційну) та стилістичну, яка особливо проявляється в художньому тексті, де стилістика переважає над диференціацією. В рамках другої функції він виділяє інформаційно-стилістичну та емоційно-стилістичну функції. Це поділення базується на врахуванні особливостей літературної ономастики та модифікацій, які її стосуються [3].

В ономастиці не існує єдиної класифікації власних назв. У нашій роботі ми послуговуватимемося систематизацією, яку виділяє у своєму дослідженні мовознавець С. Вербич. Він категоризує власні назви наступним чином: 1) антропоніми (власні імена людей); 2) топоніми (географічні назви), що поділяються на окремі тематичні групи; 3) зооніми (імена тварин); 4) теоніми (назви божеств); 5) міфоніми (назви міфічних істот); 6) космоніми (назви астрономічних об'єктів); 7) ергоніми (назви організацій та виробничих або громадських об'єднань); 8) хрононіми (назви часових періодів та історичних подій); 9) хрематоніми (назви матеріальних об'єктів і творів духовної культури) [2, с. 54].

Власні назви в романі "Колір магії" виконують важливу роль у створенні унікального світу, допомагають ідентифікувати персонажів та місця, підкреслюючи їх індивідуальність, і водночас слугують інструментом для сатиричного та гумористичного вираження через абсурдні та іронічні назви. Вони також визначають соціальні та культурні аспекти "Дискосвіту", підсилюючи його магічну та комічну природу, що відображається у символічних іменах.

У романі серед інших різновидів онімів представлено численну кількість антропонімів. Розглянемо детальніше це поняття. А. Кунін стверджує, що антропонім є власною назвою або сукупністю назв, що охоплюють усі офіційно присвоєні варіанти, які використовуються для ідентифікації конкретної людини [4, с. 46]. Не існує єдиної загальноприйнятої класифікації антропонімів. Дослідники, зокрема Л. Шеремет, М. Шарашова та інші, поділяють антропоніми за ономастичними категоріями на особисті імена, прізвища та прізвиська [4, с. 46-47].

Варто зазначити, що на даний момент у перекладознавстві не існує єдиної методики для перекладу власних назв у творах фентезі. Розглянемо методи, якими перекладач Юлія Прокопець відтворила авторські антропоніми. Найчастіше при перекладі було застосоване поєднання транскодування і калькування: *Bravd the Hublander – Бравд із Серединних земель, Heric Whiteblade – Ерік Біле Лезо, Hrun the Barbarian – Гран Варвар, Erig Stronginthearm – Еріґ Міцнорук, Zlorf Flannelfoot – Злорф М'якоступ, Liessa Dragonlady – Лісса Повелителька Драконів, Lio!rt Dragonlord – Ліо!рт Повелитель Драконів, Codice of Chimeria – Кодіс із Химерії, Greicha the First – Ґрейха Перший* [6, 8]. Зустрічається також зворотний прийом – калькування разом з транскодуванням: *Archmage of Ymitury – Архімаг Іметри, Blind Hugh – Сліпий Г'ю, Grand Vizier – Великий візир, Goldeneyes Silverhand Dactylos – Золотоок Срібнорук Дактилос* [6, 8]. Поширеним методом перекладу було пряме транскрибування: *Fredor – Фрідо, Rincewind – Ринсвінд, Patrician of Ankh-Morpork – Патрицій Анк-*

Морпорк, Ymor – Їмор, Stren Withel – Стрен Візел, Gorphal – Ґорфал, Grinjo – Ґрінджо, Urmond – Ермонд, Jack Zweiblumen – Джек Цвейблумен, Rjinswand – Р'їнсвенд, Marchesa – Марчіза, Garhartra – Ґархартра; та транслітерація: *Rerpf – Рерпф, K!sdra – К!сдра, Liartes – Ліартес, Emir – Емір, Terton – Тертон* [6, 8]. Промовисті власні назви перекладач відтворювала калькуванням: *Weasel – Тхір, Twoflower – Двоцвіт, Broadman – Товстопуз, Black Zenell – Чорний Каптур* [6, 8]. Також при перекладі антропонімів Ю. Прокопець застосувала пермутацію в поєднанні з калькуванням і транскодуванням: *Kerible the Enchanter – Заклинач Керібл*; та пермутацію з калькуванням та адаптацією: *Gorrin the Cat – Кіт Муррін* [6, 8]. Наступними перекладацькими прийомами були калькування з адаптацією: *Cripple Wa – Кульгавий Бо*; а також функціональний аналог: *Ninereeds – Дев'ятисил* [6, 8].

Таким чином, у романі Террі Пратчетта "Колір магії" антропоніми виконують не лише функцію позначення персонажів, але й активно залучаються до створення комічного ефекту, характеризації та побудови фентезійного світу. Переклад цих антропонімів вимагає особливого підходу, оскільки вони часто мають культурні асоціації, які необхідно передати мовними засобами цільової мови. У процесі перекладу використовуються різноманітні методи, серед яких транскрипція, транслітерація, калькування, адаптація, пермутація та поєднання цих прийомів, що дозволяє зберегти оригінальні смислові навантаження й водночас забезпечити читачам розуміння в контексті української мови. Переклад антропонімів у фентезі-літературі, зокрема в роботах Пратчетта, є складним, але важливим етапом у забезпеченні точності та адекватності перекладу, що дозволяє читачам глибше зануритися в атмосферу тексту.

Література:

1. Борова В. Д. Жанрові особливості творів фентезі (на матеріалах романів Урсули Ле Гуїн). С. 25-29. URL: http://eprints.zu.edu.ua/35249/1/%D0%92.%20%D0%94.%20%D0%91%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%96%D0%90%D0%9D%D0%A0%D0%9E%D0%92%D0%86%20%D0%9E%D0%A1%D0%9E%D0%91%D0%9B%D0%98%D0%92%D0%9E%D0%A1%D0%A2%D0%86%20%D0%A2%D0%92%D0%9E%D0%A0%D0%86%D0%92%20%D0%A4%D0%95%D0%9D%D0%A2%D0%95%D0%97%D0%86%20%28%D0%9D%D0%90%20%D0%9C%D0%90%D0%A2%D0%95%D0%A0%D0%86%D0%90%D0%9B%D0%90%D0%A5%20%D0%A0%D0%9E%D0%9C%D0%90%D0%9D%D0%86%D0%92%20%D0%A3%D0%A0%D0%A1%D0%A3%D0%9B%D0%98%20%D0%9B%D0%95%20%D0%93%D0%A3%D0%87%D0%9D%29.pdf (дата звернення 08.02.2025)

2. Вербич С. Сучасна українська онімна лексика: функціональний аспект. *Вісник НАН України*, 2008. № 5. С. 54-60.

3. Калюта В. О., Бабій А. В. Становлення і розвиток літературної ономастики. Освітній інтернет-навігатор. Науково-методичний інтернет-журнал. URL: https://oin.in.ua/stanovlennya-i-rozvytok-literaturnoyi-onomastyky/ (дата звернення 08.02.2025)

4. Марчук О. В. Власні назви у фентезійних творах: класифікація антропонімів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2017. № 26. том 2. С. 46-47. URL: http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v26/part_2/16.pdf (дата звернення 08.02.2025)

5. Невмержицька Н. Ю. Стан дослідження власних назв у сучасній лінгвістиці. С. 87-90. URL: http://eprints.zu.edu.ua/16479/1/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D0%BD%20%D0%B4%D0%BE%D1%81%D0%BB%D1%96%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%B2%D0%BB%D0%B0%D1%81%D0%BD%D0%B8%D1%85%20%D0%BD%D0%B0%D0%B7%D0%B2%20%D1%83%20%D1%81%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BD%D1%96%D0%B9%20%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%B3%D0%B2%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%86%D1%96.pdf (дата звернення 08.02.2025)

6. Террі Пратчетт. Колір магії. RoyalLib. URL: https://royallib.com/read/pratchett_terr/terr_pratchett_kolr_mag.html#0 (дата звернення 08.02.2025)

7. Ясенчук Ю. Особливості перекладу художнього тексту жанру “фентезі”. URL: http://www.vtei.com.ua/konfa/28_02/6/32.pdf (дата звернення 08.02.2025)

8. Terry Pratchett. The Colour of Magic. RoyalLib. URL: https://royallib.com/book/Pratchett_Terry/the_colour_of_magic.html (дата звернення 08.02.2025)

Шуткіна О. Є., здобувачка
Богдан Ю. Б., ст. викладачка
Херсонський національний технічний університет

СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ СУЧАСНОЇ АНГЛОМОВНОЇ ХУДОЖНЬОЇ ПРОЗИ

Переклад сучасної англомовної художньої прози є складним та відповідальним завданням, яке вимагає не тільки мовної майстерності, а й глибокого розуміння культурного контексту, авторського стилю, його індивідуальних особливостей. За словами О. Кальниченка, «переклад

літературного тексту – це не лише передача змісту, а й збереження художньої виразності та стилістичної оригінальності» [1, с. 112].

Прикладом такого перекладацького виклику є адаптація стилістичних особливостей у перекладі текстів, які відображають сучасні соціальні, політичні чи культурні реалії. Важливим аспектом є передача не лише змісту, а й емоційного та ритмічного навантаження, що характерно для оригіналу [3, с. 87].

Стилістичні особливості перекладу можна розглядати як сукупність мовних засобів та технік, що забезпечують збереження авторського «голосу» в іншомовному контексті. Сучасна англомовна художня проза характеризується активним використанням лексичних засобів, таких як метафори, порівняння, алегорії, неологізми, сленг, а також експериментування з лексичними одиницями для створення нових значень [5, с. 210]. Завдання перекладача в таких випадках полягає не лише в точному передаванні слів, а й у відтворенні стилістичних нюансів, що передають настрій, атмосферу чи особливості соціуму. Наприклад, у творах сучасних авторів, таких як Дон Делілло чи Пол Остер, можна зустріти багато інтертекстуальних посилань і культурних алюзій, що часто вимагають від перекладача глибокого знання історії, літератури, а також актуальних соціальних тем [9, с. 132]. Переклад таких елементів може потребувати креативного підходу для того, щоб замінити контекстуальні елементи на більш знайомі для українського читача реалії, не втрачаючи оригінальної ідеї.

Одним із яскравих прикладів стилістичних труднощів є використання сленгу або розмовної мови, які є характерними для стилю сучасних письменників. Як зазначає Ю. Найда, «еквівалентність у перекладі залежить не лише від лексичної точності, а й від збереження функціонального навантаження мовних засобів» [8, с. 120]. Перекладач повинен знайти еквіваленти, які зберігають автентичність оригіналу, враховуючи соціально-культурний контекст. Наприклад, англомовні вислови "cool", "guy", "chill" вимагають балансу між точністю і збереженням живого, сучасного звучання [2, с. 95].

Сучасна проза часто експериментує з синтаксисом, використовуючи нестандартні структури речень, короткі або, навпаки, довгі, ритмічні конструкції, що можуть виражати потокову свідомість, прискорений темп оповіді або психологічні стани персонажів [6, с. 198]. Таким чином, одним із основних завдань перекладача є збереження ритму і звучання тексту, що передає емоційний стан персонажів чи атмосферу описуваного світу.

Для перекладу такого синтаксису важливо знаходити еквівалентні конструкції в українській мові, які б не спотворювали логіку та емоційну глибину оригіналу. Наприклад, у творах Джонатана Франзена чи Джеймса

Еллроя часто зустрічаються складні синтаксичні конструкції, що вимагають особливої уважності до нюансів їхнього перекладу, оскільки іноді навіть зміна одного знаку пунктуації може значно змінити смислове навантаження тексту [7, с. 76].

Як уже було зазначено, у сучасній літературі важливим є збереження авторського голосу або ідентичності авторського стилю. Відмінність стилістики кожного письменника створюється через індивідуальну манеру письма, вибір лексики, ритм і темп, а також специфічну побудову речень. У перекладі такого тексту важливо відтворити всі ці особливості без втрати змісту. Наприклад, Джордж Сондерс, який часто використовує абсурдні чи сюрреалістичні образи, вимагає від перекладача не просто точного перенесення змісту, а й здатності передати гру слів, яку використовує автор [6, с. 198]. Це особливо стосується творів, що мають явний метафоричний чи алегоричний контекст, де значення часто виходить за межі буквального.

Збереження авторського голосу в перекладі може включати адаптацію стилістичних засобів, таких як використання архаїзмів, діалектизмів чи специфічних мовних одиниць [4, с. 77]. Таким чином, перекладач стає своєрідним тлумачем між культурами, що важливо для збереження автентичності.

Як зазначає Лоуренс Венуті, переклад – це не просто передача слів, а формування нового тексту, що враховує як специфіку оригіналу, так і культурний контекст мови перекладу [9, с. 245].

Отже, переклад сучасної англомовної художньої прози є складним і багатогранним процесом, що вимагає від перекладача не лише досконалого знання мовних структур, а й чутливості до стилістичних особливостей авторського тексту. Одним із ключових завдань перекладу є передача не лише змісту, а й атмосфери, ритму, лексичних і синтаксичних особливостей, які формують унікальний стиль кожного письменника. Серед основних викликів, з якими стикається перекладач, можна виокремити відтворення неологізмів, сленгу, культурних алюзій, інтертекстуальних зв’язків та експериментальних синтаксичних конструкцій. Як свідчать дослідження, важливо не тільки знаходити лексичні відповідники, а й зберігати функціональну еквівалентність, передаючи тон і емоційний вплив оригіналу. Збереження авторського «голосу» та автентичності тексту вимагає креативного підходу, глибокого розуміння соціокультурного контексту і майстерного володіння мовними ресурсами української мови. Успішний художній переклад є не просто механічною передачею змісту, а справжнім мистецтвом, що потребує балансу між точністю й адаптацією, завдяки якій твір залишається зрозумілим і близьким для українського читача.

Література:

1. Кальниченко О. І. «Теорія і практика художнього перекладу». Київ: Наукова думка, 2011. 256 с.

2. Павленко Л. М. Лексико-стилістичні особливості перекладу сучасної англомовної художньої прози. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2020. 189 с.

3. Тарнавська Л. В. Художній переклад і проблеми еквівалентності. Харків: ХНУ, 2018. 202 с.

4. Ткаченко О. О. Стилістика художнього перекладу. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2015. 212 с.

5. Baker M. In Other Words: A Coursebook on Translation. London: Routledge, 2011. 332 p.

6. Munday J. Introducing Translation Studies. London: Routledge, 2016. 375 p.

7. Newmark P. A Textbook of Translation. London: Prentice Hall, 1988. 292p.

8. Nida E. Toward a Science of Translating. Leiden: Brill, 1964. 331 p.

9. Venuti L. The Translator's Invisibility: A History of Translation. London: Routledge, 1995. 353 p.

СЕКЦІЯ 3

ІНОЗЕМНІ МОВИ ЯК МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ

Андрухович М. М., здобувачка
Бєлєхова Л. І., д. філол. н., професорка
Херсонський державний університет

ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕКСТІВ ГРАНТОВИХ ЗАЯВОК У СФЕРІ ТУРИЗМУ

Розширення можливостей для отримання фінансування в Україні супроводжується диверсифікацією джерел фінансової підтримки, які охоплюють різноманітні сфери господарської діяльності. У кожній групі донорів та напрямах використання фінансових ресурсів діють специфічні вимоги до грантових заявок. Вимоги зумовлюють необхідність дотримання стандартів оформлення тексту заявки, оскільки універсальні критерії забезпечують успіх заявок.

Експерти Philanthropy University виділяють кілька ключових етапів підготовки грантових заявок. Насамперед, слід визначити джерела фінансування, до яких належать ресурси урядових і неурядових організацій, корпоративного сектора, фінансових установ, приватних осіб та онлайн-платформ. Аналіз звітів попередніх періодів допомагає оцінити можливості донора забезпечувати фінансування. Вибір конкретного донора передбачає детальне вивчення його вимог до подання заявки, зокрема формату й структури тексту. Вважається важливим узгодити цільові орієнтири донора з цілями організації, що забезпечить відповідність очікуванням [5; 6].

Посилення конкуренції серед учасників грантових програм підкреслює значення додаткових аспектів, таких як соціальні цінності проєкту та його вплив на суспільство. Успіх заявки залежить від її здатності продемонструвати вагомість для громади чи регіону. Експерти вказують, що одним із ключових критеріїв оцінки є внесок проєкту в розв’язання актуальних соціальних проблем і покращення якості життя.

Процес розробки грантових заявок має бути послідовним і структурованим. Початковий етап передбачає налагодження контактів із партнерами та підготовку листів підтримки, які підтверджують значущість проєкту. Далі організація визначає місію, формулює цілі та створює бюджет. Наступним кроком стає опис основних аспектів проєкту та складання робочого плану. Завершальний етап охоплює коригування організаційних процесів, остаточне редагування тексту заявки й проведення її попередньої оцінки. Структурний підхід не лише сприяє відповідності заявки вимогам донорів, але й формує переконливий зміст [1, с. 263].

У цьому контексті лексико-стилістичні особливості грантових заявок відіграють ключову роль, забезпечуючи відповідність тексту офіційно-

діловому стилю, чіткість викладу та логічність структури. Саме вони створюють умови для ефективної комунікації між заявником і донором.

Лексико-стилістичні особливості текстів грантових заявок у сфері туризму формуються на основі принципів офіційно-ділового стилю, який забезпечує зрозумілість і чіткість викладеної інформації. У межах грантових заявок, орієнтованих на залучення фінансування для туристичних проектів, такі особливості є основою для створення переконливих текстів, що відповідають потребам донорів і специфіці туристичної галузі [4, с. 27].

Сфера туризму, яка постійно розвивається, вимагає від грантових заявок адаптації до сучасних викликів. Лексика текстів має відображати професійний характер проєкту і охоплювати широкий спектр понять, пов'язаних із туристичною діяльністю. Часто вживаються такі терміни, як «інфраструктурний розвиток», «туристичний потік» або «сектор гостинності», що підкреслюють значущість проєкту для розвитку регіону. Крім того, у текстах грантових заявок використовуються економічні терміни, такі як «ефективність витрат», «ROI» (показник окупності інвестицій) або «бюджетна прозорість», які забезпечують розуміння фінансових аспектів проєкту і створюють довіру до заявника.

Важливу роль відіграє оцінна лексика, що підкреслює унікальність і актуальність запропонованого проекту. Поняття «сталий розвиток», «потенціал зростання» або «екологічна орієнтованість» акцентують увагу на суспільній значущості ініціативи. Використання такої оцінної компоненти в наведених словосполученнях дозволяє виділити проєкт серед конкурентів і продемонструвати його відповідність сучасним пріоритетам туризму.

Грантові заявки мають чітко структурований стиль викладу, що базується на принципах послідовності, логічності й уніфікованості. Початок тексту зазвичай містить загальний опис проблеми, яка потребує вирішення, а також актуальність проекту. Далі текст переходить до конкретизації цілей і завдань, забезпечуючи плавний логічний перехід між частинами. Використання формалізованих мовних конструкцій, таких як «відповідно до», «з метою» або «у рамках реалізації проєкту», сприяє створенню офіційного характеру тексту та його структурованості. Такий підхід дозволяє донорам швидко орієнтуватися в інформації та зосереджувати увагу на ключових аспектах [2, с. 4].

Важливою складовою грантової заявки є аргументація. Обґрунтування актуальності проєкту включає посилання на статистичні дані та аналіз наявних викликів. Наприклад, для туристичних проектів часто зазначають обсяг туристичного потоку або проблеми, які потребують вирішення, такі як недостатній розвиток інфраструктури або

зниження екологічної якості регіону. Доказовість зміцнюється посиланням на успішно реалізовані ініціативи, які підтверджують досвід і спроможність заявника виконувати подібні завдання [3, с. 74]. Узгодженість цілей проєкту з пріоритетами донора є обов'язковою умовою для успіху заявки, що містить акцент на екологічній орієнтованості, підтримці місцевих громад або просуванні культурного туризму.

Структура грантової заявки включає декілька основних елементів, кожен із яких виконує свою функцію. Вступ надає огляд проблеми й окреслює її актуальність у контексті соціально-економічного розвитку регіону. Цілі та завдання проєкту формулюються чітко, із зазначенням способів досягнення бажаних результатів. Опис заходів складається з покрокового плану, що містить строки реалізації, необхідні ресурси та відповідальних осіб. Фінансовий план деталізує розподіл бюджету, обґрунтовує витрати й показує, як фінансування сприятиме досягненню цілей. Завершальний розділ заявки зосереджується на описі очікуваного впливу проєкту на розвиток туризму, його економічну та соціальну складові [2; 4].

Процес написання грантової заявки супроводжується низкою викликів. Одним із основних є необхідність збереження балансу між лаконічністю й деталізацією. Текст повинен бути інформативним, але не перевантаженим деталями, які можуть ускладнити його сприйняття. Використання термінології також вимагає обережності: надмірна кількість термінів може зробити текст складним для розуміння, особливо якщо його читають нефахівці. Адаптація до міжнародних стандартів є ще одним важливим аспектом, особливо для заявок, призначених для іноземних донорів [2, с. 6].

Офіційно-діловий стиль грантових заявок у сфері туризму поєднує точність, структурованість і відповідність встановленим стандартам. Використання професійної лексики, формалізованих мовних конструкцій і чіткої аргументації сприяє створенню переконливих текстів. Урахування потреб туристичної галузі та специфіки проєкту дозволяє демонструвати його значущість і перспективність. Застосування структурованого підходу до написання текстів грантових заявок допомагає забезпечити їхню успішність і сприяє розвитку туризму в умовах сучасних викликів.

Література:

1. Гернего Ю.О. Критерії успіху грантової заявки в умовах посилення ролі соціально орієнтованого бізнесу. URL: https://www.researchgate.net/profile/Iuliia-Gernego/publication/335766427_The_Criteria_for_the_Success_

of_a_Grant_Application_in_the_Context_of_Increasing_the_Role_of_Socially_Oriented_Business/links/5d8c7 70ba6fdcc25549a5b92/The-Criteria-for-the-Success-of-a-Grant-Application-in-the-Context-of-Increasing-the-Role-ofSocially-Oriented-Business.pdf

2. Заверющенко М. П. Офіційно-діловий стиль: правила укладання документів різних видів : навч. посіб. щодо самостійної роботи студентів. Харків : НТУ «ХПІ», 2019. 140 с.

3. Матвіїшин Є., Музичук О. Проєктний підхід до підготовки грантової заявки на участь у програмі транскордонного співробітництва «Польща-Білорусь-Україна»

4. Методичні рекомендації щодо написання проектних заявок. МГО «Регіональний центр транскордонного співробітництва Єврорегіон «Дністер», 2018. 54 с.

URL: http://rayradavn.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=103:metodychni-rekomendatsii-shchodo-napysannia-proektnykh-zaiavok&catid=51&Itemid=169

5. Proposal writing. Frequently asked questions. Module 3. Philantrophy University. Fundraising strategies.

URL: https://courses.philanthropyu.org/courses

6. Some Effective Grant Writing Tips. Booklet for Grantwriting. Philantrophy University. Fundraising strategies.

URL: https://courses.philanthropyu.org/courses

Афонченко Л. К., здобувачка
Кіщенко Ю. В., к. пед. н., доцентка
Херсонський державний університет

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ НАВИЧОК ПРОФЕСІЙНОГО ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ В ОНЛАЙН-ОСВІТІ

Сучасна система освіти швидко змінюється під впливом цифрових технологій, які стають невід’ємною частиною навчального процесу. Особливо важливим є їх застосування у вивченні іноземних мов для формування професійно орієнтованої іншомовної компетенції серед старшокласників. Це передбачає розвиток здатності ефективно використовувати іноземну мову в професійному спілкуванні в умовах онлайн-освіти.

Інноваційні технології в навчанні іноземних мов охоплюють широкий спектр інструментів, що дозволяють підвищити якість освітнього процесу, адаптувати його до індивідуальних потреб учнів та створити умови для

практичного використання мови. Серед них важливе місце займають платформи для відеоконференцій, такі як *Zoom, Microsoft Teams* та *Google Meet*. Ці платформи забезпечують можливість спілкування в реальному часі, організації віртуальних зустрічей, презентацій та дискусій. Учні можуть відпрацьовувати навички говоріння та аудіювання, моделюючи професійні комунікативні ситуації.

Важливим інструментом є мовні додатки та інтерактивні ресурси, зокрема *Duolingo, Quizlet, Memrise* та *Kahoot*. Ці програми дозволяють учням покращувати лексичні та граматичні навички, працюючи у власному темпі. Особливо ефективними є завдання на основі гейміфікації, які підвищують мотивацію та залученість учнів. Наприклад, тестування знань у форматі вікторин на платформі *Kahoot* або робота з картками в *Quizlet* забезпечує кращу запам'ятовуваність матеріалу [2, с.78].

Віртуальні та доповнені реальності є інноваційним підходом, що дозволяє створювати реалістичні умови для професійного іншомовного спілкування. Використання VR-симуляцій сприяє розвитку навичок спілкування в контексті конкретної професії: учні можуть виконувати завдання, пов'язані з переговорним процесом, презентацією проєктів або участю в ділових зустрічах.

Для організації колективної роботи та проєктної діяльності широко використовуються інтерактивні дошки та інструменти для спільної роботи, такі як *Padlet, Trello* та *Miro*. Вони дозволяють учням працювати над груповими завданнями, створювати презентації та обговорювати професійно орієнтовані теми. Такі завдання сприяють розвитку командної роботи, вмінь письма та критичного мислення.

Автентичні матеріали відіграють ключову роль у формуванні професійної іншомовної компетенції. Використання текстів, подкастів, відео та інших ресурсів з реального професійного середовища допомагає учням засвоювати специфічну термінологію та розуміти особливості фахової комунікації. Наприклад, робота з матеріалами міжнародних новинних агентств або професійних журналів дозволяє учням глибше зануритися в мовне середовище [1, с.56].

Штучний інтелект (ШІ) відіграє важливу роль у вивченні іноземних мов для професійного спілкування. Інтерактивні платформи на основі ШІ, такі як чат-боти й мовні асистенти, створюють реалістичне середовище для практики діалогів, що моделюють професійні ситуації. Адаптивні системи навчання аналізують індивідуальні потреби й слабкі сторони учня, пропонуючи персоналізовані завдання. ШІ також полегшує доступ до автентичних ресурсів, таких як професійні тексти, відео й подкасти, з функцією перекладу чи пояснення складних термінів. Інструменти для автоматичного оцінювання вимови та письма дозволяють учням

удосконалювати навички, отримуючи миттєвий зворотний зв'язок. Таким чином, ШІ сприяє ефективному та гнучкому вивченню мов.

Психолого-педагогічні аспекти впровадження інноваційних технологій також є важливими для досягнення ефективних результатів. Використання інтерактивних завдань допомагає підтримувати мотивацію учнів, створюючи цікаве та динамічне середовище навчання. Крім того, онлайн-формат сприяє розвитку самостійності та відповідальності учнів за власний результат, що є важливим елементом їхньої підготовки до майбутньої професійної діяльності. Комунікативна компетенція є ядром іншомовної підготовки. В старшій школі особливу увагу слід приділяти таким аспектам, як розвиток уміння вести професійний діалог, презентувати ідеї, аналізувати інформацію. Застосування інтерактивних методів, наприклад, рольових ігор, дебатів, симуляцій професійних ситуацій, значно підвищує ефективність навчання [3, с.248].

Сучасні технології надають учням старшої школи широкий спектр інструментів для вивчення іноземної мови. Онлайн-платформи, мобільні додатки, відеоматеріали, віртуальні тури та інші ресурси дозволяють створити середовище для занурення в мовленнєву практику. Використання таких інструментів сприяє розвитку автономії учнів, що є важливим для їхньої майбутньої професійної діяльності.

Таким чином, інноваційні технології дозволяють не лише урізноманітнити методику викладання іноземної мови, а й створити умови для практичного формування вмінь професійного іншомовного спілкування. Використання сучасних ресурсів допомагає учням ефективно застосовувати мову в реальних умовах оточуючої дійсності.

Література:

1. Інноваційні технології навчання в умовах модернізації сучасної освіти: монографія / за наук. ред. д.пед.н., проф. Л.З. Ребухи. Тернопіль, 2022. 143 с.

2. Пометун О. Енциклопедія інтерактивного навчання. Київ, 2007. 141 с.

3. Сисоєва С. Основи педагогічної творчості. Київ: Міленіум, 2006. 345 с.

4. Malykhin, O., Bondarchuk, J., Tersina, I., & Voitanik, I. Unlocking success: strategic approaches to enhancing communicative competence in English learning. Amazonia Investiga, 13(76 [Електронний ресурс]. ResearchGate. 2024. URL: https://www.researchgate.net/publication/381557714_Unlocking_success_strategic_approaches_to_enhancing_communicative_competence_in_English_learning

5. Richards J.C., Rogers T.S. Approaches and Methods in Language Teaching. Cambridge: Cambridge University Press, 2014. 310 p.

Batura I. S., Student
Honcharenko N. V., Senior Lecturer
Kherson National Technical University

ETHICAL MARKETING: HOW COMPANIES BUILD BRAND TRUST

In the modern world, with so many offers and information, it is challenging to catch clients' interest in a product; however, keeping their attention and convincing them to come back and buy again is another matter. Brands must continually evolve and come up with innovative ideas to keep customers. They communicate with clients in such a way which makes them wish to come back again and again. Ethical marketing requires understanding how to develop great client relationships and acquire their loyalty. Consumers nowadays are increasingly knowledgeable and value-oriented, typically supporting brands that share their values. Unethical practices like false advertising, greenwashing, or exploiting customer data can damage trust and reputation.

Ethical marketing, on the other hand, encourages accountability and fosters stronger emotional connections between brands and their target audiences. Ethical (e.g. truthful) marketing is critical as 58% of consumers buy and advocate for businesses based on their values. That's why any company caught using exaggerated or manipulative claims in marketing campaigns would probably can out of business very quickly [1].

Key components of ethical marketing are empathy, honesty, sustainability, transparency, and promise-keeping. Empathy in ethical marketing means understanding and addressing the emotional and practical needs of your customers. It involves crafting messages and solutions that show you care about their challenges and value their perspectives. Inclusive marketing ensures that diverse audiences feel represented and respected. Honesty ensures that marketing messages are truthful and transparent. Avoid exaggerations or false claims about products and services. Setting realistic expectations builds trust and helps customers feel confident in their purchasing decisions. Sustainability focuses on minimizing environmental impact through eco-friendly practices, such as reducing waste or using renewable materials. Ethical sourcing and fair labor practices demonstrate a commitment to both people and the planet, fostering goodwill among conscious consumers. Transparency involves openly sharing key information about business operations, from sourcing to pricing. Clear communication about policies and practices reassures customers that your brand has nothing to hide. When problems arise, proactive disclosure further

reinforces trust. Promise-keeping is about delivering what you advertise and honoring commitments to customers. Meeting expectations consistently builds reliability and shows that your brand values accountability. Owning up to mistakes and correcting them strengthens long-term loyalty.

Ethical marketing offers significant benefits for businesses, customers, and society. Companies that prioritize responsible practices can enjoy the following advantages: brands that act responsibly earn the trust and loyalty of their customers. Ethical practices foster strong relationships, encouraging repeat business and positive recommendations. Ethical businesses are seen as trustworthy and responsible, which helps them stand out in competitive markets. More consumers are making choices based on their values, such as environmental sustainability or fair labor practices. Ethical marketing appeals to this growing demographic, increasing brand appeal and customer engagement. Transparency and honesty help businesses avoid scandals and negative feedback. By adhering to ethical standards, companies can protect their reputation and ensure long-term resilience.

One of the great campaigns of ethical marketing is Dove's "Real Beauty" campaign. Dove's Real Beauty Campaign is one of the most iconic examples of ethical and socially conscious marketing. Launched in 2004, the campaign aims to challenge narrow and unrealistic beauty standards while promoting self-confidence and body positivity. The campaign featured real women of various ages, body types, skin tones, and ethnic backgrounds, breaking away from the traditional portrayal of beauty as slim, young, and flawless. The message focused on self-acceptance and embracing imperfections, which appealed to consumers seeking authenticity in a beauty industry often driven by unattainable ideals. Dove used taglines like "You're more beautiful than you think" to emphasize inner beauty and self-worth. Dove became synonymous with empowerment and inclusivity, setting itself apart in the beauty industry. The Real Beauty Campaign succeeded because it addressed a deeply personal and relevant issue—how women view themselves in a society obsessed with perfection. By focusing on empowerment and authenticity, Dove forged a strong emotional connection with its audience, earning trust and loyalty. This campaign exemplifies how ethical marketing can drive both social change and business success.

In conclusion, ethical marketing is not only a moral imperative but also a strategic imperative for businesses. By adhering to ethical principles such as honesty, full disclosure, equity, and fairness, companies can build trust with their customers, enhance their reputation, and contribute positively to society. Ethical marketing is not just about doing what is right; it is also about creating sustainable value for all stakeholders in the long run [2].

References:

1. Oleksii Kovalenko. Ethical Marketing Done Right: 11 Examples of Brands Thinking Differently. URL: https://wisepops.com/blog/ethical-marketing
2. Nestify. Ethical Marketing: Beyond Financial Metrics in 2024. URL: https://nestify.io/blog/consumer-trust-and-ethical-marketing/

Berest O. I., Sokurenko Ya. O., Students
Kudryavtseva V. F., PhD in Pedagogy, Professor
Kherson State Maritime Academy

LIMITATIONS AND POTENTIAL OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE FOR LANGUAGE LEARNING

In the era of technological advancements, artificial intelligence (AI) has emerged as a transformative force reshaping industry worldwide. Among its various applications, education stands out as a domain where AI's impact is particularly profound. By integrating AI into educational practices, we are witnessing a paradigm shift in how knowledge is transmitted, accessed, and personalized. Within this broader transformation, language learning has become a focal point for AI-driven innovation, offering unprecedented opportunities to enhance the efficiency and inclusivity of language acquisition [6].

Traditionally, language learning has been a resource-intensive process, often requiring significant time, effort, and access to qualified instructors. However, AI is revolutionizing the field by introducing tools and platforms that are more adaptive, efficient, and accessible than ever before. From machine learning algorithms that personalize learning paths to real-time speech recognition and translation technologies, AI is dismantling barriers to language education. These advancements are not only democratizing access to language learning but also empowering learners across the globe to achieve proficiency at their own pace.

Artificial intelligence in language processing has gone through several significant stages from simple answers to the ability of dialogue. Simple systems that processed basic queries were unable to comprehend the depth of thought required of them by users. Even the acclaimed ChatGPT was just a handy search engine that could find and structure information more efficiently than traditional search engines. However, the system remained imperfect, and users made a significant contribution to its improvement by increasing the number of questions related to different industries.

In the context of language learning, AI served as a bridge between novice language learners and the complex language environment. By analysing data from robotics and communicating with users, AI has evolved to improve and

simplify the methodology of presentation, resulting in AI learning to build complex constructions and expressions for language output.

Utilizing artificial intelligence in the domain of language acquisition is a matter of fact conditioned on how well a system learner aligns with the experience between users and autonomous AI systems. With the user-generated data volume growth, the model continually updates its linguistic response and eventually gets better-precision. However, this fundamental dependency on human involvement is accompanied with several complexities.

Exploit AI-generate: This system can be easy to exploit for AI-generating wrong corrections or linguistically ungrounded suggestions. AI feedback without rigorous instructional supervision can cause learners to unknowingly process information that is alien and harm intelligence patterns embedded in latent cognitive imbalance [5].

Lack of Natural Communication Patterns: Most AI used for language learning are limited in feedback as they correct grammatical errors without providing feedback on why they were made and what should be paid attention to. Lack of authentic conversational engagement can inhibit way forward, diminishing perceived AI effectiveness amongst learners who require more dynamic, interactive and human-like interactions within an educational context.

Dangers of Misuse and Ethical Concerns: AI systems may be applied for non-approved purposes, potentially involving harmful or malicious uses. Even with the protective algorithms included in modern AI platforms this kind of safeguards is not a fool proof. AI heightens the chances of harming semantic references, and there is no human policing to ensure that a dialogue is appropriate and free of profanities answers that could have harmful consequences or that address specific topics.

These limitations are indicative of substantial gaps in AI's ability to emulate the entire student-centred learning experience. However, with the caveat of these constraints substituted, real AI remains a standout technology tool for language acquisition if students know about all these loopholes and a certain level of fabrication as to the boundaries of what it can or cannot do.

In order to mitigate and overcome challenges within AI driven language learning, it is important for students to develop critical evaluation skills and integrate AI technologies with existing educational paradigms. Some potentially fruitful avenues for improving effectiveness of AI as a tool for learning are quite vivid.

AI in Parallel to Established Educational Modalities: AI should be endowed in many areas as an educational assistant instead of replacement for human-mediated instruction. Integrating AI-based methods and conventional teaching procedures can help learners make the best of both approaches enabling them to achieve required learning outcomes [3].

Building Critical Interaction Skills: Learners need to build complex inquiry strategies incentivizing the analytical mode of AI entailed results. Understanding that systems are merely earthling generalized copies of working cognitively associative with finding is the key. Asking very clear-cut and relevant questions is a necessary step to make AI generated responses more accurate, thoughtful and useful for learners – leading them towards correct use of language [4].

AI-based Interactive Communication with Human-Type Simulators: AI powered tools for voice interaction are of frequent use in interactive student scenarios of conversational contexts over simulated real-time ones. Reliance on these structures allows learners to hone their spoken ability and conversational fluency in safe, less threatening environment without direct human input.

Personal AI-Assistance for Learning: Used appropriately, AI has a way to be intimately involved in the structured teaching of a language by providing personalized feedback and creating optimal contexts for effective language learning.

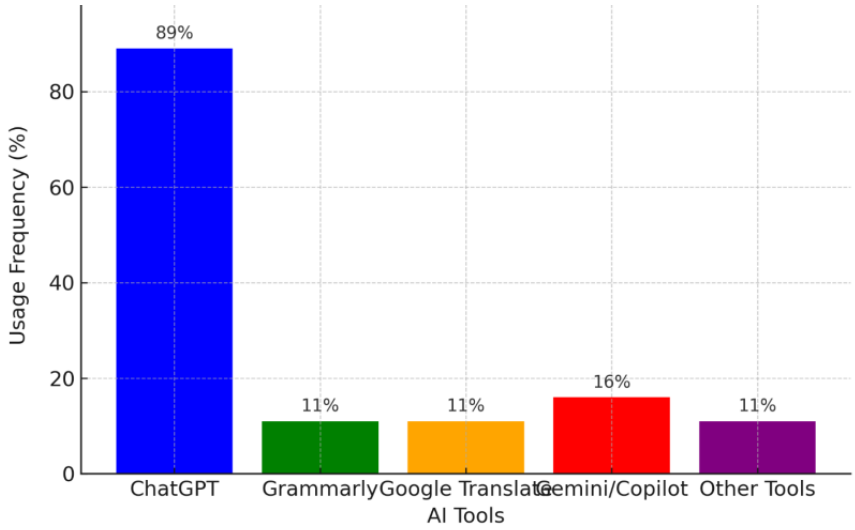

Figure 1 AI Tools Usage Frequency Among Students

Pushing this potential out into reality means learners need to get actively involved into their interactions with AI: the system learns and adapts towards optimal alignment with individual learning goals and preferences [1].

By recognizing AI as a valuable educational tool and by being aware of its intrinsic constraints, students can experience more effective self-regulation in language learning.

Integrating artificial intelligence into language learning has a significant potential to enhance learning outcomes through personalized instruction, real-time feedback, and available digital teaching tools. A systematic review of 43

studies conducted by the British Council in 2023 and our original survey of 19 learners indicate that ChatGPT, with 89% usage, is the most widely adopted AI tool.

Students are active in utilising AI-technologies. The conducted research shows what types of AI are used by students and with what frequency. The results of the survey are presented in Figure 1.

Learners use it primarily for grammar correction, translation, and vocabulary building - tasks that align well with AI's strengths in procedural knowledge.

While 63% of learners express positive views praising AI's adaptability and support for self-regulated learning, 37% remain neutral, citing concerns about its accuracy, risks of over-reliance, and limitations in conversational realism [2].

Despite any AI strengths, challenges remain including standardisation biases that can isolate non-dominant languages, technical shortcomings such as inconsistent speech recognition, and ethical issues related to data privacy and transparency. These findings reflect global trends, in particular Asia's leadership in AI-assisted language teaching research and importance of higher education as a testing ground. Follow-up efforts should focus on: developing ethical frameworks that ensure algorithm transparency and data privacy; expanding the range of tools to reduce reliance on single platforms such as ChatGPT; and conducting comparative studies to assess the long-term impact on skill retention and learner autonomy. If to focus on resolving these challenges, AI might become an additional tool within a student-centred pedagogy, enhancing rather than replacing traditional language learning mode.

References:

1. Adams, C., Pente, P., Lemermeyer, G., & Rockwell, G. (2021). Artificial intelligence ethics guidelines for K-12 education URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-78270-2_4

2. British Council. (2023). Artificial intelligence and English language teaching: A systematic literature review. URL: https://www.britishcouncil.tn/sites/default/files/ai_and_elt_jul_2024.pdf

3. Chon, Y. V., Shin, D., & Kim, G. E. (2021). System, 96. URL: https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0346251X20307685

4. Dizon, G., & Gayed, J. M. (2021). JALT CALL Journal, 17(2). URL: https://www.castledown.com.au/journals/jaltcall/article/view/jaltcall.v17n2.336

5. Hew, K. F., et al. (2023). Journal of Computing in Higher Education. URL: https://link.springer.com/article/10.1007/s12528-022-09338-x

6. Rowe, I. (2022). Language Standardization in AI Tools. URL: https://aisel.aisnet.org/jais/vol25/iss1/5/

Vasyliev M. M., Student
Boiko K. S., Senior Lecturer
Kherson State Maritime Academy

AI-POWERED LANGUAGE LEARNING APPLICATIONS FOR SEAFARERS' SELF-LEARNING

Digital technology is growing rapidly in the contemporary world, and it has been leading to new opportunities. Perhaps the best example would be the application of artificial intelligence (hereinafter referred to as «AI») in learning foreign languages, such as English. With applications based on machine learning algorithms, adaptive platforms, and interactive systems, new methods with new prospects are gradually improving traditional teaching approaches. Thanks to AI, the learning process can be adapted to fit the needs of just about every student.

The author's choice of this topic is determined by its relevance and his personal interest as a future specialist in the maritime industry. However, it is necessary to review both the positive and negative sides of AI determination in the learning process itself and opportunities in the maritime industry. The goal is to identify the advantages and problems associated with the implementation of innovative technologies, as well as to justify the feasibility of using AI as a tool to enhance the effectiveness of the educational process.

To start with the term itself, AI is a branch of computer science that focuses on developing systems and algorithms that can perform tasks that require human intelligence, such as learning, data analysis, and decision-making. AI uses a variety of techniques, including machine learning, natural language processing, and robotics. The main goal is to create systems that can understand, learn, and act like humans, using these capabilities to improve various aspects of life and solve complex problems [1].

When it comes to education, AI technologies make it possible to realize an adaptive learning platform that can be based on the level of knowledge, mistakes, and personal characteristics of the student in the study process, thus, making it possible the seamen to study English individually without a teacher. For instance, AI-based algorithms can develop models that can predict types as «barriers» to understand some topics. AI has actually made learning English significantly more efficient with intelligent learning systems helping seafarers in the following ways: they enable instant feedback, mistake correction, and personalized learning-path adjustments to person's unique interests and occupational requirements. The use of multimedia technology and gamification is also important for improving knowledge through the use of interactive platforms and educational games. Chatbots also give quicker automated communication – practice the language in real-time. Online AI-based platforms

allow to learn anytime and anywhere, which is beneficial for seamen with limited access to education.

Focusing on training maritime specialists, we chose one of the AI technologies that is chatbots, in particular ChatGPT.

A chatbot is a software system designed to interact with users in natural language, using generative AI to simulate human-like conversations [2].

ChatGPT, specifically, is a chatbot developed by OpenAI currently based on the GPT-4o model, launched in 2022, which allows users to have dynamic, personalized conversations [3].

Chatbots have already become a powerful tool in training. They do not only help in learning grammar, translating, and checking written tasks, but also adapt to the specifics of the maritime profession. Seafarers who learn English on their own face difficulties in mastering professional vocabulary and communication skills, which are critically important on board a ship. The use of adaptive AI systems allows to create personalized training plans, simulate real situations that may arise during navigation, and develop communication skills.

Possible instruction of using ChatGPT by the seamen is as follows: a new chat is created, and specific parameters are set, for example, «You are my teaching assistant; you need to ask me questions related to maritime topics (subtopic – First Aid Kit), maintain the dialogue in various ways, and during it, if you notice errors in my spelling, correct them and explain why» This is the case of grammar perfection, but now there is already the opportunity to use Voice Mod, and the situation as a whole does not change and students are speaking and starting to «pump» the communication skills. It maybe not very comfortable with the robot's voice, but in general, seafarers can get used to it. By using two mentioned examples (communication in voice mod and correcting spelling errors in chat), there is a possibility to improve the level of English. Giving definite instructions and asking ChatGPT to use new words, non-standard vocabulary, SMCP, codes and conventions regulations, seamen may develop and improve their plan of studies. Thus, AI opens up new opportunities for self-learning, and adaptive tools allowing seafarers to make this process as effective and close to the real working conditions as possible.

Any changes will obviously have both good and bad effects since where there are benefits, there are, of course, drawbacks. Speech recognition systems, for instance, raise ethical concerns as well since errors might result in false judgments regarding the degree of knowledge of the student using personal data acquired during training. Under the present circumstances, it is essential to create criteria for information protection and guarantee user data confidentiality. Now, regarding «passivity» – this is the aspect that already depends on the person, not on AI technologies. Usage of AI for English perfection does not mean doing home tasks through ChatGPT. We realise that AI technologies will

not be enough for full-fledged learning of English. It is necessary to combine both traditional teaching methods and the capabilities provided by AI. The prospects for the introduction of AI into language education are extremely optimistic. Technologies are actively developing, and today there are already successful examples of their application. The main thing is not to forget that any tool is effective only when it is used consciously and purposefully. In combination with the right motivation and active participation in the educational process, AI can become a truly powerful ally in language learning.

The application of AI and its technologies in the process of learning English demonstrates significant potential for improving and modernizing the educational process both in higher education institutions and in self-study settings. We note that such technologies have really great potential, but the extent to which they can be integrated is something to be decided. It is also very important to pay attention to both the advantages and disadvantages and ensure that AI augments traditional educational practices instead of completely replacing them. A balanced approach will allow learners to maximize the benefits of technology while maintaining essential human interaction and critical thinking skills.

Further studies should concentrate on examining the advantages and disadvantages of AI use, enhancing algorithms and ethical standards for the use of data for the efficient adaptation of educational technologies to the fast changing environment of the modern world.

References:

1. Штучний інтелект [Електронний ресурс]. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Штучний_інтелект (дата звернення: 04.04.2025)
2. Chatbot [Електронний ресурс]. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Chatbot (дата звернення: 04.04.2025)
3. ChatGPT [Електронний ресурс]. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/ChatGPT (дата звернення: 04.04.2025)

Handiuk I. V., Student
Frolova O. O., PhD in Pedagogy, Associate Professor
Kherson State Maritime Academy

DECODING NAVTEX: ABBREVIATIONS AND SHORTENINGS IN NAVIGATIONAL MESSAGING

Introduction. Abbreviations and shortenings are common tendencies nowadays, particularly for specialized professional languages like Maritime English. They simplify communication and condense information, making it

more efficient. In Maritime English, abbreviations and shortenings are prevalent in written communication [2]. Articles and prepositions are often omitted in navigational messages, and other words may be abbreviated or shortened, usually making messages hard to understand for those outside the maritime industry [1, p. 152].

NAVTEX messages serve as an excellent resource for analyzing abbreviations and shortenings used in Maritime English. NAVTEX (Navigational Telex) is an automated system that delivers maritime safety information via medium-frequency radio signals, including weather forecasts, navigational, meteorological and emergency alerts. Being a key component of the Global Maritime Distress and Safety System (GMDSS), it ensures seafarers receive essential updates on navigational safety efficiently.

The main text. The wide use of abbreviations and shortenings in navigational messaging enhances the following: 1) efficient data transmission by minimizing space; 2) standardization, clarity and consistency in maritime communication; 3) accuracy by reducing language-related misunderstandings.

In this study, we analyzed a dataset of 75 authentic NAVTEX messages sourced from **navtex.lv**, a platform that publishes newly issued NAVTEX messages. The objective of this analysis was to identify and classify abbreviations and shortenings commonly used in navigational messaging.

Through systematic examination, we categorized the identified abbreviations and shortenings into the following groups:

1. Initial Abbreviating

The most common abbreviation method in Maritime English involves creating new terms by combining the first letters of key words in a phrase. These abbreviations typically use the initial letters of nouns to form concise and easily recognizable terms. Examples include:

ETA = Estimated Time of Arrival

MRCC = Maritime Rescue Coordination Centre

MSI = Maritime Safety Information

TSS = Traffic Separation Scheme

UTC = Universal Time Coordinated

2. Shortening

The shortening method involves creating a new word by retaining only a part of the original word, reducing its length while preserving its meaning.

2.1. Retaining the former part of a word

One common technique within this method is taking the first part of a word to form the shortening. For example:

INFO= Information

DECR=Decreasing

HURR=Hurricane

INCR=Increasing
LOC = Location
MET = Meteorological
NAV = Navigation / Navigational
TEMPO=Temporary
VIS=Visibility
WARN = Warning

2.2. Keeping the first and last letters of a word

Another technique involves keeping the first and last letters of a word. For example:

FG=Fog
FM=From
HL=Hail
KT=Knot
NR=Near

2.3. Combining the first part of the first word and the last part of the second word

This technique is used in shortening by combining the first part of the first word and the last part of the second word. For example:

RACON = Radar Beacon

2.4. Taking the front part of multiple words in a fixed term

In cases where a fixed term consists of multiple words, the first part of each word may be used to form the shortening. For example:

NAVTEX = Navigational Telex
NAV WARN = Navigational Warning

3. Shortening Based on Pronunciation

This method forms shortenings based on how a word is pronounced rather than strictly following its spelling. For multi-syllabic words, more consonants are retained to improve distinction. Examples include:

BLDN=Building
FCST = Forecast
NXT = Next
OCNL = Occasional
SHWRS = Showers
SLGT=Slight
STNR=Stationary
VLD=Valid
VRB = Variable

4. Special Shortening Methods

In some cases, shortenings are formed by simplifying specific parts of words. A common simplification technique is the removal of suffixes, such as “ing”, by replacing them with a single letter. For example:

ARRIVG = Arriving

BECMG = Becoming

Conclusion. Using abbreviations and shortenings significantly enhances the efficiency of NAVTEX transmissions. By standardizing them, maritime professional communication remains clear and practical, ensuring seafarers worldwide easily understand messages. As technology and communication systems change and progress, the abbreviations and shortenings used in NAVTEX texts will likely continue to adapt, meeting the new needs of the maritime industry.

References:

1. Velikova G. Techniques of Shortening in Maritime English. *Proceedings of the International Association of Maritime Universities, IAMU Conference*. Helsinki, 2023. P. 152-157.

2. Zhirong Yang. Abbreviations in Maritime English. *English Language Teaching*. 2011. Vol. 4. No. 1. P. 209-213. DOI: https://doi.org/10.5539/elt.v4n1p209

Гелетей А. В., аспірант
Антоненко В. І., ст. викладач
ННГІ НА СБ України

ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ: ДОСВІД АВСТРІЇ ТА ШВЕЙЦАРСЬКОЇ КОНФЕДЕРАЦІЇ

Іншомовна підготовка фахівців сектору оборони і безпеки є важливою складовою, оскільки вона сприяє формуванню високого рівня іншомовної комунікативної компетентності. З огляду на перспективу входження України до ЄС та НАТО.

Сучасна дійсність вимагає від українських вищих навчальних закладів посилення міжнародного виміру в підготовці фахівців у галузі безпеки та оборони. Одним із важливих аспектів є іншомовна підготовка, яка дозволяє студентам та курсантам вивчати сучасні тенденції в цій сфері та ефективно спілкуватися з міжнародними партнерами. У цих тезах ми дослідимо досвід Австрії та Швейцарської конфедерації щодо іншомовної підготовки здобувачів вищої освіти у сфері безпеки та оборони [1].

Іншомовна підготовка студентів та курсантів у галузі безпеки та оборони є не лише засобом збагачення їхнього лінгвістичного багажу, але

й головним чинником їхньої спеціальної підготовки. Знання іноземної мови дозволяє студентам та курсантам вивчати досвід інших країн у галузі безпеки та оборони, а також ефективно спілкуватися з представниками міжнародних організацій та партнерів. Крім того, іншомовна підготовка сприяє розвитку міжкультурного розуміння та підвищенню культурної компетентності.

Австрійська система вищої освіти відома своєю сильною іншомовною підготовкою студентів. Вузи Австрії пропонують широкий спектр програм з навчання іноземних мов, які охоплюють як загальну лінгвістику, так і спеціалізовану тематику у галузі безпеки та оборони. Важливою частиною цієї підготовки є міжнародні обміни та співпраця з іноземними установами. Наприклад, студенти мають можливість вивчати іноземні мови в контексті спеціалізованих курсів з міжнародних відносин, де акцент зроблений на безпеку та оборону [2; 5, с. 123-132].

У Швейцарській Конфедерації іншомовна підготовка студентів також відіграє ключову роль у вищій освіті. Завдяки своєму багатонаціональному характеру, швейцарські університети пропонують програми з навчання різних мов, що дозволяє студентам здобувати міжкультурні навички та розуміння. Інтеграція іноземної мови в навчальний процес допомагає студентам бути більш гнучкими та адаптивними у міжнародному середовищі. Крім того, в Швейцарії існують програми академічних обмінів та стажувань, які дозволяють студентам поглибити свої знання мови та вивчити специфіку безпекових та оборонних питань у міжнародному контексті.

Потрібно зазначити, що обидва країни приділяють велику увагу розвитку міжнародної компетентності своїх студентів у галузі безпеки та оборони. Обидва підходи, хоч і мають свої відмінності, спрямовані на досягнення одного і того ж результату - підготовку кваліфікованих фахівців, здатних працювати в умовах глобальної спільноти. Австрійська модель може бути цікавою для українських університетів, оскільки вона акцентується на індивідуальному підході до студентів та високій якості навчання, тоді як швейцарська модель може надати прикладу з інтеграції міжнародних студентів та створення міжкультурного середовищ [3;4].

Потрібно зазначити, що австрійські та швейцарські вищі заклади, зокрема сектору безпеки та оборони активно співпрацюють з подібними вузами ФРН та Швейцарської конфедерації.

Іншомовна підготовка здобувачів вищої освіти у сфері безпеки та оборони відіграє важливу роль у сучасній освіті. Досвід Австрії та Швейцарії показує, що інтеграція іноземних мов у навчальний процес сприяє розвитку міжнародної компетентності студентів та їхній успішній інтеграції в глобальне суспільство. Українські вищі навчальні заклади

можуть взяти на озброєння цей досвід для підвищення якості підготовки майбутніх фахівців у цій стратегічно важливій галузі, сприяючи розвитку міжнародної співпраці та підвищенню престижу української освіти, зокрема сектору безпеки та оборони [6, с. 58-65].

Література:

1. Deutscher Akademischer Austauschdienst German Academic Exchange Service. URL: https://www.daad.de/
2. Bundesministerium für Bildung und Forschung: Studieren in Deutschland Program. URL: https://www.study-in.de/
3. Stiftung für Hochschulzulassung: Hochschulstart. URL: https://www.hochschulstart.de/
4. Die Deutsche Bildung Studienfinanzierung URL: https://www.deutsche-bildung.de/
5. Пономарьов, О. В., & Пономарьова, І. В. Іншомовна підготовка майбутніх офіцерів Збройних Сил України: досвід Австрії та Швейцарії. Київ. 2023. Вип. 68. С. 123-132.
6. Бондар, В. В., & Пономарьов, О. В. Іноземні мови у системі підготовки фахівців з питань безпеки та оборони. Національний університет оборони України імені Івана Черняховського. Київ. 2022. Вип. 50. С 58-65.

Дениченко О. В., здобувач
Токарева О. В., к. пед. н., ст. викладачка
Дениченко І. М., викладачка
ВСП «МФК ХДМА»

ПРОФЕСІЙНІ ПОСІБНИКИ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ МОРСЬКИХ ФАХІВЦІВ: УНІКАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА ЗАСТОСУВАННЯ

У сучасній морській індустрії володіння англійською мовою є необхідною умовою для успішної професійної діяльності. Англійська мова є найпоширенішою мовою у світі, і її знання відкриває безліч можливостей для моряків. За даними Міжнародної морської організації (IMO), близько 90% світової торгівлі здійснюється за допомогою морських суден, а англійська є головною мовою спілкування у морській галузі (IMO) [1].

Важливість англійської мови у професійному навчанні важко переоцінити. Вона є основним інструментом комунікації у багатьох сферах, включаючи морську галузь [2]. Англійська мова використовується для обміну інформацією між екіпажом судна, портовими службами, а

також між представниками різних країн. Знання англійської мови дозволяє морякам ефективно виконувати свої обов'язки, забезпечувати безпеку судноплавства та уникати аварійних ситуацій [3].

Англійська мова також є необхідною для підготовки фахівців у морській галузі. Вона використовується у навчальних програмах, наукових дослідженнях та професійних публікаціях. Знання англійської мови дозволяє курсантам отримувати доступ до сучасних наукових знань, брати участь у міжнародних конференціях та обмінюватися досвідом з колегами з інших країн [3].

Викладачі англійської мови судномеханічного відділення ВСП «МФК ХДМА» розробили серію посібників з англійської мови за професійним спрямуванням для курсантів других-третіх курсів судномеханічного відділення коледжу. Дані посібники мають такі назви: Slow Ahead, Half Ahead, Full Ahead та Full Ahead: Main. Вони розроблені відповідно до рекомендацій Міжнародної морської організації (ІМО) та з урахуванням всіх сучасних конвенцій і вимог до компетенцій суднових механіків [1].

Для курсантів другого курсу використовуються посібники Slow Ahead та Half Ahead, які розглядаюсь питання безпеки мореплавства та праці, основні конвенції та коди, обов’язки та права моряків, устрій судна, типи суден та вантажів.

Для курсантів третього курсу використовуються посібники Full Ahead та Full Ahead: Main, які розглядають допоміжні механізми на судні та головні, такі як котел та дизельний двигун, відповідно. У посібниках детально розглядаються типи механізмів, складові частини, їх експлуатація та ремонт.

Кожен посібник складається з п'яти модулів, які містять серію повноцінних уроків від стартера до завдань на говоріння. У кінці модуля є питання для самоперевірки та словник. Завдання на стартер включають в себе різноманітні питання для обговорення, які допомагають або повторити вже вивчений матеріал або підготувати до вивчення нової теми. Після стартеру вводиться лексичний чи граматичний матеріал відповідно до теми, підсилений прикладами та ілюстраціями. За презентацією лексичного або граматичного матеріалу надаються вправи для відпрацювання та перевірки, наскільки матеріал було засвоєно. Посібники містять також завдання на читання, аудіювання, говоріння та письмо, перші з яких направлені на перевірку розуміння тексту, а останні містять завдання, в яких курсанти висловлюють свою власну думку і тренуються розмовляти на задану тему. В кінці кожного уроку містяться завдання на демонстрацію отриманих навичок з даної теми.

Згідно з рекомендаціями ІМО, кожен моряк повинен володіти певними мовленнєвими компетенціями для забезпечення безпеки

мореплавства та ефективної роботи на борту судна (IMO Competency Requirements) [1]. Посібники, розроблені викладачами МФК ХДМА, враховують всі ці вимоги та забезпечують курсантам необхідні знання і навички для роботи у міжнародних морських компаніях.

Дані посібники використовуються курсантами під час навчання та практичної підготовки У процесі навчання курсанти отримують комплексні знання та навички у галузі морської англійської мови. Завдання уроків відповідають вимогам комунікативного методу вивчення англійської мови та спрямовані на розвиток навику говоріння, що допомагає у професійній діяльності в майбутньому. Курсанти успішно складають міжнародні іспити та проходять співбесіди у провідних компаніях.

Посібники з англійської мови для морського фахового коледжу, створені викладачами ВСП «МФК ХДМА», є унікальними у своєму роді і відповідають всім сучасним вимогам до підготовки курсантів. Вони були розроблені відповідно до рекомендацій Міжнародної морської організації (ІМО) та з урахуванням всіх сучасних конвенцій і вимог до компетенцій суднових механіків. Це забезпечує високу якість навчання і підготовки курсантів до роботи у міжнародних морських компаніях.

Завдяки використанню цих посібників курсанти не лише вдосконалюють свої мовленнєві навички, але й отримують практичні знання, необхідні для роботи у міжнародному морському середовищі. Підручники враховують специфіку роботи суднових механіків, що дозволяє краще підготувати курсантів до реальних умов праці. Викладачі коледжу постійно оновлюють та вдосконалюють навчальні матеріали, адаптуючи їх до сучасних вимог і потреб курсантів.

Дослідження, проведені серед випускників ВСП «МФК ХДМА», показали, що більше 90% з них відзначили знання англійської мови, отримані під час навчання, як важливий фактор у їх працевлаштуванні та кар'єрному зростанні. Це свідчить про високу ефективність посібників та важливість вивчення англійської мови у професійній підготовці морських фахівців.

Таким чином, посібники з англійської мови для морського фахового коледжу, створені викладачами ВСП «МФК ХДМА», є важливим і ефективним засобом підготовки курсантів до професійної діяльності у міжнародній морській індустрії. Вони забезпечують високий рівень мовленнєвої підготовки, що є необхідною умовою для успішної кар'єри у морському секторі. Використання цих підручників сприяє не лише покращенню мовленнєвих навичок, але й загальному професійному розвитку курсантів, допомагаючи їм досягати високих результатів у своїй роботі.

Література:
1. International Maritime Organization. URL: www.imo.org
2. 20 цікавих фактів про англійську мову. URL: https://englishdrive.education/20-cikavix-faktiv-pro-anglijsku-movu/
3. Огородник Н.Є. Модернізація змісту навчання англійської мови майбутніх моряків. URL: https://rep.ksma.ks.ua/server/api/core/bitstreams/0725ee83-bcea-4635-acde-084d282aa8f2/content

Динисюк А. В., здобувачка
Гончаренко Н. В., ст. викладачка
Херсонський національний технічний університет

БАГАТОМОВНІСТЬ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

У глобалізованому світі багатомовність перетворилася на ключову компетенцію, що визначає соціальну мобільність та професійний успіх особистості. Здатність спілкуватися кількома мовами виходить далеко за межі простого комунікативного інструменту, перетворюючись на важливий соціокультурний феномен. Сучасне суспільство потребує фахівців, здатних ефективно спілкуватись в міжнародному середовищі.

Сучасне суспільство характеризується інтенсивним культурним обміном, міжнародною співпрацею та постійним взаємопроникненням різних мовних середовищ. Багатомовність стає не лише перевагою, але й необхідною умовою повноцінної інтеграції індивіда в глобальний соціальний та економічний простір. Вона забезпечує конкурентоспроможність особистості на світовому ринку праці [**0**].

Багатомовність як соціолінгвістичне явище має комплексне визначення, що розкриває її глибинну сутність та соціальну значущість. У найширшому розумінні - це здатність індивіда вільно спілкуватися та мислити кількома мовами, володіючи навичками усного й писемного мовлення на різних рівнях комунікативної компетентності. Дослідники виокремлюють різні рівні багатомовності: від базового володіння до професійної та професійно-орієнтованої комунікації [**0**].

Психолінгвістичний аспект багатомовності розкриває її потенціал як інструменту когнітивного розвитку особистості. Вивчення декількох мов суттєво розширює нейронні зв'язки мозку, підвищує гнучкість мислення, розвиває здатність до швидкої адаптації та міжкультурної комунікації. Науковці підтверджують, що білінгви та мультилінгви мають більш розвинені комунікативні та адаптивні здібності порівняно з монолінгвами.

Економічна перспектива багатомовності демонструє її визначальну роль у професійній конкурентоспроможності. Фахівці, які вільно володіють кількома мовами, мають значно більше можливостей працевлаштування, кар'єрного зростання та міжнародної співпраці. Щорічно зростає попит на перекладачів, міжнародних менеджерів, дипломатів та фахівців у сфері міжнародних відносин [**0**].

Культурологічний вимір багатомовності розкривається через здатність індивіда не лише спілкуватися, але й глибше розуміти особливості різних культур, їхні традиції, менталітет та світосприйняття. Мова стає інструментом міжкультурного діалогу та взаєморозуміння. Кожна мова відкриває унікальну картину світу та систему культурних кодів.

Освітній контекст багатомовності передбачає формування лінгвістичної толерантності, розвиток мультикультурної свідомості та здатності до міжнаціональної комунікації. Сучасні освітні програми дедалі більше орієнтуються на полілінгвальний підхід. Заклади освіти впроваджують інноваційні методики вивчення іноземних мов [**0**].

Технологічний прогрес суттєво трансформує можливості вивчення та практикування багатомовності. Онлайн-платформи, мобільні додатки, штучний інтелект створюють принципово нові умови для оволодіння іноземними мовами. З'являються інтерактивні додатки, що використовують ігрові механіки для вивчення мов [**0**].

Глобальні міграційні процеси посилюють значущість багатомовності як інструменту соціальної інтеграції та порозуміння між представниками різних етнічних та мовних груп. Мільйони людей щорічно перетинають державні кордони, шукаючи нових можливостей. Політичний вимір багатомовності розкривається через її потенціал у міжнародній дипломатії, міждержавній комунікації та вирішенні глобальних суспільних викликів. Дипломати та політичні діячі демонструють важливість володіння декількома мовами [**0**].

Таким чином, багатомовність у сучасному світі є не просто корисною навичкою, а фундаментальною компетентністю, необхідною для повноцінної самореалізації особистості. Вона відкриває нові горизонти професійного та особистісного розвитку.

Опанування декількох мов відкриває широкі можливості професійного та особистісного розвитку, сприяє розширенню світогляду та культурної сприйнятливості. Кожна нова мова - це новий світ можливостей. Держави та освітні інституції мають створювати максимально сприятливі умови для розвитку багатомовної освіти, впроваджувати інноваційні методики вивчення іноземних мов. Інвестиції в мовну освіту – це інвестиції в майбутнє.

Технологічний прогрес та глобалізаційні процеси дедалі більше актуалізують питання багатомовної компетентності як ключового фактора соціальної мобільності. Цифрові технології спрощують процес вивчення мов. Майбутнє належить суспільству, здатному до вільної міжкультурної комунікації, взаєморозуміння та діалогу, що безпосередньо пов'язано з рівнем багатомовної підготовки його членів. Багатомовність – запорука успішної глобальної комунікації.

Література:

1. Ажнюк Б. Мовна ситуація в Україні і зарубіжний досвід мовного планування // Українознавство. 2007. № 1. С. 176 – 182.

2. Дем'яненко О. Є. Співіснування мов як гарант формування полікультурного суспільства. 2008. 7 с. URL: http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/5438/1/Denjanenko.pdf

3. Кріба І. Багатомовність як шлях до взаєморозуміння. Досвід України // Міжнародний журнал у галузі мультилінгвальної освіти. 2013. № 1. С. 1–9.

4. Микитюк А. Багатомовність, процес розвитку освіти в різних країнах Європи та України. 2019. 93 с. URL: http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/349/%d0%9a%d0%92%d0%90%d0%9b%d0%86%d0%a4%d0%86%d0%9a%d0%90%d0%a6%d0%86%d0%99%d0%9d%d0%90%20%d0%a0%d0%9e%d0%91%d0%9e%d0%a2%d0%90%20%d0%9c%d0%98%d0%9a%d0%98%d0%a2%d0%ae%d0%9a%20%28pdf.io%29.pdf?sequence=1&isAllowed=y

5. Яковлева О. Багатомовність українського суспільства як регулятивний фактор освіти і виховання в системі вищих навчальних закладів у контексті світового досвіду: дис… докт. філос. наук: спец. 09.00. 10. 2016. 44 с. URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2019/01/Yakovleva_27.01.2015_avtoref.pdf

Korinchuk M. M., Student
Honcharenko N. V., Senior Lecturer
Kherson National Technical University

COMMUNICATION OF EMPLOYEES OF DIFFERENT NATIONALITIES AT THE ENTERPRISE

In the context of globalization and growing population mobility, enterprises are increasingly faced with the task of organizing effective communication among employees of different nationalities. This is an important factor in ensuring productivity, teamwork, and social cohesion.

Diversity in the team provides a number of benefits to the company, such as broadening cultural horizons, creativity, and access to new markets. However, cross-national communications can be challenging due to language barriers, cultural differences, and prejudices. Good communication helps to overcome these difficulties and creates favorable conditions for the professional and personal growth of employees. The company's management, in search of cheaper labor, offers jobs to people from poor countries, and because of this, the management and other employees face such problems as language barriers, cultural peculiarities of employees, or even worse, when employees subconsciously begin to be guided by stereotypes, which negatively affects their emotional state and the atmosphere in the team as a whole. To avoid such problems, Google is actively implementing programs to support international communication among employees. For example, the Googlegeist program allows collecting feedback from employees from different countries and cultures to understand their needs and challenges. Thanks to this initiative, the company was able to improve working conditions, taking into account the cultural characteristics of each region [3].

I would also like to give an example from my own life, I work as a quality inspector at a shipyard, and my duties include checking the quality of the walls and how they are welded together. If there are any flaws or metal defects, I point it out, and a team of 13 people starts to fix those flaws. In this team, there are 4 people from Colombia, 6 from Vietnam, 2 from the Philippines and 1 from India. None of these people knows English or Polish at a sufficient level, and it is not always possible to communicate through an interpreter, as the program does not translate correctly and therefore everything has to be explained in sign language. Most of the people from other countries who work with me have been in Poland for 5-12 years, and there is no point in learning Polish if they have to explain everything in sign language and have no motivation to learn Polish.

Also, most employees cannot find a common language with people who have different cultural values or racial characteristics, which is actually very demotivating and lowers the moral level of employees to work.

So here are the ways I propose to solve most of the problems.

Ways to improve international communications

1. Intercultural communication training. Training employees in the basics of intercultural communication helps reduce misunderstandings and increase tolerance.

2. Introduction of a common language. Ensuring and motivating all employees to learn the company's working language promotes more effective cooperation.

3. Supporting an inclusive culture. Creating an environment (anti-discrimination policy, complaints and accountability, clear sanctions for racist

behavior, training programs, education programs) where all employees feel valued regardless of nationality promotes harmony in the team.

4. Mentoring and coaching. Older or more experienced employees can help newcomers adapt to the cultural and professional characteristics of the organization.

As G. Hofstede notes: “Understanding cultural differences is not only a useful skill, but also the key to building effective international teams” [5]. Therefore, effective international communication is key to the successful operation of an enterprise in a multinational environment. Creating conditions for mutual understanding, mutual respect, and inclusion promotes team development, increases productivity, and helps avoid conflicts. Diversity management is not only a challenge, but also an opportunity to strengthen a company's market position.

References:

1. Hofstede, G. (2010). Cultures and Organizations: Software of the Mind. McGraw-Hill.

2. Trompenaars, F., & Hampden-Turner, C. (1997). Riding the Waves of Culture: Understanding Cultural Diversity in Business. Nicholas Brealey Publishing.

3. Lewis, R. D. (2006). When Cultures Collide: Leading Across Cultures. Nicholas Brealey International.

4. Humeniuk, N. V. (2018). Intercultural communication: basics of theory and practice. Kyiv: Center for Educational Literature.

5. Rotar, N. I. (2021). Socio-cultural aspects of communication in the context of globalization. Journal of Social Studies, 3(2), pp. 45-50.

Laichuk I. I., Student
Ohorodnyk N. Ye., PhD in Pedagogy, Associate Professor
Kherson State Maritime Academy

USING AI WITHOUT COMPROMISING THE ACADEMIC INTEGRITY

Artificial intelligence (AI) is progressively transforming various aspects of our lives, including the educational sector. It has become clear that the use of AI in education is fundamentally changing the way we learn, making it more efficient, engaging and personalized. While traditional learning is great, AI-based learning also has its own benefits. First, it can adapt to each learner. Second, it provides real-time feedback. And third, it meets the individual needs of learners, making the educational process more effective.

Scientists say AI has the potential to transform learning by providing personalized, immersive, and adaptive learning experiences. By analyzing individual learning strategies, strengths and weaknesses, as well as interests and abilities, AI-based learning can be tailored to the specific needs and preferences of each individual. This approach ensures a positive and enjoyable learning experience [1].

Additionally, AI has many applications that personalize language learning by adapting the process to learners' level of knowledge and offering personalized lessons and real-time feedback. By monitoring your learning progress, AI-based learning can offer adapted recommendations to improve your academic performance. This feedback aims to upgrade the learning process, ensuring that it is more targeted and outcome-oriented.

Moreover, virtual and augmented reality technologies, which are also offered by AI, provide an immersive learning that uses virtual reality to simulate real-world scenarios. This enables engaging learning, promoting effective skill development in an immersive, i.e. three-dimensional environment that appears to surround the learner.

Today, it is widely acknowledged that AI plays a significant role in education. But there's no good without bad. Among the main concerns raised about AI is the problem of cheating and plagiarism. If AI is used to complete assignments or exams or to write papers, it is unfair to students who don't cheat. It also lessens the effectiveness of the learning process for those who cheat. Consequently, there is a growing concern that students who utilize AI for academic dishonesty might, when they start working, contribute to a culture of dishonesty and devalue their profession [2, 3].

It is becoming more common to use AI tools to help with learning because they can be very beneficial. As long as these tools are used ethically and cited appropriately, and learners' works represent their own intellectual abilities, it is not plagiarism. Plagiarism is when you use someone else's ideas or words as your own without saying where you got them from. In a scientific sense, it is defined by Wikipedia as "the representation of another person's language, thoughts, ideas, or expressions as one's own original work" [4].

Cases of AI-assisted plagiarism are not limited to students' using AI-generated content as their own original work without giving credit to the source. AI plagiarism is also considered when students use the technology to simply paraphrase or reword existing content without processing the material and working on it themselves. To avoid plagiarism, it is necessary to make your own contribution and not rely only on AI to complete academic work.

The fight against plagiarism is going on in all directions. Universities establish guidelines to promote academic integrity and discourage the practice of plagiarism among students. Institutions are required to implement so called

fact checkers – technology-based mechanisms to confirm the originality of submitted works. There may be even penalties introduced for different levels of plagiarism, with the focus on making institutions responsible for their actions. Students must provide evidence that their work is original and has been checked for plagiarism using approved detection tools [2].

There are some tips to ensure that AI is used ethically and without compromising the academic integrity.

First, use AI not to do the work but to help you with your work. For example, you can use it to clarify specific things, collect ideas, or improve your writing style.

Second, don't just copy and paste content without understanding it or adding your own ideas and comments to it. This will not only demonstrate the originality of your work, but it will also help you understand the issue better.

Third, if AI tools are used in your work, be sure to cite them correctly. This means saying where you got your ideas or data from. In this way, you acknowledge AI assistance in content creation.

Fourth, verify the information provided by AI because AI-generated content may contain inaccuracies. Such an approach will contribute to your ethical use of AI.

Fifth, use AI to check grammar and summarize the ideas you express. This strategy will preserve and enhance your intellectual abilities and critical thinking skills. By following these tips, everyone can responsibly integrate AI tools into learning process while maintaining academic integrity.

According to experts in academic integrity, some of the ethical uses of AI include: brainstorming ideas, making outlines, editing language, finding sources, interpreting data, etc. AI tools are clearly helpful in generating ideas, analyzing data, improving writing style, and more. [3]

The only thing is that when using phrases, ideas or content generated by AI tools, it is important to properly reference them, just like any other source recognizing their contribution to your work. In general, ethical use of AI means using it to enhance your skills and knowledge, not to replace them.

References:

1. Jayaraman G. Revolutionizing Learning: How Can I Use AI to Learn New Skills and Subjects? [Electronic resource] URL: https://medium.com/@ govindh_imba/revolutionizing-learning-how-can-i-use-ai-to-learn-new-skills-and-subjects-5f7074f62afe

2. Sharma S. Using AI in Higher Education: When does it Become Plagiarism? [Electronic resource] URL: https://timesofindia.indiatimes.com/education /news/using-ai-in-higher-education-when-does-it-become-plagiarism/article show/114776015.cms

3. Zainuddin N. Responsible and Ethical Use of Artificial Intelligence in Language Education: A Systematic Review [Electronic resource] URL: https://www.researchgate.net/publication/385811950_Responsible_and_Ethical_Use_of_Artificial_Intelligence_in_Language_Education_A_Systematic_Review

4. Wikipedia, the free encyclopedia [Electronic resource] URL: https://en.wikipe dia.org/wiki/Plagiarism

Матрунчик Д. С., Калаур М. В., здобувачки
Кирикилиця В. В., к. пед. н., доцентка
Волинський національний університет імені Лесі Українки

ДЖЕРЕЛА СИНОНІМІЇ АНГЛОМОВНОЇ КОМП'ЮТЕРНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Одним із ключових механізмів розвитку термінологічної системи є синонімія, яка сприяє точності й варіативності вираження понять. Під синонімами розуміють слова або словосполучення, що мають спільне значення, але можуть відрізнятися стилістичними, емоційними чи функціональними характеристиками. Дослідники розглядають синонімію як інструмент збагачення мови, що дозволяє уникати повторів, уточнювати значення та збагачувати науково-технічний дискурс [4, с. 203].

Інтенсивний розвиток інформаційних технологій та їх глобальний вплив сприяють постійному оновленню та розширенню комп'ютерної термінології, в якій активно формується синонімія. Це явище пояснюється необхідністю максимально точного опису понять, а також адаптацією лексичних одиниць до різних комунікативних контекстів. Синонімія – семантичний феномен, який вважається в лексиці однією з найважливіших системотвірних категорій [1, с. 151]. Дослідниця О. Южакова у комп'ютерній лінгвістиці ототожнює поняття «синонімія» і «варіантність», називаючи їх явищем динамічним, без якого неможливий розвиток будь-якої термінології [5, с. 87]. Однак, І. Ментинська у своєму дослідженні пропонує розмежовувати синонімію та варіантність за такими ознаками – семантичною та формальною. Синоніми виокремлюємо за мовою-джерелом, морфологічною або синтаксичною структурою, тобто синонімами вважаємо різнокореневі утворення, тоді як варіанти – це тотожні значенням фонетичні, морфологічні й орфографічні різновиди спільнокореневих слів, а також повні і короткі форми слів і словосполук [2, с. 69].

Формування англомовної комп'ютерної термінології значною мірою пов'язане із морфологічними змінами, які призводять до виникнення

синонімів. Нові синонімічні ряди формуються завдяки процесам скорочення, афіксації, словоскладання (компаундування) та розвитку багатозначності слів. Поповнення синонімічних рядів відбувається внаслідок: 1) появи нових слів: *compute – process – calculate – analyze – evaluate*; *encrypt – encode – cipher – obfuscate – scramble*; *store – save – retain – archive – backup*; *display – show – render – project – visualize*; 2) розвитку багатозначності слів: *server* – «*комп'ютерний сервер*» vs «*офіціант*»; *port* – «*мережевий порт*» vs «*морський порт*»; *link* – «*гіперпосилання*» vs «*зв'язок між елементами*»; *domain* – «*інтернет-домен*» vs «*сфера діяльності*»; 3) словоскладання (компаундування): *firewall – security barrier – protection system*; *cyberspace – digital realm – virtual world*; *database – data repository – information storage*; *software – application suite – program set*; 4) виникнення розмовної технічної лексики: *glitch – bug – issue – malfunction*; *crash – freeze – hang – shut down*; *hack – exploit – bypass – override*; *reboot – restart – power cycle – reset*. На думку деяких дослідників, синонімія створює труднощі у виборі оптимального перекладу, оскільки різні джерела можуть пропонувати різні варіанти термінів [3, с. 246].

Велика частина англомовних синонімів у комп'ютерній термінології виникла завдяки використанню професійного жаргону, який сформувався у середовищі розробників, системних адміністраторів та інших фахівців ІТ-галузі. Часто технічні поняття мають кілька назв, що виникли внаслідок професійного вжитку або розповсюдження в різних підсферах технологічного сектору. Наприклад: *debugging – troubleshooting – error fixing*; *deployment – rollout – release*; *patch – fix – hotfix*; *downtime – system failure – outage*; *compile – build – assemble*; *rollback – revert – undo*; *kernel – core – system core*; *backend – server-side – infrastructure layer*.

Також синонімія в комп'ютерній термінології утворюється шляхом афіксації, що дає змогу створювати варіативність термінів у межах однієї лексичної групи. Наприклад: *configur**able** – configurational – налаштований*; *adapt**able** – adapt**ive** – пристосований*; *deploy**able** – deploy**ed** – впроваджений*; *manage**able** – manage**rial** – керований*; *network**ed** – network**ing** – пов'язаний з мережею*.

Підсумовуючи, варто зазначити, що джерела синонімії в англомовній комп'ютерній термінології сприяють не лише розширенню лексичного запасу фахівців, але й формують гнучкість професійного мовлення. Вони дозволяють більш точно виражати поняття, підкреслювати нюанси значень та уникати повторів у комунікації. Завдяки запозиченням, словотворчим процесам, професійній лексиці, та скороченням, комп'ютерна термінологія постійно розвивається, адаптуючись до потреб сучасного інформаційного суспільства. Вивчення синонімії допомагає глибше розуміти принципи

формування галузевої термінології та забезпечує ефективну комунікацію в міжнародному ІТ-середовищі. Вона забезпечує гнучкість термінології, сприяє її адаптації до нових умов та полегшує міжнародну комунікацію в ІТ-сфері. Подальше вивчення синонімії у комп'ютерній термінології сприятиме стандартизації термінів та ефективнішій комунікації серед ІТ-фахівців.

Література:

1. Литвинко О. А. Проблема синонімії у сучасній англійській термінологічній підсистемі насособудування. *Науковий вісник Міжнар. гуманітар. ун-ту. Сер. «Філологія».* 2021. № 47, т. 1. С. 150–153.

2. Ментинська І. Співвідношення синонімів та варіантів у сучасній комп'ютерній термінології. *Вісник нац. ун-ту «Львівська політехніка». Сер. «Проблеми української термінології».* 2015. № 817. С. 68–72.

3. Мосієвич Л. В. Лінгвальні особливості англомовних термінів кібербезпеки та їх переклад українською мовою. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Сер. «Філологія. Журналістика»*. 2024. № 5, т. 35 (74). Ч. 1. С. 242- 247.

URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2024/5_2024/part_1/42.pdf

4. Петровська Н. М. Використання синонімів та антонімів на заняттях з англійської мови. *Наук. вісник Східноєвроп. нац. ун-ту імені Лесі Українки.* 2015. №3. С. 202–207.

5. Южакова О. Особливості синонімії термінних номінацій у царині комп'ютерної лінгвістики. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Проблеми української термінології.* 2017. №869. С. 86–92. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPUT_2017_869_17

Мельник К. М., здобувачка
Заболотська О. О., д. пед. н., професорка
Херсонський державний університет

ВПРОВАДЖЕННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОГО МОВЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ЗВО

Штучний інтелект явище не нове, але таке, що стрімко продовжує впроваджуватися в усі сфери нашого життя, освіта тому не виняток.

Штучний інтелект відкриває нові горизонти для вивчення іноземних мов, дозволяючи студентам навчатися в інтерактивній та ігровій формі, що робить процес навчання більш доступним та цікавим. Про актуальність та

важливість теми свідчить значна кількість наукових праць, присвячених проблемі впровадження штучного інтелекту (ШІ) в освіту. Слід відзначити роботи таких вітчизняних та зарубіжних науковців, як: Жукевич І., Спірічева О., Четверик В., Зубенко О., Доценко С., Собченко Т., Шевченко О., Огурцова О., Олувафемі Айотунде, Дашті Ісміл Джаміль, Надіре Кавус, Мін Ян Лю, Бімаленду Пенді, Хелен Кромптон та Донггіл Сонг. Натомість імплементація штучного інтелекту в освітній процес мовних ЗВО не стала у фокусі уваги науковців, що і обумовлює актуальність даної теми.

Розробка якісних навчальних завдань є ключовим фактором підвищення ефективності освітнього процесу та формування іншомовної компетентності у майбутніх фахівців. Впровадження інструментів ШІ в освітній процес надає свої переваги. Серед них можна виділити індивідуальний підхід, який адаптується до кожного здобувача, можна не турбуватися про індивідуальні потреби та темп навчання. Крім того, це можливість постійної практики та отримання зворотного зв'язку, що в свою чергу підвищує мотивацію. Персоналізовані ігри, програми, вправи та інші інновації зроблять процес набуття знань цікавішим та ефективнішим. Таким чином здобувачі матимуть змогу зокрема покращити свою вимову та розширити словниковий запас. Тим не менш, незважаючи на запропонований спектр переваг, існують і певні обмеження. Не слід забувати, що не всі платформи є безкоштовними, також можуть виникнути труднощі в опануванні та використанні. Та найголовніший недолік це відсутність людської взаємодії, ШІ не зможе замінити живе спілкування. [1, с. 50]

Використання систем, які розпізнають голос буде корисним для навичок говоріння та для покращення вимови. Для навичок письма розроблено безліч платформ, завдяки яким навчання здобувачів буде гнучкішим та адаптивнішим, до того ж управління буде більш досконалим. Як і в попередньому випадку програми дають миттєвий зворотній зв'язок. Розвиток читацьких навичок полягає в тому, що здобувачі збагачують свій словниковий запас та на основі завдань розроблених ШІ тренується розуміння прочитаного та закріплюється матеріал. Щодо навичок аудіювання, існують платформи, на яких можна обрати свій рівень, пройти завдання та перевірити рівень розуміння вивченої мови. [3, с. 221-223]

Серед інструментів, які можна використовувати для розробки вправ для здобувачів ЗВО, можна виділити такі:

- Чат ChatGPT. З його допомогою можна створювати розмовні та письмові теми для іспитів, або мовні розминки на початку уроку. Можна створювати тексти та завдання до них, щоб покращити навички читання. До того ж тексти можна підібрати за певною темою, обрати складність

відповідно до рівня здобувачів. Також є змога використати бот у якості співрозмовника. Адже при роботі в парі, співрозмовник не завжди може виправити свого колегу та надати зворотній зв'язок, а це саме те, що зможе надати чат ChatGPT. [2, с. 2-3]

Пропонуємо поглянути на приклад завдання для розвитку граматичних навичок для 3-го курсу.

Find and correct the mistake. Each sentence below has one mistake with the use of Past Simple or Present Perfect. Find the mistake and correct it.

1. I didn't saw him yesterday.
2. She has went to the park an hour ago.
3. They have lived in London in 2015.
4. He didn't called me last night.
5. We have already saw that movie.

Наші подальші дослідження зосередяться на методичній розробці завдань з використанням вище перехованих платформ для усіх видів мовленнєвої діяльності, таких як аудіювання, говоріння, читання та письмо, з метою створення персоналізованих навчальних траєкторій для здобувачів ЗВО, які вивчають іноземні мови. Адже вони зроблять процес вивчення мови яксравішим, ефективнішим та результативним.

Література:

1. Жукевич І., Спірічева О. Трансформація вивчення іноземних мов: штучний інтелект як інструмент розвитку мовленнєвих навичок студентів. *International Science Journal of Education & Linguistics*. 2024. Т. 3, № 3. С. 45–55. URL: https://doi.org/10.46299/j.isjel.20240303.06 (дата звернення: 17.12.2024).

2. Liu M. Exploring the Application of Artificial Intelligence in Foreign Language Teaching: Challenges and Future Development. SHS Web of Conferences. 2023. Vol. 168. P. 03025. URL: https://doi.org/10.1051/shsconf/202316803025 (date of access: 17.12.2024).

3. Oluwafemi Ayotunde O., Jamil D. I., Cavus N. THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN FOREIGN LANGUAGE LEARNING USING LEARNING MANAGEMENT SYSTEMS: A SYSTEMATIC LITERATURE REVIEW. *Information Technologies and Learning Tools*. 2023. Vol. 95, no. 3. P. 215–228. URL: https://doi.org/10.33407/itlt.v95i3.5233 (date of access: 17.12.2024).

Mykhaylichenko V. I., Student
Pohorletska N. V., PhD in Philology, Senior Lecturer
Kherson State Maritime Academy

ENHANCING COMMUNICATION SKILLS IN MARITIME ENGLISH THROUGH AI TOOLS

Proficiency in English is an essential skill for future seafarers. According to the STCW Convention, all navigational or engineering officers must have a good command of spoken and written English [6]. English is the key to understanding a multinational and multilingual crew during daily operations and in case of an emergency.

Communication skills are central to interpersonal interactions and social relationships. In general, communication occurs when a message from one individual (sender) influences the behavior of another individual (receiver). Communication includes both verbal and nonverbal components that interact to facilitate mutual understanding between the sender and the receiver. Verbal communication primarily includes the use of language, whereas nonverbal communication includes voice qualities such as rate, tone, or intonation patterns, eye contact, gestures, body language or posture, facial expressions, etc [5]. The development of communication skills for future seafarers plays a crucial role in the process of lifelong learning. English on board is not only the official language of communication and a means of conveying messages and commands from one crew member to another; it is also the key to effective team understanding, coordinated work, and the quick resolution of problems.

Maritime communication occurs on three levels: onboard, ship-to-ship, and ship-to-shore. To eliminate the problem of multiculturalism in onboard communication, for relaying standard commands or reporting standard information, in 2001, the IMO established the Standard Marine Communication Phrases (SMCP) [2]. The International Convention for the Safety of Life at Sea (SOLAS) [3] requires companies to ensure adequate means of effective oral communication between ship and shore-based authorities onboard all ships. The Convention on Standards of Training Certification and Watchkeeping (STCW) stresses that effective communication must always prevail on board [1, p. 542]. Human error is the primary cause of most incidents at sea, with one contributing factor being poor communication. Therefore, it is essential to focus on developing seafarers' communication skills through traditional methods and incorporating new approaches, such as AI (Artificial Intelligence) applications.

AI technologies, as intelligent machines, think and act similarly to humans. They can simulate intelligence and make decisions comparable to human thinking through processes available on both computers and mobile devices. People everywhere use voice assistants, automatic parking features, social media

platforms, navigation and road maps, online translators, chatbots, and more. The range of artificial intelligence tools meets numerous daily needs. Moreover, AI applications can support the development of communication skills in Maritime English.

Artificial intelligence is suitable for learning foreign languages as it provides an environment for conducive and self-paced learning, making learning management systems interactive and more accessible [4, p. 225]. Among AI tools for learning English, educational platforms, chatbots, and AI-based applications can be used to recognize speech, train pronunciation, correct mistakes, translate, and simulate real communication.

AI-powered platforms such as *Duolingo*, *Make You Fluent*, *Babbel* guide users through the process and help them to practice grammar, reading, speaking, and listening. Moreover, AI language learning apps can simulate real-world maritime scenarios, allowing learners to practice essential vocabulary, phrases, and communication skills in a controlled environment.

Chatbots have gained significant popularity. For example, *ChatGPT* can also be an effective tool for developing communication skills. *ChatGPT*, in a dialogue format, can answer questions and complete various tasks. In the context of learning Maritime English, this chatbot can facilitate personalized communication, answer profession-related questions, analyze texts, correct mistakes, and more. The key to effective interaction is formulating clear and detailed prompts for AI.

There are also examples of AI-powered virtual language tutors and instructors. One such tool is *Talkpal*, a GPT-based AI language tutor designed to develop speaking, listening, writing, and pronunciation skills. *Talkpal* covers a wide range of general topics and can facilitate communication in the maritime field.

Clear verbal communication is one of the most critical aspects of Maritime English, as misunderstandings at sea can have severe consequences. AI tools with advanced speech recognition algorithms can help students improve their pronunciation and fluency. These tools can listen to the learner's speech, compare it to native-speaker models, and provide instant feedback to help perfect pronunciation and reduce the risk of miscommunication. For speaking skills development, the AI-powered platform *Pronounce AI* offers pronunciation, communication, and public speaking improvement. After reading a given text, interacting with a chatbot, or uploading a recording, the tool analyzes pronunciation, highlights phonetic errors, suggests corrections, and allows users to practice specific words. It also provides feedback on speech pace, pauses, and other aspects. *Pronounce AI* also corrects grammatical and stylistic mistakes during a detailed chat analysis between the user and the bot.

While learning Maritime English, the online platform *Grammarly* helps develop and improve writing skills. This tool analyzes English text and provides suggestions in four categories: correctness (grammar, spelling, and punctuation errors), clarity (conciseness and readability), engagement (vocabulary and variety), delivery and style. The service not only helps users correct mistakes but also explains their causes.

For non-native English speakers, real-time translation tools powered by AI, such as *Google Translator, DeepL Translator, KUDO, Interprefy,* can break down language barriers in communication. These tools can translate maritime instructions, warnings, or technical terms, ensuring that all crew members understand vital information regardless of their language background. Real-time translation tools can significantly reduce the risk of accidents and enhance operational efficiency on board.

Maritime English requires a deep understanding of navigation and marine engineering. AI tools for learning English may provide inaccurate information regarding processes or the operation of mechanisms. For enhancing professional knowledge and developing communication skills, specialized platforms such as *MaritimeGPT* or *MarineGPT.in* are more suitable. *MarineGPT* by Marine Insight is an AI-powered platform designed to assist maritime professionals by providing instant answers to queries related to navigation, marine engineering, maritime law, ship safety and security, electrical queries, ship troubleshooting, and best practices.

In conclusion, using AI apps in learning Maritime English makes the educational process more personalized and convenient, increases interest in language learning, and develops communication skills. One of the significant advantages of using AI tools in language learning is that they help reduce the fear of failure and making mistakes, allowing students to practice more confidently. AI tools provide personalized feedback, enhance communication skills, and enable learners to practice language anytime and anywhere. Additionally, AI tools can be used to train specific skills, such as emergency communication, technical vocabulary, or accent reduction, which are crucial for effective communication in the maritime industry.

References:

1. Apostol-Mates, Raluca & Barbu, Alina. (2015). *Is Maritime English The Key in Solving Communication Problems Within Multinational Crews?* International conference “Knowledge-Based Organization”. URL: https://www.researchgate.net/publication/284812950_Is_Maritime_English_The_Key_In_Solving_Communication_Problems_Within_Multinational_Crews.

2. IMO Standard Marine Communication Phrases (SMCP). Rijeka, September 2000. 103 p. URL: https://www.segeln.co.at/media/pdf/smcp.pdf.

3. International Convention for the Safety of Life at Sea (SOLAS), 1974 (amended). URL: https://www.imo.org/en/About/Conventions/Pages/International-Convention-for-the-Safety-of-Life-at-Sea-(SOLAS),-1974.aspx.

4. Oluwafemi Ayotunde O., Jamil D. I., Cavus N., “The Impact of Artificial Intelligence in Foreign Language Learning Using Learning Management Systems: A Systematic Literature Review”, ITLT, vol. 95, no. 3, pp. 215-228, Jun. 2023, doi: 10.33407/itlt.v95i3.5233.

5. Rachel L. Grover, Douglas W. Nangle, Michelle Buffie, Laura A. Andrews. Social Skills Across the Life Span. Academic Press, 2020. P. 3-24, doi: https://doi.org/10.1016/B978-0-12-817752-5.00001-9.

6. STCW Convention with the Manila Amendments. London: International Maritime Organization. 2011. 368 p.

Нечай Л. В., здобувачка
Зуброва О. А., к. пед. н., доцентка
Херсонський державний університет

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ АНГЛІЙСЬКОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ

Сьогодні формування англійськомовної лексичної компетенції вважається одним із основних завдань у навчанні іноземної мови, однак звичні і вже традиційні методи засвоєння лексики втрачають результативність, оскільки вони недостатньо сприяють покращенню в учнів вміння ефективно застосовувати наявний словниковий запас у реальному спілкуванні. Це спричиняє пасивне запам’ятовування слів, короткотривале збереження інформації та нездатність використовувати нові мовні одиниці на практиці.

З огляду на це, впровадження інтерактивних технологій у навчання англійської мови набуває особливої актуальності. Дані методи сприяють активній взаємодії між учнями, підвищують їхню мотивацію та дозволяють опановувати лексику у контексті живого мовлення. Таким чином, актуальним є дослідження теми використання інтерактивних технологій для формування англійськомовної лексичної компетенції.

Дослідження розкриває процес формування англійськомовної лексичної компетенції через застосування інтерактивних технологій саме у теоретичному контексті.

Трактуючи поняття «інтерактивний», слід наголосити на його походженні від поєднання двох латинських слів: «inter» (означає «між»,

«серед», «взаємно») і «activus» (означає «діяльний»). Спираючись на етимологію термінів, можна сказати, що основною характеристикою інтерактивного навчання є взаємодія, тобто «інтерактивний» означає «побудований на взаємодії». У такий спосіб, інтерактивні методи навчання включають активну взаємодію між усіма учасниками освітнього процесу – як між учителем і учнями, так і між самими учнями [2, с.184].

О. Пометун у своїх працях розглядала інтерактивне навчання як формування освітнього процесу педагогом за рахунок застосування системи методів, прийомів і способів, що ґрунтуються на взаєминах між учителем і учнем. Важливими складовими цього підходу є багатостороння комунікація, активна участь здобувача у створенні знань, його самооцінювання, систематична активність та надання зворотного зв'язку [3, с. 7].

Інтерактивні методи роблять навчання дієвим та ефективним, дають нові ресурси для заохочення здобувачів до засвоєння лексичного матеріалу. Так, наприклад, учні мають змогу самостійно виявляти необхідну інформацію, опрацьовувати її, виявляти та аналізувати актуальні проблеми, вирішувати їх [1, с. 263].

Якщо говорити про залучення різних інтерактивних технологій у ході викладання, то можна стверджувати про значне підвищення зацікавленості та мотивації до вивчення іноземної мови, розвитку самостійного мислення, здатності швидко розв'язувати проблемні ситуації тощо, тобто використання інтерактивних технологій на уроках сприяє підвищенню результативності навчання.

Зокрема, доступ до комп'ютерів вдома у сучасних школярів дозволяє ефективно використовувати відео- та ігрові програми для освітніх цілей. Ці засоби активізують творчу діяльність учнів, викликають зацікавленість у предметі та створюють сприятливі умови для оволодіння навичками аудіювання і говоріння [2, с.185].

Основою інтерактивного методу є принцип колективної взаємодії, який передбачає досягнення комунікативних цілей через соціально-інтерактивну діяльність. Така форма роботи відповідає особистісно-орієнтованому підходу до навчання та узгоджується з загальноєвропейськими рекомендаціями, які акцентують увагу на гуманізації та демократизації освітнього процесу. Використання цих методів сприяє формуванню позитивних взаємин у навчальному колективі, а також забезпечує позитивний вплив колективу на розвиток особистості учня [3, с. 22].

Практичний досвід педагогів показує, що застосування інтерактивних технологій у навчальному процесі сприяє поступовому переходу від засвоєння мовленнєвих лексичних навичок під час спілкування до

розширення термінологічного словникового запасу. Це робить навчання більш цікавим, пізнавальним та особистісно значущим для учнів. Інтерактивні методи активізують когнітивні процеси, сприяють використанню мовного та мовленнєвого матеріалу в іншомовній комунікації між учнями, а також розвивають їхні творчі здібності в умовах, максимально наближених до реальних життєвих ситуацій. Це підтверджує доцільність інтерактивного підходу для створення ефективної взаємодії між учнями та вчителем. Під час такого навчання процес імітує або моделює реальні ситуації, у яких учні постійно працюють над вирішенням практичних завдань [1, с. 264-266].

Інтеграція інтерактивних технологій у традиційні активні та пасивні моделі навчання, а також їх гармонійне поєднання здатні не лише удосконалити структуру навчального процесу в сучасній школі, але й суттєво покращити якість навчання та показники успішності учнів. Це стосується як початкової, так і старшої школи, адже інтерактивні методи стимулюють активну участь здобувачів у процесі навчання.

Отже, результати дослідження доводять, що широке застосування сучасних інтерактивних технологій на уроках англійської мови сприяє успішному формуванню лексичної компетентності учнів. Інтерактивний підхід створює мотивуюче освітнє середовище, яке стимулює активну участь учнів у процесі засвоєння нової лексики та мовних одиниць.

Література:

1. Башкір О., Ільченко А. Формування лексичної компетентності учнів на уроках англійської мови. Актуальні питання гуманітарних наук. Педагогіка. 2020. Вип. 33, т. 1. С. 262-267. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/33_2020/part_1/40.pdf (дата звернення 18.12.2024).

2. Горячий С.С., Гапоненко Л.П. Використання інтерактивних технологій для формування лексичної компетентності на уроках англійської мови. Collection of scientific papers «SCIENTIA». Theory and practice of modern science: матеріали VI між нар. наук.-теорет. конф. (м. Краків, Республіка Польща, 24 лист. 2023 р.). Краків, 2023. С. 183-185.

3. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посіб. / за ред. О.І. Пометун. К.: А.С.К., 2004. 192 с.

Panchenko M. V., Student
Lipshyts L. V., PhD in Pedagogy, Associate Professor
Kherson State Maritime Academy

IMPORTANCE OF CLEAR COMMUNICATION FOR EFFECTIVE TEAMWORK ON THE SHIPS

Day-to-day operation on ships is impossible without clear communication among crew members. It ensures effective teamwork, responding to emergencies, avoiding misunderstandings and maintaining safety. It creates such productive working atmosphere where team members are informed, engaged, motivated and empowered. Thus, clear and effective communication on board must be indispensable to overcome the challenges of operating in a high-risk, isolated, and often high-pressure space like a ship.

Effective teamwork in the maritime industry is built on clear, standardized communication. The International Maritime Organization (IMO) has recognized this necessity and incorporated English language requirements into major conventions, such as the International Convention for the Safety of Life at Sea (SOLAS) and the International Convention on Standards of Training, Certification, and Watchkeeping for Seafarers (STCW). These conventions establish English as the global standard for communication at sea, ensuring that multinational crews can operate safely and efficiently. Without a common linguistic framework, miscommunication could lead to critical errors, jeopardizing vessel operations, crew safety, and environmental protection.

The SOLAS Convention, particularly Chapter V, Regulation 14, mandates that ships engaged in international voyages must ensure their officers and crew possess adequate language proficiency for safe navigation. It explicitly states that “English shall be used on the bridge as the working language for communication, unless otherwise mutually agreed” [1]. This provision highlights the crucial role of English in enabling seamless teamwork, particularly during navigation and emergency situations. A unified language standard ensures that commands, safety instructions, and operational procedures are correctly understood, reducing the likelihood of errors in high-stress scenarios.

Similarly, the STCW Convention, under Regulations A-II/1 and A-III/1, requires officers responsible for navigation and engineering watches to be proficient in English for tasks related to “safety of the ship, pollution prevention, and operational efficiency” [2]. This includes effective communication via VHF radio, comprehension of emergency protocols, and precise technical exchanges among crew members. To further enhance teamwork and prevent misunderstandings, the IMO developed the Standard Marine Communication Phrases (SMCP), which standardize key maritime terms and phrases. By

ensuring that multinational crews operate with a shared linguistic foundation, these regulations strengthen teamwork, enhance coordination, and ultimately improve maritime safety. We agree with Kulikova I. Yu. that "it has been repeatedly emphasized that inadequate knowledge of maritime English causes significant human and material losses, which, first of all, concerns seafarers for whom English is not their native language" [3, p. 24]. It is important to note that Maritime English is a specialized language that comprises a wide range of terms and phrases relevant to ship operations and used by professionals. So, acting as a standardized language Maritime English plays an important role in maintaining safety, ensuring operational efficiency, coordinating complex shipboard operations and complying with international regulations.

We would like to focus on some key points that outline the importance of clear communication. Accurate, clear and concise communication in case of emergencies leads to understanding by crew members their responsibilities, reducing response time and minimizing risks. Clear communication between bridge team members ensures effective navigation. Communication breakdowns could be resulted in course setting errors with subsequent potential risks of collisions or running aground. When identifying and dealing with such hazards as rough weather, falling and rising water, changing sea conditions miscommunication could lead to improper actions that may bring the vessel into danger. Considering the challenges on board, whether they are technical, logistical, interpersonal or mechanical failures, clear communication stimulates quick problem-solving and decision-making without any disagreements that could slow down the process.

In conclusion we emphasize that clear communication is vitally crucial for effective teamwork. It ensures that everyone on the ship understands the orders, messages and commands being conveyed to eliminate misunderstandings and errors that could compromise safety and effective teamwork.

References:

1. International Convention for the Safety of Life at Sea (SOLAS) 1974. London: IMO, 1974. 409 p. URL: https://jasamaritim.co.id/wp-content/uploads/2021/04/SOLAS-1974.pdf (Last accessed: 16.03.2025).

2. International Convention on Standards of Training, Certification, and Watchkeeping for Seafarers (STCW Convention and Code). London: IMO, 2017.
468 p. URL: https://s069c48d7550d9c75.jimcontent.com/download/version/1257159846/module/3040408951/name/STCW.pdf (Last accessed: 16.03.2025).

3. Kulikova I. Yu. Introduction of international standards for teaching Maritime English as a guarantee of safety at sea. *Інноваційна педагогіка*.

Вип. 67, Т. 1. 2024. С. 24-27. DOI https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/67.1.4 (Last accessed: 16.03.2025).

Пилипів Я. М., здобувачка
Кіщенко Ю. В., к. пед. н., доцентка
Херсонський державний університет

ВИКОРИСТАННЯ ОН-ЛАЙН ПЛАТФОРМ ТА ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ ГІМНАЗІЇ

У сучасному світі, де технології стають невід'ємною частиною кожної сфери життя, освіта також не може залишатися осторонь. Он-лайн платформи та ігрові технології впевнено увійшли до навчального процесу, особливо в умовах дистанційного навчання, викликаного глобальними викликами, такими як пандемія та повномасштабна війна. Використання ігрових технологій уже не є лише додатковою опцією – це нагальна необхідність, яка формує новий формат освіти.

Загальновідомо, що сучасний освітній процес вимагає впровадження інноваційних підходів, які враховують швидкий розвиток технологій і зміну потреб учнів. Одним із таких підходів є інтерактивне навчання з використанням он-лайн платформ та ігрових технологій. Вони стають невід'ємною частиною освітнього середовища, адже сприяють підвищенню мотивації, створюють умови для активної участі школярів у навчальному процесі та роблять засвоєння матеріалу більш цікавим і ефективним.

Метою нашого дослідження є вивчення впливу он-лайн платформ та ігрових технологій на якість та ефективність освітнього процесу в гімназії.

Сучасна освіта швидко змінюється, відповідаючи на виклики цифрової епохи. Он-лайн платформи та ігрові технології стали невід’ємною частиною навчального процесу, особливо в гімназіях, де важливо створити умови для ефективного й водночас захопливого навчання.

Ігрові елементи дозволяють учням відчувати радість від навчання, долати труднощі у вирішенні завдань та отримувати миттєвий зворотній зв’язок. Варто зазначити те, що он-лайн платформи надають можливість для індивідуалізації навчання, забезпечуючи різноманітність завдань та інтерактивних вправ. Завдяки їх інтеграції в освітній процес учні здобувають не лише предметні знання, а й важливі цифрові навички, необхідні в сучасному світі.

Цей підхід стає особливо актуальним у гімназії, де учні мають високий потенціал для розвитку критичного мислення, творчих здібностей і самостійності [2, с.128].

Гра – це форма активної діяльності, яка включає елементи змагання, співпраці або рольового моделювання, спрямовані на розвиток певних знань, умінь і навичок. У контексті освіти гра є ефективним засобом навчання, що підвищує мотивацію учнів, активізує їхню увагу та сприяє закріпленню вивченого матеріалу.

Серед популярних он-лайн платформ для інтерактивного навчання визначимо такі:

1. *Kahoot!* - платформа для створення вікторин, опитувань і тестів у формі гри.

Прикладом вправи може бути вікторина на повторення теми з історії: "Події Другої світової війни" або тест з біології: "Визначення видів тварин".

2. *Quizizz* - інтерактивна платформа, що дозволяє проводити он-лайн тести, створювати ігрові завдання з миттєвим зворотним зв'язком.

Прикладом вправи може слугувати математична гра "Знайди правильну відповідь" та для англійської мови гра-тест "Вибір правильного перекладу слова".

3. *ClassDojo* - платформа для управління класом, що підтримує ігрові елементи мотивації через накопичення балів і нагород.

Для прикладу вправ можна навести завдання на співпрацю: "Збираємо бали за правильні відповіді під час уроку" та інтерактивну гру "Склади слова з літер".

4. *LearningApps* - платформа для створення інтерактивних вправ у вигляді пазлів, таблиць і тестів [1, с.22].

Приклади вправ з вивчення географії та з літератури демонструють завдання "Познач країни на мапі" та "Складання сюжетної лінії твору", відповідно.

5. *Nearpod* - платформа для створення інтерактивних презентацій і уроків з інтегрованими вікторинами та завданнями.

Приклади вправ:

- Історія: "Розстав події у хронологічному порядку".
- Природознавство: "Визнач етапи циклу життя метелика".

6. *Padlet* - платформа для спільної роботи, що дозволяє учням створювати інтерактивні стіни з текстами, зображеннями та відео.

Приклади вправ:

- Література: "Напиши продовження історії".
- Суспільствознавство: "Обговорення актуальних новин".

7. *Minecraft: Education Edition* – це освітня версія популярної гри, яка дозволяє учням створювати об'єкти, розв'язувати завдання та вивчати різні теми через моделювання.

Приклади вправ:

- Географія: "Відтворення ландшафтів певного регіону".
- Інформатика: "Основи програмування через блокові команди".

8. *Google Classroom* – це освітня платформа для організації навчального процесу з можливістю інтеграції ігрових вправ.

Приклади вправ:

- Фізика: "Відповідай на запитання тесту через інтеграцію з Quizizz".
- Математика: "Розв'яжи задачі в інтерактивному документі" [4, с.3].

Ігрові технології є потужним засобом мотивації. Використання таких ресурсів, як *Minecraft Education* чи *Kahoot!*, дозволяє учням засвоювати складні теми в форматі гри. Наприклад, створення віртуальних об’єктів у *Minecraft* допомагає розвивати просторове мислення, креативність і логіку.

Гейміфікація навчального процесу стимулює учнів активно брати участь у заняттях. Використання балів, рівнів і нагород за досягнення створює додатковий стимул до навчання, роблячи його не обов’язком, а приємним процесом.

Серед переваг використання ігрових технологій та он-лайн платформ виокремимо такі:

1. Підвищення мотивації: учні більш охоче виконують завдання, які мають ігрову форму.
2. Розвиток навичок співпраці: деякі завдання потребують командної роботи.
3. Індивідуальний підхід: платформи дозволяють адаптувати завдання до рівня знань учнів.
4. Миттєвий зворотній зв'язок: учні одразу бачать свої результати та отримують рекомендації для покращення.
5. Цифрова грамотність: учні вчаться користуватися сучасними технологіями в навчальних цілях.

Попри численні переваги, використання он-лайн платформ та ігрових технологій має свої виклики. Вони включають технічні проблеми, необхідність навчання педагогів роботи з платформами, а також питання забезпечення рівного доступу до технологій для всіх учнів.

Однак ці труднощі можна подолати завдяки професійній підготовці вчителів, інвестиціям у технологічну інфраструктуру та підтримці з боку держави та суспільства [3, с.11].

Використання он-лайн платформ і ігрових технологій у навчальному процесі сприяє зацікавленню учнів, підвищенню ефективності засвоєння матеріалу та формуванню необхідних навичок. Ці інструменти дозволяють

створити інтерактивне середовище, яке розвиває критичне мислення, творчість та комунікативні здібності школярів. Ігрові технології, зокрема гейміфікація, сприяють тому, що учні залучаються до освітнього процесу, сприймаючи його як цікаву та значущу діяльність. Завдяки он-лайн ресурсам, таким як *Google Classroom, Kahoot, Minecraft Education*, учні можуть занурюватися в інтерактивне середовище, що робить навчання не лише ефективним, але й захопливим. Ігрові технології не лише мотивують, але й сприяють розвитку важливих навичок. Наприклад, ігри часто вимагають від учнів уміння працювати в команді, швидко ухвалювати рішення та креативно підходити до вирішення завдань. Ці компетенції є необхідними в сучасному світі, де традиційні знання поступаються місцем умінню адаптуватися до нових умов [5, с.49].

Окрім цього, інтерактивні технології дозволяють учням краще засвоювати складний матеріал через візуалізацію та практичні завдання. Наприклад, за допомогою симуляцій учні можуть вивчати фізичні явища або історичні події, що значно підвищує рівень розуміння теми.

У підсумку можна стверджувати, що впровадження таких технологій у гімназіях сприяє підготовці учнів до життя в сучасному світі диджиталізації, забезпечуючи їм не лише знання, але й навички, необхідні для успішного функціонування.

Інтеграція он-лайн платформ та ігрових технологій у навчальний процес гімназій є перспективним напрямом, що відкриває нові можливості для розвитку освіти. Вона дозволяє не лише підвищити ефективність навчання, але й створює умови для формування компетентностей, необхідних для успіху в сучасному світі.

Література:

1. Вихристюк М., Сальник І. Запровадження технологій мобільного навчання. Наукові записки молодих учених. 2022. № 10. URL: https://phm.cuspu.edu.ua/ojs/index.php/SNYS/article/view/1977 (дата звернення: 19.12.2024).

2. Галаєвська, Л.В. Роль інтерактивного навчання в розвитку комунікативної компетентності учнів. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. 2019. (3(326), С.126– 132. https://doi.org/10.12958/2227-2844-2019-3(326)-126-132

3. Комарницька Т. Інноваційні технології. Використання на уроках теоретичного навчання //Профтехосвіта, 2020, №3(135). 8-19 с.

4. Найпопулярніші освітні платформи для організації дистанційного навчання. URL:https://op.ua/news/osvita-v-ukraini/naypopulyarnishi-osvitni-platformi-dlya-organizaciyi-distanciynogo-navchannya

5. Пометун О.І. Урок, що розвиває критичне мислення. 70 методів в одній книзі: навч.-метод.посіб. К., 2020. 104 с.

Сахненко З. І., здобувач
Нефедченко О. І., докторка філософії, доцентка
Сумський державний університет

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПРИ ВИВЧЕННІ МЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ

Сучасні студенти, виросли в цифровому середовищі, що сформувало їхні ментальні моделі. Вони відрізняються від попередніх поколінь сприйняттям інформації, концентрацією уваги та мотивацією. Вони надають перевагу онлайн-ресурсам, звикли до багатозадачності, але можуть мати труднощі з критичним мисленням, оскільки інформаційний потік соцмереж сприяє швидким висновкам, впертості у власних поглядах і вибірковому сприйняттю фактів. Соціальна взаємодія для них дуже важлива, тому вони тяжіють до групової роботи та обміну досвідом в онлайн-спільнотах [2]. Вони швидко втрачають увагу, тому навчальний процес має включати співпрацю, миттєвий фідбек і розважальні елементи. Гнучкість у навчанні стає необхідною, що вимагає доповнення традиційних методів командними та ігровими підходами. Штучний інтелект (ШІ) активно змінює підходи до навчання, роблячи його ефективнішим, персоналізованим і захопливим. Однією з галузей, де його застосування особливо корисне, є вивчення латинської мови у медичних закладах освіти. Оскільки більшість медичних термінів має латинське походження, впровадження сучасних технологій допомагає студентам швидше запам’ятовувати, правильно вимовляти та застосовувати ці терміни у професійній діяльності.

ШІ надає нові можливості для автоматизації навчання, створення адаптивних платформ, інтерактивних симуляцій та розпізнавання мовлення. Методи евристичної освіти (метод контрольних питань, метод інверсії, технологія Jigsaw, перевернутий клас) [1], які активно впроваджуються в освітній процес, можуть «дружно співпрацювати» з автоматизованими технологіями, для більш ефективного вивчення латинської медичної термінології. Наведемо приклад інтерактивних платформ та чат-ботів для вивчення латинської мови.

Платформи з адаптивним навчанням: Duolingo – містить базові курси латинської мови, які можуть бути адаптовані для медичних студентів. Алгоритми ШІ аналізують помилки студентів і пропонують індивідуальні завдання. **Anki** – програма для навчання за допомогою

карток із використанням системи інтервальних повторень, що дозволяє швидко запам'ятовувати медичні терміни. **Memrise** – працює за принципом мнемонічних асоціацій, що допомагає студентам краще запам'ятовувати латинські слова через візуальні та аудіоасоціації.

Чат-боти та віртуальні репетитори: ChatGPT та **Claude AI** – можуть виступати як персональні викладачі латинської мови, пояснюючи складні медичні терміни та їхню етимологію. **Quizlet AI Tutor** – створює персоналізовані картки з медичною термінологією, тестує знання.

Гейміфікація дозволяє зробити навчання більш цікавим, мотивуючим та ефективним. Освітні ігри та мобільні додатки: **Kahoot!** – дозволяє створювати інтерактивні вікторини, де студенти можуть тестувати свої знання латинських термінів у форматі гри. **Classcraft** – інтегрує навчання в рольову гру, де студенти отримують бали за правильні відповіді та взаємодіють із матеріалом у вигляді пригоди. **Lingvist** – допомагає вчити латину за допомогою алгоритмів адаптивного навчання та ігрових механік.

ШІ допомагає зробити навчання персоналізованим та з автоматичним оцінюванням знань. До адаптивних систем навчання відносяться: **Coursera** та **Udemy** (з курсами з медичної латини) – використовують алгоритми ШІ для персоналізації навчального процесу. **EdApp** – адаптує матеріали відповідно до швидкості засвоєння студентами. Автоматичне оцінювання можна здійснити за допомогою: **Grammarly, LanguageTool, Google AI Language Tutor**.

При вивченні латинських термінів можна використовувати автоматичні перекладачі **(DeepL Translator**, **Google Translate**) та голосові асистенти **(Amazon Alexa, Google Assistant**, **Speechling**), які зроблять процес засвоєння матеріалу більш ефективним.

Переваги використання ШІ у вивченні медичної латини вбачаються в більш швидкому засвоєнні матеріалу завдяки адаптивному навчанню; інтерактивні елементи та ігрові механіки роблять навчання цікавим; відбувається полегшення роботи викладачів через автоматичне тестування та перевірку знань; доступність навчання.

Штучний інтелект відкриває нові горизонти у вивченні латинської медичної термінології, роблячи цей процес сучасним, інтерактивним та ефективним. Використання чат-ботів, адаптивних платформ, гейміфікації, автоматичного перекладу, голосових асистентів та VR/AR-технологій дозволяє студентам медичних закладів легко та швидко засвоювати складний матеріал. Інтеграція цих технологій у навчальний процес може значно покращити якість освіти та підготовку майбутніх лікарів.

Література:

1. Нефедченко О.І. Розвиток технологій евристичної освіти в українській вищій педагогічній школі. Монографія. Суми: Сумський державний університет, 2023. 256 с.
2. Han E.-R., Yeo S., Kim M.-J.Lee Y.-H., Park K.-H., Roh H. Medical education trends for future physicians in the era of advanced technology and artificial intelligence: an integrative review. BMC MedEduc. 2019. Vol. 19: 460.

Скуляк А. М., здобувачка
Байша К. М., к. пед. н., доцентка
Херсонський національний технічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ІНСТРУКЦІЙ ДО МЕДИЧНИХ ПРЕПАРАТІВ

Оскільки розробка, обговорення та впровадження медичних препаратів переважно відбуваються англійською мовою, актуальною є проблема адекватного перекладу медичної термінології англомовних інструкцій, особливо для ліків, сертифікованих в Україні. Це зумовлено як лінгвістичними тенденціями, так і потребами суспільства у кваліфікованих фахівцях та якісних перекладах медичних текстів для різних аудиторій.

Дослідження англомовних текстів-інструкцій, що супроводжують лікарські препарати, започатковано Боцманом А. В., який вперше розглянув їх з лінгвістичної точки зору, проаналізувавши структурно-семантичні та прагматичні характеристики фармацевтичних текстів. Важливим внеском у розвиток термінознавства є класифікація термінів, запропонована Карабаном В. І., яка вирізняється своєю деталізацією та розгалуженістю. Проблеми перекладу та систематизації медичної термінології перебувають у центрі уваги таких дослідників, як Снєжик О. П. та Бондар Ю. О. Значний внесок у дослідження термінології фахових мов зробили українські вчені, серед яких Карабан В. І., Кияк Т. Р., Науменко А. М., Огуй О. Д. та Чередниченко О. І. [3, с. 109].

Згідно з І. Діланян, медична інструкція є окремим видом тексту зі своїм способом подачі інформації, що містить чіткі вказівки щодо виконання певних дій. Зазвичай інструкція складається з пунктів, таких як склад лікарського засобу, лікарська форма, показання до застосування, протипоказання тощо, порядок і кількість яких можуть змінюватися .

Інформаційний листок для пацієнта (інструкція) – це самостійний вид тексту з особливим способом викладення змісту, який дає точні (покрокові) інструкції щодо виконання технічних або інших дій, що

призводять до певного результату. Мета інструктивних текстів – показати читачеві порядок дій, які необхідно виконати для отримання певного результату. Вивчення синтаксису навчальних текстів дозволяє визначити їх особливості, оскільки інструкція спонукає читача до виконання певної послідовності дій.

Текст будь-якої інструкції характеризується повторюваністю термінів. Для того, щоб правильно зрозуміти значення незнайомого терміна або термінологічного сполучення, який відсутній у словниках, необхідно ретельно дослідити всі випадки його вживання в даному тексті. Лише після цього можна звернутися до спеціальної літератури для з'ясування значення цього терміна. Значну допомогу перекладачеві може надати вже існуюча перекладна література з цієї тематики, особливо, якщо є можливість порівняти оригінальний текст з перекладом.

Особливу увагу слід звернути на переклад лексичних одиниць, що містяться в інструкціях, а саме на терміни та їх структурні компоненти. Насамперед, варто зазначити, що медична терміносистема має інтернаціональний характер через широке використання у багатьох мовах слів грецького та латинського походження. Крім того, дослідивши медичні інструкції, можна виділити різні тематичні групи термінів, наприклад, терміни, що позначають захворювання, частини тіла та органи, лікарські трави та рослини, мінерали, кислоти, хімічні елементи тощо. Найбільша кількість термінів зустрічається в таких розділах інструкцій, як "Склад лікарського засобу" (Drug Description), "Спосіб застосування та дози" (Dosage and Administration) та "Побічні ефекти" (Side Effects) [4, с. 313].

Через те, що для опису деяких складних медичних явищ бракує точних термінів, часто використовуються епоніми. Крім того, нерідко трапляється так, що клінічні прояви хвороби (симптоми та синдроми) описуються задовго до того, як буде з'ясовано їх справжню наукову природу. Наприклад, *хвороба Меньєра, хвороба Боткіна, хвороба Паркінсона – Meniere disease, Botkin disease, Parkinson disease* .

Основними методами перекладу термінів, до яких найчастіше вдаються перекладачі, є транскрипція, транскодування та калькування. Вибір саме цих трансформацій пояснюється їхніми значними перевагами, такими як лаконічність, чіткість та зрозумілість.

Під час перекладу медичних термінологічних скорочень та абревіатур з англійської мови на українську, перекладачі використовують різні підходи. Одним з них є транскрибування англійського акроніму, тобто відтворення його звучання літерами української абетки. Наприклад, абревіатура IGF перекладається як "інсуліноподібний фактор росту", а скорочено – ІФР.

Іншим способом є повний переклад англійського терміна українською мовою з подальшим утворенням нового скорочення. Наприклад, абревіатура NSAID розшифровується як "nonsteroidal anti-inflammatory drug", що перекладається як "нестероїдні протизапальні засоби". Відповідно, українське скорочення буде НПЗЗ.

Транслітерація є одним із способів перекладу, який часто застосовується при роботі з медичними термінами-антропонімами, такими як "Coombs' test" (тест Кумбса) або "Stevens-Johnson syndrome" (синдром Стівенса-Джонсона). Її використання обумовлено тим, що фонетичні та графічні системи вихідної та цільової мов можуть суттєво відрізнятися. Внаслідок цього, передача графічної та звукової форми слова оригіналу мовою перекладу завжди є певною мірою умовною та приблизною.

Тексти інструкцій характеризуються специфічними синтаксичними особливостями, зумовленими їх прагматичною метою – надати чіткі вказівки до дії. У зв'язку з цим, в інструкціях часто зустрічаються дієслова наказового способу (наприклад, "переконайтеся" – "make sure", "вийміть" – "take out", "виберіть" – "choose", "зробіть" – "do") та безособові дієслова (наприклад, "можна застосовувати" – "should be used", "зберігати" – "store", "потрібно приймати" – "should be taken"). Ці форми дієслів є ключовими для передачі інструктивного характеру тексту та потребують уважного та точного перекладу.

Описовий переклад використовується для термінів, що не мають україномовного еквіваленту, зокрема, коли неможливо застосувати калькування або транскрибування. Наприклад, "titanium dioxide (E171)" перекладається як "Опаспрей білий M-1-7120J", а "What Zinnat is used for" – як "Фармакотерапевтична група".

Для досягнення адекватного перекладу на рівні речення, перекладачі часто використовують такі лексичні трансформації, як конкретизація (для уточнення значення), додавання (для розширення змісту) та антонімічний переклад (для передачі змісту через протилежне значення).

У процесі перекладу часто використовуються граматичні трансформації, такі як перестановка, заміна частин мови, додавання та вилучення.

Перекладаючи медичні інструкції з англійської на українську, важливо враховувати культурні та інформаційні відмінності для користувачів. Деяка інформація може бути нерелевантною або потребувати адаптації для української аудиторії. Наприклад, посилання на англомовний сайт з детальною інформацією про ліки краще замінити на україномовний ресурс або взагалі видалити .

Зустрічаючись з неологізмами, медичні перекладачі стикаються з двома типами труднощів. З одного боку, розуміння значення англійського

терміна у вихідному тексті. З іншого – знайти еквівалентний термін у мові перекладу.

Лексичні труднощі перекладу медичної термінології включають міжмовні омоніми, "хибні друзі перекладача" (наприклад, "cardial" – "шлунковий", "angina" – "стенокардія") та вживання назв сполук (наприклад, "Cetirizine HCl" – "цетиризину гідрохлорид").

Таким чином, до труднощів медичного перекладу належать: 1) термінологічні проблеми; 2) труднощі при перекладі абревіатур; 3) труднощі перекладу епонімів; 4) допустимість вживання англіцизмів; 5) особливості сполучуваності мовних одиниць і структури тексту .

Дослідження медичної термінології сприяє її кращому розумінню та вивченню, зокрема для студентів-медиків та фармацевтів, а також для укладання словників та довідників. Це сприяє розвитку медичної комунікації та популяризації здорового способу життя. Результати дослідження можуть бути корисними для перекладачів, викладачів, лінгвістів, медиків, студентів та всіх, хто користується медичними препаратами.

Перекладаючи інструкції до ліків, необхідно дотримуватися правил перекладу науково-технічних текстів, зокрема, забезпечувати ясність, точність, уникати двозначності, розшифровувати неологізми та враховувати правові й мовні особливості країни призначення.

Для полегшення роботи перекладачів існує безліч ресурсів, таких як медичні словники, глосарії та онлайн-платформи з перекладами. Проте, навіть за наявності таких інструментів, професіоналізм та досвід перекладача залишаються ключовими факторами успіху.

Література:

1. Вакулик І. І. Латинсько-український та українсько-латинський словник ветеринарно-медичних термінів. К., 2010. 248 с.

2. Діланян І. Особливості перекладу медичних інструкцій. Дата звернення: 09.02.2025. URL: https://revolution.allbest.ru/languages/00617852_0.html#text

3. Снітовська О. Й. Медична термінологія англомовних текстів інструкцій медичних препаратів та відтворення її в українських перекладах. *Записки з романо-германської філології.* Одеса, 2017. Випуск 2 (39). С. 108–117.

4. Шугаєв А. В. Особливості перекладу англомовних медичних інструкцій на українську мову: VI Всеукраїнська науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих науковців за міжнародної участі [*"Сучасні філологічні дослідження та навчання іноземної мови в контексті міжкультурної комунікації"*]. Київ, 2014. С. 312–315.

5. Behdai A., Gudkova N. Challenges in translating medical terminology: a comprehensive analysis of English-Ukrainian pharmaceutical texts. *International scientific journal «Grail of Science»*. Kyiv, 2024. № 37. P. 278–282.

6. Byrn J. Technical Translation. Usability Strategies for Translating Technical Documentation. University of Sheffield, UK, Published by Springer, 2006. 290 p.

Степанова О. О., здобувачка
Воробйова А. В., к. пед. н., доцентка
Херсонський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ МЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА РІШЕННЯ

Правильність та адекватність перекладу медичної термінології є основою ефективної взаємодії медичних фахівців у мультикультурному середовищі. Переклад є складним завданням, що потребує не лише знання мови, а й глибокого розуміння медичних концепцій. Проблему перекладу термінів досліджують багато вчених (Ю. Г. Макаренко, І. В. Ткаченко, О. С. Богайчук, Городецька Ю., Шеремета К., Мазур О., O. Stoika, I. Cheypesh, O. Kravets та ін.). Науковці аналізують лексичні трансформації та специфіку передачі медичних терміниів в українському науковому дискурсі. Дослідники сходяться на думці, що переклад термінів ускладнюється через структурні та семантичні відмінності, багатозначність слів, на вибір відповідного еквівалента також впливають соціокультурні умови його функціонування.

Метою статті є аналіз методів перекладу медичних термінів, виявлення основних перекладацьких проблем та пошук ефективних рішень.

Переклад медичних термінів відбувається через використання різних підходів. Серед методів перекладу називають транскодування, калькування, метод добору мовних еквівалентів та метод описового перекладу.

Метод транскодування передбачає транскрипцію або транслітерацію іншомовних термінів відповідно до фонетичних або графічних норм української мови. Такий підхід часто використовують для перекладу термінів, які не мають відповідників в українській мові, є запозиченнями з латинської або грецької мов. Наприклад: «IL-33» (англ.) → «ІЛ-33» (укр.); «botulinum toxin» (англ.) → «ботулотоксин» (укр.) [3]; «stent» (англ.) →

«стент» (укр.); «biopsy» (англ.) → «біопсія» (укр.); «aneurysm» (англ.) → «аневризма» (укр.); «dialysis» (англ.) → «діаліз» (укр.).

Метод калькування передбачає дослівний переклад елементів термінологічної одиниці, зберігаючи його морфологічну та семантичну структуру. Підхід ефективний у випадку, коли терміни мають структурну схожість в обох мовах. Наприклад: «tertiary lymphoid structures» (англ.) → «третинні лімфоїдні структури» (укр.) [6]; «magnetic resonance imaging» (англ.) → «магнітно-резонансна томографія» (укр.) [5]; «blood pressure» (англ.) → «кров'яний тиск» (укр.); «heart failure» (англ.) → «серцева недостатність» (укр.); «bone marrow transplantation» (англ.) → «трансплантація кісткового мозку» (укр.); «artificial pacemaker» (англ.) → «штучний водій ритму» (укр.).

Метод добору мовних еквівалентів передбачає використання існуючого українського терміна, що більш точно передає значення оригінального англійського терміна. Підхід застосовують, коли в українській мові вже є усталений відповідник, який відповідає медичним стандартам і загальноприйнятим нормам. Наприклад: «analgesic agents» (англ.) → «знеболювальні препарати» (укр.) [1]; «Modified Rankin Scale» (англ.) → «модифікована шкала Ренкіна» (укр.) [5]; «hypertension» (англ.) → «артеріальна гіпертензія» (укр.); «stroke» (англ.) → «інсульт» (укр.); «myocardial infarction» (англ.) → «інфаркт міокарда» (укр.); «neurodegenerative disorder» (англ.) → «нейродегенеративне захворювання» (укр.).

Метод описового перекладу застосовують для медичних термінів, що не мають прямих відповідників в українській мові або є вузькоспеціалізованими термінами, які потребують додаткового пояснення для коректного розуміння. Цей підхід дозволяє розширити значення терміна, пояснюючи його сутність у контексті використання. Наприклад: «inflammation-triggered lymphoneogenesis» (англ.) → «запалення, яке стимулює утворення лімфоїдних структур» (укр.) [6]; «symptomatic intracranial hemorrhage» (англ.) → «симптоматичний внутрішньочерепний крововилив» (укр.) [5]; «silent myocardial infarction» (англ.) → «інфаркт міокарда, що перебігає безсимптомно» (укр.); «white coat hypertension» (англ.) → «гіпертензія, викликана стресом під час лікарського огляду» (укр.); «failure to thrive» (англ.) → «порушення росту та розвитку у дітей» (укр.); «non-valvular atrial fibrillation» (англ.) → «миготлива аритмія, не пов'язана з патологією клапанів серця» (укр.).

Отже, різноманіття методів перекладу медичних термінів (транскодування, калькування, добір еквівалента та описовий переклад) демонструє складність процесу, що вимагає не лише мовної компетентності, а й ґрунтовних знань у галузі медицини.

У різних мовних ситуаціях медичні терміни можуть мати різні конотації та усталені способи використання. Розглянемо приклад перекладацької роботи з терміном «tertiary». В англомовних текстах поняття «tertiary» асоціюють з рівнями організації імунної відповіді, в той час як для української мови термін «третинний» менш уживаний у широкому медичному дискурсі. Така специфіка ускладнює розуміння значення без додаткового контексту.

У випадку з використанням терміну «tertiary» у словосполученні «tertiary lymphoid structures» надзвичайно важливо враховувати контекст застосування терміну. Так, якщо термін використовують у загальному імунологічному контексті, переклад звучатиме «третинні лімфоїдні структури». В онкологічному дискурсі переклад вимагає уточнення – «третинні лімфоїдні структури, асоційовані з пухлинним мікрооточенням». Деякі випадкі також передбачають використання транслітерацій (TLS), особливо у вузькопрофільних текстах для забезпечення термінологічної точності.

При перекладі медичних термінів, особливо таких, що перетинають кілька галузей знань (наприклад: імунологія, онкологія, патологія), важливо враховувати їхній динамічний характер і можливі відмінності у значенні. Наприклад, у патофізіології запальних процесів TLS можуть розглядатися як компенсаторний механізм, що підтримує місцеву імунну відповідь, тоді як в онкології вони можуть бути фактором ризику або, навпаки, маркером сприятливого прогнозу залежно від типу пухлини.

Таким чином, коректний вибір перекладацької стратегії та методу перекладу залежить від контексту, специфіки терміна та його усталеності у професійному мовленні. Крім того, процес перекладу медичних термінів пов’язаний із рядом труднощів, серед яких багатозначність термінів, відмінності в термінологічних традиціях різних мов, необхідність уніфікації термінів та збереження їх точності у різних сферах медицини.

Література:

1. Макаренко Ю. Г., Ткаченко І. В. До проблеми перекладу медичних термінів в науковому англомовному медичному тексті // *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету*. 2014. Т. 2. Вип. 21. С. 268–271.

2. Stoika O., Cheypesh I., Kravets O. Peculiarities of medical slang translation as an element of professional language // *Сучасні дослідження з іноземної філології*. 2023. № 2(24). С. 142–152.

3. Городецька Ю., Шеремета К., Мазур О. Особливості перекладу англомовних інструкцій до медпрепаратів українською мовою:

прагматичний аспект // *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Лінгвістика. 2018*. Вип. 31. С. 192–197.

4. Богайчук О. С. Лексичні трансформації в перекладі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету.* Серія: Філологія. 2021, №49, Том 2. С.143.

5. Liu C., Guo C., Li F., et al. Intra-Arterial Urokinase After Endovascular Reperfusion for Acute Ischemic Stroke: The POST-UK Randomized Clinical Trial. JAMA. Published online January 13, 2025. DOI: 10.1001/jama.2024.23480 .

6. Amisaki M., Zebboudj A., Yano H., et al. IL-33-activated ILC2s induce tertiary lymphoid structures in pancreatic cancer. Nature, 2025. DOI:10.1038/s41586-024-08426-5

Tykvenko M. M., Student
Tokarieva O. V., PhD in Pedagogy, Senior Lecturer
Maritime Applied College of Kherson State Maritime Academy

MARITIME PRACTICE: GENERAL OVERVIEW

Students of maritime schools and universities undergo practical training not only at enterprises but also on the real open sea. This is necessary so that students of such specialties as, for example, seafarers can show their knowledge and skills in practice.

Maritime practice is practical training, the completion of which is provided only for students studying in maritime areas as well as in areas related to the maintenance or design of ships. It must take place on a ship. Future seafarers must understand the structure of the ship, the rules of behavior on it, and be able to do at least something on deck independently before completing their training. In essence, this type of practice is simply an adaptation of educational activities for a specific specialization.

Maritime practice can take place on the bases of shipyards, merchant ships, and sea ports.

The most important knowledge for a cadet of any maritime specialty is safety precautions. It doesn’t matter what stage of practice the student is at, whether he is a shipbuilder or a seafarer: safety precautions need to be known.

Also, during maritime practice, students will become more familiar with the technical equipment on the ship, will be able to apply their knowledge of navigation on a body of water in reality, and will learn how to properly handle documentation. All this contributes to a deeper level of understanding of their professional responsibilities in the future.

In addition to skills directly related to further work, students also adopt the culture of communication on deck: they remember how to correctly address other crew members, and become accustomed to discipline and the daily routine on board. These skills will help them form a more complete picture of chosen field of study as well as adapt more quickly when entering a job after graduation [2, p. 98].

The very first type of educational practice that students encounter is introductory practice. Here are some of its distinctive features:

- managers instill in students the basic concepts of future work, talk about its intricacies, and provide an extensive theoretical basis;
- students are often taken on a tour of the ship, and they can even go out to sea for a couple of hours;
- it is aimed at consolidating theoretical knowledge and first acquaintance with the profession [1, p. 30].

The second type of sailing practice is industrial:

- a student can be entrusted with some simple tasks, for example, correctly determining the course or helping other crew members;
- the duration of practice increases; cadets can be sent on short-term expeditions for a period of 2 to 4 weeks;
- on-the-job training allows students to learn something new, gain experience, interact openly with the crew, and put some of their knowledge into practice.

The third and final type of practice is pre-graduate maritime practice. At this stage, it is required not only to show your knowledge and be able to apply it on the ship but also to collect information for preparing the final qualifying work [1, p. 31].

The practice will differ in content depending on the area of study. The shipbuilding specialist will study the features of the vessel, its condition and degree of wear, and think about options for solving problems in the design. The practice of a construction student can be carried out not only on a ship but also at a shipbuilding plant. The main vector of this practice is working with drawings and technical documentation.

Sailors, captains and chief mates will undergo practical training on the ship. They must also be familiar with the basic characteristics of the vessel and be able to determine its condition but this is not the basis of their training. Captains, for example, will hone their navigation skills and learn route planning.

Maritime practice is the basis in the field of safety of navigation and work on a ship. The rules of international maritime law are based on maritime practice. It is taken into account by courts, arbitrations, and inspections when determining the guilt of seafarers. Maritime practice has an international status

and influences the content of conventions and recommendations adopted by the IMO in the field of maritime safety.

References:

1. Волошинов С. Сучасні тенденції морської галузі та роль морської освіти. *Наукові записки БДПУ. Серія: Педагогічні науки.* 2019. Вип. 1. С. 28-35.

2. Лещенко А. М. Педагогічна компетентність моряка далекого плавання як фактор надійності професійного реагування. *Інноваційна педагогіка.* 2019. Вип. 17, т. 1. С. 97-101.

Topalov O. I., Student
Pohorletska N. V., PhD in Philology, Senior Teacher
Kherson State Maritime Academy

MARITIME ENGLISH FOR ELECTRO-TECHNICAL OFFICERS: ENSURING SAFETY AND EFFICIENCY ONBOARD

In the maritime industry, understanding abbreviations, acronyms, and specialized terms is not just a convenience but a necessity. The ability to translate technical language quickly and accurately ensures smooth communication between crew members, officers and shore personnel. Maritime operations involve complex systems, mechanisms, safety procedures, and regulations, all relying on standardized terminology. Mastery of these terms allows seafarers to perform their duties effectively and respond quickly to emergencies. Misunderstanding can lead to delays, technical failures, or even safety hazards.

Due to continuous technological development as well as new required qualifications and skills for the maintenance and repair of electrical/electronic systems, equipment, and installations, there is a significant increase in the employment of properly qualified Electro-Technical Officers. Their qualifications and competencies had been standardized at the international level in the STCW Convention [3, p. 589]. According to the STCW Convention, Electro-Technical Officers should use English in written and oral form and have adequate knowledge of the English language to enable them to use engineering publications and perform their duties [5].

The analysis of documents [1; 2; 4; 5] and the most commonly used terms and definitions has made it possible to identify the following key groups of vocabulary essential for the future work of Electro-Technical Officers:

- Electrical Circuitry: *voltage* (the force of an electric current, measured in volts), *current* (the flow of electrons through a conductor, measured in

amperes), *resistance* (the ability of a material to limit current, measured in ohms), *capacitor* (an electronic component that stores charge), *inductor* (a component that stores energy in a magnetic field), *capacitance* (the measure of the electrical size of a capacitor, in units of farads), *AC circuit* (an electrical network in which the voltage polarity and directions of current flow change continuously, and often periodically), *DC circuit* (electrical networks in which the voltage polarity and directions of current flow remain fixed); *conductivity* (the reciprocal of resistivity), *conductor* (a substance that allows heat or electricity to go through it), *Low Voltage* (any voltage used on board a ship if less than 1kV), *High Voltage* (any voltage above 1kV);

- Power Systems and Electrical Machines: *AC* (Alternating Current; a periodic current, the average value of which over a period is zero), *DC* (Direct Current; current flowing in one direction), *generator* (a device for converting mechanical energy into electrical energy), *AC generator* or *alternator* (an electromechanical system that converts mechanical power into alternating current electrical power), *synchronous generator* (a generator operating at a synchronous speed), *emergency generator* (a generator which supplies the electric power for emergency load in the event of main power supply failure), *induction motor* (an AC motor operating on the principle of electromagnetic induction), *transformer* (a device for changing voltage levels); *rectifier* (a circuit that changes an AC voltage to DC; switching elements or diodes are used to create the DC voltage), *inverter* (a device for converting direct current to alternating current), *battery* (one or more cells connected to produce energy);

- Measuring Devices: *multimeter* (a device for measuring voltage, current, and resistance), *oscilloscope* (a device for visual analysis of changes in an electrical signal), *ammeter* (a device for measuring the strength of an electric current in units called amps), *voltmeter* (a device used for measuring the voltage between two points on an electric circuit);

- Power Distribution and Control Systems: *switchboard* (a panel for distributing electrical power), *relay* (a device that opens or closes a contact when energized), *fuse* (an overcurrent device that employs one or more fusible elements in series; the fusible elements are designed to melt and interrupt the circuit when current above a threshold value flows in the circuit), *busbar* (a heavy conductor, typically without insulation and in the form of a bar of rectangular cross-section), *circuit breaker* (a protective device that breaks a circuit in the event of an overload or short circuit), *contactor* (electromechanically actuated spring-loaded relay contacts normally used to control lights, heat, or other non-motor loads), *lightning arrestor* (a voltage-dependent resistor which is connected in parallel with lightning-susceptible electrical equipment), *disconnect switch* (a manually operated switching device

used to disconnect circuit conductors and their associated load their source of electrical power), *conduit* (a pipe through which an electrical cables are laid);

- Electrical Safety: *PPE* (Personal Protective Equipment), *electrical shock* (a sudden, painful feeling, that occurred when a person comes into contact with an electrical energy source), *grounding* (an earth-connected electrical conducting connection that may be designed or non-intentionally created), *insulation* (a material that prevents the leakage of current), etc.

In conclusion, effective communication reduces misunderstandings, prevents technical failures, and enhances overall safety and efficiency onboard. Through the analysis of key maritime documents and technical dictionaries, several essential vocabulary groups for Electro-Technical Officers have been identified. These include electrical circuitry, power systems, measuring devices, power distribution and control systems, electrical safety. A clear understanding of these terms allows Electro-Technical Officers to troubleshoot electrical issues, operate and maintain onboard systems, and ensure compliance with safety standards.

References:

1. Cambridge Dictionary. URL: https://dictionary.cambridge.org/.

2. Electrical Engineering Dictionary. CRC Press LLC, 2000. 773 p. URL: http://www.physics.gov.az/book_D/Dictionary_eng.pdf.

3. Mindykowski J. MET Standards for Electro-Technical Officers. TransNav. *The International Journal on Marine Navigation and Safety of Sea Transportation*. Volume 8. Number 4. December 2014. P. 587-590. DOI: 10.12716/1001.08.04.14. URL: https://www.researchgate.net/publication/272363706_MET_Standards_for_Electro-Technical_Officers.

4. Model Course 7.08. Electro-Technical officer. Electronic edition, 2014. 174 p. URL: https://cmu-edu.eu/calitate/wp-content/uploads/sites/6/2022/11/Electro-technical-Officer-Model-Course-7.08.pdf.

5. STCW Convention with the Manila Amendments. London: International Maritime Organization. 2011. 368 p.

Устенко А. О., здобувач
Ляшенко У. І., к. пед. н., ст. викладачка
Херсонська державна морська академія

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ SOFT ТА HARD НАВИЧОК КУРСАНТІВ ВИЩИХ МОРСЬКИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ МОДУЛЯ «БАЗОВА ПЕРША МЕДИЧНА ДОПОМОГА»

Безпека на борту судна значною мірою залежить від злагоджених дій команди та уміння швидко здійснити необхідну комунікацію з береговими службами. Оскільки, під час небезпечної ситуації та її наслідків судно може знаходитись далеко від узбережжя з травмованими і на ньому є обмежена кількість засобів для лікування та іноді погодні умови не дозволяють викликати медичну допомогу з берега, майбутнім морським спеціалістам життєво необхідно мати базові знання з надання першої медичної допомоги.

Отримання травми не залежить від області перебування судна і тому необхідна комунікація з береговими службами, для цієї комунікації потрібно вміти чітко і зрозуміло пояснити стан постраждалого та серйозність отриманих травм мовою міжнародного спілкування, яка є англійською за вимогами IMO (International Maritime Organization). Також для ефективного надання базової першої медичної допомоги членам екіпажу (які часто є представниками різних країн) потрібно вміти працювати злагоджено і швидко, а також чітко розуміти один одного, для цього їм потрібні вміння працювати в команді та якісна комунікація англійською мовою.

Тому формування та розвиток цих необхідних вмінь та навичок є пріоритетним на заняттях з англійської мови при засвоєнні майбутніми морськими спеціалістами модуля: "Базова перша медична допомога".

Метою статті є розкрити особливості розвитку soft та hard навичок курсантів вищих морських навчальних закладів на заняттях з англійської мови під час вивчення модуля "Базова перша медична допомога".

Аналізуючи причини та ризики отримання травм на судні в конвенції ПДНВ визначено мінімальні вимоги до рівня засвоєння управлінням операціями судна та піклуванням про людей на судні на рівні експлуатації, де зазначено, що майбутні суднові механіки мають «практично застосовувати медичні знання та медичні консультації, отримані по радіо, зокрема вміти вжити ефективних заходів на основі таких знань у випадку нещасних випадків або захворювань, типових для суднових умов» [1].

Для ефективної підготовки майбутніх спеціалістів на заняттях з дисципліни «Морська англійська мова» було визначено наступні ключові м’які та жорсткі навички, а саме:

Жорсткі (hard) навички:

1. знання медичної термінології англійською мовою: людське тіло (зовнішні частини тіла, внутрішні органи людини), аптечка (вміст аптечки, типи аптечок на морі), загальні та специфічні стани здоров'я (загальні принципи надання першої допомоги, серцевий напад, незначні кровотечі, опіки, розтягнення та вивихи, переломи, отруєння, удушення);
2. уміння надавати першу медичну допомогу згідно з міжнародними стандартами: ПДНВ;
3. здатність оцінювати стан постраждалого та приймати швидкі рішення: для оцінки стану потрібне розуміння скарг постраждалого, який може мати нечітку вимову англійською мовою і тому, хто надає допомогу, необхідно здогадатися з контексту та стану, що постраждалий має на увазі (замість heart можна почути hurt);
4. навички використання медичного обладнання та матеріалів: для того, щоб використовувати матеріали належим чином майбутні спеціалісти проходять практику, окрім цього спираються на досвід, отриманий з інших предметів (Захист України) та засвоюють назви матеріалів англійською мовою;
5. знання протоколів зв'язку з медичними службами: потрібно чітко і зрозуміло пояснити суть проблеми англійською мовою для отримання якісної поради з надання першої медичної допомоги.

М’які (soft) навички:

1. комунікація: навички ефективного спілкування в стресових ситуаціях;
2. командна робота: здатність швидкість та злагодженість;
3. критичне мислення: аналіз ситуації та, як результат, обґрунтоване рішення;
4. стресостійкість: здатність зберігати спокій та ефективно діяти в екстремальних умовах;
5. емпатія: співчувати та підтримка постраждалого;
6. лідерство: вміння брати на себе відповідальність.

Для формування вищезазначених навичок нами було визначено основні підходи до вивчення навчального матеріалу, а саме:

1. інтердисциплінарний: курсанти спираються на знання, засвоєнні з інших дисциплін (Захист України, навчальна практика);
2. системний: розвиток навичок має відбуватись у чіткій послідовності відповідно до логіки подання навчального матеріалу (термінологія-проблема-її рішення);

3. компетентнісний: формування у курсантів ключових і предметних компетентностей, необхідних для успішної професійної діяльності.

Також було окреслено методи подання навчального матеріалу та форми організації у класі:

1. пояснення: словесне тлумачення термінології та дій (форма організації: викладач-курсанти або курсант-курсанти);

2. бесіда: запитання та відповіді англійською мовою, що передбачає таку форму організації як курсант-курсант-курсант, викладач-курсанти, група курсантів-група курсантів (парна та групова робота);

3. демонстрування: використання реальних медичних приладів на заняттях;

4. наочності: використання зображень, відео з надання першої медичної допомоги (форма організації: викладач-курсанти або курсант-курсанти);

5. практичності: вправи (підготовчі, вступні, пробні, тренувальні, творчі), метод проектів (форми організації: індивідуальна, групова, парна);

6. проблемний: розв’язування проблемних завдань (форма організації: курсанти-курсанти, курсант-курсант або курсант-курсанти);

7. дослідницький: виконання самостійного завдання з подальшою презентацією;

8. аналізу (форми організації: індивідуальна, групова, парна);

9. синтезу (форми організації: індивідуальна, групова, парна);

10. порівняння (форми організації: індивідуальна, групова, парна) [2].

Узагальнюючи все вищезазначене, можна зробити **висновки**, що розвиток soft та hard навичок курсантів вищих морських навчальних закладів на заняттях з англійської мови під час вивчення модуля "Базова перша медична допомога" буде відбуватись ефективно за умов використання інтердисциплінарного, системного та компетентнісного підходів із такими методами подання навчального матеріалу як: пояснення, бесіда, демонстрування, наочності, дослідницький, практичності, проблемний, аналізу, синтезу та порівняння та формами організації навчання у класі як: групова, індивідуальна, парна, де провідна роль відводиться груповій та парній роботі.

Література:

1. ПДНВ, Розділ A-III/1, Обов'язкові мінімальні вимоги для дипломування вахтових механіків суден з машинним відділенням, що обслуговується традиційно або періодично не обслуговується, 1978.

2. Фіцула М.М. Інші методи навчально-пізнавальної діяльності.

3. Ляшенко У. І. Розвиток Hard Та Soft Skills Курсантів Вищих Морських Навчальних Закладів При Вивченні Дисципліни «Морська Англійська Мова», 31.05.2024.

Черній М. С., здобувачка
Фролова М. Е., ст. викладачка
Херсонський національний технічний університет

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В НАВЧАННІ НА ПРИКЛАДІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ФІЛОЛОГІЯ ТА ПЕРЕКЛАД (ГЕРМАНСЬКІ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ)»

Розробка та довершення штучного інтелекту як концепту, який став невід'ємним інструментом людства станом на сьогоднішній день, почалися в другій половині 20 століття. Як ресурс для створення такого концепту використовувалися принципи, зокрема, аналіза послідовності та логічного зв'язку між висловлюваннями, теорії обчислень. Розвиток ідеї штучного інтелекту супроводжувалося доповненнями від вітчизняних науковців, зокрема В. М. Глушкова, такими як здатність до самовдосконалення, використання аналітичних форм оцінки даних, побудова ієрархічних зв'язків між аспектами та даними тощо [1].

Варто відмітити, що інформаційні технології, зокрема штучний інтелект, кардинально змінюють сучасну освіту. Такі інструменти зараз є невід'ємною частиною систем управління навчанням і тренінгових систем, забезпечуючи підтримку різноманітних процесів навчання та викладання у закладах вищої, середньої та позашкільної освіти. Проблемою впливу використання штучного інтелекту в освіті займалися такі українські вчені, як Л. Гуназа, А. Дубчак, Я. Литвиненко, О. Содоль та інші. Зокрема, О. Содоль зазначає, що використання штучного інтелекту у вищій освіті допомагає викладачам аналізувати успішність студентів та коригувати навчальні плани із урахуванням індивідуальних побажань студента. Важливою перевагою таких програм також зазначається надання швидкого доступу до інформаційних файлів та навчальних матеріалів. Також необхідною функцією штучного інтелекту є можливість точної та досконалої перевірки робіт (форми оцінювання, контролю тощо). На думку авторів статті, використання систем штучного інтелекту надає можливість викладачу більш вдало підібрати індивідуальний навчальний план, дає більше вільного часу для концентрації на особистих потребах та преференціях учнів, що може призвести до покращення результатів навчання та успішності студента. Водночас, автор застерігає від ризику недотримання академічної доброчесності, однак при правильному

використанні, такі інструменти можуть стати потужною допомогою при генерації та оцінюванні певних категорій даних [2].

Варто розглянути системи штучного інтелекту, які використовуються в усьому світі, зокрема і в Україні. Всесвітньо відомим прикладами використання штучного інтелекту в наукових та педагогічних цілях є Khanmigo від онлайн платформи Khan Academy, платформа для вивчення іноземних мов Duolingo, структура ChatGPT тощо. В першому прикладі, це створення помічника для студентів на основі штучного інтелекту (точніше, на базисі використання GPT-4), що забезпечує персоналізовану підтримку навчання та інтелектуальний зворотний зв'язок у різних предметах, включаючи природничі науки та власне вивчення мов. Duolingo, використовує вдосконалені системи штучного інтелекту для покращення досвіду навчання користувачів [3].

Як для студентів спеціальності “Філологія (германські мови та літератури)”, використання міжнародних ресурсів для нас є пріоритетом, позаяк це нагода покращити рівень розуміння мови, власну компетенцію в профільному предметі, різноманіття лексикологічних термінів тощо. Приклади, що наведені вище, часто використовуються для роботи в перекладознавчих та лінгвістичних студіях, а також для проведення порівняльних аналізів (як-от з дисципліни «Редагування комп’ютерного перекладу»).

У процесі перекладу, студенти нашої спеціальності також використовують програми та аплікації власне для перекладу, зокрема такі як DeepL. Інструмент DeepL є ефективним професійним та навчальним засобом для розвитку навичок письма. Варто зазначити, що в даній аплікації існує функція використання штучного інтелекті - DeepL Write. Функціонал цього додатка дозволяє редагувати текст перекладу, покращувати правопис та граматичні недоліки вихідного тексту (програма пропонує альтернативну заміну або перефразування слів/словосполучень у реченні), резюмувати текст та скоротити його об’єм, а також надає можливість обрання власного стилю написання тексту.

За висновками дослідження П. Полакової та Б. Клімової, у студентів, які використовують англійську мову як іноземну, покращилися показники граматичного аспекту (написання артиклів, прийменників, займенників, форм дієслова, пунктуація, написання слів), лексичного аспекту (пропуск слів, тавтологія тощо), стилістичні особливості (послідовність тексту, правильне використання займенників, написання висновків, вироблення власного стилю тощо) [4].

У цьому ж дослідженні наводять такі результати інших досліджень, що використання інструментів машинного перекладу у студентів допомагає їм досягнути кращих результатів, на відміну від тої частини

дослідницької авдиторії, які не володіли методикою користування таких інструментів. Використання аплікації DeepL покращило письмову продуктивність студентів, що відобразилося на якості їхніх самописних есеїв. Крім того, результати таких студій також розкривають типи помилок, які студенти робили у своїх наукових роботах, есеях та інших текстах. Найпоширенішими були неточності у правописі, використанні скорочень, пропусках слів та пунктуаційні недоліки - сукупність цих факторів деякі мовознавці визначають як типові писемні помилки. Проте, найпоширенішою помилкою було використання артиклів, що дуже типово для робіт студентів, які не є носіями мови. Незважаючи на наявність таких складнощів, студенти у цьому дослідженні використовували механізми машинного перекладу для написання есеїв, і інструмент DeepL допоміг їм уникнути цих найпоширеніших цієї помилок. Отже, у даному аспекті вивчення мови, DeepL виявився дуже корисним і сприяв покращенню цього мовного явища [4].

Як наслідок для студентів нашої спеціальності, DeepL із вбудованим штучним інтелектом допомагає не тільки покращити навички писемної англійської мови, що є провідною якістю при писемному перекладі, а також служить потужним допоміжним інструментом у перекладацтві, оскільки це дає можливість коригувати машинний переклад (що використовується на таких дисциплінах, як усна та писемна практика перекладу з англійської мови, усна та писемна практика перекладу з німецької мови, переклад науково-технічних та юридичних текстів, зарубіжна література, перекладознавство тощо)

В більш широкому понятті здобуття освіти у вищій школі, варто відмітити, що викладачі іноземних мов можуть знайти певну додаткову цінність у викладанні та вивченні іноземних мов із цією аплікацією - цей інструмент можна надавати у використання студентам для відпрацювання вправ на збільшення словникового запасу, вивчення та закріплення правильних сталих конструкції/словосполучень, тренувань у вправах на використання означених, неозначених та нульових артиклів, встановлення правильного порядку слів, а також на відпрацювання написання послідовних текстів. Крім того, цей інструмент робить процес написання текстів ефективнішим і швидшим. Викладачі іноземних мов, використовуючи дану аплікацію в навчальному процесі, мають змогу більше уваги приділити особливостям у навчанні певних студентів, таким чином зменшити помилки студентів у розвитку їхніх навичок письма, виходячи за межі використання способів машинного перекладу. Наприклад, одним з таких проявів можна назвати додаткові вправи з мовних явищ, які заважають студентам досягати майстерності у вивченні іноземної мови, а також надання їм постійного зворотного зв'язку.

Як приклад роботи та функціонування навчального процесу на спеціальності “Філологія та переклад (германські мови та літератури)”, на початкових курсах викладачі радили нам користуватися цим ресурсом, що має вбудований штучний інтелект, додатково надаючи вправи на відпрацювання граматики, а також викладали нам курс машинного перекладу та його редагування, що показує значимість та вагомість такого інструменту, і, зокрема штучного інтелекту, в нашій спеціальності.

Застосування штучного інтелекту в вищій освіті швидко розвивається, змінюючи загальний ландшафт навчання та викладання та гарантуючи значущу кількість можливостей: швидкий доступ до навчальних матеріалів, складання більш особистісно-орієнтованих навчальних планів, створення різноманітних завдань для студентів. Поява генеративних технологій штучного інтелекту відкрила нові можливості, поширюючись на всі галузі людської діяльності. В контексті освіти на спеціальності “Філологія та переклад (германські мови та літератури)”, слід відмітити такі можливості штучного інтелекту, як коригування перекладів, створення машинних перекладів, відпрацювання граматичних, лексичних та стилістичних особливостей текстів англійської та німецької мов.

Література:

1. Дубчак А. О. Напрямки використання штучного інтелекту в сучасних умовах / А. О. Дубчак, Я. В. Литвиненко // Матеріали міжнародної наукової конференції «Іван Пулюй: життя в ім’я науки та України» (до 175-ліття від дня народження), 28-30 вересня 2020 року. – Т.: ФОП Паляниця В. А., 2020. – С. 64–65. – (Важливі аспекти практичного застосування здобутків сучасної науки і новітніх технологій). URL: http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/32876 (дата звернення 6.12.2024);

2. Содоль О. Потенціал штучного інтелекту у вищій освіті. URL: https://nubip.edu.ua/ node/126807 (дата звернення: 6.12.2024);

3. S.Wang, F. Wang. Artificial Intelligence in Education: A Systematic Review. Expert Systems with Applications, том 252, книга А. – С.1–19. [Електронний ресурс]
URL: https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0957417424010339 (дата звернення 6.12.2024)

4. P. Polakova, B. Klimova. Using DeepL translator in learning English as an applied foreign language – An empirical pilot study: CelPress Heliyon, випуск 9. – С.1–9. [Електронний ресурс]
URL: https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2405844023058036 (дата звернення 6.12.2024)

Chypyzhko R. O., Student
Litikova O. I., PhD in Pedagogy, Associate Professor
Kherson State Maritime Academy

SHIP COMPUTER NETWORK THESAURUS AND ITS IMPORTANCE FOR A MARINE ENGINEER

Nowadays all ships rely on advanced networks for navigation, communication, and machinery automation. For this reason smart ships require engineers to manage interconnected systems, most of which are integrated with computer network system. As well, growing cyber threats demand engineers to understand network security terms and only clear and secured maritime English may prevent misunderstanding in IT sphere on a ship. Marine engineers must effectively communicate network issues with shore-based IT teams.

Though the Standard Marine Communication Phrases adopted by the 22nd Assembly of the IMO in November 2001 [2] do not outline the glossary and minimum of communication phrases for ship computer network domain serving, the topic chosen seems to be highly relevant today due to a very high digitalization, cybersecurity risks, requirements of standardized communication on ships, IoT and automation, remote troubleshooting.

The **tasks** of our report we see in identifying the term "ship computer network thesaurus", making an analysis of the key terms related to ship computer networks, explaining their practical applications in maritime engineering, outlining the principal phrases which may be helpful to future marine engineers and will enforce their proficiency.

Thesaurus (from the Greek "θβσανρος" (thesauros) – treasure) – in a general sense, it is a dictionary of key terms (concepts) describing a certain subject area, indicating the semantic relationships (connections) between the terms (concepts). For the Standard Marine Communication Phrases, the most usual term with the same meaning is "glossary". What makes them different?

According to the free online Wikipedia "thesaurus" is a structured dictionary of key terms within a specific subject area, which shows semantic relationships between terms [4]. For example: A ship computer network thesaurus would organize terms like "firewall", "router", and "VPN" based on their relationships.

The term "glossary" in compliance with the online Cambridge dictionary [3] implies an alphabetical list with meanings of the words or phrases in a text that are difficult to understand. In other words, it makes a simple list of definitions of specialized terms, used mainly for clarification rather than exploring connections between the words. For example: The SMCP Glossary defines terms like "bulkhead" or "port side" without linking them to other concepts.

For our study we find it more pertinent to use the word “thesaurus”, rather than “glossary”, as we are going to following the connection between the words belonging to the same domain. Consequently, we would refer to “ship computer network thesaurus” a structured dictionary of key terms and concepts related to shipboard IT and communication networks. It defines terminology and illustrates the semantic relationships between terms, such as synonyms, hierarchical connections (broader and narrower terms), and contextual links.

To understand how it all functions, we have given an overview of the main realia they refer to, using the source “An introduction to computer networks on board ships” [1].

For example, “modem” is a device which enables a vessel to be connected to the internet via different platforms (usually 4G/5G or satellite). The “router” is responsible for two things: it enables the local network to share a single Internet connection (from the modem) and it creates a subnet by assigning names (IP addresses) to every unit on the local network (LAN) and route the traffic to and from them.

Once the “router” has established the network and connected your local area network (LAN) to a wide area network (WAN) or the Internet, the “switch” physically connects units within your network. For example: If you’re in Japan and want to send a message via email to your colleague in the UK, the router will direct it towards your overseas colleague. But if you wish to print the same text from the printer on your local network, the message will find its way there via the “switch”.

As the name suggests, the “server” provides access to shared resources like the network operating system, applications, and data. It also processes data from sensors and devices, such as CCTV (closed circuit television) cameras or sonars, before forwarding it to the appropriate output units (monitors).

The units that allow you to access and use the network are known as “clients”. These include laptops, computers, cell phones and PLCs. All “clients” have processing power and can send or receive data to or from the network by using a unique IP address.

Data passes through the network via “cables”, also referred to as wires. Common examples are “coaxial and fiberoptic cables”. Today, most networks consist of a combination of wired and wireless connections.

“Peripherals” aren’t technically part of the ship network, but you can’t use the network without them. The whole point of a network is to send and/or receive data, which requires input and output. All peripherals may be divided into three categories: “input devices” (cameras, keyboards, mouses and sensors); “output devices”; “storage devices” (hard drives to USB memory sticks).

The bottom of a ship is equipped with “sonar”, which consists of a transmitter and a receptor or a detector. “Sonar” uses ultrasonic VHF waves

(more than 20,000 Hz) which are generated and transmitted by the transmitter to penetrate seawater and measure long distances.

“Radar” (radio detection and ranging system) uses radio waves (pulsed or continuous) to determine the distance, angle, and speed of objects relative to the site. “Radar” can be used to detect aircraft, ships, spacecraft, guided missiles, motor vehicles, weather formations.

The brain of all automation processes on a ship is in a “programmable logic controller” (PLC), a digital electronic device that contains a changeable memory with a sequence of instructions stored. Those instructions enable “PLC” to perform various useful control functions like relay logic, counting, sequencing and arithmetic computation.

Our observations allowed us to conclude that a ship computer network thesaurus along with its definition, related terms, and semantic relationships resembles an organized mini-dictionary entry focused on shipboard IT and communication network terminology. Each entry may help to understand a concept more deeply by showing: its definition, broader terms (general category it belongs to), narrower terms (specific types or examples), related terms (terms with conceptual or functional connections).

For example, if the main term is “firewall”, the thesaurus entry would explain what a firewall is, link it to broader concepts like “cybersecurity”, show more specific types of firewalls (“packet filtering firewall”, “stateful inspection firewall”, “next-generation firewall or NGF”), and mention related networking terms (“intrusion detection system or IDS”), “intrusion prevention system or IPS”, “VPN”, “network security”.

This approach is particularly useful for marine engineers who need to understand complex network terminology in a clear, structured way. Moreover, communication skills based on knowledge of this thesaurus will be invaluable in assisting marine engineers, IT professionals and marine professionals in understanding and applying standardized terminology in ship network design, troubleshooting, cyber security and digital operations.

References:

1. An Introduction to Computer Networks On Board Ships. Hatteland Technology June 14, 2022. [Електронний ресурс]. URL: https://www.hattelandtechnology.com/blog/introduction-to-computer-networks-on-ships .

2. IMO Standard Marine Communication Phrases (SMCP). Resolution A.918(22) Adopted on 29 November 2001 (Agenda item 9). [Електронний ресурс]. URL: https://wwwcdn.imo.org/localresources/en/OurWork/Safety/Documents/A.918(22).pdf

3. Online Cambridge Dictionary. [Електронний ресурс]. URL: https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/glossary
4. Thesaurus. Wikipedia: The Free Encyclopedia. [Електронний ресурс]. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Thesaurus

Шилов А. А., Ткачук Т. Р., здобувачі
Ляшенко У. І., к. пед. н., ст. викладачка
Херсонська державна морська академія

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ SOFT ТА HARD НАВИЧОК КУРСАНТІВ ВИЩИХ МОРСЬКИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ТЕМИ: «ПІДТРИМКА ФУНКЦІОНАЛЬНОСТІ СИСТЕМИ ОХОЛОДЖЕННЯ НА СУДНІ»

На сьогодні існує велика конкуренція на ринку праці серед випускників морських навчальних закладів щодо їх працевлаштування. Кожного року морська індустрія створює різноманітні засоби для покращення функціонування наявних систем та, якщо це є можливим, створює нові. Знання та уміння оперувати такими різноманітними системами є ключовим аспектом при прийомі на роботу майбутніх фахівців. Але крюінгові компанії цікавляться не лише ключовими компетентностями, якими має оволодіти майбутній фахівець, а й його особистісними якостями, такими як: комунікативні навички, критичне мислення, уміння працювати в команді, самоорганізація, тощо. Таким чином, під час інтерв'ю випускникам морських навчальних закладів необхідно володіти як hard навичками (професійні знання, уміння) так і soft навичками (загальнолюдські навички взаємодії із соціумом).

Оскільки за рішенням IMO (International maritime organization) міжнародною мовою спілкування на суднах під будь-яким прапором є англійська, випускники мають володіти нею на достатньо високому рівні для отримання роботи. Тому **метою статті** є дослідження особливостей розвитку soft та hard навичок курсантів вищих морських навчальних закладів на заняттях з англійської мови під час вивчення теми: "Підтримка функціональності системи охолодження на судні".

Система охолодження на судні є критично важливою для безперервної роботи машин (як основних так і допоміжних), забезпечення роботи у всіх діапазонах навантаження та підвищення ресурсу систем. Дана система забезпечує захист від перегріву, забирає надлишкову температуру з головного двигуна, з компресорів (як з основного так і допоміжного), дизель генераторів. Система охолодження дозволяє

виробляти прісну воду за допомогою опріснювача, який за рахунок своєї конструкції отримує дистилят лише за температури охолоджуючої рідини. Таким чином для повноцінного засвоєння теми "Підтримка функціональності системи охолодження на судні" курсантами потрібно спиратися на такі ключові аспекти: розуміння процесів роботи механізмів, уміння працювати з судновою документацією (мануалами), усвідомлення необхідності таких систем на судні.

Ці знання та вміння курсанти частково вже отримали з таких дисциплін як: «Суднові двигуни внутрішнього згорання», «Суднові допоміжні установки», «Морська англійська мова», «Теорія та будова судна» в межах інтердисциплінарного підходу.

Для формування soft та hard навичок курсантів на заняттях з англійської мови з даної тематики потрібно:

1. Скласти поетапний, логічний, послідовний план подачі матеріалу, який на нашу думку має такий вигляд:

a) принцип роботи системи охолодження;

b) найпоширеніші порушення у функціонуванні системи;

c) превентивні дії щодо запобігання проблем у системі;

d) усунення неполадок у системі охолодження.

2. Визначити які саме soft та hard навички курсантів мають бути сформовані:

a) системне та критичне мислення (привентивні дії та усунення неполадок);

b) адаптивність (навички застосовувати отримані з інших предметів знання та вміння під час вивчення даної тематики);

c) комунікація (навички опису ситуації англійською мовою та своїх дій для вирішення зазначеної ситуації);

d) уміння працювати в команді (навички групової та парної роботи для вирішення поставлених завдань);

e) професійні навички (машини суднової енергетики, обладнання необхідне для усунення несправностей, алгоритм дій у конкретній ситуації з опорою на технічну документацію).

3. Підібрати необхідний матеріал для формування вище зазначених навичок:

a) автентичні тексти, які насправді є настановчими при вивчені теми "Підтримка функціональності системи охолодження на судні", такі теми можна знайти на сайтах: «Marine insight» [1], «Education marine» [2], «OLP (Ocean Learning Platform)» [3], «Labster» [4];

b) Відео контент, викладений самими моряками з освітньою метою, а саме: «Toping's World», «Shrimp to Shark», «Chief MAKOi (engineering)»;

c) Конвенційна документація: базові вимоги для підготовки майбутніх суднових механіків (Міжнародна конвенціїя про підготовку і дипломування моряків та несення вахти (ПДНВ)).

4. Розробити систему вправ спрямовану на розвиток комунікації та уміння працювати в команді, такі як:

a) парна робота: скласти діалог щодо виявлення проблем з системою охолодження на судні; обіграти ситуацію втрати води в системі охолодження з подальшими діями (вахтовий механік і старший механік); заповнення check lists, де «вахтовий механік» його заповнює, а «старший механік» його перевіряє, тощо;

b) групова робота: використовувати життєві ситуації на борту судна для вирішення дидактичних завдань (шляхи очистки системи охолодження для уникнення корозії, накипу, забруднення охолоджуючої рідини; причини виникнення перегріву системи охолодження та їх запобігання; слабка циркуляція в системі охолодження); зобразити систему охолодження та розповісти про особливості її функціонування; скласти рейтинг найбільш поширених проблем системи охолодження за мірою їх впливу на її функціонування, тощо.

Узагальнюючи все вище зазначене, можна відмітити, що дослідження особливостей розвитку soft та hard навичок курсантів вищих морських навчальних закладів на заняттях з англійської мови під час вивчення теми: «Підтримка функціональності системи охолодження на судні» показало, що:

1. професійні навички, навички розуміння процесів механізмів та навички роботи з судновою документацією формуються і розвиваються під час роботи з автентичними текстами, професійним відео контентом та конвенційною документацією (мануалами);

2. навички системного та критичного мислення, навички роботи в команді формуються і розвиваються під час різних форм і видів роботи на парі.

Слід зазначити, що існує багато досліджень в області підготовки майбутніх спеціалістів з метою їх самореалізації на ринку праці і дана стаття не розкриває всіх аспектів їх підготовки, залишаються не розкриті питання взаємодії системи охолодження з іншими енергетичними системами на судні.

Література:

1. Marine insight [Електронний ресурс] URL: https://www.marineinsight.com/

2. Education marine [Електронний ресурс] URL: https://educationmarine.com/

3. OLP (Ocean Learning Platform) [Електронний ресурс] URL:https://app.oceantg.com/
4. Labster [Електронний ресурс] URL: https://www.labster.com/
5. Toping's World [Електронний ресурс] URL: https://www.youtube.com/@topingsworld4381
6. Shrimp to Shark [Електронний ресурс] URL: https://www.youtube.com/channel/UCd8yojAExINdNI_gU-L6gyA
7. Chief MAKOi (engineering) [Електронний ресурс] URL: https://www.youtube.com/@ChiefMAKOi
8. Міжнародна конвенціїя про підготовку і дипломування моряків та несення вахти (ПДНВ) [Електронний ресурс] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896_052#n1014

Shkalaberda L. V., Student
Radetska S. V., PhD in Pedagogy, Associate Professor
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

CHALLENGES IN TRANSLATING MEDICAL TERMINOLOGY: SYNONYMS AND VARIABILITY IN THE TRANSLATION OF MEDICAL TERMS

Translation of medical terminology from English to Ukrainian is a critical yet insufficiently explored area within translation studies. Given that the accuracy of medical translations directly impacts patient health and safety, specialists in this field must carefully consider the complexities involved. Some of the key challenges include dealing with abbreviations, acronyms, eponyms, synonyms, and the frequent use of Latin and Greek terms. When translating medical terms, various methods are used, the most common of which is the search for dictionary equivalents. Furthermore, medical translators must possess not only linguistic expertise but also a solid understanding of medical disciplines such as pharmacology, biotechnology, genetics, and biochemistry. Beyond language skills, knowledge of word formation and medical science is essential. Future research may focus on evolving terminology, linguistic innovations, and the role of machine translation in ensuring clarity and accuracy. [1, p.75]

Precise medical translation ensures effective communication between healthcare professionals and patients, preventing medical errors. This topic is vital due to globalization and the increasing exchange of medical knowledge across borders.

This study examines synonymy and variability in medical terminology and their impact on translation accuracy.

Synonymy in medical terminology arises from multiple sources. The following factors contribute to this phenomenon: 1) parallel use of a specific or borrowed term;

2) the existence of two or more borrowed terms of different origins;

3) the presence of both translated and borrowed forms of a term [3, p.4].

When translating medical terms from English into popular science texts, translators often face the dilemma of whether to choose a specific medical term or a more general one. Synonyms in medical terminology can create challenges, as translators must decide which version to use. The issue of synonymy is typically addressed by considering the target audience. For specialists in a particular medical field, more complex and precise terminology is appropriate. However, for a broader audience lacking specialized knowledge, it is better to opt for simpler terms that incorporate familiar lexical elements, ensuring better understanding and accessibility [2].

Let`s look at some examples of terminological synonymy in medical translation:

A good example of overcoming terminological synonymy in medical translation is the term *headache*. This term can be translated into Ukrainian as **"*головний біль*"** or **"*цефалгія*".** The first variant, "*головний біль"*, is widely used in everyday language and is easily understood by the general public. In contrast, "*цефалгія"* is a more specialized medical term derived from Greek, commonly found in clinical and academic contexts. While both translations are correct, "*головний біль"* is more accessible to non-specialists, whereas "*цефалгія*" is preferred in medical literature when addressing healthcare professionals.

Another example of terminological synonymy in medical translation is *dizziness*, which can be translated as **"*запаморочення*"** or **"*вертиго*".** "*Запаморочення"* is the most common and widely understood term, while in clinical practice, "*вертиго"* is preferred, as it specifically refers to balance disorders, ensuring precise communication and diagnosis.

An example of terminological synonymy in medical translation is the term *sinusitis*. It can be translated into Ukrainian as "*синусит*" or "*запалення носових пазух*". The first option, "*синусит"*, is a more precise, technical term that is commonly used in medical contexts. It is derived from Latin and is widely recognized by healthcare professionals. On the other hand, "*запалення носових пазух"* is a more explanatory translation, providing a clear description of the condition for a broader audience.

Regional and cultural differences play a crucial role in medical terminology translation, as terms may have distinct meanings or applications depending on the country or cultural context.

Medical terminology often differs by region, with variations in how terms are used across different countries and healthcare systems. For instance, the medication known as *paracetamol* in the UK is referred to as *acetaminophen* in the US. Recognizing these differences is essential to ensure clear communication between patients and healthcare professionals across borders.

Certain medical terms may have cultural implications or sensitivities, making it crucial to adapt translations in a way that respects local customs and values. For example, terminology related to reproductive health or mental illness may need careful consideration to prevent misinterpretation or offense in different cultural contexts. Inaccurate translations can reinforce stigma or misconceptions, potentially undermining patient trust and the quality of care they receive.

The rapid progress of medical science makes it difficult for translators to stay current with new terms and evolving concepts.

With constant advancements in diseases, treatments, and technologies, new medical terms frequently appear, while existing ones change in meaning. Failing to stay updated may lead to outdated or inaccurate translations, impacting patient care and research quality.

Medical glossaries must be regularly updated to ensure accuracy. Delays or inconsistencies in updates can lead to translation errors, disrupting vital medical communication in documents such as clinical trial reports and patient instructions [4].

In conclusion**,** medical terminology translation is a complex process, where synonymy and variability of terms are important aspects. Choosing the right term is critical for diagnostic accuracy and patient safety. Translators need to consider the context and target audience, choosing between technical terms for specialists and simpler terms for a wider audience. Regional variations and rapid medical advancements further complicate translation, making regular glossary updates essential. Addressing these challenges requires linguistic expertise, medical knowledge, and improved translation strategies for accuracy and consistency. While advances in medical science and technologies, including machine translation, can assist in this process, the human element remains vital to achieving translations of the highest quality.

References:

1. Купчак І. Лексико-граматичні та жанрово-стилістичні особливості відтворення англомовних медичних текстів засобами української мови. Дисертація. Київ: Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського, 2022. 75 с.

2. Новіцька О. Особливості перекладу синонімів та антонімів у клінічній термінології на прикладі науково-популярного журналу «Фармацевт Практик». URL: http://oldconf.neasmo.org.ua/node/1273

3. Behdai A. Gudkova N. Challenges in translating medical terminology: a comprehensive analysis of English-Ukrainian pharmaceutical texts. International scientific journal "Grail of Science", 2024. 4 p.

4. Ethan N. Translation of medical terminology: bridging language gaps. A global translation agency "*GTE Localize"*, 2024. URL: https://gtelocalize.com/translation-of-medical-terminology/

ЗМІСТ

Секція 1. Проблеми розвитку та функціонування мовних систем	**4**
Беклемещева С. І., Кіщенко Ю. В., Херсонський державний університет «СТИЛІСТИЧНИЙ ПРИЙОМ “ГРА СЛІВ” ЯК ЗАСІБ ВИРАЖЕННЯ КОМУНІКАТИВНОГО НЕПОРОЗУМІННЯ (НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНИХ АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ СІТКОМІВ)»	**5**
Буідзе А. О., Цапів А. О., Херсонський державний університет «МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛІЗМ ЯК КЛЮЧОВИЙ КОНЦЕПТ КАНАДСЬКОЇ ЛІНГВОКУЛЬТУРИ»	**7**
Ватаманюк І. М., Кіщенко Ю. В., Херсонський державний університет «МОВНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНЦЕПТУ «МИР» В АНГЛІЙСЬКОМОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ (НА МАТЕРІАЛІ НОВИННИХ ПОВІДОМЛЕНЬ В СУЧАСНИХ ЗМІ)»	**11**
Веремієнко А. В., Баранова С. В., Сумський державний університет «ВПЛИВ АНГЛІЦИЗМІВ НА УКРАЇНСЬКИЙ МОЛОДІЖНИЙ СЛЕНГ»	**15**
Греченок К. О., Гончаренко Н. В., Херсонський національний технічний університет «АБРЕВІАТУРА ЯК ЛІНГВІСТИЧНА ОСОБЛИВІСТЬ ON-LINE СПІЛКУВАННЯ»	**16**
Засаднюк Д. В., Байша К. М., Херсонський національний технічний університет «ОСОБЛИВОСТІ УТВОРЕННЯ НЕОЛОГІЗМІВ МОЛОДІЖНОГО СЕРЕДОВИЩА»	**20**
Зеркаль А. В., Хавкіна О. М., Національний університет «Запорізька політехніка» «СЕМАНТИЧНІ ЗМІНИ АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ СЛЕНГІЗМІВ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ (НА ПРИКЛАДІ FACEBOOK, TIKTOK ТА INSTAGRAM)»	**23**
Ісаєнко А. О., Піскунов О. В., ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» «ДЕЯКІ ЛІНГВО-ФУНКЦІОНАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПОВІДОМЛЕНЬ У СОЦІАЛЬНІЙ МЕРЕЖІ FACEBOOK»	**26**
Колосович В. С., Співаковська Є. О., Херсонський державний університет «ГІПОТЕЗА САПІРА-ВОРФА: ЛІНГВІСТИЧНА ВІДНОСНІСТЬ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ»	**28**
Корнєєва О. В., Ільїнська Н. І., Херсонський державний університет «ДО ПИТАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ РОМАНУ АЙРІС МЕРДОК “ЗАМОК НА ПІСКУ” У СУЧАСНОМУ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВІ»	**31**
Кудишкіна В. В., Стеценко Н. М., Херсонський національний технічний університет «ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕКСТУ ДЕКЛАРАЦІЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ США»	**33**

Лазаренко А. С., Лебедєва А. В., Херсонський національний технічний університет «ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОЛОДІЖНОГО СЛЕНГУ В СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ОНЛАЙН-ДИСКУРСІ»	**36**
Легкобит О. М., Ільїнська Н. І., Херсонський державний університет «“АМЕРИКАНСЬКА МРІЯ” ЯК КУЛЬТУРНИЙ КОД ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТ.»	**39**
Маковійчук В. М., Ільїнська Н. І., Херсонський державний університет «СПЕЦИФІКА CHICK LIT, ЯК МАСОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ»	**42**
Маланій Н. В., Заболотська О. О., Херсонський державний університет «ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ КУЛЬТУРНИХ РЕАЛІЙ В МЕДІА КАНАДИ»	**45**
Маркарян К. Ф., Цапів А. О., Херсонський державний університет «НАЦІОНАЛЬНІ СТЕРЕОТИПИ У АНГЛОМОВНИХ ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ ДЛЯ ДІТЕЙ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ КАНАДСЬКОЇ ПИСЬМЕННИЦІ ЛЮСІ МОД МОНТГОМЕРІ “ANNE OF GREEN GABLES”)»	**48**
Михайлова А. В., Гончаренко Н. В., Херсонський національний технічний університет «РОЗКРИТТЯ ОБРАЗІВ-ПЕРСОНАЖІВ У ТВОРАХ ЗА ДОПОМОГОЮ ЛІНГВІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ»	**52**
Павлюк О. О., Притолюк А. І., Кирикилиця В. В., Волинський національний університет імені Лесі Українки «ВИКОРИСТАННЯ АБРЕВІАТУР І АКРОНІМІВ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ЇХ ЕКВІАЛЕНТИ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ»	**55**
Петрик Т. Р., Ільїнська Н. І., Херсонський державний університет «СТРУКТУРНІ ПАРАМЕТРИ МОТИВУ ПАМ’ЯТІ В АВТОБІОГРАФІЧНІЙ КНИЗІ В. НАБОКОВА «SPEAK, MEMORY»	**58**
Петрусенко Анастасія Ігорівна, Приходько О. О., Херсонський національний технічний університет «ТИПОЛОГІЯ СИНТАКСИЧНИХ СИСТЕМ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ»	**61**
Пишний М. О., Петренко Є. М., Херсонський національний технічний університет «МЕТАФОРА І КОНЦЕПТ»	**64**
Рибак Ю. О., Петренко Є. М., Херсонський національний технічний університет «ПРОБЛЕМА ПОХОДЖЕННЯ МОВИ У МОВОЗНАВСТВІ: ОГЛЯД ТЕОРІЙ»	**66**
Сокол О. В., Заболотська О. О., Херсонський державний університет «НЕВЕРБАЛЬНІ ЗАСОБИ ВІДТВОРЕННЯ ХУДОЖНЬОГО КОНТЕНТУ В КІНОТЕКСТІ»	**68**
Сологуб А. М., Петренко Є. М., Херсонський національний технічний університет «ПРОБЛЕМА ПРЕДМЕТА МОВОЗНАВСТВА»	**70**

Хабайлюк Х. В., Кобута С. С., Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника «АНАЛІЗ МОВНОЇ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ ТА ЕВОЛЮЦІЇ КОНЦЕПТУ «LOVE» У ТЕКСТАХ АДЕЛЬ»	**72**
Харченко К. Ю., Заболотська О. О., Херсонський державний університет «ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ САМОБУТНОСТІ В АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ ЗМІ»	**76**
Черній М. С., Богдан Ю. Б., Херсонський національний технічний університет «МЕТАФОРИ У НОВІТНІЙ АНГЛОМОВНІЙ ПОЕЗІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ»	**79**
Хорунжа В. Б., Лебедєва А. В., Херсонський національний технічний університет «STRUCTURE AND FUNCTION OF MORPHEMES IN MODERN ENGLISH MORPHOLOGY»	**83**
Швед Д. В., Лебедєва А. В., Херсонський національний технічний університет «ЕВФЕМІЗМИ ЯК ЗАСІБ ІНФОРМАЦІЙНОГО ВПЛИВУ В СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ»	**86**
Секція 2. Актуальні проблеми перекладу	**89**
Авдєєв О. М., Байша К. М., Херсонський національний технічний університет «ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЖАРТІВ НА МАТЕРІАЛІ ВИСТУПІВ БРИТАНСЬКИХ STAND-UP КОМІКІВ»	**90**
Барабаш Я. П., Поліщук Л. П., Житомирський державний університет імені Івана Франка «ПЕРЕКЛАД АНГЛІЙСЬКИХ ГРАМАТИЧНИХ ЯВИЩ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ ШАРЛОТТИ БРОНТЕ)»	**93**
Боброва А. Д., Французова К. С., Херсонський державний університет «ВИКОРИСТАННЯ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ: ПЕРЕВАГИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»	**95**
Богашко І. О., Гром О. І., Український державний університет імені Михайла Драгоманова «EXPLORING THE THEORETICAL ASPECTS OF LITERARY TRANSLATION: ENHANCING CROSS-CULTURAL UNDERSTANDING»	**98**
Богдан О. Д., Богдан Ю. Б., Херсонський національний технічний університет «ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРУДНОЩІ В УКРАЇНОМОВНІЙ ЛОКАЛІЗАЦІЇ “BALDUR’S GATE 3”»	**100**
Горгут У. В., Мазур О. В., Львівський національний університет імені Івана Франка «ВІДТВОРЕННЯ ЕТНОКУЛЬТУРНИХ ЕЛЕМЕНТІВ У ДРАМІ-ФЕЄРІЇ ЛЕСІ УКРАЇНКИ “ЛІСОВА ПІСНЯ”»	**103**
Граділь А. А., Подвойська О. В., Херсонський національний технічний університет «ЮРИДИЧНІ ТА ЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ ДОКУМЕНТІВ ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ У КОНТЕКСТІ НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКИХ МІЖКУЛЬТУРНИХ ЗВ’ЯЗКІВ»	**105**

Громко Є. А., Громко Т. В., Національний університет «Одеська політехніка» «TRANSLATION OF MEDICAL DIAGNOSES FROM THE VIEWPOINT OF COGNITIVE LINGUISTICS»	**108**
Гуменюк А. А., Байша К. М., Херсонський національний технічний університет «СЛЕНГ СУЧАСНОЇ АМЕРИКАНСЬКОЇ ПУБЛІЦИСТИКИ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРЕКЛАД»	**110**
Діденко С. О., Поліщук Л. П., Житомирський державний університет імені Івана Франка «ПЕРЕКЛАД АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ ДЕНА БРАУНА)»	**113**
Жабина Д. Р., Радецька С. В., Київський столичний університет імені Бориса Грінченка «PECULIARITIES OF TRANSLATING CULINARY TERMS IN COOKBOOKS»	**115**
Карпеко А. О., Тютюнник О. М., Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка «ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНІКИ ПЕРЕДАЧІ ГРИ СЛІВ У ПЕРЕКЛАДІ: ПРИЙОМИ ТА СТРАТЕГІЇ»	**118**
Косов А. В., Хан О. Г., Херсонський державний університет «ЛОКАЛІЗАЦІЯ ВІДЕОІГОР УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ»	**121**
Котик О. Д., Радецька С. В., Київський столичний університет імені Бориса Грінченка «PECULIARITIES OF TRANSLATING LATINISMS IN LEGAL DISCOURSE»	**123**
Криворучко Н. С., Лобода Ю. А., Київський національний університет імені Т. Г. Шевченка «СТРАТЕГІЇ Й ТАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ ВИСТУПІВ ДЕЛЕГАТІВ ГА ООН ТА ЧЛЕНІВ РБ ООН»	**126**
Куценко В. В., Піскунов О. В., ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» «ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРЕКЛАД ЕВФЕМІЗМІВ КАБЕЛЬНИХ МЕРЕЖ НОВИН»	**128**
Кучеренко Д. Ю., Богдан Ю. Б., Херсонський національний технічний університет «ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ МЕТАФОР ТА ЗАСОБІВ ОБРАЗНОЇ МОВИ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ»	**131**
Леженко Б. Ю., Лут К. А., Національний університет «Львівська політехніка», Національний університет «Запорізька політехніка» «ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ СПОВІЩЕНЬ ПРО ВІДКЛИКАННЯ АВТОМОБІЛІВ»	**134**
Лутчин Н. Т., Ситар Р. А., Львівський національний університет імені Івана Франка «ЕТИЧНІ КОДЕКСИ ПИСЬМОВИХ ТА УСНИХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ: ПРАКТИЧНІСТЬ ЧИ ОБМЕЖЕННЯ»	**136**

Лучшев А. О.*, *Французова К. С., Херсонський державний університет «DIFFICULTIES IN RENDERING ENGLISH-LANGUAGE BUSINESS TERMINOLOGY INTO UKRAINIAN: A TRANSLATION STUDIES PERSPECTIVE»	**140**
Любченко Ю. В.*, *Лобода Ю. А., Навчально-науковий інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка «СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ ЗАКОНОДАВЧИХ АКТІВ ЕС І РІШЕНЬ ЕСПЛ»	**143**
Мажаєв Д. В.*, *Стеценко Н. М., Херсонський національний технічний університет «ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ НАУКОВИХ СТАТЕЙ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ»	**146**
Мазур А. А.*, *Подвойська О. В., Херсонський національний технічний університет «ВІДТВОРЕННЯ ІНШОМОВНИХ ВКРАПЛЕНЬ У ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ: З ДОСВІДУ ПЕРЕКЛАДАЧА (НА МАТЕРІАЛІ ПЕРЕКЛАДУ ТВОРУ “МАЙСТЕРНА ГРА” СІДНІ ШЕЛДОНА)»	**149**
Мазуркевич І. В.*, *Якушенко І. О., Херсонський національний технічний університет «ЛЕКСИЧНІ ТРУДНОЩІ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ»	**153**
Маланчій Т. О.*, *Байша К. М., Херсонський національний технічний університет «IDIOMS AS A TOOL FOR ENRICHING A TRANSLATOR’S VOCABULARY»	**155**
Музиченко К. М.*, *Бецько О. С., Інститут спеціального зв’язку та захисту інформації Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» «AUTOMATED TRANSLATION IN PROFESSIONAL COMMUNICATION: OPPORTUNITIES AND LIMITATIONS»	**159**
Носаченко В. В.*, *Подвойська О. В., Херсонський національний технічний університет «СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ МЕТАФОР У НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКОМУ СПОРТИВНОМУ ДИСКУРСІ»	**163**
Паслєд В. О.*, *Стеценко Н. М.*, *Херсонський національний технічний університет «ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОМОВНОГО ТЕЛЕСЕРІАЛУ «ШЕРЛОК» УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ»	**168**
Піка Д. Д.*, *Приходько О. О.*, *Херсонський національний технічний університет «НАСКІЛЬКИ КОРИСНИЙ МАШИННИЙ ПЕРЕКЛАД?»	**172**
Полив’яна Я. В.*, *Французова К. С.*, *Херсонський державний університет «СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ ІДІОМ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ У ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ Д. ОВЕНС “ТАМ, ДЕ СПІВАЮТЬ РАКИ”)»	**174**
Рафальський О. В.*, *Купрікова С. В., ПЗВО «Східноєвропейський університет імені Рауфа Аблязова» «TRANSLATING HUMOR: HOW TO CONVEY WORDPLAY AND CULTURAL NUANCES»	**178**

Ріпа О. І., Хан О. Г., Херсонський державний університет «ПЕРЕКЛАД ПІСЕННИХ ТЕКСТІВ: ОСОБЛИВОСТІ, ТРУДНОЩІ, СТРАТЕГІЇ»	**181**
Романовська І. В., Гончаренко Н. В., Херсонський національний технічний університет «ПЕРЕКЛАД АНГЛІЙСЬКИХ ПРИСЛІВ'ЇВ ТА ПРИКАЗОК З КОМПОНЕНТОМ "КОЛЬОРОНАЗВА"»	**183**
Соломон А. Р., Стеценко Н. М., Херсонський національний технічний університет «ПЕРЕКЛАД СЛЕНГУ В РОМАНІ ДЖ. Д. СЕЛІНДЖЕРА "ЛОВЕЦЬ У ЖИТІ": ЛІНГВІСТИЧНІ ТА КУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ»	**186**
Степанець В. С., Радецька С. В., Київський столичний університет імені Бориса Грінченка «ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕХНІЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ НА ПРИКЛАДІ THE RECORDING ENGINEER'S HANDBOOK (4TH EDITION) БОББІ ОВСІНСЬКОГО»	**190**
Степанюк Н. В., Якушенко І. О., Херсонський національний технічний університет «ПІДХОДИ ДО ПЕРЕКЛАДУ НАЗВ КІНОФІЛЬМІВ І СЕРІАЛІВ: ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ ТА КУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТИ»	**192**
Темник Р. В., Радецька С. В., Київський столичний університет імені Бориса Грінченка «FILM INDUSTRY JARGON VS. COMMON LANGUAGE TERMINOLOGY»	**195**
Ткаченко Є. Є., Громко Т. В., Національний університет «Одеська політехніка» «ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ СЛЕНГУ ТА НЕНОРМАТИВНОЇ ЛЕКСИКИ В АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ»	**197**
Уділов Д. Р., Стеценко Н. М., Херсонський національний технічний університет «ВИКЛИКИ ТА СТРАТЕГІЇ ПЕРЕКЛАДУ РЕГУЛЯТОРНИХ ДОКУМЕНТІВ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я: УКРАЇНСЬКО-АНГЛІЙСЬКИЙ КОНТЕКСТ»	**201**
Фіц О. О., Гончаренко Н. В., Херсонський національний технічний університет «КУЛЬТУРНІ ТА СОЦІАЛЬНІ КОНТЕКСТИ В ПЕРЕКЛАДІ РЕКЛАМИ»	**206**
Чернишук М. Р., Гриценко М. В., Київський національний університет імені Тараса Шевченка «ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ СТРАТЕГІЇ БОРОТЬБИ З ІСТОРИЧНО ЗУМОВЛЕНОЮ ГЕНДЕРНОЮ НЕРІВНІСТЮ В УКРАЇНСЬКОМУ ТА АНГЛІЙСЬКОМУ МЕДІАДИСКУРСІ»	**209**
Шуст У. І., Стеценко Н. М., Херсонський національний технічний університет «АНТРОПОНІМИ РОМАНУ ТЕРРІ ПРАТЧЕТТА "КОЛІР МАГІЇ" ТА СПЕЦИФІКА ЇХ ПЕРЕКЛАДУ»	**213**
Шуткіна О. Є., Богдан Ю. Б., Херсонський національний технічний університет «СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ СУЧАСНОЇ АНГЛОМОВНОЇ ХУДОЖНЬОЇ ПРОЗИ»	**216**

Секція 3. Іноземні мови як мови професійного спілкування	**220**
Андрухович М. М., Бєлєхова Л. І., Херсонський державний університет «ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕКСТІВ ГРАНТОВИХ ЗАЯВОК У СФЕРІ ТУРИЗМУ»	**221**
Афонченко Л. К., Кіщенко Ю. В., Херсонський державний університет «ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ НАВИЧОК ПРОФЕСІЙНОГО ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ В ОНЛАЙН-ОСВІТІ»	**224**
Батура І. С., Гончаренко Н. В., Херсонський національний технічний університет «ETHICAL MARKETING: HOW COMPANIES BUILD BRAND TRUST»	**227**
Берест О. І., Сокуренко Я. О., Кудрявцева В. Ф., Херсонська державна морська академія «LIMITATIONS AND POTENTIAL OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE FOR LANGUAGE LEARNING»	**229**
Васильєв М. М., Бойко К. Л., Херсонська державна морська академія «AI-POWERED LANGUAGE LEARNING APPLICATIONS FOR SEAFARERS' SELF-LEARNING»	**233**
Гандюк І. В., Фролова О. О., Херсонська державна морська академія «DECODING NAVTEX: ABBREVIATIONS AND SHORTENINGS IN NAVIGATIONAL MESSAGING»	**235**
Гелетей А.В., Антоненко В.І., ННГІ НА СБ України «ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ: ДОСВІД АВСТРІЇ ТА ШВЕЙЦАРСЬКОЇ КОНФЕДЕРАЦІЇ»	**238**
Дениченко О. В., Токарєва О. В., Дениченко І.М., ВСП «МФК ХДМА» «ПРОФЕСІЙНІ ПОСІБНИКИ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ МОРСЬКИХ ФАХІВЦІВ: УНІКАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА ЗАСТОСУВАННЯ»	**240**
Динисюк А. В., Гончаренко Н. В., Херсонський національний технічний університет «БАГАТОМОВНІСТЬ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ»	**243**
Корінчук М. М., Гончаренко Н. В., Херсонський національний технічний університет «COMMUNICATION OF EMPLOYEES OF DIFFERENT NATIONALITIES AT THE ENTERPRISE»	**245**
Лайчук І. І., Огородник Н. Є., Херсонська державна морська академія «USING AI WITHOUT COMPROMISING THE ACADEMIC INTEGRITY»	**247**
Матрунчик Д. С., Калаур М. В., Кирикилиця В. В., Волинський національний університет імені Лесі Українки «ДЖЕРЕЛА СИНОНІМІЇ АНГЛОМОВНОЇ КОМП'ЮТЕРНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ»	**250**

Мельник К. М.*, *Заболотська О. О.*, *Херсонський державний університет «ВПРОВАДЖЕННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОГО МОВЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ЗВО»	**252**
Михайліченко В. І.*, *Погорлецька Н. В.*, *Херсонська державна морська академія «ENHANCING COMMUNICATION SKILLS IN MARITIME ENGLISH THROUGH AI TOOLS»	**255**
Нечай Л. В.*, *Зуброва О. А.*, *Херсонський державний університет «ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ АНГЛІЙСЬКОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ»	**258**
Панченко М. В.*, *Ліпшиць Л. В.*, *Херсонська державна морська академія «IMPORTANCE OF CLEAR COMMUNICATION FOR EFFECTIVE TEAMWORK ON THE SHIPS»	**261**
Пилипів Я. М.*, *Кіщенко Ю. В.*, *Херсонський державний університет «ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН ПЛАТФОРМ ТА ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ ГІМНАЗІЇ»	**263**
Сахненко З. І.*, *Нефедченко О. І.*, *Сумський державний університет «ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПРИ ВИВЧЕННІ МЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ»	**267**
Скуляк А. М.*, *Байша К. М.*, *Херсонський національний технічний університет «ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ІНСТРУКЦІЙ ДО МЕДИЧНИХ ПРЕПАРАТІВ»	**269**
Степанова О. О.*, *Воробйова А. В.*, *Херсонський державний університет «ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ МЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА РІШЕННЯ»	**273**
Тиквенко М. М.*, *Токарєва О. В.*, *ВСП «МФК ХДМА» «MARITIME PRACTICE: GENERAL OVERVIEW»	**276**
Топалов О. І.*, *Погорлецька Н. В.*, *Херсонська державна морська академія «MARITIME ENGLISH FOR ELECTRO-TECHNICAL OFFICERS: ENSURING SAFETY AND EFFICIENCY ONBOARD»	**278**
Устенко А. О.*, *Ляшенко У. І.*, *Херсонська державна морська академія «ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ SOFT ТА HARD НАВИЧОК КУРСАНТІВ ВИЩИХ МОРСЬКИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ МОДУЛЯ “БАЗОВА ПЕРША МЕДИЧНА ДОПОМОГА”»	**281**
Черній М. С.*, *Фролова М. Е.*, *Херсонський національний технічний університет «ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В НАВЧАННІ НА ПРИКЛАДІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ФІЛОЛОГІЯ ТА ПЕРЕКЛАД (ГЕРМАНСЬКІ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ)»	**284**
Чипижко Р. О.*, *Літікова О. І.*, *Херсонська державна морська академія «SHIP COMPUTER NETWORK THESAURUS AND ITS IMPORTANCE FOR A MARINE ENGINEER»	**288**

Шилов А. А., Ткачук Т. Р., Ляшенко У. І., Херсонська державна морська академія «ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ SOFT ТА HARD НАВИЧОК КУРСАНТІВ ВИЩИХ МОРСЬКИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ТЕМИ: “ПІДТРИМКА ФУНКЦІОНАЛЬНОСТІ СИСТЕМИ ОХОЛОДЖЕННЯ НА СУДНІ”»	**291**
Шкалаберда Л. В., Радецька С. В., Київський столичний університет імені Бориса Грінченка «CHALLENGES IN TRANSLATING MEDICAL TERMINOLOGY: SYNONYMS AND VARIABILITY IN THE TRANSLATION OF MEDICAL TERMS»	**294**

Наукове видання

ІНОЗЕМНІ МОВИ У СУЧАСНОМУ КОМУНІКАТИВНОМУ ПРОСТОРІ

Матеріали

XVI Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції

(17–18 квітня 2025 року)

Українською, англійською і німецькою мовами

Організаційний комітет та укладачі не несуть відповідальності за зміст опублікованих матеріалів.

Комп'ютерна верстка – ***Скубанович О.В.***,
старша лаборантка кафедри галузевого перекладу та іноземних мов
факультету міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу
Херсонського національного технічного університету

Відповідальний за випуск – ***Лебедєва А.В.***,
кандидатка філологічних наук, доцентка,
в. о. завідувачки кафедри галузевого перекладу та іноземних мов
факультету міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу
Херсонського національного технічного університету